AMNEZ
James Scudamore
AMNEZIJOS KLINIKA

James Scudamore

Amnezijos klinika

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Virginija Traškevičiūtė

GIMTASIS ŽODIS

Vilnius, 2007

UDK820-3
Sc89

Versta iš:
James Scudamore
The Amnesia Clinic
Harvill Secker, 2006

© James Scudamore, 2006
© Vertimas į lietuvių kalbą,
Virginija Traškevičiūtė, 2007
© „Gimtasis žodis“, 2007

ISBN 978-9955-16-172-1

Mano tėvams

„Pirmiausia ji pajuto šleikštulį skrandyje ir drebėjimą keliuose;
po to sekė aklos kaltės, nerealumo, šalčio, baimės pojūčiai;
po to – troškimas, jog ši diena jau būtų praėjusi.
Ir tučtuojau ji suvokė, koks beprasmis tas noras, nes jos tėvo
mirtis – vienintelis įvykis pasaulyje, ir jis niekados nepasibaigs.“

Jorge Luis Borges, Emma Zunz

„Suaugusieji visuomet sugalvoja neįdomių paaiškinimų.“

C. S. Lewis, The Magician's Nephew

Pirmas skyrius

Kartais didieji pasakotojai miršta pernelyg anksti. Tad visai teisinga būtų imti ir papasakoti ką nors didinga apie juos pačius. Pasistengsiu, kaip begalėdamas.

1995 metų rugsėjo aštuntąją, likus mažiau nei metams iki mano draugo Fabiano mirties, antropologas Johanas Reinhardas ir kalnų vedlys Migelis Zaratė netoli Peru ugnikalnio Ampato viršūnės rado sušalusį jaunutės inkų princesės kūną. Suprasdamas radinio svarbą, Reinhardas nugabeno kūną nuo kalno, saugiai susukęs jį į porolono miegmaišį.

Vietiniai į radinį reagavo prieštaringai. Mulų varovas, pasitikęs nulipančius kalno papėdėje, užrišo gyvuliui akis, kad tas nepasibaidytų, jei teks nešti negyvą kūną. Viešbučio, kuriame jie buvo apsistoję, savininkas jų nepriėmė, būgštaudamas, jog mumija po jo stogu užtrauksianti jam nelaimę. Galiausiai Reinhardas ir Zaratė su savo nešuliu nusigavo iki Arekvipos miesto ir įdėjo kūną į Zaratės šaldymo kamerą, kol juo susidomės atitinkami valdžios pareigūnai.

Tikėtina, kad Chuanita – arba „Ledo princesė“, kaip ją vėliau praminė iš įvairių šalių plūstantys ekskursantai – buvo užmušta mirtinu smūgiu kaip auka kalno dievui. Išbuvo lede penkis šimtmečius beveik visai nepasikeitusi, jei neminėtume žiaurios žaizdos galvoje.

Po penkių mėnesių Ekvadoro dienraštyje pasirodė išsamus straipsnis apie Ledo princesę, ir mano draugas Fabianas Moralesas įžengė į mūsų klasę Kito tarptautinėje mokykloje, mosuodamas to laikraščio egzemplioriumi.

– Enti! Tu tik pažiūrėk, – pasakė. – Peru ant ugnikalnio viršūnės rado penkių šimtų metų senumo inkų mergaitę!

Mano vardas Entonis, bet vaikystėje aš niekaip nesugebėdavau teisingai ištarti. Vadindavau save Enčiu, taip ir liko. Štai

jums pavyzdys, kaip visiškai nekalta klaidelė gali prilipti nebeatšaukiamai.

Būtume galėję įvairiais būdais apsvarstyti Ledo princesės Chuanitos likimą: galbūt pakalbėti apie ikikolumbinių laikų civilizacijų ir jų kalnų dievų barbariškumą, o gal pasiginčyti dėl inkų kapavietės išniekinimo pliusų ir minusų. Tačiau moraliniai istorijos aspektai Fabianui ne per daugiausia rūpėjo.

– Paklausyk: „*Atrodo, prieš paaukojimą Ledo Mergelė buvo surišta ir turėjo dalyvauti ritualuose, įskaitant haliucinogenus bei stipriuosius gėrimus*“. Manau, taip pat ir seksą – o jai tebuvo penkiolika metų. Verena, tu tiksi. Ką pasakytum, jei nusivestume tave aukštai ant kalno ir parodytume, ko nemačiusi? Gal ir užmuštume tave, bet užtat taptum nemirtinga, vaikuti!

– Nesulauksi, kad viena kopčiau į kalną, tu bjaurus iškrypėli.

– Jokių problemų. Galime viską atlikti tiesiog čia. *Mamacita*! Vaikuti, duokš man ranką. Aš bematant.

– Degsi pragare už tokius žodžius, Fabianai.

Verena Hermes buvo įsisegusi tris auskarus į kairiąją ausį, dažėsi plaukus ir kasdien gausiai šlakstėsi pigiais kvepalais. Ji buvo viena iš mūsų pačių geidžiamiausių drėgnų svajonių, bet kad ir ką mudu tarpusavy taukšdavome, nei Fabianas, nei aš niekaip neįstengėme jos užkariauti, nepaisant dažnų apsižodžiavimų, panašių į šitą. Niekieno nestabdoma diskusija tikriausiai būtų savaime išblėsusi. Bet dabar teko palaukti. Pro duris įsliūkino mūsų mokytojas, vilkintis velveto rūbais it kokia privaloma britų emigranto uniforma, leisdamas suprasti, jog padarys klasėje tvarką.

Kuriam laikui Ledo princesė Chuanita buvo pamiršta.

Vėliau tądien, sėdėdami šalia krepšinio aikštelės ir laukdami, kol mus pasiims iš mokyklos, mes su Fabianu jau rimčiau apsvarstėme atradimą. Už naujosios miesto dalies dėžučių pavidalo statinių dunksojo pora snieguotų ugnikalnių viršūnių – mūsų vietiniai kalnų dievai – Kotapaksis, droviai kyšantis pro debesų ir teršalų šydą, ir Kajambis, laužiantis violetinės saulėlydžio šukės spindulius.

– Turime tenai nusigauti, – pasakė Fabianas. Ant kairiojo delno pasidėjęs žiebtuvėlį, atliko kelis vangius fokusininko judesius, tuo pat metu darydamas apgaulingus veiksmus dešine ranka, paskui atsainiai įsikišo žiebtuvėlį į kišenę ir atsiduso. – Viskas taip sparčiai atrandama. Jei dar ilgiau lauksime, nebeliks ko rasti.

– Mes negalime vykti į Peru, – tariau. – Juk tik prieš kelis mėnesius mes su Peru kariavome?

Mes – turėjau galvoje Ekvadorą – tikrai buvome paskelbę karą. Nors ginčas dėl sienų nuo 1942 metų buvo atsidūręs aklavietėje, įtampa tarp abiejų šalių nuolat augo. Anot mano tėvo, ciniškai vertinusio panašius atvejus, tai vienas iš priešrinkiminio laikotarpio būdų politiniams taškams laimėti, tačiau pereitais metais pasienio susirėmimai tapo rimtesni nei bet kada ir net nusinešė daugiau nei šimtą gyvybių. Mes, penkiolikmečiai, dar negalėjome su deramu rimtumu įvertinti tų netekčių, užtat abu mėgavomės situacijos „šalis kariauja“ dramatizmu: elektros normavimu, antiperujietiškais šūkiais ir netgi miglota tikro įsiveržimo galimybe.

– Baik užknisinėti, – atšovė Fabianas. Jo anglų kalba buvo be priekaištų, bet jis pasižymėjo savita maniera keiktis, vartodamas pusiau teįsimintus posakius, nuklausytus iš kabelinės televizijos ir taip suimprovizuodamas visokius keistus derinius. Jam tai buvo nelyginant koks prekinis ženklas. – Aš ir nesakau, kad mes turime vykti į Peru. Ledo princesę jau surado. Štai ką turiu omeny: jei žiopsosime, tai mums *nieko* nebeliks. Mažų mažiausiai aš noriu dar šiais metais atrasti kokią naują rūšį. Ar panašiai.

– Pernai mes nuvažiavome į Galapagus, – tariau. – Buvo jėga. Gal tau reiktų pradėti nuo ten.

– Šitą žinau. Nesuk man smegenų savo atostogų niekais. Mums reikia įamžinti savo vardus. Visi stebuklai po truputį atsiduria muziejuose. Aš noriu savo dalies, kol dar ne viskas prarasta.

– Kas nors vėl atsiras. Štai ir Baironas, eime.

Baironas buvo Fabiano dėdės vairuotojas, anksčiau dirbęs policininku. Fabianas man pasakojo, kad dėdė šito nežinojęs,

kol vieną dieną grįžo namo ir aptiko įsilaužimą pačiame įkarštyje. Bironas liepė dėdei Suarezui likti mašinoje, iš pirštinių skyrelio išsitraukė revolverį, apie kurio egzistavimą Suarezas net nenutuokė, ir paleido šūvius abiem sprunkantiems plėšikams į nugaras. Bent jau taip man Fabianas sakė. Neturėjau jokios galimybės patikrinti jo versiją, nes, anot jo, dėdė nemėgstąs apie tai kalbėti, o jau Bairono aš tikrai nebūčiau klausinėjęs. Bironas mėgdavo pajuokauti, bet vis tiek jis man varė šiurpą. Tėvai man buvo pripasakoję baisių istorijų apie vaikų pagrobimus užpakalinėse automobilių sėdynėse, grasinant nušauti. Kai tik Bairono ranka tiesdavosi tolyn nuo pavarų perjungiklio, man ne juokais darydavosi nejauku, ir aš niekad negalėdavau išlaikyti jo krauju pasruvusių akių žvilgsnio, nukreipto į mus veidrodyje.

Tačiau aš mėgau viešėti pas Fabianą ir jo dėdę. Net ir kelionė būdavo smagi, ir ne vien dėl to, kad veždavo mus ginkluotas vairuotojas juodu mersedesu. Bairono žmona Eulalija palikdavo mums sumuštinių ant užpakalinės sėdynės, o pakeliui ties vienu šviesoforu metisas su ramentais pardavinėdavo pakelius spalvotos kramtomosios gumos, puikiai numalšinančios šleikštulį burnoje nuo riešutų sviesto. Vieną sykį, grįždami namo po atmestinai organizuotos mokyklos ekskursijos į ekvatorių, per kurią mudu su Fabianu įsigudrinome išmaukti puslitrį bjauraus *aguardiente**, automobilyje ėmėmės žaidimo – tuo pat metu sučiaumoti pakelį gumos ir sukramtyti visą sumuštinį. Dvokdami gėralu ir jausdamiesi ereliais, mes įsitaisėme užpakalinėje sėdynėje, saujom kimšdami gumulus už žandų, ir taip išsipūtusių nuo sumuštinių, leisdami dirbtiniam vaisių skoniui įsimaišyti į baltą duoną ir riešutų sviestą, o paskui po gabalėlį ryti sumuštinius, paliekant vien kramtomos gumos gniužuliuką. Net ir blaiviems mums nebūtų buvę lengva vieną daiktą ryti, o kitą išlaikyti burnoje, ir rezultatų nereikėjo ilgai laukti. Fabianas netyčia nurijo nekramtęs viską, kas buvo burnoje, suklykė Baironui, kad sustotų, ir išvėmė į griovį spalvingą cukranendrių alkoholio, žemės riešutų sviesto ir

* Degtinė (*isp.*) *Čia ir toliau vertėjos pastabos.*

kramtomosios vaisinės gumos mišinį. Baironą tas nutikimas labai pralinksmino, ir jis net dabar vis žvilgčiojo per petį, vildamasis, jog išaiškės ir daugiau mūsų slaptų girtuoklysčių.

Kitas – tai ne vienas, o du miestai, Naujasis ir Senasis, išsidėstę ilgo, siauro slėnio, nutįsusio iš šiaurės į pietus, priešinguose galuose. Šiauriniame gale nuobodžiai driekiasi stiklo ir betono dėžės: gyvenamieji kvartalai, prekybos centrai ir įstaigos. Verslo rajonas. Pririštų Elzaso aviganių, vejos purkštuvų ir oro kondicionierių miestas. Būtent Naujajame Kite aš su savo šeima ir gyvenau – oficialiems pobūviams tinkamų butų kvartale. Ši plyna, glotni vietovė buvo tikra apžvalginių langų galerija, ir pro kiekvieną langą matėsi įspūdingi miesto ir anapus jo šmėksančių ugnikalnių vaizdai. Galima buvo stebėti lėktuvus, kaip jie staigiai nyra žemyn tarp pastatų į slėnį, kur buvo oro uostas. O jei paimdavai žiūronus ir akimis pasekdavai pietvakarių kryptimi nuvingiuojantį miestą, tai galėdavai įžvelgti Senojo miesto kalkėm baltintas sienas, aptrupėjusias bažnyčias ir siauras gatves, užsislėpusias priešingoje pusėje nelyginant kokia gėdinga paslaptis.

Istorija byloja maždaug taip: kartą aukštai Andų kalnuose, tarp ugnikalnių, inkai pasistatė miestą padebesiuose. Bet kai pasklido žinia apie artėjančius iš pietų konkistadorus, generolas Ruminiahui, kurį didysis Atahualpa buvo palikęs sergėti miesto, pats jį ir sugriovė, kad neatitektų priešui. Iš didingos inkų statybos neliko nė akmens. Mūsų vadinamasis Senasis miestas iš tiesų pastatytas kolonijiniais laikais inkų miesto vietoje, ir jo lenkti balkonai bei terakotos stogai patys šaukėsi priežiūros, trūnijo, nors kai kuriuose namuose vėl apsigyveno *indigenas**. Ir kol Naujasis miestas dygo nelyginant surenkamieji baldai ir slinkosi vis tolyn į šiaurę, Senasis miestas tyliai sau tūnojo, iš lėto grimzdamas į savo pirmtaką kaip kompostas. Kaip geologinis sluoksnis.

* Vietiniai (*isp.*)

Šiandieną įvairių tarptautinių apsaugos normų ir kultūros paveldo projektų dėka aš perskaičiau, jog šis irimo procesas pagerintas ir visi tie apleisti kalkėm baltinti pastatai, turtuolių prikelti naujam gyvenimui, vėl švyti. Kad toji apirusi burna, pilna sugedusių dantų, puikuojasi dailiomis karūnėlėmis. Niekaip negaliu to įsivaizduoti. Gal dėl akivaizdaus tos vietovės skurdo, gal dėl šiurpuliuko, kurį man kėlė bet kokia uždrausta vieta, bet man Senasis Kitas arba El Centro, kaip jį dažnas vadindavo, visuomet atrodė nepaprastai gyvybingas. Tikras skruzdėlynas. Negalėdavai ten nė kojos įkelti, neprasiskverbęs pro garų debesį nuo kilnojamojo sriubos prekystalio, neatsigynęs nuo turgaus prekeivio, besitaikančio įbrukti jums skrybėlę ar puošnią palaidinę, nenutvėręs už pakarpos jūsų piniginę bekniaukiančio vaikėzo. Tenai tvyrojo nuodingas, galvą apsukantis kvapų kokteilis, dėl aukščio dar sustiprėjantis: dyzelinių variklių dūmai, pūvantys vaisiai, gyvulių šlapimas. O per šventes – cukranendrių degtinės ir ant anglių kepamos apdegusios jūrų kiaulyčių mėsos aromatai.

Tik vieną kartą aš buvau paliktas Senajame mieste pats vienas, ir tas nuotykis tik dar labiau sužadino man apetitą. Kitas yra netoli ekvatoriaus, ir dėl tokios kaimynystės oras čia net geriausiais laikais šizofreniškas – be jokio perspėjimo iš po bet kurio nuobodaus debesų klodo gali nušvisti neįtikėtina vaivorykštė arba ant galvos pasipilti absurdiška kruša – tačiau mano atminty įstrigo epizodas būtent iš viešnagės Senajame mieste. Aš buvau su tėvu; taupydamas laiką, jis paleido mane vieną pasižvalgyti mažumėlę, kol pirko kažką turguje. Man tuomet buvo trylika, ir galimybė vienam patyrinėti aplinką pasirodė žavi. Išgirdęs tolimą griaustinio grumenimą, palindau po terakotos stogine gatvėje ir žvalgiausi atgal link Kotopaksio viršukalnės, norėdamas išvysti danguje dulsvai geltoną žaibo zigzagą. Priešais mane indėnas ragino mulą, baksnodamas jam nugarą lazda. Prekystalių savininkai krovė prekes po plastiko uždangalu. Ir tada, nukritus vos porai įspėjamųjų lašelių, prapliupo lietus. Sienos virto stačiomis upėmis. Rudi srautai putojo gatvėmis ir gėrėsi į plyšius žemėje. Nuo pliaupiančių teršalų šaligatviai pasidarė slidūs. Po stalais su-

lindę šunys budriai stebėjo audrą, laukdami pabaigos, ir maždaug dešimtį minučių aš žiūrėjau, kaip nuotėkų vamzdžiai springo, darbuodamiesi iš visų jėgų. Po visko atrodė, lyg nieko ir nebūtų įvykę: žydri prekystalių brezentai ramiai džiūvo, o jų savininkai kimšosi pypkes, ruošdamiesi vėl imtis darbo.

Gal audra ne mažiau įspūdingai būtų atrodžiusi ir būnant mokyklos žaidimų aikštelėje ar sėdint mūsų buto balkone Naujajame mieste, bet tuomet man dingojos, kad tokia sukrečianti ji buvo būtent tos vietos dėka, kad toks pakvaišęs oras būdingas Senajam Kitui ir kad viskas tenai įdomiau, taip pat ir lietus.

Kaip ir bet kuris kitas, visą gyvenimą pragyvenęs netoliese, Fabianas demonstravo savim patenkintą požiūrį į Senąjį miestą – tarsi gerai jį pažinotų ir niekas nebegalėtų jo nustebinti. Vis dėlto aš žinojau, kad ir jis neturėjo daug progų patyrinėti jį pats vienas ir troško tą padaryti beveik taip pat karštai kaip aš.

Fabianas gyveno pas savo dėdę tolimame pietiniame priemiestyje, už Senojo ir Naujojo miestų, ir per pastaruosius dvejus metus aš jokia dingstim neužklausiau jo apie jo tėvus, nors jis ir buvo geriausias mano draugas. Pasąmonėje visąlaik suvokiau, kad jų nėra, bet Fabianas niekuomet apie tai nekalbėjo, tad aš irgi pagarbiai laikiausi atstu nuo tos temos, norėdamas parodyti, kad ir aš sugebu taktiškai suvokti netektį, kad ir kokia svetima ši sąvoka man būtų. Iš tiesų aš nė nebandžiau *rodyti* užuojautos; tik maniau, jog neužsimindamas apie tai elgiuosi kaip suaugęs. Be to, gyvenimas su Fabiano dėde Suarezu buvo savaime žavus dalykas, klausinėti apie kurį neturėjau noro.

Namas, kuriame jie gyveno, buvo pastatytas kolonijiniu Senojo miesto stiliumi – baltos sienos, raudonų čerpių stogai, mauriški balkonai – tačiau statyba buvo šiuolaikinė, o vieta, kur jis stovėjo, nebuvo populiari nei tarp verslo atstovų, nei emigrantų bendruomenės. Per pastaruosius dvejus metus aš ten viešėjau nesuskaičiuojamą daugybę kartų, ir nė sykio neišėjau pro vartus be kokios nors naujos užkrečiančios idėjos ar pasakojimo. Galop toji vieta man ėmė atrodyti magiška, ir kai tik elektroniniai vartai prasiskirdavo,

praleisdami mus į užpakalinę Bairono mersedeso sėdynę, mano vaizduotė nušuoliuodavo pirmyn, užbėgdama įvykiams už akių.

Suarezo namas buvo ryškus kontrastas Naujojo miesto butui, kur gyvenau aš ir mano šeima. Čionai nebuvo nieko nepajudinamo ar uždrausto, čia šunys kūlvirsčiais ritosi nuo laiptų, džiugiai pasitikdami jus, ir bet koks daiktelis – dulkėtas senas akordeonas, jūros išėsdinta figūrėlė iš paskendusio laivo pirmagalio, dėklas su majų strėlių antgaliais – savaime kūrė vienokią ar kitokią istoriją, liudijančią apie paties Suarezo domėjimąsi ir išsimokslinimą. Tad nors tai ir nebuvo mano namai, nors tas namas buvo pats didžiausias per daugelį mylių aplinkui, man jis atrodė svetingas ir mielas. Nors kažin ar bet kuris atėjūnas būtų galėjęs jaustis tenai jaukiai kaip namie. Esu visiškai tikras, jog su nekviestais svečiais Baironas anaiptol nebūtų ceremonijęsis.

Baironas su savo žmona Eulalija, kuri tvarkė namus ir virė valgyti Suarezui, gyveno savo bute namo viduje. Baironas dar ėjo ir sodininko pareigas, jis didžiavosi savo augintinių įvairove – milžiniškos opuncijos, akacijų medžiai, egzotiškos rožės – visi jie, rūpestingai prižiūrimi, vešėjo sodriai raudonoje dirvoje, kuri liūčių metu paplūsdavo rūdžių spalvos upeliais, tekančiais iš sodo į kelią.

Pietų ekvadoriečiai laikosi nuomonės, kad Kito gyventojai yra nervingi. Sakoma, kad gyvenant aukštai virš jūros lygio, jų smegenys nepakankamai aprūpinami deguonimi, ir tai esą neleidžia jiems gyventi atsipalaidavus ir vaikščioti į pobūvius, kaip daro pietų ar pakrantės gyventojai. Net jei tai ir tiesa, Suarezas buvo ryški išimtis iš taisyklės. Jo respektabilumas atrodė kaip reta atsainus, bent jau mudviem su Fabianu esant greta. Pagaliau juk žmogus, nusprendęs savo namuose įsirengti miniatiūrinį naktinį klubą, negali būti itin puritoniškų požiūrių. Patalpa buvo vadinama „biblioteka“, tačiau, be lubas siekiančių knygų lentynų, rimtos išvaizdos rašomojo stalo bei židinio, ten dar būta šachmatinių šokių salės grindų, baro su atitinkamomis raudona oda aptrauktomis kėdėmis ir senamadiško patefono, grojančio populiariąsias 1950-ųjų dainas.

Suarezas, gan žinomas chirurgas, turėjo ir vardą. Anot Fabiano, jis buvo vardu Edisonas, nors niekas ir niekada nebuvo jo girdėjęs nei iš paties Suarezo, nei iš kieno kito lūpų. Visi jį pažinojo kaip Suarezą, net jo sūnėnas, taip pat ir sūnėno draugai. Suarezas. Jis glūdi mano atminty ir šiandien, atsiduodamas aštriu viengungystės tvaiku, kuriame išsiskiria odekolono ir tabako kvapai. Taip ir matau jį: dūmų žiedus, besisklaidančius ore priešais jį drauge su pasakojimais, be paliovos sklindančiais iš jo drėgnų raudonų lūpų; druskos su pipirais spalvos ūsus; jo nepaaiškinamą meilę tvido drabužiams; trumparankovius marškinėlius ir didžiulius nevarstomus batus su kutais, kuriuos jis vadindavo „tarakonų traiškytuvais". Jis sėdi, koja mušdamas į taktą Biliui Heiliui, pildamasis sau dar vieną *cuba libre** ar degdamasis ilgą „Dunhill International" cigaretę, prieš atsakydamas į mūsų eilinį kvailą klausimą – šis neabejotinai atvers kelią galybei mažai su juo susijusių ilgutėlių istorijų, kol galiausiai vargiai beprisiminsime, ką iš tikrųjų norėjome sužinoti. Tačiau ypač aiškiai aš jį girdžiu: jo tiksliai apskaičiuotas Vidurio Atlanto akcentas (jis buvo gyvenęs ir JAV, ir Europoje), visuomet su linksmumo gaidele, kerėjo mus neginčijamu autoritetu. Jis galėjo papasakoti mums bet ką, galėjo atverti mums anapusinį pasaulį, kuriuo mes niekada nepaliovėme tikėti, net žinodami, kad nebūtinai visa, ką jis kalba, yra tiesa. Aš vis dar girdžiu tą balsą, kaip jis tyliai kikena iš mūsų, ir tikiuosi girdėti visada.

Tą pavakarę pietaujant kalba nukrypo prie Ledo princesės Chuanitos. Mudu su Fabianu spėliojome, kokios būklės ji turėjo būti po penkių šimtmečių tūnojimo lede, o Fabianas vėl dėstė savo svajones, susijusias su tyrinėjimais ir atradimais. Suarezui tai nepadarė įspūdžio.

– Visa tai labai gerai, Ledo Mergelė ir panašiai, – tarė. – Ar norite pamatyti šį tą tikrai nepaprasto? Aš jums parodysiu. Eime į biblioteką. Paimkite tą butelį.

---

* Romas su kokakola (*isp.*)

Kai atsidūrėme kambaryje, Suarezas pastatė savo stiklą ir nuėjo prie seifo šalia rašomojo stalo. Dviem mitriais disko suktelėjimais jį atidarė ir ištraukė nedidelį paketą, laisvai įsuktą į žalią šilko popierių. Atsukęs mums nugarą, rūpestingai jį išvyniojo, o tada atsigręžė ir iškėlė daiktą su tikru nuožmaus viduramžių budelio triumfu.

– O, Dievo Motina, – ištarė Fabianas.

Aš grūmiausi su noru žengti atbulom.

– *Impresionate, no**? – pasakė Suarezas.

– Jėzau Kristau, – išspaudė Fabianas.

Daiktas buvo stambaus apelsino dydžio, tačiau jo plaukai, juodi ir žvilgantys, tikrai siekė dvi pėdas ir atrodė tokie gyvi, jog labiau būtų tikę šampūno reklamai, o ne karo trofėjui. Kai atsipeikėjome ir iš lėto prisiartinome, aš ištyrinėjau bruožus. Intensyvus nosies ir smakro mažėjimas pavirtęs groteskiška nepermaldaujama karikatūra, storos ir tarsi guminės lūpos, užmerktos akys, užsiūtos grubia juoda virvele. Oda tamsi ir blizganti, nelyginant atogrąžų raudonmedžio atplaiša.

– Teisingai, – pasakė Suarezas. – Tai *tsantza*. Sudžiovinta galva.

– Kur tu ją gavai? – paklausė Fabianas, stengdamasis atrodyti abejingas, bet ilgai apsimetinėti negalėjo, ir jo susijaudinimas prasiveržė su žodžiais: – Jinai tavo? Ar ji *tikra*? Kiek laiko tu ją turi? Kodėl niekad nemačiau jos anksčiau? O Jėzau, dėde.

– Žinai, visam pasauly jų likę tik kelios, – Suarezas suėmė tą šlykštynę delnu ir vėl siurbtelėjo romo.

– Kaip jie tokią padaro? Ką reikia daryti? – klausė Fabianas.

– Pirmiausia tu turi laimėti mūšį, – paaiškino Suarezas. – Tai lengvoji dalis. Tada apsižiūri, ar tavo nugalėto priešo veidas be dėmių, kad galėtum išsaugoti, – prieš kalbėdamas toliau, jis atsargiai paguldė galvą veidu žemyn ant stalo.

---

* Įspūdinga, ne? (*isp.*)

– Nurėži priešininko galvą ir štai čia, pagal kaukolės liniją, padarai pjūvį. – Įgudusiu judesiu jis sugriebė man už galvos ir chirurgo pirštu perbraukė žemyn nuo pakaušio iki nugarkaulio viršaus. Aš sudrebėjau.

– Po to nuo kaukolės atskiri visą veidą drauge su plaukais ir susiieškai akmenį, beveik tokio paties dydžio, bet šiek tiek mažesnį. Užvynioji ant akmens odą, palieki saulėje džiūti, tuomet susirandi truputį mažesnį akmenį. Ir taip toliau, imant vis mažesnius akmenis, kol gauni šitai – priešo esenciją. O dabar puikiausiai galėtume su ja sužaisti kriketo partiją, ar ne taip, Enti? – jis pasižiūrėjo į mane ir nusijuokė.

– Tik tu juokis, Fabianai, – tariau, atatupstas traukdamasis atgal. – Pamalonink jį. Nežinia, ką jis gali iškrėsti. Miegok šiąnakt kietai, mano drauge, – kalbėjau, apsimesdamas išeinąs. – Tavo dėdė beprotis. Savo bibliotekos seife jis laiko galvas.

Atsakydamas Fabianas nusišypsojo, bet atrodė apkerėtas. Tačiau Suarezas dar nebaigė.

– Dabar sėskitės, o aš papasakosiu jums kai ką tikrai įspūdingo. Įsipilkite *roncito**. Jums pravers.

Jis padavė romo butelį, ir Fabianas pripylė mudviem stiklus. Suarezas patogiai įsitaisė, žinodamas, kad mes užkibome. Mudu su Fabianu susigrūmėme dėl kėdės priešais stalą.

– Ji užkeikta, – tyliai ištarė Suarezas.

– Na, žinoma, – atsiliepė Fabianas. Mes jau buvom pradėję atitokti ir stengėmės kaip įmanydami užmaskuoti savo pradinę kvailą reakciją.

– Aišku, užkeikta, – pasakiau aš. – Kokia save gerbianti išdžiovinta galva nebūtų užkeikta?

– Taip, – pasakė Fabianas. – Taip, žinoma.

– Jūs netikite užkeikimais, vaikinai?

– Ne, – pernelyg skubiai atsakiau aš.

– Aš tikiu, – tarė Fabianas, stengdamasis paimti viršų žaidime.

---

* Romas (*isp.*)

– Na, aš irgi trupučiuką tikiu, – pasakiau.

– Šiaip ar taip, klausykitės, – pradėjo Suarezas. – Ši *tsantza*, kurią matote ant stalo, kadais priklausė mano draugui. Dabar, kai dauguma tokių artefaktų yra muziejuose, kolekcioninkams retai nusišypso laimė rasti ką nors panašaus pas privatų asmenį. Kalbu apie privačius kolekcininkus, suprantate. Žmonės, kurie nesustos prieš nieką, kad įsigytų retenybę – ne tam, kad atiduotų muziejui ar tyrinėtų ją visuomenės labui, bet kad padėtų į stiklinę dėžę, pažymėtų kataloge ar siūlytų svečiams per pietus prie brangaus konjako. Jie sudaro atgrasią mažą tarptautinę bendruomenę – esu tikras, kad tie žmonės netrukus kibs vieni kitiems į gerkles, varžydamiesi dėl jūsų Ledo princesės kūno.

Prie mano draugo prikibo turtingas amerikietis kolekcioninkas, norėdamas nupirkti šią galvą. Draugas pasakė, kad ji neparduodama, bet kolekcioninkas neatstojo. Siūlė dideles pinigų sumas. Mano draugas buvo prisiekęs niekuomet nesiskirti su galva, kurią paveldėjo iš savo senelio, taip jis ir pasakė kolekcininkui. Po to dar pridūrė, jog amerikiečiui kažin ar verta jos siekti, nes legenda byloja, jog tokios rūšies totemai užtraukiantys dideles nelaimes tiems, kurie nepaveldi jų tiesiogiai.

Mudu su Fabianu persimetėme greitais žvilgsniais, mėgindami įvertinti, kiek kuris tikime pasakojimu, ir vėl atsisukome į Suarezą.

– Kolekcioninkas nusijuokė ir pareiškė mano draugui tvirtai tikįs nepajudinamomis mokslo bei pinigų galiomis, o ne džiovintomis galvomis, kurios atneša nelaimę. Tai muziejaus eksponatas, sakė jis, ir nieko daugiau. Pasiūlė galutinę, neįtikėtino dydžio sumą, kurios mano draugas atsisakė, ir pagaliau pasitraukė.

– Tai kas jis toks buvo? Kas tas draugas? Ar tai jo protėviai nužudė tą žmogų? Ar tas draugas – tai Baironas?

– Nurimk, Fabianai. Pasakojimas dar nebaigtas. Drįstu sakyti, tu painioji čia vargšelį Baironą dėl to, ką esi girdėjęs apie jo įžymųjį bendravardį ir Enčio tėvynainį. Kaip tu, be abejo, žinai, *anas* Baironas labai mėgo gerti iš kaukolių, aptaisytų sidabru ir paverstų taurėmis. Tai įžvalgi sąsaja, bet šiuo atveju tu klysti.

– Nesuprantu, apie ką tu kalbi, – atsiliepė Fabianas.

– Nesvarbu. Tai kita istorija. Ne, mūsiškis Baironas kadaise gal ir buvo nuožmus įstatymų šalininkas, bet vargu ar yra kam nupjovęs galvą – policija paprastai tuo neužsiiminėdavo, net ir 1960-aisiais Ekvadore. O jei truputį pamąstysi apie tai, mano neatidusis sūnėne, tai pamatysi, kad Bairono protėviai greičiau priklausė Afrikos gentims nei Šuaro kariams iš atogrąžų girių. Ar nori išgirsti pabaigą?

– Žinoma. Atsiprašau, dėde Suarezai.

– Mano draugas – jei tau įdomu, vardu Migelis de Tore – buvo turtingas ir įtakingas žmogus. Jam nereikėjo amerikiečio pinigų, ir jis, savaime aišku, norėjo pasilaikyti galvą sau. Tai buvo jo praeities dalis. Parduoti ją būtų buvę neteisinga. Tačiau netrukus po to, kai nusikratė kolekcioninko, Migelis atsidūrė situacijoje, kur pinigai staiga tapo pirmaeilės svarbos. Svarbesni už protėvius – o šis dalykas, kaip jums abiems žinoma, yra vienas pačių svarbiausių. Jo žmonai nustatė leukemiją.

– Migelis, vos neišmetęs amerikiečio kolekcioninko jam paliktos vizitinės kortelės, dabar ėmė mąstyti kitaip. Jo meilė ir neviltis buvo tokia stipri, jog įsikalė į galvą – jo žmoną turi gydyti geriausias kaulų čiulpų specialistas Amerikoje, ir už tokią kainą, kurią vargiai būtų išnešusi net ir jo kišenė. Taigi jis paskambino į kolekcioninko kontorą ir paaiškino, jog aplinkybės pasikeitė. Jis aiškiai davė suprasti, kad išsiskiria su eksponatu prieš savo norą, tačiau pasiūlė parduoti.

– Migelio žmonai buvo suteiktas pats geriausias gydymas, kokį tik galima nupirkti už pinigus. Liūdna, bet ji ilgai negyveno – liga buvo pernelyg toli pažengusi – tačiau vis tik gera galvoti, kad tas vargšas mažasis karys savaip prisidėjo, kad du vienas kitą mylintys žmonės pabūtų drauge dar keletą neįkainojamų metų, ar sutinkate? Net ir miręs jis pasitarnavo gėriui – dabar, žinoma, jam iš to jokios naudos. Verčiau išgelbėkime jį iš tos neorios padėties ant stalo. Jo plaukai vis dar auga. Gali būti, kad jis pyksta ant mūsų ten, viduje, tame akmenėlyje, atstojančiame jam kaukolę.

– Jie vis dar *auga*? – paklausė Fabianas.

– Žinoma. Pasižiūrėk, kokie jie ilgi. Turiu sutikrinti su atitinkamais žmonėmis. Mano, kaip dabartinio to daikto saugotojo, pareiga – jį prižiūrėti.

Suarezui garsiai svarstant apie savo atsakomybę, mes sužiurome į galvą iš naujo susidomėję.

– Paduok man ją, Enti, gerai? – nerūpestingai paliepė jis. – Patikrinsiu, ar plaukų galiukai nesišakoja.

– Paklausyk, dėde Suarezai, nustok mėginti mus įbauginti. Mes žinome, kad jos plaukai neauga. Ir kaip baigiasi pasakojimas? – Fabianas nepasidavė, bet juk ne jis buvo paprašytas perduoti galvą. Net šitaip narsiai šnekėdamas, jis žvilgčiojo į mano pusę, stebėdamas, kaip aš atliksiu užduotį.

Aš pakilau, nuėjau prie rašomojo stalo ir paėmiau galvą. Ji buvo nepaprastai lengvutė. Atsargiai laikiau ją delne, kaip darė Suarezas, tačiau nors buvau pasiryžęs jokiu būdu neprisiliesti bruožų, pirštų galiukai brūkštelėjo per išdžiūvusią mažytę nosį, ir aš skubiai šokau prie Suarezo atiduoti jam nešulį. Plaukų sruogos nukaro nuo mano ištiestos rankos, padvelkdamos apsauginiu sūrymo ir ligoninių kvapu.

– Ačiū, Enti. Nusipelnei papildomos porcijos, – Suarezas mostelėjo į romo butelį. – Taigi, kur aš sustojau? A, amerikietis. Nereikia nė sakyti, kad Migelis de Tore buvo garbingas žmogus. Sąžiningai pardavęs retenybę, jis nė nesapnavo ją susigrąžinti. Be to, kam yra tekę matyti, kad godus kolekcininkas pakeistų savo mąstymą? Jis manė, amžiams atsisveikinęs su savo nuosavybe ir matys ją kaip savo ausis, jei atleisite už vaizdingumą.

– Migelis buvo kone pamišęs po žmonos mirties. Jis ryžosi leistis į ilgą kelionę po Europą ir taip apmaldyti savo sielvartą. Su savimi jis pasiėmė atminčiai vieną daiktą, dėl kurio jūs greičiausiai nustebsite. Jis pasiėmė savo vargšės velionės žmonos pirštą su vestuviniu žiedu.

– Nepalikęs jokio adreso, jis išsiruošė į kelionę, trunkančią neapibrėžtą laiką. Ta kelionė turėjo tęstis tiek, kiek reikės. Jis anaiptol neskubėjo. Savo mylimąją jis vežėsi širdyje – o jos pirštą kišenėje – nusprendęs vėl aplankyti vietas, kur jų būta drauge,

taip pat pamatyti ir naujų. Jis ėjo į operą Veronoje, kaip ir per savo medaus mėnesį, pietavo puikiuose Šartro ir Barselonos restoranuose, ilgas valandas klaidžiojo po Škotijos plynaukštes. Manau, kad netgi nuėjo dalį piligrimų kelio į Santjagą.

– Kelionės metu Migelis laikė savo mirusios žmonos pirštą kišenėje, retkarčiais jį paliesdamas ir mėgaudamasis įsivaizduojamais pokalbiais su ja, kaip būdavo jiedviem laimingai gyvenant kartu. Galiausiai išsakęs visa, ką norėjo pasakyti, susirado gražią vietelę prie upės – kur būtent, jis man nesakė – ir palaidojo pirštą žemėje. Tada, užbaigęs savo gedulą, grįžo namo pradėti gyventi iš naujo. Graži istorija, tiesa?

– Suarezai, – pasakė Fabianas. – Ką tai turi bendro su prakeiksmu?

– Kantrybės, – tarė Suarezas. – Grįžęs namo, Migelis pamatė, kad su juo desperatiškai bandyta susisiekti – rado kalną laiškų ir žinučių, daugelis jų įmestų tiesiai į pašto dėžutę. Kelis kartus buvo mėginta susisiekti ir su jo giminėm. Atrodė, kad amerikietis vis dėlto apgailestavo dėl savo pirkinio.

– Nuo tada, kai įsigijo galvą, jo gyvenimas pradėjo krypti nepageidaujama linkme. Jis buvo įveltas į finansinį skandalą ir prarado darbą prekybos banke. Nuo jo nusigręžė daugelis draugų. Reikalams vis blogėjant, pakeliui į teismo salę, kur turėjo būti svarstoma jo byla, jį partrenkė visu greičiu lekiantis taksi. Sužalojimai buvo tokie siaubingi, jog greitosios pagalbos komandai teko amputuoti jam abi kojas tiesiog ant teismo laiptų. Tarsi to dar būtų negana, atsipeikėjęs ligoninėje jis sužinojo, kad visu greičiu lekiančiame taksi važiavo jo žmona, skubinusi vairuotoją kuo greičiau pasiekti teismą, kad galėtų paduoti prašymą skyryboms.

– Ir tai dar ne viskas. Kai tik kolekcioninkas pradėjo apsiprasti su savo nauju gyvenimu – nešlovę užsitraukęs, išsiskyręs, nuteistas nusikaltėlis invalido vežimėlyje – jį užpuolė kažkokia keista raumenų nykimo liga, kurios negalėjo paaiškinti joks specialistas. Galiausiai jam nušvito protas – jis turįs grąžinti galvą jos teisėtam savininkui. Tą ir padarė.

– Po kelių metų Migelis mirė. Testamentu jis galvą paliko man. Aš ją paveldėjau teisėtu būdu, suprantate, ir tai reiškia, kad ji turėtų atnešti man laimę – o gal ir tau, Fabianai, jei tu tiki tokiais dalykais.

Fabianas mąstė.

– Aš netikiu ta vieta apie pirštą, – pasakė jis. – Šita vienintele vieta aš netikiu.

– Čia, mano berniuk, kaip tik pati tikriausia pasakojimo vieta. Žmonės, netekę brangaus asmens, gali pasielgti labai keistai. Žinok, keletas mano draugų anuomet teiravosi Migelio, kodėl į žmonos mirtį jis sureagavo tokiu... neįprastu būdu. Migelis tik nusišypsodavo ir kuo ramiausiai atsakydavo: „Sielvartas visiems mums užduoda skirtingus klausimus“. Ir jis buvo teisus. Per savo gyvenimą esu matęs ekscentriškiausių reakcijų į mirtį. Kai dirbau Andalūzijoje, teko pažinoti senyvą ponią, kurios kūdikis pasimirė nespėjus jo pakrikštyti. Užuot leidusi palaidoti tą vaikelį nepašventintoje žemėje, ji visą likusį gyvenimą laikė jį savo virtuvėje, įdėtą į ąsotį su sūrymu.

– Tikiuosi, ji negėrė jo ir nenaudojo per neapsižiūrėjimą kaip ingrediento, – leptelėjo Fabianas.

– Ir aš tikiuosi, – pasakė Suarezas. – Keletą kartų buvau pas ją svečiuose ir gardžiavausi jos valgiais.

– Kaip tu manai, Enti? Ar paprašysime Suarezo, kad leistų mums pasiimti tą galvą į mokyklą mergiotėms pagąsdinti? – paklausė Fabianas.

– Būtų visai nieko, – pasakiau aš.

– Pamirškite tai, – atsiliepė Suarezas. – Dar sugalvosite įteikti ją kaip dovaną kam nors, ko judu nemėgstate, o apkaltinimas burtininkavimu vargu ar atneštų naudos mano, kaip gydytojo, karjerai. Turint omeny kai kurių mano pacientų prietaringumą... Ne, bijau, kad ji liks čia. Bet jūs patys matote, kad jūsų Ledo princesė ne vienintelė keistenybė mūsų krašte, kad ir kaip tau knieti lėkti daryti atradimų. Tau niekur nereikia keliauti, Fabianai, užtenka to, ką turi tavo šeima.

Pasakęs tai nusišypsojo ir pakilo švelniai pabučiuoti sūnėno į kaktą. Man, kaip paprastai, paspaudė ranką ir tarė:

– Labanakt, berniukai. Visų tų gijų narpliojimas mane išvargino. Gerai išsimiegokite. Neišgerkite viso mano romo.

Tai buvo apgalvotas atlaidumo demonstravimas. Butelyje tebuvo likę po mažą gurkšnelį kiekvienam, tačiau mintis, jog mes galėtume per naktį būdrauti prie Suarezo romo, tvarkydami pasaulio reikalus, atrodė viliojanti, ir mes mielai tokioje išmonėje būtume sudalyvavę.

Vėliau mudu su Fabianu palinkėjome kits kitam labos nakties, ir aš užlipau į Suarezo svečių kambarį. Maniau, galva man suksis ne tik nuo romo, bet ir nuo užšaldytų princesių ir mūšių trofėjų, nupjautų pirštų ir užmarinuotų kūdikių. Mano galva tikrai degė kaip ugny – bet ne nuo visų dienos keistenybių, o nuo Migelio de Tore regėjimų. Mačiau jį žirgliojantį per viržynus, užsiregistruojantį viešbučiuose ir pietaujantį prie žvakių, ir visąlaik besišnekučiuojantį su mirusia savo mylimąja, be paliovos keliaujantį, kol pagaliau surado tinkamą vietą su ja atsisveikinti.

Dėl viso to aš vis dar nebuvau sumerkęs akių, kai išgirdau garsą, sklindantį po tamsų namą tarytum iš šulinio dugno: Fabianas per miegus šaukėsi mamos.

Antras skyrius

Mano šeima atsikraustė į Ekvadorą prieš dvejus metus ir tris mėnesius. Per tą laiką Fabianas ir aš tapome gerais draugais, bet aš tvirtai įsitikinęs, kad taip nebūtų įvykę, jei ne tas atsitikimas su vandens pūsle antrosios mano buvimo šalyje savaitės pabaigoje. Jei ne ta plonytė latekso plėvelė, išpampusi nuo choleros bacilom užkrėsto vandens, surišta mazgu ir atsinešta į gatvę mūšiui, toliau pirmojo mėnesio mes nebūtume pajudėję.

Pirmiausia mes buvome labai skirtingi. Fabianas buvo aukštas ir tamsus, akys – tarsi pora smaragdų su plyšeliais: tingus leopardas šalia manęs, švokščiančio paršelio albinoso. Jis atrodė vyresnis nei iš tiesų buvo, o mane nuolat palaikydavo kieno nors jaunesniuoju broliuku. Dar daugiau, jis mėgavosi visuotiniu meilikavimu, ir naujas draugas jam vargiai tebuvo reikalingas. Jis mokėjo daugybę iš esmės beprasmiškų, bet įspūdingų fizinių triukų, kuriuos reikiamu momentu demonstruodavo, norėdamas padaryti įspūdį jaunesniems vaikams (ir, kaip pats vylėsi, mergaitėms): į abi puses per sąnarius lankstomus pirštus, pranykstančius degtukus, akrobatinius šuolius į vandenį, tabako dūmų žiedus. Jūs pasakytumėt: jis buvo nepralenkiamas visur, kur reikėjo pasirodyti. Galėdavo atkrapštyti užraktus. Liežuviu sumegzti mazgą iš žiedkočio. Sakėsi, kad ant jo rankos esąs lopinėlis odos be jokių nervų galiukų, todėl atseit nejautrus skausmui. Retsykiais – bet ne taip dažnai, kad visi sužinotų – jis niūriai sumurmėdavo apie savo šamanišką kilmę. Darydavo bet ką, kad tik jūs lengvabūdiškai nepalaikytumėt jo eiliniu žmogeliu, ir tuo pat metu sugebėdavo sudaryti įspūdį, kad tokia laikysena jam nekainuoja jokių pastangų. Jis buvo pats žavingiausias melagis iš visų, kuriuos pažinojau, ir iš pirmo žvilgsnio jo gyvenimui niekaip negalėjo prireikti astmatiko anglo berniuko, net nemokančio jo kalbos. Ir vis dėlto su visagalio valdovo didžiadvasiškumu jis išsyk ir viešai tapo mano draugu, aprėkdamas kitus vaikus, kai šie pernelyg daug

kalbėdavo ispaniškai prie manęs, ir pačios pirmos savaitės penktadienį po pamokų pakvietė mane pas Suarezą. Taip pat daugybę kartų jis buvo liudininkas mano astmos priepuolių ir kraujavimų iš nosies, kurie iš pradžių ištikdavo mane, dar neprisitaikiusį prie išretėjusio Kito oro, ir pasišovė mane globoti kiekvieną kartą, kai tik mano liguistas organizmas mane priveikdavo. Tačiau svarbiausią vaidmenį suvaidino vandens pūslė.

Mano šeima atvyko į Kitą per Užgavėnių šventes, prieš Velykas, kai vandens mūšiai gatvėse siautė visu smarkumu. Tokia jau tradicija: tuo metų laiku užpulti leidžiama bet ką, ir labai svarbu, kad, permirkęs iki siūlo galo, jūs neprarastumėt geros nuotaikos. Jums pasiseks, jei būsite užpultas tik kokio penkiamečio pyplio su vandens pistoletu, bet kai kurie jauni miestiečiai iš rimtųjų išsiruošia į miestą ir suka automobiliais ratus, iš anksto pasiruošę ištisą ginkluotės arsenalą. Visaip nutinka. Manau, Suarezas užsiminė Fabianui, kad visai nieko būtų pasiimti drauge naujokėlį, kad šis susipažintų su spalvingom vietos beprotystės apraiškom.

Beklaidžiojant grįstomis Senojo miesto gatvėmis, mus patykojo keli vyresni berniokai. Vienas iš jų sviedė vandens pūslę tiesiai Suarezui į galvą. Ji nesprogo, tik atšoko jam nuo peties, tačiau Suarezas, kas jam visai nebūdinga, šįkart kažkodėl neįžvelgė čia nieko juokingo. Jis žengė prie vaikinų, grasinamai kažką murmėdamas, tačiau vargu ar tai buvo gera mintis, sprendžiant iš to, kaip jie susitelkė ir pradėjo persigrupuoti – Fabianas taip ir pasakė savo dėdei. Suarezas apsisuko, liepė mums eiti ir supykęs pasitraukė. Tuo metu aš, trylikametis neišmanėlis nepažįstamoje šalyje, neįvertinau situacijos pavojingumo, vos keliais mėnesiais vėliau nė už ką nebūčiau taip pasielgęs. Nė nepagalvojęs pakėliau nesprogusią vandens pūslę ir iš visų jėgų šveičiau į vaikėzų būrį. Jų ir mano nuostabai, ji sprogo ir visus juos apliejo vandeniu. Trise mes pasileidome bėgti gatvėmis, Fabianas ir aš juokdamiesi, o Suarezas bandydamas atrodyti įniršęs, bet iš tiesų pralinksmintas, kol už kelių kvartalų nuo įvykio vietos mano bravūrą nutraukė ūmus dusulio priepuolis.

Fabianas buvo sužavėtas. Jis manė, kad anie turėjo peilius ar ką dar blogiau. O jie, esu beveik tikras, nieko panašaus neturėjo. Visi tie vandens mūšiai tėra pokštas ir nieko daugiau, vienintelis nusikaltimas būtų per daug rimtai tą priimti, kaip padarė Suarezas, bet Fabianui viskas atrodė kitaip. Ištisas savaites jis gyrė mane mokykloje, kol susizgribo, kad toje šviesoje pats atrodo šiek tiek šiaudadūšis. Žinoma, pagal jo versiją, gatvės vaikėzai jau buvo išsitraukę peilius ir perrėžę Suarezo švarko rankovę dar iki metant pūslę, taigi mes esą žinojome, ko iš jų laukti.

Manau, būtent tuo poelgiu aš įrodžiau, ko esu vertas, ir mudu, artimiau susipažinę, radome vis daugiau ir daugiau mus vienijančių dalykų. Vos čionai atvažiavęs, aš dažnai spoksodavau į visiškai normalius daiktus tarsi nusileidęs į svetimą planetą, o Fabianui patiko kurstyti tokią mano reakciją. Jis sakė, jog kartais anksčiau buvę savaime suprantami dalykai jam pačiam pasidaro įdomūs, kai tenka juos aiškinti man. Progai pasitaikius, kartais jis jau per daug įsijausdavo į gido vaidmenį: uoliai rodydavo policininkus, prekybos centrus ir lėktuvus, kol jam taktiškai paaiškindavau, jog tų dalykų esama ir ten, iš kur aš atvykau. Vėliau jis nuvažiavo atostogų į Angliją su Suarezu ir grįžęs juokais man sakė buvęs nustebintas, kad šalis susideda ne vien iš šiaudais dengtų namelių, ir kad karalienė asmeniškai nevykdo mirties bausmės. Jis atvežė man lauktuvių trapios tešlos kepinių.

Taip ir pralėkė dveji metai. Tik prieš savaitę praūžė *carnaval**, bet šįmet mes likome namie. Per daug mes buvome užsiėmę džiovinta galva ir liežuvio malimu su Suarezu, kad mums dar rūpėtų realaus pasaulio pavojai.

Kad ir kaip man tuomet norėjosi atrodyti taktiškam ir supratingam, dabar pats negaliu patikėti daugiau nei dvejus metus turėjęs draugą, netekusį savo tėvų, ir nė karto neprakalbęs ta tema. Vis dėlto tai tiesa, nes pamenu manęs, jog tas verksmas naktį Suarezo namuose buvo pirmas kartas, kai aš išgirdau Fa-

* Užgavėnės (*isp.*)

bianą minint mamos vardą. Iki tol neabejotinai žinojau tik tai, ką buvau girdėjęs mokykloje: kad jo tėvas tikrai miręs, o motina... dingusi.

Žinoma, būta visokių gandų.

– To vaikino motiną pagrobė partizanai, – sakė rudaplaukis vaikiščias, su kuriuo praleidau pirmą savo dieną, o paskui vargu ar apskritai kada šnekėjausi.

– Didelė išpirka, – tvirtino vienos iš mano mamos draugių dukra, su kuria stovėjome eilėje per priešgaisrinius mokymus.

– Supjaustė jo tėtį kaip paršienos kepsnį, – pareiškė berniukas su didele spalvota skarele ant kaklo ir rimtom asmeninėm problemom.

– Girdėjau, kad bandyta nevykusiai gelbėti, – pasakė vienas.

– Taip, ir jo dėdė paštu gavo nupjautą ausį, – pritarė kitas.

Tos istorijos nesiplakė į vieną krūvą, bet sklido iš visų pusių, ir kiekvienas galėjo papasakoti skirtingą versiją. Kai artimiau pažinau Fabianą, jos atrodė tokios absurdiškos, kad aš niekad nesukau dėl to galvos – ir taip mes praleidome momentą, kai galima buvo imti ir paklausti. Be to, kuo artimesni mes darėmės, tuo labiau aš įsitikinau, kaip neverta rimtai žiūrėti į nieką, kas apie jį pasakojama mokykloje. Jis buvo suklastotos istorijos, pagražintos įvykių versijos karalius, ir nė vieno jo žodžio nebuvo galima priimti už gryną pinigą.

Kai tapau pripažintu jo draugu, manęs ne sykį prašė patvirtinti arba paneigti kokią nors beskonę detalę, sufantazuotą naujo pasakoriaus, trokštančio prisidėti prie Fabiano legendos. Aš tylėdavau, ir tas tylėjimas išoriškai atrodė oriai, o tikrovėje slėpė trikdantį faktą, kad ir aš nė kiek arčiau tiesos, kaip bet kuris kitas. Dėl to visi tikėjo, kad aš žinąs kažką, kas pranoksta bet kokius jų vaizdinius, ir gandai tik dar labiau plito. Fabianas, davęs aiškiai suprasti, jog vienintelė tema, kurios jis niekuomet nelies, yra jo tėvai, leidosi gaubiamas paslapties auros, nesiteikdamas nei pritarti, nei atmesti nė vienos iš tų istorijų ir nerizikuodamas suniekinti tą galimą liūdną, prozišką tiesą, slypinčią už jų. Galiausiai

liko vienintelis tikras faktas, į kurį vertėjo atsižvelgti – tai, kad jo tėvų tiesiog nebuvo.

Tačiau padėtis pradėjo keistis. Turbūt pirmas įspėjamasis ženklas, kad po jo išoriniu šaltakraujiškumo skydu slepiasi įtampa, buvo tas nugirstas riksmas naktį, tačiau turėjo atsitikti kai kas dar reikšmingesnio, kad aš pagaliau imčiau nerimauti. Tai nutiko, kai Fabianas man pasakė regėjęs savo motiną stiklinėje Mergelės Marijos dėžėje per kasmetinę *Semana Santa** procesiją. Štai kada aš supratau, kad jo problema rimtesnė.

Procesija įvyko praėjus vienuolikai dienų po sudžiūvusios galvos vakaro, nepaisant oficialaus įspėjimo apie galimą žemės drebėjimą. Seismologai rimto drebėjimo nenumatė, be to, būtų reikėję daugiau nei vien lengvo tektoninių plokščių virpesio, kad iškiltų grėsmė šventai ir neliečiamai Velykų tradicinei šventei Kite.

Grįstose gatvėse knibždėte knibždėjo žmonės. Didingi pauksuoti vežimai ir aimanuojančių atgailautojų būriai traukė per vėliavomis papuoštas gatves, lydimi atvirame ore gaminamo maisto kvapų ir muzikos. Ore draikėsi aukštuminė migla, nors švietė ryški ir karšta saulė.

Manęs tenai nebuvo.

Su Fabianu planavome praleisti dieną drauge, bet paskutinę minutę mane nutvėrė tėvai ir privertė pasilikti. Dėl to mūsų rytmečiai smarkiai skyrėsi, ir kol Fabianas sėmėsi religinių įspūdžių Senajame mieste, aš stovėjau tarp kvepiančių rožių krūmų, vilkėdamas nepatogiu kostiumu, ir stebėjau procesiją per teleskopą, trokšdamas būti ten kartu su juo, užuot gėręs šiltą šampano ir apelsinų sulčių kokteilį, kol mano tėvai ruošėsi britų ambasadoriaus vakarėliui sode.

Tolesnį pasakojimą sudaro mano paties prisiminimai iš sodo vakarėlio ir smulkmeniškas procesijos atpasakojimas, kurį išgirdau iš Fabiano kitą penktadienį, mudviem sėdint ir geriant alų Sua-

* *Didžioji savaitė (*isp.*)

rezo bibliotekoje. Na... ir dar nereikšmingi poetinės vaizduotės priedai. Tarkime, kad viskas vyko šitaip:

Fabianas minioje vaikštinėjo vienas. Į procesiją jis atėjo su Suarezu ir keletu mažiau įdomių jo draugų, bet atsikratė jų kaip begalėdamas greičiau. Jiedu su Suarezu susitarė susitikti trečią valandą prie pagrindinio Šv.Pranciškaus vienuolyno įėjimo, jei kartais pasimestų, ir Fabianas, nutaikęs pirmą progą, atsiskyrė nuo jų ir dingo minioje. Galimas daiktas, dabar procesija jam atrodė įdomesnė, nes galėjo tyrinėti ją kaip nežinomą pasaulį, o ne dalyvauti nuobodžioje šeimyninėje ceremonijoje. Galimas daiktas, ritualai jam pasirodė reikšmingesni. Aš nežinau. Nėra lengva paaiškinti tai, kas nutiko vėliau.

Už prekystalių, nepaisant minios grūsčių, virė darbas, bet prekiaujama buvo daugiau šventinio pobūdžio prekėmis. Praktiški daiktai – baterijos, valymo priemonės, elektros prietaisai – užleido vietą lengvabūdiškesnėms gėrybėms: birbynėms, okarinoms*, kompaktiniams diskams ir kasetėms su tenykštės muzikos įrašais, o kokaino vergams buvo siūlomi plonyčiai sidabriniai nosies šaukštai (Fabianas buvo tik bepradedąs įtarti, kam jie naudojami). Drabužių prekeiviai siūlė spalvingų vietinių apdarų bei kalnus sufalsifikuotos užsienietiškos sporto aprangos. Sena moteriškė iš klientų ėmė mokestį už neteisėtą prisijungimą prie telefono tinklo. Minkštom fetrinėm skrybėlėm pasipuošę indėnai laikė iškėlę dailučius savo vaikus, kad tie galėtų stebėti procesiją. Vaikų akys – žėrintys juodi karoliukai – šaudė aplinkui, viską įsidėmėdami, visai kaip ir Fabianas vaikystėje. Tėvai atrodė nuskurdę, vėjo nugairinti, bet nepaisydami nieko švytėjo, tarsi būtų specialiai nusamdyti suvaidinti banalios scenos apie emociškai turtingus žmones. Gatvėmis plaukiantys vežimai gabeno įprastus religinius simbolius, turinčius įvaryti siaubą ir pagarbą čiabuviams skausmo ir žiaurumo vaizdais – tie atributai neabejotinai buvo tapę neatskiriama, tradicine prašmatnumo

* Senovinis pučiamasis muzikos instrumentas, panašus į fleitą.

dalimi. Paskui vežimus sekė būriai basų atgailautojų, kai kurie užsitraukę grėsmingus Kuklukso klano stiliaus gobtuvus, kiti pasiryžę savo gėdą rodyti viešai. Daugelis vilko aštuonių pėdų ilgio medinius kryžius ir buvo užsidėję erškėčių karūnas – vienas netgi supintą iš spygliuotos vielos. Atgailautojų minia neapsiribojo sveikaisiais – pro Fabianą pamažėle stūmėsi žmogutis invalido vežimėlyje, dešine ranka varydamas vežimėlį, o kairę prisirišęs prie kryžiaus, atremto į petį – jam judant tolyn, kryžiaus galas kliuvinėjo už grindinio akmenų.

Fabianas prisiminė dalyvavęs eitynėse su tėvu, kai jam buvo ketveri ar penkeri metai, užkeltas tėvui ant pečių, kad geriau matytų, ir įsivaizduojantis skausmą. Jis negalėjo suprasti, kodėl jie taip daro, ir pasilenkęs sušnibždėjo tėvui į ausį:

– Kodėl jie taip daro, tėti?

– Jie blogai jaučiasi dėl savo poelgių, – atsakė jam tėvas. – Jie čia atėjo parodyti Dievui, kad gailisi.

Fabianas neįsivaizdavo, dėl ko galima būtų taip blogai jaustis, kad temptum gatvėmis sunkų medį. Viena ranka jis stipriai spaudė tėvo raudonai baltą kaklaskarę, kurią tas nuolat dėvėjo, kita sauja laikė nutvėręs tėvui už plaukų, kad nenupultų žemyn į minią.

Prisiminimas sukėlė jam norą pasiguosti maistu. Jis sustojo prie prekystalio, kur buvo pardavinėjami įdaryti pyragai ir *cuy**, nusipirko pyragą su sūriu ir patraukė toliau. Ant medžio anglių skrudintos *cuy* kvapas priminė jam vieną incidentą, nutikusį netrukus po mano atvykimo iš Anglijos. Aš susijaudinau ir pasibjaurėjau sužinojęs, kad jūrų kiaulytės čia nacionalinis patiekalas: namuose pats auginau vieną jūrų kiaulytę. Fabianas pavaišino mane liesa jos kojyte, nesakydamas, kieno čia mėsa, nes norėjo pamatyti mano veido išraišką, kai sužinosiu tiesą. Aš stengiausi atrodyti lyg niekur nieko, ir jis sakė, kad mano vaidybiniai gebėjimai jam padarė įspūdį.

Jis baigė valgyti pyragą ir švariai aplaižė pirštus. Tas veiksmas privertė jį mintimis grįžti prie Migelio de Tore ir jo mylimosios

* Jūrų kiaulytė (*isp.*)

atminimo. Ne, jis nenorėtų savo motinos piršto ar ko nors panašaus, ne mažiau kvailo. Tačiau mielai saugotų jos plaukų garbaną, kaip rodo filmuose. Arba, tarkim, nešiotų pusę auksinio dublono* ant kaklo su grandinėle iki tos dienos, kol jiedu vėl iškilmingai suras vienas kitą. Jo monetos pusė atitiktų jo motinos turimą pusę, ir jinai atsigręžtų į jį su netikėjimo ašaromis akyse. Jautėsi sutrikęs dėl tokių savo minčių ir nejučia apsidairė, ar niekas nepamatė jo veido išraiškos. Fabianas niekada neverkė – nei per tėvo laidotuves, nei per gedulingas pamaldas už motiną.

Mane verkiantį jis buvo matęs. Iš pradžių aš ilgėjausi tėvynės, užtat kai kurie vaikai laikė mane šiek tiek pasigailėtinu – jeigu neimsi domėn keisto išsišokimo su vandens pūsle – bet kažkodėl tai manęs nevaržė. Nebūtų ašaros pakenkę nė Fabianui, jei tik jis būtų panorėjęs. Dėl savo išskirtinės padėties jis būtų galėjęs sau leisti labai daug ką ir nenustoti pranašumo. Našlaitystė buvo užvedusi be paliovos veikiantį užuojautos mechanizmą, leidžiantį jam išlipti sausam iš vandens bet kokiu atveju – tačiau jis neverkė.

Pro šalį prasistūmė kitas atgailautojas invalido vežimėlyje. Jis priminė Fabianui apie nelaimėlį *tsanza* kolekcininką amerikietį iš Suarezo pasakojimo. Taip pat priminė, kad anam ne taip jau blogai susiklostė, viską pasvėrus – jis bent jau nevelka savo noru kryžiaus, sėdėdamas vežimėlyje. Į stipinus įsipainiojusi žarnokų atraiža trukdė vežimėliui judėti. Išmesta kurio nors turgaus prekeivio, atraiža įsisuko į ratą ir dabar kėlė benamio šuns susidomėjimą. Padėti tokiems žmonės buvo laikoma blogu tonu, bet Fabianas prisiartino iš užpakalio, kad atgailautojas nepamatytų, ir ištraukė iš stipinų kliūtį. Numetė atraižą į griovį šuniui, nusišluostė ranką į kelnių klešnę ir nuėjo toliau.

Jam buvo įdomu, kaip vyksta ambasadoriaus vakarėlis.

Mano atsakymas galėjo būti tik vienas – absurdiškai. Vakarėlis buvo toks pompastiškai angliškas, kad pačioje Anglijoje jis niekad nebūtų galėjęs įvykti. Senajame mieste virė kunkuliavo

* Ispanijos auksinė moneta.

gyvenimas, bet čia, sode, atmosfera skyrėsi kaip dangus ir žemė. Specialiai diplomatiniu paštu buvo atskraidintas stiltono sūris, o svečiai puikavosi sportiniais medaliais ir plunksnuotais šalmais, kai kas net ir pentinais. Jei tai būtų *gaučai** , ką tik atvykę iš savo lygumų, kur kepama mėsa ant atviros ugnies ir badomasi peiliais, tuomet viskas gerai, aš būčiau juos pakentęs; bet jie viso labo tebuvo viešųjų mokyklų auklėtiniai, dėvintys išlygintais baltos drobės drabužiais, kažin ar išvis kada gyvenime iškėlę koją už ambasados ribų. Jų pentinai buvo nupoliruoti iki žvilgesio ir greičiausiai niekada nematę žirgo šono, jei neskaitytum keleto jų didingų žmonų, išstatytų nelyginant parodai.

Mano mama, šneki ir išsipuošusi, skrajojo nuo būrio prie būrio, palaikydama energiją, džiugią nuotaiką. Tėvas tūpčiojo įkandin, vis paskabydamas mažučių sumuštinių ir mėgindamas nuklausyti įdomesnes paskalas iš vietos pareigūnų.

Aš žiūrėjau į Senąjį miestą ir svarsčiau, ar Fabianas laikėsi mudviejų susitarimo – iššauti fejerverko raketą į sparnuotos mergelės statulą ant Panečilo**. Per daug vilčių nedėjau – iš visų mūsų su Fabianu prikurtų planų vargu ar bent vieną yra pavykę įgyvendinti – ir kur kas labiau buvau įsitraukęs į bandymą užmegzti pokalbį su prancūzo gėlių eksportuotojo dukterimi. Ji buvo prisirpusi septyniolikmetė su strazdanomis ir tamsiais, drėgnais nuo dušo plaukais, vilkėjo pačią beširdiškiausią baltą suknelę, kokią man buvo tekę matyti, ir didžiumą vakarėlio aš praleidau po truputį, atsargiai ją įsimylėdamas. Kokį pusvalandį ji atsimušinėjo nuo seno ūsuoto mergišiaus su ceremoningu kardu, bet pagaliau nuo jo ištrūko, ir aš mėginau apgirsti nuo silpno šampano ir sulčių kokteilio tiek, kad man užtektų drąsos pakibinti ją krūmuose.

Nutaikęs momentą, pradėjau leistis akmeniniais laiptais, mintyse repetuodamas mūsų vestuvių sceną po kelerių metų („mes susitikome Pičinčios ugnikalnio šešėlyje per vakarėlį sode“) ir

---

* Piemenys, raiteliai (*isp.*)

** Vulkaninės kilmės 200 m aukščio kalva miesto viduryje, ant kurios pastatyta milžiniška madonos su sparnais skulptūra.

trokšdamas turėti pentinus jos susidomėjimui sužadinti, kai staiga išdygusi motina pristatė man kažkokį trylikametį cherubiną, ką tik atvykusį į šalį ir nieko čia nepažįstantį.

– Tai Eženas, – pasakė ji. – Jis prancūzas. Sakau, galėtum jį pagloboti, mielasis. Gerai praleiskite laiką – ar pavalgėte? Čia yra puikaus bulvių apkepo su mėsa.

– Saliut, Eženai, – tariau. – Mano prancūzų kalba ne per geriausia, bet aš žinau vieną žmogų, pas kurį galime nueiti pasikalbėti.

– Aš kalbu abiem kalbom, – angeliškai nusišypsojo Eženas.

– Na, tada pabūsi puikiu vertėju, ar ne? Gal patarsi piršlybų klausimu?

Fabianas stebėjo, kaip artinasi vežimas su Mergele Marija. Tai sukėlė jam prisiminimus apie motiną, o šie savo ruožtu – galvos skausmą. Prisiminimai apie tėvą buvo konkretūs, atitinkantys jo mirties tikrumą: pareiškimai, nuomonės, veiksmai. O motinos prisiminimai buvo labiau apgaulingi, derantys su jos lemtingu pradingimu be pėdsako. Dėl to jam buvo sunkiau jos gedėti, o tai žadino kaltės jausmą. Net suvokimas, kad *negalvoja* apie ją, vertė jį jaustis kaltu.

Fabianas sekė besiartinantį vežimą ir stengėsi taip įsitaisyti, kad girdėtų muziką nuo *vieno* turistams skirto kiosko. Kur jis bestovėtų, girdėjo skirtingas pano fleitos melodijų nuotrupas, dažnai paįvairinamas maniakiško kerinčio salsos kontrapunkto. Grilyje kepamų jūrų kiaulyčių aromatas nebeatrodė viliojantis – sumišęs su prakaituotų kūnų tvaiku, jis skleidė nemalonų muskuso kvapą. Daiktų kontūrai pradėjo lietis draugėn tarsi minkšto anglinio pieštuko linijos, perbraukus nykščiu. Būrys policininkų stūmė minią tolyn nuo kelio, ir Fabianas minios antplūdyje prarado pusiausvyrą. Susvirduliavęs jis beveik nutūpė ant šaligatvio, pusiau ant grįsto griovio, bukai žiopsodamas į spalvingas vėliavas, iškabintas skersai gatvės. Žmonės, karštai protestuojantys prieš tokį stumdymą, ir toliau spaudė jį iš užpakalio. Jis susitrenkė galvą į šaligatvį, kad net nusmelkė. Mergelė šmėkščiojo virš jo,

supdamasi virš minios, susidėjusi rankas ir žvelgdama į tolį iš savo stiklinės dėžės. Fabianas pastebėjo, kad ji atrodo gana blankiai visos tos auksuotos procesijos fone, bet suprato turįs verčiau galvoti, kaip atsistoti ant kojų.

Tuo momentu arčiausiai buvęs policininkas neteko kantrybės ir šiek tiek supanikavo. Savo lazda jis stipriai stumtelėjo minią, ir susigrūdę žmonės siūbtelėjo ant aukštielninko Fabiano, trypdami jį kojomis.

Ryški šviesa blykstelėjo jam prieš akis, ir paskutinis jo išvystas vaizdas, prieš užgriūnant miniai, buvo naujas veidas, žvelgiantis žemyn į jį iš stiklinės Mergelės dėžės. Mįslingai besišypsanti vaškinė dama dingo, o jos vietoje pasirodė jo mama, su kūnu ir šiltu krauju. Jos akyse švytėjo džiaugsmas, ašara nebespingsojo dirbtinėje manekenės veido raukšlėje, o švelniai ritosi gyvu skruostu.

Užplūdusi nuostaba ir džiaugsmas niekais pavertė jo baimę būti sutryptam tokio žmonių sambūrio ir leido užmiršti, kad jo ranka dviejose vietose lūžusi. Motinos vaizdą uždengė trečiasis ir paskutinis minios antplūdis, ir kūnu ėmė sklisti skausmo bangos iš rankos ir galvos.

Dėl to jis ir nepastebėjo dulkių debesies, išsiveržusio iš pastato už jo nugaros, prasidėjus žemės drebėjimui.

Įsitraukęs į prancūzo gėlininko dukters merginimą ir sveikindamas save už mintį atsivesti su savim Eženą kaip vertėją, aš jau spėjau įsiaudrinti, kai staiga paaiškėjo, jog mergina – jo vyresnioji sesuo, kad ji irgi puikiai kalba angliškai ir kad jiedu abu sumanė pasidaryti iš manęs pramogą nuo pat pradžių. Taigi užuot įpusėjęs gundymo procesą, aš susiraukęs lindėjau už Kolumbo statulos ir įniršio pagautas svarsčiau, ar surizikuoti išsitraukti cigaretę, kai užklupo požeminis smūgis.

Tuo tarpu, kai Senajame mieste apačioje žemės drebėjimas pasireiškė rimčiau – nuo mūro nutrupėjusiom sutrūnijusiom kalkėm, apvirtusiu prekystaliu su lietaus lazdelėmis* ir hašišo

* Mušamieji muzikos instrumentai, pagaminti iš kaktuso stiebų.

pypkėm – čia, sode, visas įvykis atrodė siutinančiai nereikšmingas. Fiziškai jis tepasireiškė silpnu stiklinių indų skambčiojimu ant ambasadoriaus stalų – kitaip sakant, daugiau kaip humoristinis vakarėlio priedas nei kas nors rimto. Maždaug toks reiškinys, apie kurį alyvų spalvos apdarais pasipuošusios damos koketuodamos sako šeimininkui: „Žemės drebėjimas! Bet kaip *žavu*, Deividai". Svečiai instinktyviai pasitraukė iš namo, tačiau liokajus per garsiakalbį paskelbė, jog nėra pagrindo būgštauti, nes šis namas esąs vienas atspariausių žemės drebėjimui pastatų mieste. Visi atsipalaidavo ir nusijuokė. Kažkas pasakė: štai kur modernaus namo pranašumas, ar ne? Vyresnysis liokajus lenktu kardu teatrališkai atidarė naują šampano butelį.

Aš galvojau apie Fabianą ten žemai, Senajame mieste. Jis tikriausiai prisiminė elgesio žemės drebėjimo metu pamokas, kurias girdėdavome mokykloje, taigi viskas turėtų būti gerai, nėra ko jaudintis. Bet mane erzino, kad nebuvau tenai. Atrodė man, kad esu pasmerktas gyventi nuobodų gyvenimą ir niekad nebūsiu ten, kur įvyksta kas nors įdomaus. Fabianas visa tai turėjo, net ir dėdę su džiovinta galva, o aš buvau išblyškęs anglas vaikinukas, nesugebantis net floristo dukters pakabinti neapkvailintas jos snargliaus broliuko. Kai kuriems žmonėms niekada nieko įdomaus nenutinka, nebent jie patys išsiruošia į paieškas, mąsčiau aš. Taigi pasiryžau ateityje nepražiopsoti naujos progos, nusigręžiau nuo vaizdo ir sukaupiau dėmesį į vykstančias išgertuves.

Požeminis smūgis pasibaigė. Jis tesiekė 2,1 balą pagal Richterio skalę, bet sukrėtė daugelį žmonių, ne vien Mergelės Marijos nešikus vežime. Ji turėjo sverti kone pusantros tonos ir per sąmyšį vos nenuvirto į minią. Žmonės pradėjo keltis nuo žemės. Policininkas padarė jiems pastabą dėl netinkamo elgesio. Žiūrėkite, sakė jis, kaip lengvai įvyksta nelaimės. Atgailautojas užsivertė sau ant galvos kryžių, ir dabar jo aimanos buvo nuoširdžios. Panika kilo, kai šeimos apsižiūrėjo esančios išblaškytos.

Fabianas gulėjo sudribęs drėgname griovyje, atmetęs nenatūraliai išlenktą ranką, ir ten vos po kelių minučių Suarezas kažkaip stebuklingai jį surado. Pasilenkė pasižiūrėti į sužalotą sūnėno ranką, manydamas, kad tai žemės drebėjimo padarinys. Ranka dviejose vietose buvo bjauriai lūžusi, bet turėtų sugyti. Kur kas labiau Suarezą nugąsdino sūnėno elgesys. Jis vylėsi, kad Fabiano nekontūzijo. Vaikinas, regis, išvis nematė Suarezo, jis spoksojo į dangų, išsišiepęs plačia bepročio šypsena, kokios anksčiau Suarezas niekad nebuvo regėjęs.

Fabianui atrodė, kad viskas puiku. Išglebusia sulaužyta ranka jis mojo savo motinai, o visa kita jam neturėjo reikšmės.

Kaip jau minėjau, viskas įvyko daugmaž taip.

Tuo metu aš supratimo neturėjau apie visą dramatišką įvykio eigą, ir istorija pradėjo rutuliotis tik tada, kai mes po Velykų grįžome į mokyklą ir pasirodė Fabianas su dramatiškai sugipsuota dešine ranka. Patrauklus susižalojimas tinkamomis aplinkybėmis gali atnešti nemenką šlovę, ir Fabianas išspaudė iš šios situacijos visa, ką galėjo.

Mama ką tik išleido mane prie mokyklos ir aš ėjau į klasę, mintyse regzdamas narsią mano susitikimo su prancūzo gėlių verslininko dukteria versiją Fabianui – ir visiems kitiems, kas panorės klausytis – tačiau neturėjau galimybės nė pradėti. Verena Hermes nutvėrė mane koridoriuje ir išklojo naujieną.

– Ar jau matei Fabianą? – paklausė.

– Dar ne.

Ji atrodė patenkinta mano atsakymu. Palinko į mane it sąmokslininkė, jos keliagubi auskarai nedarniai skimbtelėjo, į mane plūstelėjo aromato banga.

– Jis siaubingai nukentėjo. Buvo pačiame žemės drebėjimo centre ir susilaužė ranką, gelbėdamas mažą mergaitę, kurios vos nesutraiškė minia.

– Skamba labai didvyriškai, – pasakiau.

– Jis toks šaunus, – pasakė Verena. – Bet nenori daug apie tai kalbėti. Todėl būk su juo švelnesnis, gerai?

– Pamėginsiu, – tariau švytuojančiai dažytų plaukų uodegai, kai ji atsuko man nugarą ir nėrė į klasę.

Fabianas sėdėjo gerbėjų būrio apsupty, išraiškingai gestikuliuodamas sugipsuotąja ranka, ant kurios kai kurie klausytojai net bandė pasirašyti. Prasistūmęs arčiau pastebėjau, kad Verena jau buvo išvedžiojusi savo vardą storu raudonu žymekliu ant iškiliausios vietos.

– Girdėjau, kad nenori apie tai kalbėti, – tariau.

– Nenoriu, – atsakė Fabianas. – Per daug prisiminimų sukelia. Dabar užsičiaupk ir paklausyk. Ačiū, Andrea, koks dailus parašas. Taigi, vaikinai, jei nepasivarginsite pasižiūrėti į griaučių modelį, aš jums parodysiu, kurioje vietoje man lūžę. Šitie vadinasi stipinkaulis ir alkūnės kaulas, o mano alkūnės kaulas lūžęs dviejose vietose, čia ir čia. Šio kaulo mažas gabaliukas taip ir liks mano rankoje atitrūkęs visiems laikams – primins, kiek kainuoja būti didvyriu. Ponios, prašau neraudoti. Jūs žinote, kad tą patį aš būčiau padaręs dėl daugumos jūsų. Manau, kai kurie žmonės tiesiog atsiranda reikiamu laiku reikiamoje vietoje...

Trečias skyrius

Kadangi mano tėvų namuose nebuvo tokios nuotykiams tarsi specialiai sukurtos aplinkos kaip Suarezo name, tai Fabiano vieš-nagių pas mane metu didžiąją savaitgalio dalį mudu leisdavome Sporto klube – aptvertoje Naujojo miesto teritorijos dalyje už devynių užraktų, kur emigrantai galėdavo saugiai pliuškentis giliame žydrame olimpiniame dengtame baseine su vaizdu į ugnikalnius horizonte, lankyti aerobikos užsiėmimus arba, kas labiau tikėtina, mėgautis lengvai pakepintu sūrainiu su kampariu ir sodos vandeniu.

Fabianas ir aš siausdavome po centrą, trikdydami kitų poilsį tuo, kad nesislėpdami vertinome bepražystančias paaugles su bikini, kvailiodami boulingo salėje ar išbandydami įmantrius šuolius į baseiną. Mano mama tuo tarpu sąžiningai liedavo pra-kaitą molžemiu aplipusiuose teniso kortuose, o tėvas mandagiai šnekučiuodavosi su savo klubo nariais bibliotekoje – patalpoje, tokioje tolimoje savo dvasia Suarezo bibliotekai, kad labiau nu-tolusios nė neįsivaizduotum. Šioji taip vadinosi dėl plokštėm apkaltų sienų, keleto pageltusių knygų minkštais viršeliais ir *Herald Tribune* ant stalo, ir aš nė kiek neabejoju, jog tarp šių sienų niekuomet nebuvo ištartas nė vienas įdomesnis žodis. Man tuo metu tėvai atrodė tokie triuškinamai nuspėjami, kad aš niekaip negalėjau suprasti, kodėl Fabianas tarpais lyg ir pavydi man jų – iškalbingas pavyzdys, kaip santykinis jo aplinkos žavesys neleido man pamatyti kitos medalio pusės.

Tą savaitgalį mes planavome praleisti Sporto klube, bet dėl Fabiano rankos planas paskutinę minutę buvo atšauktas, o į jo vietą nieko nenumatyta. Slapčia jutau palengvėjimą, kad Fa-bianas nebegalės atlikti savo paskutinio, itin trikdančio pokšto, kurį vadino „negatyviuoju plūdrumu“: įkvėpus pilnus plaučius oro, nugrimzti į dugną giliajame baseino gale ir nejudant gulėti, didėjančiam kokio vargšo nusenusio gelbėtojo siaubui. Taigi pra-

leidau šeštadienio popietę vienišas, plūduriuodamas šalia laiptukų giliajame baseino gale, bandydamas įspėti mįslingą negatyviojo plūdrumo paslaptį ar bent jau pagerinti savo paties apgailėtiną, žiopčiojimo palydimą buvimo po vandeniu rezultatą. Tačiau kur kas svarbiau, jog mes praleidome gerą progą pasišnekėti apie tai, kas gi *iš tiesų* nutiko Fabianui tą dieną, kai jis susilaužė ranką.

Kitą savaitę aš irgi ne kažkiek jį temačiau. Mūsų draugystei išsiskyrimas nepakenkdavo, ir aš naiviai nusprendžiau, kad jis tebesimaudo savo naujosios šlovės spinduliuose, užtat ir neskiria man dėmesio. Tik vėliau sužinojau tiesą: tą savaitę jis daugiausia prabuvo vienas, mintyse išgyvendamas vis pavojingesnius nuotykius ir leisdamas sąmonėje galutinai įsitvirtinti versijai, kas gi nutiko per velykinę procesiją.

Gindamasis galiu pasakyti, kad man ir namie užteko dėl ko jaudintis. Baisinga grėsmė, tykojusi šešėlyje ištisus mėnesius, apie kurią aš visom išgalėm stengiausi negalvoti, be jokio perspėjimo įrioglino markstydamasi į dienos šviesą, ir man teko kuo skubiau nukreipti energiją katastrofai išvengti.

Lemiamas momentas užklupo vieną pavakarę, kai motina vežė mane iš mokyklos. Nepriklausomai nuo nuotaikos ji gindavo savo japonišką visureigį lyg sprukdama nuo persekiotojų, bet tąkart, kai mes rovėme pro mokyklos vartus, kaip niekad anksčiau atrodė, lyg ji kartą ir visiems laikams mėgintų pabėgti nuo nuobodaus Naujojo Kito rimtumo tiesiai į Žemės orbitą. Turėjau išsyk pastebėti, kad ji įsitempusi, ir vengti rizikingų temų, bet kartais aš būnu tiesiog beviltiškai nepastabus.

Kelionės pradžioje aš pasakojau jai, ką mes tądien nagrinėjome per istorijos pamoką: apie garsųjį San Martino ir Bolivaro susitikimą Gvajakilyje 1822-aisiais, po kurio dėl nepaaiškinamų priežasčių San Martinas sutiko pasitraukti ir leido Bolivarui suvaidinti Didžiojo Pietų Amerikos Išvaduotojo vaidmenį istorijoje. Šiaip man nebuvo būdinga grįžus iš mokyklos pulti tarškėti, ko mes mokėmės, ir paprastai aš ne itin domėjausi istorija, bet tąkart kai kas patraukė mano dėmesį. Tas įvykis būtent čia,

Ekvadore, ne tik naujai perkūrė žemyną, jis atrodė ypatingas ir dėl kitų priežasčių. Šiandien niekas iki galo nežino, kas įvyko per tą susitikimą – arba kodėl San Martinas, daugiau už kitus nuveikęs išsivadavimo labui, romiai pasitraukė į šalį ir užleido Bolivarui laisvę žemynui iškovojusio didvyrio vardą. Tiesiog kaip iš paaugliams skirtų pasakojimų apie Likimo numylėtinius. Bolivaras man atrodė panašus į karalių Artūrą, kuriam laimingai susiklosčiusios aplinkybės leido ištraukti kardą iš akmens. Mano požiūriu, jei žmonės patys pasitraukia, užleisdami jums vietą, tai galios ir atsakomybės našta savaime tampa kur kas lengvesnė. O kur tada vieta visų tų, kurių likimai kuklesni? Kur mano – išblyškusio anglų vaikinuko su nesveikais plaučiais, neturinčio dėdės su džiovinta galva seife – vieta?

Motinos nesujaudino mano entuziastingas pasakojimas. Sausu balso tonu, nesiderinančiu prie jos nutrūktgalviško važiavimo, paklausė, ar aš nemanąs, kad turėčiau labiau domėtis, kas vyko mano *gimtojoje* šalyje 1822-aisiais, o sarkastiškas mano atsakymas (maždaug „O ar *tu* žinai, kas tuomet vyko Anglijoje?“) buvo sutiktas tyla ir akseleratoriaus spūstelėjimu. Dar vienas įspėjamasis ženklas. Bet aš lyg tyčia nuobodžiavau ir buvau nusiteikęs šiek tiek priešiškai.

Kartkartėm aš it papūga atkartodavau mamai kai ką iš Suarezo išsakytų minčių per mūsų bendrus su Fabianu savaitgalius, žinodamas, koks iššūkis jos bus griežtam mamos intelektualumui ir dėmesiui detalėms, ir norėdamas pamatyti, kaip ji reaguos. Paprastai ji atsakydavo atlaidžiu juoku ir vylinga pastaba, kad aš bendrauju su netinkamais žmonėmis ir kad pats laikas man įgyti padorų išsilavinimą. Bet ne šiandien.

Aš paskelbiau mąstantis apie karą su Peru.

– O ką tu apie jį galvoji? – atsargiai paklausė ji.

Ėmiau berti vieną Suarezo mėgstamų tiradų apie tai, kaip smulkmeniškas kivirčijimasis dėl niekų su perujiečiais atitraukia Ekvadorą nuo svarbesnių dalykų. Kaip jam pakenkė ikikolumbinės civilizacijos. Kaip Pietų amerikiečiai neteko savo vienintelės galimybės susivienyti, nes prarado savo mistiškąją prigimties pusę dėl vaizduotės

nusilpimo, paveldėto iš konkistadorų. „Vaizduotės nusilpimas“ – šitas posakis ją išties užgavo. Vos man ištarus tuos žodžius, ji ėmė važiuoti dar beprotiškiau, vis karštligiškiau perjunginėdama pavarą, dzingsint į taktą apyrankėms ant riešų. Toliau pokalbis rutuliojosi nenuosekliai ir be sąryšio, bet kažkodėl aš panorau iškloti Suarezo požiūrį, jog tikėti gerai papasakota istorija lygiai verta, kaip ir tikėti išties įvykusiais dalykais; po šito ji dar greičiau paspaudė ir ištarė:

– Aš tik viena tegaliu pasakyti: tavo požiūris į istoriją atrodo *pasibjaurėtinas*.

Mes tylėdami lėkėme viena iš Naujojo Kito magistralių, pravažiuodami grafiti ant betono – smulkmeniškai atkurtą Pikaso *Gerniką*.

Ir tada ji tai pasakė:

– Manau, dabar laikas mums pradėti įgyvendinti savo sumanymą – išsiųsti tave į mokyklą Anglijoje.

Žvelgiant atgal, atrodo akivaizdu, kad mano kaip pakliūva atgamintas Suarezo laisvas istorijos traktavimas suerzins mamą. Tai, kad ji anksčiau dėdavosi, esą ją linksmina Suarezo pažiūrų atpasakojimai, nieko nereiškė. Jei būčiau tada pažinojęs ją taip, kaip pažinau vėliau, tai būčiau kuo aiškiausiai supratęs: šiame pasaulyje motinai vertingi atrodo tik faktai, ir taip buvo visuomet. Apie mano tėvą to nepasakytum.

Tarp daugelio kitų tamsių motinos talentų yra ir psichologijos daktarės laipsnis, kuriuo, esu įsitikinęs, ji ne vienerius metus naudojosi kaip įrankiu, savaip valdydama mane ir tėvą. Dar prieš man gimstant, kai mano tėvai apsisprendė gyventi klajokliškai, tai buvo atsakas į tėvo keliamus reikalavimus. Jo, jauno reporterio, gabumai pasireiškė anksti, ir netrukus jis jau tapo Roiterio agentūros korespondentu Vakarų Afrikoje. Užimti tokį postą, nebaigus net universiteto – ne juokas, tai rodė didelę agentūros pagarbą jam. Jis buvo laikomas vienu iš tų, kurie „galvoja savo galva“, „išėję gyvenimo universitetus“, ir už tai vertinamas.

Motina mielai pasinaudojo galimybe išvykti su juo ir apsigyventi Kinšasoje. Ji karštai puolė į tolesnę akademinę veiklą

ir parašė originalų mokslinį straipsnį apie perkeltųjų asmenų psichologiją, besiremiantį įrašytais interviu su tais, kurie pradėjo grįžti iš Naujojo Pasaulio ir ieškoti savo šaknų. Mama naudojosi galimybėmis, kurias primetė jai tėvo situacija, tarsi tai būtų jos pačios sprendimas, kol galiausiai tėvas gal nė pats nebežinojo, jo ar jos darbas kaltas, kad jie atsidūrė tenai.

Reikalai galutinai pakrypo motinos naudai po įvykių, pagreitinusių jų išvykimą iš Afrikos. Kai buvau dar vaikas, tą istoriją gaubė paslaptis, bet paskui pakankamai dažnai girdėdavau ją iš tėčio, kai šis kiek išgerdavo, ir tokiu būdu sužinojau smulkmenas. Trumpai tariant, jį atleido iš Roiterio agentūros už tai, kad netinkamu momentu padarė neapgalvotą pranešimą spaudai. Sklido neaiškūs gandai apie pilietinį karą Angoloje, ir jis ištisus tris mėnesius tuščiai mėgino aptikti kokį nors įdomesnį faktą apie žvėriškumus įtampai pakurstyti. Paskui vienas iš jo informatorių kariškių per išgėrimą murmtelėjo kažką apie numatomą gudrų manevrą, ir kitą dieną jis telegrafavo apie tai net nepamąstęs, ar gandas išties pagrįstas. Ir sukėlė sąmyšį.

Taigi visos ankstyvesnės svajonės apie rimtąją žurnalistiką žlugo, ir nors dabar tėvas dirbo nedidelėje Kito žinių agentūroje, mus Pietų Amerikoje laikė būtent mamos atliekami metisų ir indėnų šeimų socialinio statuso tyrimai. 1990-aisiais buvo įvykęs *El Levantamiento* – „Maištas“, ir čiabuvių statusas buvo karšta socialinė tema. Motina su pasimėgavimu kepė straipsnį po straipsnio ne tik apie indėnus, kurie, kaip manoma, reikalavo grąžinti jų prigimtines teises ir atsiteisinėjo už priespaudos šimtmečius, bet ir apie iki tolei vyravusius kaukaziečius ir kaip *jų* savigarbą paveikė staigus puolimas žemyn nuo sėkmės viršūnės. Man visa tai atrodė kaip liguistas uolumas, bet aš niekad nebūčiau jai apie tai užsiminęs. Žinoma, jinai, kaip ir tėvas, rašė publikai už Pietų Amerikos ribų – tuo metu leisti viešumoje aptarinėti Kito pašaliečių problemas būtų reiškę „revoliucijos“ idėjos žlugdymą.

Lengvai ir sklandžiai mano tėvo karjera pasitraukė į antrąjį planą, ir tai atrodė kur kas pastovesnis dalykas nei galimas val-

džios perversmas šalyje, kur mes gyvenome; buvo aišku, jog mes išvyksime, kai tik jos darbas bus baigtas, ir ne kitaip. Judviejų bendrame gyvenime jo žodis nieko nereiškė. Tai nebuvo grumtynės dėl valdžios – tiesiog jam visai patiko plaukti iš paskos jos keliamame sūkuryje, nepakeliant galvos.

Rimtais atvejais, kai ir aš tikėdavausi būti išklausytas, visuomet išmintingiau būdavo pirmiausia kreiptis į jį, ar bent jau į abu drauge. Užkalbinti ją vieną buvo tolygu savižudybei. Todėl, garsiai prabilus automobilyje apie gresiančią bėdą, man užteko proto nuščiūti ir nieko nešnekėti iki vakarienės, kur galėjau tikėtis sulaukti paramos.

Kiek galėdamas tempiau laiką, klausinėdamas mamos apie jos darbą, kol pagaliau beveik pasiekėm namus. Jos monologas suteikė man labai reikalingą galimybę sutelkti mintis ir pradėti planuoti galimą atsaką į iškilusią grėsmę. Pagaliau visureigis staigiai pasuko stačiu šlaitu, prasimušė pro dyzelinių variklių ir lėktuvų išmetamų dujų tvaiką, kabantį virš miesto, ir mes pasiekėm dailiai prižiūrimas priemiesčio pieveles.

Rajonas, kuriame mes gyvenome, vadinosi Kito Tenisas, ir vardą jis buvo gavęs nuo teniso klubo; ne nuo artimiausio kaimelio, upės ar senovinės inkų kapavietės, bet teniso klubo. Nuo pat 1970-ųjų piningus naujakurius viliojo gausūs šios vietovės degutbetonio plentai, akiai mieli krūmynai ir saugi uždara aplinka, ir netrukus čia suklestėjo rinktinė bendruomenė – teisininkai, politikai, daktarai, inžinieriai, užsieniečiai. Nors Tenisas buvo išsidėstęs aukštai virš slėnio šiaurės vakarų pusėje, jo architektai nusprendė pastatyti ten keletą didžiulių daugiabučių. Rezultatas – kekė baltų žemės drebėjimui atsparių kolonų, kyšančių aukštai virš smogo. Įsivaizduokite sverdintį cukraus gabaliukų bokštą, stovintį tirštame padaže.

Mūsų namas stovėjo saugiai aptvertoje teritorijoje, kurios priekinius vartus saugojo ginkluoti sargai. Kai mūsų automobilis privažiuodavo, jie atidarydavo didžiules metalines duris, vedančias į požeminį garažą. Kai įvažiavome ten patį pirmąjį kartą, man

ta naujovė patiko – galėjai vaizduotis esąs beveik šikšnosparnio oloje – bet dabar jau seniai buvo praradusi žavesį.

Motina greitai įvairavo visureigį į jam skirtą vietą ir energingai išjungė variklį. Radiatoriaus ventiliatorius išleido karštus palengvėjimo atodūsius. Ji buvo apsilankiusi baldų parduotuvėje, ir užpakalinė mašinos dalis linko nuo įmantriai išdrožinėto, iš atogrąžų miškų kietmedžio pagaminto krėslo svorio, kurį aš turėjau nugabenti į namus.

– Bet važiuok tarnybiniu liftu, gerai? – pasakė ji. – Nenoriu turėti rūpesčių dėl subraižytų lifto durų. Ir dėl Dievo meilės, nebūk toks *surūgęs*. Dar niekas nenuspręsta.

Tai pasakiusi patraukė prie netarnybinio lifto, kaukšėdama į betonines rūsio grindis ir siūbuodama mano krepšiu. Užrakinau automobilį, užsiverčiau ant pečių krėslą ir svirduliuodamas pasukau tarnybinio lifto link. Raudonmedis yra sunkus.

Žiūrėdamas į prieblandoje mirgančius geltonus skaičius, motinai kylant aukštyn, aš paspaudžiau kitą, purvinesnį mygtuką, kuriuo buvo iškviečiamas tarnybinis liftas. Niekada anksčiau nebuvau juo važiavęs ir mane nustebino vaizdas, kai durys atsidarė. Vidus buvo išmuštas stora ruda medžiaga, turėjusia sugerti smūgius baldų ar prietaisų, gabenamų į paradinius apartamentus viršuje. Tačiau įsigėrę buvo ir kvapai: įsisenėjusių cigarečių ir prakaito, kavos ir nepraustų kūnų. Gyventojams skirtas liftas, kuriuo aš paprastai naudojausi, blizgėjo metalu, jame nebuvo minkštos apdailos, gerte prisigėrusios charakteringos atmosferos. Šitas buvo tokio pat dydžio, kilo ten, kur ir anas, bet iš vidaus skyrėsi visa kuo. Atrodė, lyg būčiau akimirksniui atsidūręs alternatyvioje tikrovėje. Net zvimbesys durims atsidarant buvo kitoks – garsesnis, šiurkštesnis, tarsi būtų nulūžusi kažkokia svarbi mechanizmo dalis. Aš pastačiau kėdę ir atsisėdau į ją nelyginant į sostą, apsiprasdamas su nepažįstama aplinka. Paskui ištiesiau ranką, paspaudžiau mygtuką su skaičiumi septyni ir nušluosčiau susiriebalavusį pirštо galiuką į rudąjį apdangalą. Mašina trūktelėjo ir pajudėjo.

Pusiaukelėje į mūsų butą liftas krestelėjęs sustojo, šviesos juostos virš galvos sumirkčiojo, ir per pastatą nuvilnijo mecha-

ninės agonijos drebulys. Dėl karinės padėties elektros srovės pertrūkiai pasitaikydavo gana dažnai, bet dažniausiai Kito Teniso aukštai išsidėsčiusių tiekimo linijų nepasiekdavo. Ieškodamas energijos išsaugojimo būdų, vidaus reikalų ministras bemeilijo kritikos strėles nukreipti į mažiau elektros energijos ryjančių prietaisų savininkus, turinčius menkesnės politinės įtakos. Vis dėlto pertrūkių pasitaikydavo, ir aš žinojau turėsiąs čia lifte išlaukti, kol srovė vėl atgis. Mama žinojo, kur aš, ir imsis priemonių mane ištraukti, jeigu kas.

Giliai įkvėpiau ir atsipalaidavau kėdėje. Dabar, liftui skendint tamsoje, aš itin aštriai jutau į jo audeklines sienas įsigėrusius kvapus. Kvepėjo išoriniu pasauliu, apie kurį aš vis dar težinojau labai nedaug – bent jau šioje šalyje. Vaizdavausi kondorus, sukančius ratus viršum krioklių, pončais apsisiautusius indėnus, kėblinančius per ūkanose skendinčius kalnų kaimus, alyvų spalvos odos vaikus, spardančius paplūdimyje apdaužytą kamuolį, ir tik po kurio laiko suvokiau, kad mano vaizduotės piešiami vaizdai tebuvo paveikslėliai iš turistinių brošiūrų apie mane priglaudusią šalį. Tie vaizdai man nereiškė daugiau nei fejerverkų virš Kuenkos katedros stebėjimas, leidimasis kalnų dviračiu nuo Kotopaksio šlaitų ar „gyvenimas pirmykštėje gamtoje" kokiame nors ekoturistiniame vigvame atogrąžų miške. Atrodė, jog visus tuos pastaruosius dvejus metus prasėdėjau čia, tamsioje minkštai išmuštoje vienutėje, iš paskutiniųjų stengdamasis įsivaizduoti išorinį pasaulį, o dabar mano šansai iš tiesų ką nors pamatyti susitraukė iki valandos ribų. Kai šviesa vėl sumirkčiojo, ir liftas vėl trūktelėjo į viršų, aš atmerkiau akis su ištryškusiomis berniokiškomis ašaromis. Greit jas nusibraukiau ir nusišluosčiau ranką į lifto sieną prieš pat atsidarant durims.

Abiejų liftų šachtos buvo šalia, bet iš kiekvieno atsišakojo koridorius, vedantis į skirtingas buto zonas: gyventojų liftas vedė į priėmimams skirtą patalpą su skalūno grindimis, o tarnybinis – į akį rėžiančiu linoleumu išklotą vestibiulį, už kurio buvo vadinamieji tarnaičių kambariai, nors mano mama niekuomet nesamdė tarnaitės. „Visų pirma, man tai nepriimtina, o antra, nematau

jokio reikalo, kad tavo tėvui maišytųsi po akim jaunos vedybinio amžiaus merginos“, – sakė ji. Mintis, kad tėvas išdrįstų su kuo nors nusidėti, o dar po tuo pačiu stogu su motina, atrodė juokinga, užtat pirmoji jos nurodyta priežastis buvo išties svari. Užtat, nors butas buvo kaip reikiant pritaikytas patarnautojų armijai, žalvarinis skambučio mygtukas, įtaisytas valgomojo grindyse, buvo naudojamas nebent juokais, o mažyčiame tarnaitės miegamajame užpakalinėje dalyje suverstos kartono dėžės su „būtiniausiais reikmenimis“, atkeliavusiais iš Jungtinės Karalystės ir neatidarytos iki mūsų atvykimo. Susiraukiau pamatęs tas užuominas apie „namus“, įvilkau vidun krėslą, pastačiau jį ir nuėjau į virtuvę. Tėvas šaldytuvo gilumoje laikė padėklą su mažais alaus buteliukais, ir aš nusprendžiau užsitarnavęs slapto atpildo už savo rūpestį.

Nepasakytum, kad motinai knietėjo visada viską daryti savaip; tiesiog prieštaravimas sužadindavo joje stulbinamą retorikos jėgą, priversdavusią pažiūrėti į daiktus jos akimis. Tą akimirksnį, kai ji pajusdavo pasipriešinimą, visas jos intelektas nelyginant strėlės smaigalys neatremiamai nukrypdavo į tikslą, ir todėl visų protingiausia būdavo per daug įtaigiai jai neprieštarauti. Tėvas tokiais atvejais elgdavosi kaip fermeris, dirbantis mielo širdžiai, bet aktyvaus ugnikalnio šlaitus: žiūrėjo į ją su pagarba ir žinojo, kada atsitraukti; tačiau aš neturėjau tos ilgametės patirties.

Tereikėjo vieno dalyko – žinoti, kada užsičiaupti. Visai paprasta. Kad ir koks buvau nevykėlis, esant normalioms aplinkybėms tikriausiai būčiau padaręs tą išvadą. Be kita ko, jei tą savaitę būčiau turėjęs progos pasikalbėti su Fabianu, tai būčiau apsvarstęs jo nuomonę ir sugalvojęs kokią protingesnę strategiją. O dabar, lindėdamas vienas savo kambary ir laukdamas vakarienės, aš nusprendžiau jėga šturmuoti krizę, apeliuodamas į mamos širdį. Jei ji pamatys, kiek daug visko aš išmokau apie Pietų Ameriką, kaip aš myliu šitą šalį, galbūt pradės įžvelgti prasmę, kodėl aš lieku čia. Pagaliau juk tai jos pačios aistra. Man tik reikia ją įtikinti. Ne pirmą sykį aš gailėjausi neturįs akiplėšiškos Fabiano narsos.

Ką gi, Fabiano čia nėra, ir man beliko sustiprinti savikliovą dar keliais slaptais žygiais prie tėčio alaus atsargų prieš einant vakarieniauti.

Kai mūsų trijulė susėdo už stalo, aš stačia galva puoliau vykdyti savo plano, išrėždamas tėvams vieną iš emocingiausių Suarezo tiradų apie Mačiu Pikču*. Visą ketvirtį valandos variau apie tos vietos, kaip Pietų Amerikos talismano, jėgą ir kad ji sukaupusi kolektyvinę atmintį ir dėl to esanti raktas į galutinę Bolivaro respublikos realizaciją.

– Jei tave domina talismano jėga, atsiversk enciklopediją ir susirask Stounhendžą, – pasakė mama.

Aš paniekinamai numojau ranka į Stounhendžą, pavadindamas jį beprasme riedulių krūva ir tuoj pat suprasdamas savo klaidą. Man reikia demonstruoti savo meilę Pietų Amerikai, o ne neapykantą Europai.

– Man regis, tavo draugas Suarezas per daug prisiskaitęs Nerudos ir per mažai – protingos žurnalistikos, – tęsė mama. – O tu turėtum labiau stengtis pats išsiaiškinti kas ir kaip, užuot aklai tikėjęs viskuo, ką šneka tas žmogus.

Neišvengiamai turėjo iškilti mokyklos klausimas. Kai taip atsitiko, aš bandžiau kalbėti abstrakčiai ir hipotetiškai, klausdamas, kodėl mes negalėtume tiesiog žengti tuo tiltu, jei jau jį priėjome, ir užbaigdamas sakinį prašymu paduoti druskos, vildamasis, kad pokalbis pakryps nauja linkme. Kone girdėjau Fabiano juoką – aš taip prastai vaidinau.

– Mes matome tiltą iš čia, Enti, – tarė mama. – Jame pilna didelių skylių.

Net ir tada, jei tik būčiau buvęs šaltakraujiškesnis ar blaivesnis, būčiau galėjęs praleisti tuos žodžius negirdom, linktelėti sutikimo ženklan ir laukti, kol kas pasiūlys kitą temą pokalbiui. Motinos protas sugebėjo šokinėti nuo vieno dalyko prie kito kalnų ožkos mitrumu, ir gal nebūtų ilgai tekę laukti naujos, visiems priimtinos temos pokalbiui, po kurio ankstesnis pareiškimas, kad ir kaip

* 15 a. inkų statyto miesto liekanos šiuolaikinio Peru teritorijoje.

aistringai išsakytas, tikriausiai būtų nugrimzdęs užmarštin. Tačiau aš buvau įsikarščiavęs, ir jos žodžiai mane sukrėtė. Pasakiau, jog nematau nieko blogo tarptautinėje mokykloje, be to, tiesiog nežmoniška iš jų pusės planuoti išvaryti mane iš Ekvadoro, kai patys ketina čia pasilikti.

– Tik jau negąsdink manęs emociniu šantažu, – nusišypsojo motina. – Dar turėsi tam laiko.

Paskubomis ieškojau išeities. Pasisukau į tėvą, kuris anksčiau palaikė mano požiūrį, ir meldžiau pagalbos.

– Atleisk, drauguži, – siutinančiu tonu prakalbo jis. – Manau, šiuo atveju aš tavo mamos pusėje.

Mano padėtis buvo pakankamai bloga. Bet štai, tarsi kas iš šalies būtų mane sugriebęs, krūtinė įsitempė prieš astmos puolimą, ir paralyžiuojantis, švokščiantis priepuolis nutraukė visus mano žūtbūtinius maldavimus.

Motina neteko kantrybės, kas jai retai nutikdavo.

– Negąsdink mūsų dar ir džiovos priepuoliu, – kirto ji. – Puikiai žinai, ką sakė gydytojas – tavo astma devyniasdešimčia procentų psichosomatinė, todėl nesitikėk sulaukti iš mūsų ypatingos užuojautos šiuo pagrindu. Beje, jei tau tikrai blogai, tai grįžimas į Angliją, toliau nuo šių aukštikalnių, bus tik į naudą. – Ji siurbtelėjo gurkšnį vyno ir pažvelgė man tiesiai į akis. – Teisingai?

Tėvas uždėjo ranką man tarp menčių ir liepė giliai kvėpuoti. Vangiai linktelėjau.

– Taigi nuspręsta, – pasakė motina. – Išsiųsime tave šios vasaros pabaigoje.

Po to, regis, sekė neprideramas šauksmų ir durų trankymo protrūkis, apie kurį geriausia pamiršti.

Kite buvo senas peilių galąstojas, kuris siūlė savo paslaugas važinėdamas prieškariniu pikapu nuo durų prie durų. Paprastai jis paskelbdavo apie savo atvykimą garsiu šauksmu gatvėje, nepaisydamas, nei kas ten gyvena, nei kokio tipo pastatas. Anksčiau aš niekada nesusimąstydavau, koks juokingas ir koks didingas jis buvo – tikras atgyvena, šūkaudavęs ant viso daugiabučio, lyg jam

jis niekuo nesiskirtų nuo lūšnelės kalnuose – ir tik dabar man tai atėjo į galvą, kai stebėjau jį vėliau tą vakarą, paslapčia piktai rūkydamas cigaretę prie savo miegamojo lango.

Mes išvykome iš Anglijos prieš dvejus metus. Neturėjau supratimo, kaip reikėtų iš naujo pradėti lankyti mokyklą tenai, ir nejaučiau jokio optimizmo. Man vaidenosi baisus maistas ir įteisinta prievarta. Žinoma, ši užmačia galėjo likti ir neįgyvendinta. Mama dažnai plykstelėdavo, ypač kai jai būdavo paprieštaraujama, ir dažnai tai nieko nereikšdavo. Kita vertus, dabar ji atrodė labai rimta, o aš negalėjau kliautis tėvu, kad jis padės man išsisukti. Net jei jis ir nesutiktų su jos nežmonišku pasiūlymu, dėl ko aš nebuvau toks tikras, tai greičiausiai numotų ranka ir nepasakytų nė žodžio prieš.

Iš mūsų buto septintajame aukšte galima buvo žvelgti žemyn pro pušų viršūnes tiesiai į gatvę. Aš stebėjau ir klausiausi, kaip peilių galąstojas pasistatė sunkvežimį, kaip pavaikščiojo pirmyn atgal su savo brezentiniu įrankių krepšiu, skardžiai šūkaudamas po visą kvartalą, pilną žmonių, kurie niekuomet neatsiliepdavo. Solidarumo ženklan aš šūktelėjau jam iš viršaus ir pamojavau, tačiau jis, niekad anksčiau nesulaukdavęs atsako, vėl įkėlė krepšį į sunkvežimį ir nuvažiavo nepastebėjęs manęs.

Nuojauta man sakė, kad ateity mane kankins dvejopi jausmai: pirmiausia apgailestavimas, jei paliksiu šią šalį taip jos gerai ir nepatyrinėjęs; ir antra – siaubas, kurį kels klastingai sėlinančio blankesnio pasaulio artėjimas. Ir galiausiai apsisprendžiau elgtis taip, kad būtų verta prisiminti dabartį, kad ir kiek neilgai ji truktų.

Ketvirtas skyrius

Kitą penktadienį aš kaip paprastai nuvykau paviešėti pas Fabianą ir Suarezą. Tačiau įkyrus maudulys neapleido nė sekundę, nes aš jau ne juokais pradėjau savęs gailėti. Šioje srityje visuomet gebėdavau daug pasiekti. Tačiau iš paskutiniųjų stengiausi negalvoti apie susiklosčiusią situaciją kiek bejmanoma ilgiau ir buvau pasiryžęs kol kas tylėti apie man siūlomą tremtį, nors viduje virte viriau.

Mes visi trys sėdėjome už virtuvės stalo ir pietavome. Suarezas gėrė romą, o mudu su Fabianu – *naranjilla** sultis. Bet kurią kitą dieną būčiau dėl to paniurzgęs, nes niekaip negalėjau prie jų priprasti ir kartais nusistebėdavau, kodėl negalėtume atsigerti paprasčiausio limonado. Tačiau tądien sultys – tas vaisius yra keistas apelsino ir pomidoro mišinys – man atrodė dar viena ypatybė peizažo, kuriam grėsė širdį veriantis praradimas, todėl aš gardžiavausi kiekvienu įsimenančiu ir trumpalaikiu gurkšniu. Tokie charakteringi fiziniai prisiminimai reiškia, kad mano jaunystė yra tiksliai suskirstyta į sudedamąsias dalis. Po mano išvykimo iš Ekvadoro prabėgo ne vieneri metai, bet kai tik geriu *naranjilla* kokiame nors egzotiškame sulčių bare – atsiskleidžia, nelyginant knygoje sužymėti puslapiai, ištisi prisiminimų klodai, nors anuomet man toli gražu nepatiko tas skonis.

– Girdėjau, kad Fabianas tapo didvyriu, – tariau.

– Tikrai? – paklausė Suarezas. – Nemaniau, kad didvyriai patys rūpinasi savo viešaisiais ryšiais, bet gal tu ir neklysti. Tai ką jis tokio šįsyk padarė?

Aš smulkiai nupasakojau, kaip Fabianas per žemės drebėjimą gelbėjo mergaitę. Per pastarąsias kelias dienas istorija pasipildė keliomis naujomis šiurpinančiomis detalėmis. Vienoje versijoje nenaudėlis policininkas prieš Fabianą panaudojo ašarines dujas. Kitoje jam teko sulaikyti pasiutusį šunį, pasigviešusį mergaitės sumuštinio su žarnokais.

---

* Rūgštusis apelsinas.

– Na, jei jau žmonės taip šneka, vadinasi, taip ir yra, – pasakė Suarezas. – Sveikinu, Fabi. – Ir pakėlė savo stiklą.

– Čia nieko tokio, dėde. Tą patį būtų padaręs bet kuris kitas, – tarė Fabianas.

– Ir kaip paslaptinga iš tavo pusės nieko man nepapasakoti tą pačią dieną. Neabejoju, tai situacijos sukeltas šokas taip tave paveikė, kad kelias dienas negalėjai atkurti viso vaizdo, kas tada nutiko.

– Žinoma, žinoma, – sutiko Fabianas. – Tu juk medikas.

Suarezas džiugiai nusišypsojo.

– Kaip įdomu, kad tąkart šalia tavęs nepastebėjau jokių nukentėjusių vaikų. Temačiau griovyje gulintį mažutį *huahua**, išsinėrusį iš visų savo vyturų ir spoksantį į dangų. Būtinai turiu pasitikrinti akis.

– Gal ir taip,– pasakė Fabianas. – Tu po truputį sensti, dėde.

Tą vakarą Suarezas nepasakojo mums savo istorijų, užsitęsiančių iki vėlyvos nakties. Jis išėjo, palikęs mus vienus bibliotekoje su pora butelių alaus ir Džeriu Li Luisu**.

Žinojau, kad mano girdėtame pasakojime apie Fabiano ranką kai ko trūksta. Arba – tai būtų arčiau tiesos – kai ko yra per daug. Dabartinis Fabiano, kaip didvyrio, vaizdavimas man visai patiko, bet teisybė netruks išaiškėti, tą aš žinojau.

Reikėtų paaiškinti štai ką: su „teisybe“ Fabianas ir aš elgdavomės visiškai laisvai. Geriausia istorija paprastai būdavo ta, kuria mes patikėdavome. Tai buvo vienas iš esminių mūsų draugystės bruožų. Tačiau taip pat galiojo nebylus nusimanymas – bent jau kalbant apie mane – jog mes abu žinodavome, kada peržengiamos tikėtinumo ribos.

Tarkime, jis galėdavo pasakoti apie aistringą apsikabinimą su Verena kanceliarinių reikmenų sandėliuke, ir aš mielai jo klausydavausi, kol vaizduotė jo nenunešdavo pernelyg toli. Turėjome savo metodą, kaip nustatyti tiesą, negriaunant pasakotojo autoriteto, ir tai atrodė maždaug taip:

---

* Kūdikis, mažas vaikas (*kečujų k.*)

** Amerikietis roko ir kantri dainų atlikėjas (g.1935).

„Vadinasi, tu ten su ja, keli aukštyn jai sijoną, ji maldauja nesustoti, – sakydavau aš, – ir pasirodo mokytojas. Koks košmaras. Nieko nuostabaus, kad grįžusi į klasę ji atrodė visa įkaitusi ir susijaudinusi“.

„Žinoma, – atsakydavo Fabianas. – Aš ir pats buvau kaip reikiant susijaudinęs, galiu tau pasakyti“.

„Baisu, – pasakydavau aš. – Na, gal kitąkart pavyks“.

„Žinoma. Vieną gražią dieną“.

Sekdavo pauzė, tada aš vėl prašnekdavau:

„Tame sandėliuke gali kas tik nori nutikti, ar ne?“

„Tu teisus, – atsiliepdavo Fabianas. – Kas tik nori. Bet kas, pradedant visišku įsiskverbimu ir baigiant nekaltu flirtu, palydimu spyrio į kiaušus“.

„Tai ką tada, laikantis šios galimybių skalės, apie sceną sandėliuke pasakytų visiškai neturintis vaizduotės žmogus?“

„Tas neturintis vaizduotės žmogus galbūt pasakytų, kad jis nusekė paskui Vereną į sandėliuką tikėdamasis ją pačiupinėti, bet ji smarkiai trenkė jam per galvą popieriaus laikikliu prieš priversdama nunešti už ją į klasę apie tris tonas popieriaus. Kažką panašaus“.

„Kaip kasdieniška“.

„Tikrai. Kaip beviltiška“, – pasakydavo Fabianas.

Kadangi vieną versiją apie *Semana Santa** eitynes mes jau turėjome, aš tikėjausi išsiaiškinti tiesą panašiu būdu. Bet tikrai nemaniau, kad „tiesa“ toli pranoks pasakojimą.

– Ar tu papasakosi man, kas iš tikrųjų nutiko tai rankai? – paklausiau.

– Įdomiausia ne tai, kas nutiko rankai, – atsakė jis.

Ir papasakojo man, kaip regėjo savo motiną, žiūrinčią į jį iš stiklinės dėžės per Velykų eiseną.

Neturėjau supratimo, kaip turėčiau reaguoti. Per tuos dvejus smagių tauškalų metus mes nė sykio neužkabinome *religinių* potyrių temos. Ir, kaip jau minėjau, niekada net iš tolo neužsiminėme apie jo mamą.

---

* Didžioji savaitė (*isp.*)

Aš tylėjau ir bandžiau nuslėpti augančią nerimastį, o jis tuo tarpu kalbėjo toliau, iš pirmo žvilgsnio visai protingai, apie priežastis, kodėl, jo manymu, motina nusprendusi pasirodyti jam stiklo dėžėje.

– Nesu tikras, bet *manau*, tai gali reikšti štai ką – ji kur nors įkalinta, – sakė jis. – Ką tu manai? – pažvelgė į mane ramiai šypsodamasis.

– Ką aš manau?

– Aha.

Pastačiau savo alų ant stalo ir baisiai kvailai išpoškinau:

– Fabianai. Ką apie tai pasakytų žmogus be vaizduotės?

Jis įsmeigė į mane akis.

– Žinai, aš nemalu šūdo, – tarė. – Aš tikrai toje minioje mačiau savo motiną.

Vienas iš pavojų, tykojusių draugystėje su Fabianu, buvo retsykiais ištinkanti panika ir netikrumo jausmas, kai žaidimo vidury jis pakeisdavo taisykles, apie tai neperspėjęs. Buvau prie to pripratęs. Pats drauge su juo išbandydavau tą ant kitų kailio. Tačiau tą akimirką pasimečiau labiau nei bet kada anksčiau.

– Aš maniau...

– Ką tu manei? Tokio dalyko nepapasakosi visai mokyklai. Aš sakau tiesą.

– Žinau, bet maniau... Juk tavo mama mirusi, ar ne?

Fabianas sriūbtelėjo alaus ir įsispoksojo į knygų lentynas anapus Suarezo rašomojo stalo. Patefonas gremėzdiškai suko įrašus nuo „Didieji ugnies kamuoliai“ iki „Nušluostyk nosį Bethovenui“.

Atrodė kažką besakantis, bet vėl pasiėmė alų. Keliais ryžtingais gurkšniais jį ištuštino ir sveikąja ranka sviedė butelį į sieną. Nebuvo kairiarankis, bet šveitė kaip reikiant. Butelis sudužo tiksliai į muzikos ritmą, šukės pažiro ant šachmatinių grindų, o šalia patefono liko apvali putota dėmė.

– Tiesiog tikėk manim, gerai? – pasakė.

– Okei. Aš tavim tikiu, – tariau.

– Jei aš pradėsiu pasakoti apie savo tėvus, man reikės kur kas rimčiau išgerti.

– Man tai netrukdys, – atsiliepiau.

Grėsmingai kilo į paviršių man nepažįstamas Fabianas. Nuotykių ieškotojas manyje norėjo kartą ir visiems laikams priversti tą žmogų atsiskleisti, bet podraug buvau linkęs veikti atsargiai.

– O jei mes išsitrauktume Suarezo džiovintą galvą? – Fabianas atsistojo ir pagyrūniškai pasigręžė į seifą. – Aš būčiau ne prieš dar sykį į ją pasižiūrėti. Ar tu tiki visom tom nesąmonėm apie prakeiksmą ir mylimosios pirštą?

Gerai, maniau aš. *Gerai, atidėkime tai kuriam laikui. Aš sutinku žaisti šitą žaidimą.*

– Nežinau. Greičiausiai taip. Žinau, kartais jis pagražina savo pasakojimus nebūtais dalykais. Bet negi tu manai, kad jis mums meluoja?

– Žinoma, kad meluoja. Tikriausiai nusipirko tą *tsantza* kokioj nors parduotuvėj, kur prekiaujama visokiu šlamštu. Senas kvailas šunsnukis. Galvoja, kad mes dar vaikai. Kad gali mums pliurpti, kas ant seilės užeina. Aš pasidomėjau, supranti, – juodojoj rinkoj turistams pardavinėjama kiek tik nori sudžiovintų galvų klastočių, padirbtų iš kiaulės odos ir kamšalo. Net patys šuarai savo ritualams gaminasi imitacijas, nes niekas jiems nebeleidžia kapoti žmonėms galvų. Jokios suknistos galimybės, kad ji tikra. Aš net perskaičiau knygoje, kaip apdorojamos tikros galvos – odą išdžiovina prie ugnies, paskui prikemša akmenukų ir tada pirštai gali formuoti veido bruožus. Špygą ten reikia džiovinti jas saulėje ant akmens.

– Na, – ištariau, – sakyčiau, tau reiktų paklausti savęs, ar tada tai atrodė tikra. Turiu omeny...

– Paklausiau jo, ar jausčiausi geriau, jei netekęs mamos leisčiausi kelionėn su jos pirštu, – pertraukė Fabianas, žiūrinėdamas į knygų lentynas. – Gal ir nesąžininga iš mano pusės, juk jis jos brolis. Jis pasakė, kad aš pats turįs spręsti. Užgiedojo tą pačią savo lėkštą giesmelę „Sielvartas mums visiems užduoda skirtingus klausimus“. Idiotas.

– Gal geriau surinkime tuos stiklus? – pasiūliau.

– Ne, palik juos. Ateik čia. Pasižiūrėk į tos enciklopedijos *apimtį*. Pagalvok, kiek čia visko sudėta. Turime nors ką pamatyti

savo akimis. Antraip verčiau jau lai mus mirtinai uždaužo ant kalno, kaip tą sumautą vargšelę Chuanitą. Aš noriu sprukti nuo Suarezo ir jo netikros sudžiovintos galvos. Noriu surasti *savo* džiovintas galvas.

– O gal susiieškom dar ko nors išgerti? – pasiūliau.

– Taurus sumanymas! – Fabianas nusigręžė nuo enciklopedijos ir bedė pirštu į mane. – Pirmas protingas žodis, kurį pasakei. Būk čia ir stebėk, ar neparvažiuoja Suarezas. Atrodo, žinau, kur jis laiko tekilos butelį. Arba, dievaži, įsilaušiu į Bairono namus ir pavogsiu iš jo. Lai pabando nušauti mane, jei išdrįs.

Pamiršęs, jog Baironas veža Suarezą, taigi niekaip negalėtų nušauti jo net ir norėdamas, Fabianas išėjo iš bibliotekos. Aš nuslinkau į jo vietą šalia knygų lentynų, iš kur būčiau galėjęs pamatyti Bairono automobilio šviesas, jeigu jiedu su Suarezu grįžtų.

Leiskite iškart kai ką paaiškinti.

Enciklopedijos rinkinys nebuvo aptaisytas sutrūkinėjusia oda ar papuoštas aukso lakštais.

Atvertus tomą, iš jo nepakilo šimtmečių senumo dulkių debesis.

Aš nepuoliau susižavėjęs žiopsoti į pamiršto žemyno aprašymus. Dvidešimt dviejų tomų *Encyclopaedia Ecuatoriana* leidimas buvo įrištas rudu plastikiniu odos pakaitalu, iliustruotas išblukusiomis 1970-ųjų spalvotomis nuotraukomis ir išspausdintas ant pigaus, kone persišviečiančio popieriaus. Stovėjo Suarezo bibliotekoje tarp įspūdingų medicininių knygų ir populiarių seno stiliaus klasikos leidinių raudonom nugarėlėm. Bet kuriuose viduriniosios klasės atstovų namuose galėjai pamatyti tokį pat leidinį. Kad ir vėluodamas, nutariau pasekti motinos patarimu ir išsitraukiau S–T tomą. Atsiverčiau „Stounhendžą“.

Jau vien perskaityti pavadinimą man buvo tolygu nuplėšti apdangalą nuo visos krūvos nuobodžių angliškų prisiminimų: dulksna ir striukės su gobtuvais, kavinės prie greitkelio, niūrus lankytojų centras. Tačiau, skaitydamas straipsnį, išvydau tą vietą kitoje šviesoje. Kodėl niekas man anksčiau apie tai nepasakojo?

Čia ir druidai, ir saulėgrįžos, ir daugybė didingų dalykų. Atsiverčiau enciklopediją manydamas, kad laikau rankose nuobodų žinyną – leidinį, kuriame *privalu* pasitikslinti, ko nežinai, – tačiau šios knygos atviras, nuoširdus tekstas aiškino kosminius tos vietos užmojus, atidengė paslaptį, kaip akmenys buvo gabenami iš Velso, ir skatino mane susirasti straipsnį kitame tome apie tai, kaip Juozapas iš Arimatėjos apsilankė Glastonberyje ir pasodino ten atžalą, išaugusią į rožių krūmą.

Nejučia ėmiau jaudintis. Kai prieš porą metų pirmą sykį pamačiau Baironą, jis paklausė manęs, iš kur aš atvykau, ir aš atsakiau – iš Anglijos.

– O, Londonas, – pasakė jis. – Karalių miestas.

– Ką? – paklausiau aš.

– Londonas – tai miestas, kuriame tebegyvena karaliai ir karalienės, – ilgesingai ištarė jis.

Tada mane jo pastaba tik priblokšė naivumu, bet dabar, susidūrus su šita enciklopedija ir visais jos straipsniais, jo žodžiai skambėjo kaip akivaizdi tiesa – štai pamoka, kaip atstumas gali atgaivinti vaizduotę, kaip žiūrėjimas į dalykus iš teisingo taško gali įkvėpti šilumos ir gyvybės patiems blankiausiems teiginiams. Jei toks paprastas faktas, pateikiamas naujaip, priverčia atgyti seną pilką Angliją, tai ką kalbėti apie Ekvadorą, kur dienraščiuose puikuojasi antraštės apie kalnuose įšalusias princeses?

Paėmiau dar vieną tomą ir atsiverčiau straipsnį apie inkus.

Galybė datų; galybė faktų; pasibaisėtina Maču Pikču fotografija; didžiųjų besikivirčijančių brolių – Huaskaro ir Atahualpos – ksilografija. Kelios spalvingos, susidomėjimą keliančios detalės apie ispanų katalikų „smegenų puotas“ ir skerdynes.

Toliau kitas straipsnis – „Isla de Plata“*.

Žinoma kaip „neturtėlių Galapagos“; gausybė vietinių ligų; kuprotieji banginiai, migruojantys iš Antarktidos į Kolumbiją; pavadinta Sidabro (arba Pinigų sala, nes laikoma Fransio Dreiko lobio (dar nesurasto) buvimo vieta; septyniasdešimt dvi tonos sidabro išversta už borto; albatrosų ir mėlynkojų smigikų perimvietė.

* Sidabro sala (*isp.*)

Dar nesurasto lobio.

– Na, tai ką, – į vidų įpuolė Fabianas, nešinas padėklu. – Štai visa, ko reikia: tekila, citrinos, druska.

– Žvilgterk čionai, – pasakiau, dėdamas enciklopediją ant stalo.

– Gal pakvaišai? Pažvelk *čionai*, žmogau! Kad ir kas ten būtų, gali palaukti. Sėskis.

– Bet tai...

– Maniau, tu nori išgirsti apie mano tėvus. Verčiau naudokis proga, kol aš nepersigalvojau.

Fabianas nutildė patefoną, išjungė viršutinę šviesą ir įjungė senamadišką disko stiliaus apšvietimą, kurį Suarezas buvo įtaisęs bibliotekoje. Ši istorija turėjo būti pasakojama ne prie židinio liepsnos, o prie besiblaškančių šviesų, blykčiojančių pakaitomis tai raudonai, tai žydrai.

Prieš padėdamas knygą atgal į lentyną, aš pasistengiau įsiminti tos vietos vardą: mažas miestelis pakrantėje, netoli nuo Isla de Plata, garsėjantis banglenčių sportu. Buvo ir kitų vietų, kurios atrodė didesnės, ir girdėjęs apie jas buvau kur kas daugiau, bet šis vardas liko įsispaudęs mano tinklainėje, kai užverčiau knygą – net ir po to, kai kambarys nugrimzdo į tylą, kurioje be garso sukosi tarpusavyje besikaujančios pagrindinės šviesos.

Ta vieta vadinosi Pedraskada.

Fabianas įsitaisė priešais padėklą su tekila ir įpylė mums abiems po porą mažyčių taurelių. Mudu iškilmingai išlenkėme vieną, paskui kitą. Pasipurtėme, po sekundės nervingai ir kvailai nusišiepėme, bet Fabianas tarė:

– Nėr ko juoktis. Dabar siurbčiosim pamažėle.

Jis vėl pripylė, ir mes sėdėjome spoksodami per stalą vienas į kitą tarsi kortuotojai, apkaltinę kits kitą sukčiavimu. Vienintelis garsas kambaryje buvo tylus nusidėvėjusios disko aparatūros girgždesys.

– *Ar tu patogiai įsitaisęs?* – pasiteiravo Fabianas.

Penktas skyrius

– Kai ko tu apie mane nežinai, o būtent – kad mano tėtis buvo metisas, – kalbėjo Fabianas. – Niekada to nepripažino, bet buvo. Jo senelė buvo indėnė, iš Pegučės kaimo. Jis dievagodavosi, kad net ir ji iš esmės buvo metisė, ir kad jo indėniškasis kraujas tapęs toks atskiestas, kad jo net ir nebelikę.

„Metisai yra santykinis dalykas, – sakydavo jis. – Europoje aš galbūt ir būčiau laikomas metisu. Aš turiu pakankamai indėniško kraujo, kad išsiskirčiau iš kitų tenai. Bet tik ne Ekvadore. Čia aš esu baltasis. Iš esmės aš esu kastilietis." Tai reiškė, kad jis gėdijosi savo senelės. Suarezas to niekada nebūtų pateisinęs, su visom savo nesąmonėm apie protėvius ir meile visokiam čiabuvių šlamštui, nors *jis* pats tikriausias konkistadoras, kokį tik gali įsivaizduoti.

Tačiau mano tėvas – o tau senjoras Feliksas Moralesas – na, jis niekada to nepripažino. Jis kiek galėdamas stengėsi būti europiečiu, pagal savo supratimą – amžinai sėdėdavo ir klausydavosi klasikinės ispanų muzikos, bandė šokti *pasadoble* it koks flamenko žinovas. Netgi nuolat ryšėdavo tą kvailą raudonai baltą kaklaskarę, įsivaizduodamas, kad tai labai elegantiška. O mano mama, neturėjusi indėniško kraujo, mėgo šokti ir klausytis tos baisios birbynių muzikos. Ji net visai gerai mokėjo kečujų kalbą.

Tėtis užaugo klausydamasis sakmių apie moteris, gimdžiusias žvėrių jauniklius, ir vyrus, pavirtusius kondorais – visų tų įspūdingų pasakų. Bet jis niekada jų nepasakodavo. Mama kartais prašydavo jo pasekti ką nors iš jo močiutės istorijų, bet jis atsakydavo: „Jei nori pasiklausyti to valstietiško šlamšto, gali kiek nori rasti vadovėliuose arba paprašyti pirmos pasitaikiusios *campesina**, malančios miežius kur nors kalnų lūšnelėje".

Jis skaitė tik ispanų literatūrą, kartais net bandydavo šiek tiek švebeldžiuoti, mėgdžiodamas madridiečių tartį. Per savo gyve-

* Kaimietė (*isp.*)

nimą jis tik dukart buvo Ispanijoje, ir tai tik darbo reikalais, su statybų kompanija.

Žinai, visas tas revoliucinis mėšlas yra skiedalai. Metisai gali sudaryti trečdalį visų gyventojų, bet tai nebus geriausias trečdalis, o ką jau bekalbėti apie grynakraujus indėnus. Pažiūrėk į žmones, kurie gyvena Naujajame mieste. Paklausk vaikų mokykloje ar tavo tėvų draugelių tame kvailame sporto klube: jie visi mano, kad bet kuris indėnas yra panašus į visus kitus indėnus. Maždaug tarsi jie visi būtų gyvuliai.

Taigi tėtis jautėsi nejaukiai dėl savo kilmės – ir dar jam darė įspūdį motinos turtas. Apsidairyk aplinkui – juk nemanai, kad visa tai uždirbta iš gydymo, tiesa? Suarezas ir mama kilę iš pasiturinčios šeimos. Tėvui tas patiko.

Aš visa tai tau pasakoju, kad tu suprastum, koks žmogus jis buvo. Jis baidėsi pats savęs, būgštavo, kad jį demaskuos, bijojo būti savimi, ar kaip ten; aš nežinau.

Štai, išgerk dar tekilos.

*Arriba, abajo, a centro, adentro**. Prisiekiu Dievo Motina, šitas šlamštas stiprus. Sėdėk tiesiai. Ar tu manęs klausaisi?

Tai buvo prieš septynerius metus. Man buvo aštuoneri.

Savaitgaliais mes dažnai leisdavomės į keliones. Mano tėvai mėgdavo pabėgti į kalnus, valgyti kaimo kavinėse, pasivaikščioti, na, ir panašiai. Būdavo smagu, nors aš tuomet ir pazirzdavau.

Vieną dieną mes atsidūrėme išties aukštai kalnyne. Norėjome pasivaikščioti, bet pylė lietus, tad pavažiavome dar aukščiau apžiūrėti haciendos**. Hacienda La Reina, taip ji vadinosi.

Tai buvo viena iš tų sodybų, kurios tokios didžiulės, kad aplinkui jas išauga ištisi kaimai: ten buvo mokykla, bažnyčia ir netgi nedidelis pašto skyrius su krautuvėle darbininkams ir jų vaikams. Graži buvo ta vieta. Namai ir laukai išsidėstę priešais didžiulius žalius kalnus. Oras buvo nuostabus.

Pasiekę haciendą pamatėme, kad ten visu smarkumu vyksta fiesta. Atrodo, ją vadina zaparo – indėnų derliaus šventė. Dingstis žmonėms išsileisti plaukus ir vaikščioti apkvaišus.

---

* Aukštyn, žemyn, į centrą, vidun (*isp.*)

** Dvaras, didelė sodyba (*isp.*)

Visur ant žemės voliojosi sodybos darbininkai, ištisas valandas gėrę namų gamybos *chicha** ir *aguardiente*. Laukais žygiavo orkestras, grodamas muziką.

Žmonės dėvėjo ryškius raudonus galvos apdangalus iš plunksnų. Švietė žibintai.

Mano tėvai buvo ne tokie žmonės, kad pamatę, kas darosi, spruktų atgal į automobilį, ir netrukus jie jau valgė, gėrė ir šnekučiavosi su vietiniais. Ant iešmo kepė paršiukas, aplinkui žaidė vaikai. Oras buvo šaltokas.

Aš nežinau, kaip mano tėvas taip greit pasigėrė – greičiausiai nebuvo pratęs prie naminės *chicha*, kurią geria kalnuose. Žmogau, tai jėga. Ar žinai, kad ją daro su seilėmis? Moterys prispjauna į indą su kukurūzais, o paskui suraugina. Sumautas mėšlas, bet čiabuviai ją mėgsta.

Pačiame viduryje buvo aptvaras, o jo šone – atskiras mažesnis gardas, pilnas bulių. Negaliu prisiminti, kaip viskas prasidėjo, bet netrukus didžiuma smagiai šūkaujančių ir dainuojančių šventės dalyvių susigrūdo apie tą aptvarą. Ten buvo būrys fermos darbininkų indėnų, ir jie pradėjo rodyti miniai kažką panašaus į mėgėjiškas bulių kautynes.

Buliai buvo maži – tikram *torero*** nebūtų ką su tokiais ir veikti. Tačiau jie buvo ne *toreros*, o girtutėliai *campesinos*, avintys guminiais ilgaauliais, slidinėjančiais po lietaus susidariusiame purve.

Mes stovėjome šalia, įsijausdami į reginio nuotaiką, šūkčiodami ir juokdamiesi, kai kuris nors iš jų atlikdavo vikrų manevrą. Jie blaškėsi, ir tiek. Niekas nė nemanė žaloti tų bulių – svarbu buvo tik išsisukti nuo jų.

Žinai, kaip tas daroma. Paprastai tu užkabini savo *muleta* ant *estogue*, kardo, ir bulius vaikosi tą kyšantį daiktą. Na, *ole`* ir panašūs niekai. O tie vyrukai tiesiog apsimetinėjo – lakstė aplinkui, juokais mojuodami savo pončais, paskui, išėję iš aptvaro, suko prie

* Raugintas alkoholinis gėrimas iš kukurūzų.

** Matadoras (*isp.*)

savo pusgirčių draugužių ir bandė padaryti įspūdį merginoms, kad galėtų nueiti su jom į savo namukus pasismaginti.

Slapčia tėtė mėgo tas indėniškas šventes. Jis vis gėrė ir gėrė iš *chicha* taurės ir lingavo į muzikos taktą. Kai būdavo apimtas tokios nuotaikos – kitaip sakant, kai aplinka jam įtikdavo – tuomet paprastai nusimesdavo kaukę ir leisdavo sau pasidžiaugti, kaip puiku būti ekvadoriečiu – atseit tada gali turėti kas geriausia iš abiejų pasaulių. Europos rafinuotumą, indėnų dvasingumą, tra ta ta. Bet staiga supyko dėl to, kaip vyrai aptvare elgėsi su buliais.

Bulius, su kuriuo jie kovojo, buvo baltas, aš prisimenu. Visi buliai buvo jauni ir labai išsigandę. Nieko nuostabaus, kad jie pradėjo puldinėti tuos vyrukus garde. Pasidarė visiška sumaištis.

O dar pradėjo temti, tas irgi neišėjo į naudą. Žmonės dar smarkiau slysčiojo purve. Vieno vaikino vos nesutrypė, kai tas paslydo maurojančiam buliui po kojom, bet kažkaip įsigudrino reikiamą akimirką įmurkdyti galvą ir pečius į purvą.

Minia pradėjo nuobodžiauti ir skirstytis. Nebuvo jokio reikalo mano tėvui padaryti tai, ką padarė.

Jis pasakė: „Tie žmonės nežino, ką daro. Tai bulių kautynių tradicijos įžeidimas. Galvoju, reikia man ten užeiti ir parodyti, kaip dera kautis".

Ir, po perkūnais, jis tikrai nuėjo ten ir pasakė, kad dabar jo eilė.

Gerai. Tekilos pertrauka.

Tavo eilė.

Padėk ją.

Kur aš sustojau?

O, taip.

„Triskart valio *forastero**! – sakė indėnai. (Tuo žodžiu jie vadina prašalaičius.) *Forastero* ketina mums parodyti, kaip reikia kautis. Duokite jam dar išgerti!"

Motina pradėjo nervintis, bet tebesišypsojo – ji niekuomet nebūtų užsiminusi, kad tai ne jo jėgoms. Jis būtų visai pablūdęs.

* Svetimšalis (*isp.*)

Jie laikė prispaudę butelį jam prie lūpų tol, kol jis pradėjo springti. „Duokite jam *cojones**“, – sakė jie. Paskui visi iš eilės pliaukštelėjo jam per nugarą ir stumtelėjo link užtvaros.

Jis žengė į aptvarą. Bulius, apie kurį buvo šokinėję keturi ar penki vyrai, jau buvo nuvargęs. Bet kažkoks indėnas, greičiausiai koks nors vyresnysis plantacijoje, pasakė: „Ne, ne, ne, šitaip nieko nebus. Šitam didžiam *torero* mes rasime jo vertą priešininką! Gyvulį, tinkantį jo skambiems žodžiams!“ Ir ten laksčiusį pavargusį baltą bulių jie nuvarė į gardą.

Pamenu, kaip stebėjau jį genamą ir galvojau: *Velnias, tėtis būtų jį daug geriau matęs.* Buvo prieblanda, supranti.

Trys ar keturi jų nuėjo į gardą ginčydamiesi, kurį bulių išsirinkti. Pagaliau nusprendė ir ėmė varyti į aptvarą didesnį, stipresnį ir tamsesnį. Aš vos neriktelėjau, kad tai neteisinga, nes tą vos galima buvo įžiūrėti, bet tėvo tai nebūtų sustabdę, ir aš nenorėjau jo trikdyti.

Jis stovėjo aptvaro centre, išsipurvinęs mokasinus ir chaki kelnes, bandydamas vaizduoti tikrą *torero*. Minia skatinamai šūkčiojo, jam darant apšilimo pratimus. Buvo tikrai smagu.

Kaip ten bebūtų, tas bulius nenorėjo judintis. Indėnai stūmė ir stūmė jį, bet jis nėjo. Mano tėvas įsidrąsino ir šūktelėjo vyrui, metusiam jam iššūkį.

– Matau, mano drauge, kad tavo bulius supranta reikalą! – pasakė jis.

– Tu sumokėsi už šituos žodžius, *forastero,* – pasakė indėnas. Ir mūsų akivaizdoje nuėjo tiesiai prie buliaus, išsitraukė iš burnos cigarą ir degančiu galu bedė jam į koją.

Gyvulys sumaurojo ir kaip kulka išlėkė į aptvarą, spardydamas žemes po visą aikštę. Aš dar tebeturiu tuos žydrus sportinius marškinėlius, kuriais tada vilkėjau. Išsaugojau juos, nors jie man niekad nebus reikalingi. Tarp kraujo dėmių dar matosi likučiai purvo, iškapstyto buliaus, kai jis puolė ant mano tėvo.

Tas akimirksnis įsirėžė mano atmintin: buliaus ragai žemai nunarinti; už jo – žibintų apšviesti žemių purslai; antrame plane

* Vulgarus keiksmažodis (*isp.*)

žygiuojantis orkestras; indėnas, iš girtumo apalpęs tiesiog prieš mane.

Turiu pripažinti, tėtis anaiptol nesusimovė. Jis atliko keletą gerų manevrų. Ėmė rodyti save, pasisukdamas į minios pusę, priklaupdamas ir panašiai.

Tuomet mama pastebėjo šalimais mūsų automobilio dūkstančius vaikus ir paprašė manęs nueiti patikrinti, ar jis užrakintas. Aplinkui buvo galybė girtų.

Aš pažvelgiau į ją.

„Jam viskas bus gerai, – pasakė ji. – Tik greit nubėk ir patikrink mašiną. Jis tuoj bus čia, ir pagalvok, kaip supyks, jei kas ten įsilaužė. Nesijaudink, Fabi. Pažiūrėk į jį – jis šauniai laikosi." Ji pabučiavo mane į kaktą.

Buvau nuėjęs gal dešimt ar dvylika žingsnių automobilio link, kai išgirdau galingą pritarimo kauksmą, paskui sekė siaubo pilnas aiktelėjimas, o galiausiai – moters klyksmas. Kol apsisukęs iš visų jėgų dūmiau prie aptvaro, minia nuščiuvo.

Pradžioje negalėjau įžiūrėti, kas atsitiko, nes buvo taip tamsu, ir tiek žmonių grūdosi prie tvoros.

Tėtį bulius buvo pakėlęs vienu ragu nuo žemės ir nubloškęs kaip skudurinę lėlę. Ragas perėjo kiaurai šonkaulius ir pradūrė plautį. Jam kvėpuojant iš skylės krūtinėj veržėsi kraujas. Toks garsas, lyg jis būtų skendęs – o taip ir buvo.

Paduok butelį. Ar neturi dar vieno?

Žinokis.

Ką gi, po šito situacija tapo visai nevaldoma. Motina pakvaišo. Ji klykė ant to indėnų vyruko, kuris pirma ginčijosi su tėčiu, tuo pat metu bandė kalbėtis su tėčiu, prilaikyti jam krūtinę, kad kraujas netekėtų, ir šaukė žmonėms, kad iškviestų greitąją. Bulius visai pasiuto ir išvertė dalį aptvaro tvoros. Prireikė viso būrio raitų gaučų nuvaryti jį atgal į gardą, kad dar ko nors nesužeistų. Net pamenu vyruką, kuris blaškėsi persigandęs, mat jo mašina buvo raudona ir jis manė, kad bulius puls ant jos, jei išsiverš lauk.

Mano eilė.

Palūkėk minutėlę. Atsiprašau. Tuoj atsigausiu.

Atrodo, ne į tą gerklę pateko.

Jau geriau.

Aš prasibroviau į aptvarą, priėjau prie motinos ir atsiklaupiau, kad padėčiau jai jį palaikyti. Uždėjau rankas jam ant krūtinės. Jis nusišypsojo man ir pamerkė. Pasakė: „Fabi, ar matei, kaip tas bulius išsigando? Ar matai, kad aš visai neišsigandęs? Man viskas bus gerai".

Tada kažkaip burbuliuodamas sukosėjo ir ištarė: „Man reikia atsigerti vandens". Pameni, kaip mes plaukiodami sulaikydavome kvėpavimą, pasinerdavome ir kiek tik galėdami garsiau šaukdavome vienas kitam per vandenį? Visai taip pat skambėjo jo balsas. Kliuksintis ir gargaliuojantis.

– Fabi, eik atnešk vandens, – pasakė mama.

Aš nejudėjau.

Ji suriko:

– Fabi, eik! Tu nepadedi. Eik, atnešk iš kur nors vandens ir grįžk čia. Ar KAS NORS iškvietė greitąją?

Aš nukūriau neatsigręždamas, tolyn nuo aikštės, tolyn nuo automobilio, link bažnyčios ir pirkių. Bėgau taip greitai, kad beveik užmiršau, ko išvis bėgu.

Žinoma, visi namai buvo uždaryti. Ko aš ten lėkiau? Tai kvaila. Juk visi išėję į šventę. Gatvė šalia kalkėm baltintos koplytėlės su paprastu mediniu kryžiumi viršuje buvo tamsi ir tyli. Visos lūšnelės, kur gyveno darbininkai, uždarytos ir užsklęstos. Vieninteliai gyvi padarai buvo pririšta lama ir už kaktuso gulintis šuo, ėdantis per šventę nugvelbtą lašinių kąsnelį. Atsigręžiau atgal ir pamačiau žmones, lakstančius raudonose ir geltonose fiestos šviesose.

Išgirdau, kaip žemyn šlaitu nuriaumoja automobilis.

Manau, kad užėjau į koplyčią tikėdamasis, kad atnešiu jam švęsto vandens. Jei nenorės jo gerti, tai galės susivilgyti krūtinę ir pasveiks, pamaniau aš.

Durys už manęs užsitrenkė, ir aš beveik nieko negalėjau įžiūrėti, išskyrus porą sulankstytų medinių kėdžių ir metalinį spindesį tamsoje, kur turėjo būti altorius. Kvėpavau garsiai ir aidžiai. Oras buvo drėgnas ir atsidavė dulkėmis.

Pasigirdo smarkus trenksmas, ir langai atgijo. Lauke danguje žybtelėjo raudonos ir geltonos šviesos, ir koplyčios sienos nušvito kaip nuo blykstės. Mano nepasiruošusioms akims šviesa pasirodė neįtikėtinai ryški.

Šviesoje išvydau porą akių, vos už kelių colių nuo savųjų. Žioptelėjau apimtas siaubo ir pasitraukiau atatupstas, paskui pamačiau ant skruosto nutapytą ašarą ir susiprotėjau, kad stoviu priešais medinę Mergelės Marijos statulą. Sidabrinė jos karūna kibirkščiavo raudonai.

Vėl blyksnis. Dabar žinojau, kas čia dedasi. Kažkoks šiknius lauke pradėjo leisti fejerverkus, nors mano tėtė gulėjo tenai sužeistas ir mirštantis.

Šį kartą pamačiau dar kai ką. Kampe stovėjo apsikabinę vyras ir moteris. Vaikinas buvo susirišęs plaukus į ilgą juodą uodegėlę, užsidėjęs plačiabrylę skrybėlę. Už jo peties išvydau persigandusį merginos veidą. Jo plika subinė raudonoje šviesoje. Jos rankos su puošniom baltos palaidinės rankovėm ant jo nugaros.

Pasisukau į duris. Išpuoliau lauk, palikdamas jas atviras, ir pasileidau atgal prie aptvaro, slidinėdamas purve. Buvau išsigandęs, bet labiau dėl to, kad negavau jokio vandens tėčiui, o ne dėl ko nors kito.

Sugrįžau prie aptvaro ir perlipau per tvorą. Pribėgau prie susibūrusių žmonių ir prasispraudžiau pro juos į vidurį.

Jų tenai nebuvo.

Pradėjau šaukti: kur jie? Kur mano tėvai?

Priėjo kažkokia indėnė ir pasakė, jie išvažiavo. Jie tavęs ieškojo. Tavo tėvelis sužeistas, todėl mamytė išvažiavo pasitikti greitosios pagalbos pusiaukelėje į kalną. Ten vingiuotas kelias. Ji pasitiks atvažiuojančią greitąją, perkels į ją tavo tėvelį ir sugrįš tavęs. Tada tu sugrįši kartu su ja ir pamatysi tėvelį, ir viskas bus gerai. Pabūk su manim, *carino**. Mes palauksime jų sugrįžtant. Netruks nė minutės. Visai nė kiek neužtruks.

Jos veidas buvo malonus, visas nugairintas vėjo kaip pagyvenusių indėnų.

---

* Branguti (*isp.*)

Uždėjo šaltą ranką man ant skruosto.

Įpilk man dar.

Taigi mes laukėme.

Sėdėjau senutės priešakiniame kambaryje jos mažame namelyje. Ji rodė man, kaip veikia jos audimo staklės. Sėdėjome ten ištisas valandas. Ji išvirė man arbatos ir įjungė televizorių. Juokingą laidą specialiai man. Kodėl aš tai prisimenu?

Jie taip ir nebegrįžo.

Niekada nebegrįžo.

Automobilis nuskriejo nuo kelio, ir pufff... Bumbt.

Užsidegė išsyk. Laimė, kad buvo iškvietę greitąją, ką? Laimė, kad ta jau buvo pakeliui. Tik tiek, kad ne kažin ką begalėjo padaryti. Galas viskam.

Kaip šitai taurelei tekilos.

Rado mašiną stataus slėnio dugne, apsivertusią, viskas išdegę. Tėvas buvo viduje. Tačiau motinos taip ir nesurado. Jos ten nebuvo.

Visi sako, kad ji mirusi, tik ne aš.

Atsiprašau.

Aš dar niekam šito nepasakojau. O, šūdas. Po velnių.

Aš *niekuomet* neverkiu.

Dar vieną tekilos.

Velniop. Aš galiu. Tegu tave velniai, tu suknistas subingalvi angle.

Suarezas šunsnukis. Jis sako, kad ji jokiais būdais negalėjo išlikti gyva. Bet jai galėjo nutikti bet kas. Galėjo ją pagrobti *guerrilleros**. Bet kas. Galėjo būti bet kur.

Enti, aš tuoj susivemsiu.

Nagi, žiūrėk, kas čia.

Velnio šneka.

Va, ateina Suarezas.

Ji...

---

* Partizanai (*isp.*)

Šeštas skyrius

Fabianas palinko į šoną, ir blyški vėmalų srovė ištryško iš jo fontanu. Bairono automobilio žibintai nušvietė kambarį taip pat ryškiai kaip fejerverko šviesų blyksniai aną koplyčią. Bet kurį akimirksnį duryse galėjo pasisukti raktas. Bet Fabianas nejudėjo, ir nebuvo kas daryti.

Kai Suarezas nerūpestingai įžengė vidun, pirmą akimirką atrodė patenkintas išvydęs, kad mes gerai leidžiame laiką. Pradėjo kažką sakyti, kodėl esą mes neįsijungiame muzikos kartu su šviesom. Tada, matyt, užuodė ore aštrų metalo kvapą, pamatė butelį ant stalo ir Fabianą, sudribusį kėdėje. Nutilo vidury sakinio ir iš lėto įjungė įprastines lempas, kurios nušvietė ganėtinai klaikų vaizdelį.

Sekė šiurpi pauzė. Disko šviesos vis dar padrikai sukosi. Suarezas prieš prabildamas jas išjungė.

– Niekada nevalia palikti dviejų šunų drauge. Jie būtinai prisidirbs bėdos, – pasakė jis. – Šuo su kale – puiku, kalė su kale – jokių problemų, bet tik ne šuo su šunim.

Jis žengė arčiau ir įsižiūrėjo į Fabianą, kuris mėgino apsimesti esąs šaltas.

– Judu esate porelė šunų, – užbaigė. – Ką gi, aš neprašysiu Eulalijos išvalyti visų šitų šukių ir vėmalų, jūs patys galėsite tą padaryti ryt iš ryto. Bet, manau, paprašysiu Baironą nunešti tą degeneratą į lovą. Palauk čia, Enti.

Suarezas išėjo iš bibliotekos.

Sėdėjau, spoksodamas į seilių dryžį ant Fabiano skruosto, blizgantį neįprastoje kambario šviesoje. Jis kažką vapėjo, ir drykstančios nuo smakro seilės mataravo į taktą.

Duryse vėl pasirodė Suarezas. Už jo sušmėžavo stambus Bairono veidas, jau iš anksto plačiai išsišiepęs. Jis ruošėsi kaip reikiant pasimėgauti.

Bironas žengė per biblioteką ir pritūpė priešais sudribusį Fabianą. Vieną ranką užkišęs už šlaunų, kita laikydamas už pa-

karpos, užsivertė Fabianą sau ant pečių. Gipso tvarstis lengvai baksnojo Baironui nugarą, ir tai privertė Fabianą prabilti.

– Ką? Jėzau, – pasakė jis. – O, sveikas, Baironai, tu senas niekše. Nenušauk manęs.

Girdėjau, kaip Bironas kalbasi pats su savim, tempdamas savo naštą laiptais aukštyn. „Šitas tai nuolat vemia, – sakė, sukikendamas sulig kiekviena pakopa. – Amžinas vėmikas".

Suarezas ir aš likome vieni.

– Suarezai, aš baisiai atsiprašau... – pradėjau.

– Nesijaudink, – perkirto jis. – Žinau, kad tai ne tavo kaltė. Tai aš kaltas, kad taip laisvai elgiausi su savo alkoholiu.

Jis atsisėdo į Fabiano vietą. Pasakotojo krėslą.

– Ar tau pakako gėrimo. Enti? – paklausė, apžiūrinėdamas butelį.

Aš nieko neatsakiau. Suarezas paėmė taurelę, ištepliotą apgirtusio Fabiano pirštų, ir įsipylė sau lašelį tekilos.

Jau norėjau vėl pradėti atsiprašinėti, bet Suarezas atrodė ne tiek piktas, kiek nuliūdęs.

Laukiau, kad jis prašnektų pirmas. Jis sėdėjo, patempęs apatinę lūpą, ir spoksojo į ištiškusius ant grindų vėmalus, pasverdamas bėdos dydį.

– Fabianas šiuo metu jaučiasi gerokai nelaimingas, tiesa? – galiausiai paklausė.

Padelsęs atsakiau:

– Taip.

Buvau per girtas, kad galėčiau nuneigti tiesą.

– Kartais man sunku nuspėti, kada būtent jį ištinka neganda. Bandau suteikti jam laisvės pabūti vienam su savo mintim. Netikiu jausmų slopinimu – ypač jei prisiminsime, kad aš jo dėdė, o ne tėvas.

– Mes šįvakar kalbėjom apie jo tėvus. Štai kodėl jis tiek daug išgėrė.

– Papasakok man, ką jis tau sakė, – Suarezas atsisėdo tiesiau. – Aš pernelyg ilgai su juo apie tai prideramai nekalbėjau.

Aš delsiau. Pokalbis darėsi pakankamai nesmagus, o kambarį vis labiau smelkė vėmalų smarvė.

– Jis mano, kad jūs nesirūpinate, kas atsitiko jo motinai. Mano, kad ji dingo, ar buvo pagrobta, ar ištikta amnezijos bastosi po kalnus, – išpoškinau aš.

Pats nežinau, kodėl leptelėjau apie amneziją. Ta prielaida man buvo šovusi galvon klausantis Fabiano, bet pats jis niekuomet apie tai neužsiminė.

– Atsiprašau, – pridūriau be jokios naudos.

– Patikėk, Enti, niekas man nesuteiktų didesnio džiaugsmo, jei tik galėčiau vėl pamatyti savo gražiąją sesutę, – tarė Suarezas. – Jos mirtis sugriovė mano gyvenimą.

Pasijutau nesmagiai, išgirdęs tokius atvirus žodžius iš suaugusiojo, o ypač iš Suarezo, kuris paprastai taip puikiai valdydavosi.

– Tačiau neabejok, – jis pažvelgė tiesiai į mane. – Ji iš tikrųjų mirusi.

Aš nejaukiai nurijau seiles. Suarezas kalbėjo toliau.

– Jei nors sekundę būčiau galvojęs, kad ji gyva, tai patikėk, būčiau apvertęs aukštyn kojom visus Andus, išleidęs paskutinį skatiką, kad ją surasčiau. Bet partizanai negrobia žmonių vien šiaip sau, neprašydami išpirkos. Ji ne kokia nors *desaparecida**, supranti. Ne tokia, kaip jūsiškis lordas Lukanas. – Pirma Baironas, dabar šitas. Suarezas, regis, pasimaišęs dėl Anglijos lordų. – Mano sesuo mirusi. Tai faktas. Aš ne mažiau už vargšą Fabianą norėčiau, kad taip nebūtų, bet taip yra. Jis tiesiog nenori tuo tikėti, nes jos kūno taip ir nerado.

– Kas jai atsitiko?

– Maniau, jis tau papasakojo. Jo tėvų automobilis nusivertė nuo stataus skardžio kalnuose, ir jie abu žuvo. Nėra nė mažiausios tikimybės, kad ji galėjo išlikti gyva. Jis taip mano todėl, kad jos kūno nerado nuolaužose. Bet šitaip nutinka. Mašina verčiasi daugybę kartų, kūnas išsviedžiamas žemyn, į sąžalyną, ir... – Jis atsikrenkštė ir nusuko žvilgsnį į šoną.

– Man labai gaila, Suarezai. Tikrai labai gaila, – pasakiau jausdamasis jaunas, sutrikęs nepilnametis.

---

* Pražuvėlė (*isp.*)

– Viskas gerai, Enti. Tikrai. Dabar supranti, kodėl jam norisi galvoti kitaip, bet joks kitas aiškinimas neįmanomas. Buvo liudininkų, mačiusių, kaip mašina nulėkė nuo kelio. Ten būta tik purvino šunkelio, o lietus buvo išardęs jo kraštą. Policija mano, kad automobiliui verčiantis per kelkraštį keleivio durelės nebuvo kaip reikiant uždarytos, štai kodėl mano sesuo iškrito. Jie išnaršė kalno šlaitą, bet mašina krito ilgą kelią, o kalną dengė vešli augmenija. Tai vienintelė priežastis. Bet dabar supranti, kad jai nebuvo jokių šansų išlikti gyvai.

Jis išlenkė taurę tekilos, išsitraukė didelį raudonai auksinį „Dunhill International" pakelį ir užsidegė cigaretę. Paskui stumtelėjo per stalą man pakelį su kyšančia viena cigarete. Aš ją paėmiau.

– Tik šį vakarą, – pasakė. – Abejoju, ar tavo mamai patiktų, jei ji žinotų, kad aš siūlau rūkalus jos astmatikui sūnui. Nuo rytojaus aš įvedu jums naują režimą, berniukai. – Jis pamerkė man ir tęsė: – Ne, Enti, niekas mano sesers nepagrobė. Ir ji neprarado atminties. Ji nebegrįš. Man labiau patinka galvoti, kad pusiaukelėje leidžiantis nuo kalno šlaito ji nusprendė toliau keliauti ne automobiliu, bet tiesiog imti ir išskristi į kažkokį tikslą. Ir aš manau, kad ji vis dar skrajoja tenai ir yra ištiės labai laiminga. Štai kodėl mes jos neradome. Štai kaip man norisi apie tai galvoti.

Jis sėdėjo, regis, užsižiūrėjęs į savo skraidančią seserį vidury plevenančio cigaretės dūmo ir besigėrintis reginiu.

– Suarezai, – ištariau. – Jūs sakėte, ji iškrito pro keleivio pusės dureles?

– Žinoma. Fabiano tėvas visada juos visur vežiodavo. Mano sesuo net ir nemokėjo vairuoti.

– Bet juk jo tėvas buvo sunkiai sužeistas?

– Sunkiai sužeistas? Ką jis tau pripasakojo? Jie nuvažiavo į kalnus, susiruošę į pėsčiųjų žygį. Tai visa, ką mes žinome. Dėl tos nežinomybės Fabianui ir yra taip sunku suprasti. Kai tai nutiko, Fabianas buvo paliktas man savaitgaliui. Jie jį paliko, nes buvo neseniai sirgęs ir dar per silpnas tokiam žygiui, kokį jie buvo tądien numatę. Kitas dalykas, kurį mes visi žinome – kad jie žuvo. Taip labai dažnai atsitinka, Enti. Žmonių tiesiog nebelieka.

Suarezas nukratė pelenus nuo cigaretės ant plastikinio tekilos padėklo. Vėl pažvelgė į mane, mosikuodamas švytinčiu galiuku.

– Jei ne Fabiano liga, jis būtų žuvęs drauge su jais tame automobilyje. Va ką aš jam nuolat sakau. Jis turėtų jaustis laimingas dėl to, o ne kaltas. Tai reiškia, kad jo tėvai lieka gyventi per jį.

– Vadinasi, nebuvo jokios bulių kovos, – pratariau daugiau pats sau.

– Bulių kovos? Fabis niekad kaip gyvas nėra buvęs bulių kautynėse. Sykį aš jį pasiėmiau į derliaus šventę kalnuose, ten keli vaikiščiai pakvailiojo su buliais, bet į tikrą bulių kovos areną jis niekada nėra įkėlęs kojos.

– Suprantu. Dabar aišku, – pasakiau.

– Gal norėtum nueiti? – tęsė Suarezas. – Gal tai pakeltų jam ūpą, kaip manai? Nemanau, kad jis labai nudžiugo, kai mes tada ten pasirodėme. Vieną vargšą vaikiną užspeistė bulius, Fabį tai gerokai prislėgė. Bet jei manai, kad jis norėtų su manim susiimti, aš mielai paimčiau jus abu.

– Ne, nemanau. Vargu ar tai padėtų, – pasakiau. – Greičiausiai tik dar labiau primintų Fabianui jo tėvą.

– Cha. Graži istorija. Senasis gerasis Feliksas Moralesas. Šaunus vaikinas, bet ne kovotojas su buliais. – Suarezas įbedė cigaretę į padėklą priešais ir nusikratė pelenus nuo rankų.

– Koks jis buvo, Fabiano tėtis? – paklausiau, nenorėdamas atskleisti Fabiano versijos daugiau, nei jau buvau atskleidęs.

– Na, – tarė Suarezas, – kai kurie manė, kad jis netinka mano seseriai – sakė, kad jis pernelyg apsėstas klasinių prietarų, kad jis paranojiškas. Kaip kad jūs pasakytumėt, visada gatavas šokti į akis, ar ne?

Linktelėjau be žodžių.

– Bet aš niekad su tuo nesutikau, – tęsė Suarezas. – Mano supratimu, visos tos baimės tik darė jį stipresnį. – Jis įsipylė sau dar tekilos. – Mano tėvas, tesiilsi Viešpatyje jo siela, kartą pasakė apie Feliksą, kai jau tapo aišku, jog jis ves mano seserį, kad jis esąs „vaikas, naktį gulintis atmerktom akim iš baimės, kad visi jo žaislai ims ir atgis“.

Jis išlenkė tekilą, lengvai nusipurtydamas.

– Bėda ta, kad Felikso sūnus – mano sūnėnas – irgi pernelyg daug guli nemiegodamas. Ne dėl baimės, kad jo žaislai atgis, o dėl to, kad iš visos širdies viliasi, kad taip bus, ir nori juos užklupti.

Aš pakilau.

– Suarezai, aš noriu viską išvalyti dabar. Čia smirda. Mes negalime taip palikti iki ryto.

– Gali, jei nori, palikti tai Fabianui. Žinau, kad tai daugiausia jo darbas, o ne tavo, – pasakė Suarezas, vangiai mostelėdamas į vėmalų pusę.

– Aš tai padarysiu, – pasakiau.

Apgraibomis išbandęs keletą durų, iš kurių vienos atsidarė į stulbinantį gyvūnų iškamšų rinkinį, kurio niekad anksčiau nebuvau matęs, aš susiradau Eulalijos valymo reikmenų sandėliuką. Pasiėmiau mėlynas gumines pirštines, kibirą, dezinfekavimo priemonę. Kai atsiklaupęs grandžiau juodus ir baltus bibliotekos grindų langelius, išgirdau atsidarant duris. Suarezas, atrodė, grįžo dar išgerti prieš miegą. Buvo persirengęs raudonu chalatu. Kol ėjo per kambarį vėl sėstis prie stalo, aš lyg ir pastebėjau jį truputį klupinėjant, nors tą įspūdį lengvai galėjo sukelti ir mano paties apgirtimas.

– Tu geriau papasakok man, ką Fabianas tau šįvakar kalbėjo, – pasakė jis. – Mane visa tai smarkiai suneramino, ir manau, jog turiu žinoti, kas dedasi jo galvoje.

Pasijutau priremtas prie sienos. Nusimoviau gumines pirštines, įmečiau grandiklį atgal į kibirą ir vėl atsisėdau prie stalo.

Perpasakojau jam kiek galėdamas išsamiau istoriją apie bulių kautynes. O būdamas apgirtęs, dar papildžiau pabaigą, leisdamas atsirasti prielaidai apie Fabiano mamos amneziją. Jau nebesusigaudžiau, kas ką buvo pasakęs.

Man baigus, Suarezas nieko nepasakė, ir aš sunerimau, kad įvėliau Fabianą į bėdą.

– Esu tikras, – pridūriau, vildamasis apriboti žalą, – kad Fabianas iš tiesų ir pats visu tuo netiki. Gal jam tai tėra būdas

susitaikyti su tuo, kas įvyko, ir papasakoti man įdomią istoriją. Nemanau, kad jums verta dėl to labai jaudintis.

– Fabiano bėda, – prašneko Suarezas, – yra ta, kad niekad negali žinoti, ar jis tiki tuo, ką sako. Mane kartais neramina, kad jis taip įtikinamai tauškia niekus, jog net pats save apgauna. – Jis susiraukė, žiūrėdamas į stalą. – Galbūt turėčiau su juo šnektelti. Panašu, kad tai tampa nebekontroliuojama.

Pradėjau panikuoti. Fabianas ne juokais įsius, sužinojęs apie šį pokalbį.

– Ar jūs tikrai manote, kad tai būtina? – surizikavau.

– O tu nemanai? – atsakė Suarezas.

– Esu tikras, kad sielos gilumoje jis žino tiesą, tai kas, kad kartais leidžiasi į nereikalingas detales, – tariau. Būčiau bet ką pasakęs, kad tik neišaiškėtų mano išdavystė.

– Kaip tau žinoma, aš paskutinis žmogus Žemėje, kuris galėtų nurodinėti kitiems, kuo jiems tikėti, o kuo ne, – pareiškė Suarezas. – Kol nepradedi galvoti, kad jo apsigaudinėjimas *pavojingas*.

Svarsčiau, kaip Suarezas sureaguotų į Fabiano įsitikinimą, esą jis matęs savo motiną karnavalo vežime per Velykų eiseną. Bet nebuvo reikalo apie tai užsiminti. Aš ir taip jau pakankamai įklimpau į bėdą.

– Aš taip nemanau, – pasakiau.

– Esi tikras?

– Visiškai.

Mano įsitikinimas jį nudžiugino. Jis tiesiog norėjo, kad *kas nors* pasakytų jam, jog padėtis nėra rimta, ir nesuvokiamu būdu išsirinko tam vaidmeniui mane. Nuo užgriuvusios atsakomybės pasijutau dar nejaukiau.

– Tu, žinoma, teisus, – tęsė jis. – kartais verčiau leisti žmonėms tikėti tuo, kuo jie nori tikėti. Aš nepamiršau, kaip pats buvau pametęs galvą, kai netekau sesers. Man prireikė laiko susitaikyti su tuo, kad ji žuvo, kai jie nerado jos kūno tame automobilyje. – Jis atsiduso. – Kartais tikrovė taip baisiai *nuvilia*, ar nemanai?

Aš pagalvojau apie Fabianą. *Ką pasakytų žmogus, neturintis vaizduotės?*

– Žvelgiant atgal, – pasakė Suarezas, – aš, ko gera, nemaža dalim kaltas dėl Fabiano proto būklės. Jei tuomet aš pats nepajėgiau susitaikyti su tuo, kas įvyko, tai kažin ar galėjau padėti susitaikyti jam.

– Bet dabar jūs tai priimate, – išlemenau jausdamas, kaip žemė dar labiau nei bet kada slysta iš po kojų.

– Dabar priimu. O Fabianas – ne. Gali prireikti daugiau laiko. Tačiau nepamirškime mano draugo Migelio de Tore žodžių: „Sielvartas mums visiems užduoda skirtingus klausimus“. Jei, kaip tu sakai, man nėra reikalo priešgyniauti Fabianui dėl viso šito, – kad ir kaip keista, Suarezas dabar šypsojosi, – tuomet siūlau, kad ir tu leistum jam toliau tikėti tuo, kuo jam norisi. Tam tikru mastu.

Aš išsižiojau kalbėti, bet jis mane nutraukė.

– O dabar *aš* tikiuosi, kad tu išmesi iš galvos šitą pokalbį ir eisi miegoti. Tau reikia atsimiegoti už tą tekilą. – Storais iškleiptais pirštais jis pataršė man plaukus.

– Tai jūs jam nepasakysite? – paklausiau. – Nepasakysite, ką aš jums papasakojau?

– Aš pažadu apie tai neužsiminti. Pasitikiu tavim, kai tu sakai, kad man nereikia to daryti. *Ir* pasitikiu, kad praneši man, jei padėtis pasikeis.

Laiptų papėdėje jis atsigręžė, žaismingai niuktelėjo man į ranką ir tarė:

– Niekad negali žinoti. Visuomet yra galimybė, kad Fabianas gali sakyti *tiesą*!

Paskutinis dalykas, kurį įsiminiau prieš nueidamas – jo akys, pamišėliškai žibančios tamsoje.

Kitą rytą prabudau, susipainiojęs paklodėse, nuo ryškios šviesos ir nepakenčiamo triukšmo. Buvau pamiršęs nuleisti žaliuzes, o tiesiai už mano durų energingai darbavosi Eulalija. Jos dulkių siurblio plastikinis vamzdis tarškėjo ir skalambijo į metalinius turėklus su nedarnumu vaiko, be paliovos tvatijančio pianino klavišus.

Suarezas buvo nusiteikęs žvaliai. Kai nulipau žemyn, jis sėdėjo su kavos puodeliu prie stalo saulės užtvindytoje virtuvėje, vilkėdamas akį rėžiančius trumparankovius marškinėlius ir rūkydamas Dunhill cigaretę. Šalia besigūžiantis Fabianas, man įėjus, vos kilstelėjo galvą. Tikiausiai jis nutuokė, kad girdėjau jo žiaukčiojimus vos ne per visas ankstyvąsias to rytmečio valandas.

Suarezas su aiškiu malonumu parodė mums abiems gausius ir šiurpą keliančius pusryčius: padėklą su išvirtais be lukšto tirtančiais kiaušiniais ir kraujine dešra, užpilta aitriai raudonu čili padažu.

– Jei teisingai prisimenu iš savo vakarėlių patirties, judu abu po pereitos nakties turite jaustis išbadėję, – pasakė. – Ne, man nieko nereikia, ačiū. Pirmyn, berniukai. Suvalgykite *viską*.

Jis sėdėjo išsišiepęs ir kaip niekur nieko rūkė. Neleido mums net lango atidaryti, nors tvyrojo karštis. Išsigelbėjimo nebuvo. Pereitos nakties pyktis aiškiausiai išblėso, bet ne be pasekmių: pusryčių valgymas, regis, buvo ta skola, kurią turėjome sumokėti Suarezui už pasilinksminimą jo sąskaita.

Kiaušiniai dėbsojo į mane nelyginant išluptos akys. Dešra buvo gausiai pagardinta prieskoniais. Aš tik vargais negalais susidorojau, bet man pasisekė labiau nei Fabianui, kuris įpusėjo savo pilnutėlę lėkštę, suvapėjo „Niekas neturėtų šito patirti“ ir puolė pro duris dar kartą išsivemti.

Kai viskas baigėsi, aš, kaip paprastai, parvažiavau autobusu namo, tarnybiniu liftu pakilau į butą ir kritau tiesiai į lovą.

Septintas skyrius

Praėjo savaitė, o Fabianas su manim beveik nekalbėjo. Nutariau, kad jis sumišęs dėl to, kas buvo, ir atnaujins santykius, kai bus pasirengęs. Tačiau paaiškėjo, kad aš nesu vienintelė jo įnoringos proto būsenos auka. Trečiadienį jis sukėlė incidentą klasėje per pamoką. Paprastai mus suskirstydavo kaip pakliuvo po du bandymams daryti, ir Fabianas atsidūrė poroje su Verena Hermes. Aš buvau kitoje kambario pusėje, kai tai atsitiko, ir tik išgirdau sprogimą bei šauksmus, bet vėliau aš ją išklausinėjau.

– Jis toks keistas pastaruoju metu, – pasakė ji. – Per bandymą pradėjo traukti į save amoniaką, paskui sužiuro pro langą į dangų šnibždėdamas visokias nesąmones. Bandžiau nekreipti dėmesio, bet jis šnibždėjo man tiesiai į ausį, o juk mes turėjome dirbti. Per jį aš užsidirbau *nulį*.

– Tu atsirevanšuosi. Ką jis šnibždėjo?

– Jis tiesiog kartojo: „Ar tu ją matai?“ Koks keistuolis.

Tai dar ne viskas. Sužinojau, kad jis susimušė su kažkuo per futbolo rungtynes po pamokų ir trinktelėjo vaikinui per galvą su savo gipso tvarsčiu. Ir mačiau jį iš tolo, žirgliojantį apie sporto aikštę ir spoksantį aukštyn į kalnus, tarsi matytų juos pirmąsyk gyvenime.

Penktadienio popietę mudu drauge laukėme už mokyklos vartų, ir aš ryžausi:

– Ar tu liausies šitaip keistai elgtis, ar gal paaiškinsi man?

Jis mane ignoravo.

– Na? – pasakiau.– Tai kas darosi?

Jo priešiškumas mane apstulbino.

– Ką turi omeny – *kas darosi*? Kodėl tu tik penktadieniais domiesi manim? Nori vėl būti pakviestas į mano namus?

– Jėzau, ne. Kas tau darosi? Aš tik norėjau sužinoti, kaip tu.

– Puikiai. Nesijaudink dėl manęs.

Aš vangiai traiškiau koja pistacijų lukštus.

– Aš netrukus grįšiu į mokyklą Anglijoje, – pasakiau. – Tiesiog pamaniau, tu turėtum žinoti.

Jis tebebuvo susiraukęs.

– Klausyk, aš kalbėjausi su Suarezu, kai tu nuėjai gulti...

– Tiesiog šaunu. Kai kitą kartą norėsi pasikalbėti, ko tau nepaskambinus tiesiai jam, jei jis toks geras tavo draugas.

– Palauk minutėlę...

– Atvažiavo Baironas, – pasakė Fabianas. – Pasimatysim pirmadienį.

Dar niekad nesijaučiau toks vienišas, laukdamas, kada atvažiuos manęs pasiimti iš mokyklos. Turėjau ką nors daryti, kad reikalai pasitaisytų.

Tą savaitgalį tėvas įžengė į mano kambarį, laikydamas voką su Jungtinės Karalystės pašto antspaudu. Iš jo raminamos veido išraiškos supratau, kad naujienos nekokios.

– Gabumų testai, – gūžtelėjo pečiais jis. – Turiu užfiksuoti laiką, kol tu juos pildysi ir po to išsiųsti atgal į mokyklą specialiame antspauduotame voke. Viskas labai oficialu ir pasipūtėliška.

Motina buvo išėjusi žaisti teniso, tad man beliko susiremti su juo. Dramatiškai atsidūsėjau ir pakėliau rankas. Man tikrai nepatiko taip elgtis prie tėvo, nes jis kur kas prasčiau už mamą ištverdavo mano išsidirbinėjimą, ypač kai iš tiesų jausdavausi nelaimingas. Tačiau reikėjo parodyti nepasitenkinimą, kad ir kaip nesąžininga būtų tą daryti.

– Klausyk, – tarė jis. – Jei tu tikrai nenori išvažiuoti, mes dar pažiūrėsim. Bet aš nesu tikras, ar *tu pats* žinai, ko nori.

Kilstelėjau antakį, nutaisęs, kaip tikėjausi, niekinamai skeptišką miną.

– Na, liaukis, drauguži. Tokia graži diena, gali užpildyti testus tiesiog dabar, balkone, o aš atnešiu tau priešpiečius.

Kai žengėme iš mano kambario, aš ėjau kiek begalėdamas lėčiau ir skausmingiau, nuleistais pečiais, ir tarpais dar padūsaudamas.

– Okei, – pasakė tėvas. – Turiu vieną mintį. Jeigu tu iš rimtųjų nenori važiuoti į tą mokyklą, tai visada gali tiesiog... susikirsti per testus.

Stabtelėjau koridoriuje ir pažvelgiau į jį.

– Suprantama, šito pasiūlymo iš manęs tu negirdėjai. Bet mane stulbina, kad vienintelė priežastis, dėl kurios jie siunčia tau tuos testus, yra noras įsitikinti, kad jie gaus savo žinion ne kokį nors pusgalvį, dvejus metus džiovinusį smegenis Tarptautinėje mokykloje. – Jis kaip sąmokslininkas pritildė balsą. – Tau tereikia *pasirodyti* pusgalviu.

Vėl laisvai atsikvėpęs ir šypsodamasis aš pastūmiau balkono duris ir įsitaisiau už stalo.

– Ar turi rašiklį? – paklausiau.

– Manau, tai jiems apmuilins akis.

Sėdėjau, stebėdamas miestą. Kregždė nardė žemai pakraigėse namo, prigludusio prie šlaito apačioje mūsų. Kitoje pusėje link prieškalnių ir garsiųjų vulkanų šlaitų netvarkingai driekėsi Kitas. Tėvas, išeidamas ieškoti man rašiklio, paliko ant stalo brošiūrą. Aš ją atverčiau ir dirstelėjau į puslapius: vaikai su prastai atrodančiais plaukais ir tvido švarkeliais, susėdę aplink biliardo stalą; tipas su dailiu ežiuku ir milžinišku apgamu, užsidėjęs neįtikėtinus apsauginius akinius ir šnairuojantis į Bunzeno degiklį; apgailėtinas trumparegis berniukas, kėblinantis su regbio kamuoliu apleisto purvino žemės lopinio ir nuogų medžių fone. Vėl pakėliau akis. Saulėje žėrinti Kotopaksio viršūnė didingai atsispindėjo stiklinėse balkono duryse. Aš negarsiai kostelėjau pats sau ir įsipyliau puodelį kavos iš indo, stovinčio ant stalo.

Kai grįžo tėvas, aš paskutinį kartą pamėginau maldauti pasigailėjimo, bet jis liko kurčias mano žodžiams. (Jei gerai prisimenu, užbaigiau sentencija „Vadinasi, mano tėvas tikrai miręs“ – lemiama eilutė, kurią ištaria Lukas Skaivokeris, kai Darkas Vaderis atsisako išsižadėti Tamsiosios pusės.) Mano tėvo atsakymas buvo ir lengvai nuspėjamas, ir pateisinamas: „Nebūk toks melodramatiškas“.

Laikydamas virš popieriaus pakeltą rašiklį, kvėpuodamas išretintu, kiek salstelėjusiu nuo smogo oru, aš ir vėl užsižiūrėjau į miestą, tarsi matyčiau jį paskutinį kartą, į ugnikalnius tolumoje, ir pagalvojau apie Chuanitą. Ji niekada neturėjo tokios rūšies problemų.

Žinoma, mano tėvas buvo teisus. Aš galėjau lengvai suklastoti savo atsakymus. Apsimesti pusgalviu ir likti kur esąs. Bet jis pernelyg gerai mane pažinojo, kad patikėtų, jog galėčiau rimtai pažiūrėti į jo pasiūlymą. Ir nors man labai magėtų teigti, jog tuo metu taip buvau susirūpinęs Fabiano būkle, kad man ne galvoj buvo testai, tai nėra tiesa. Galop mano išdidumas paėmė viršų, ir jau baigęs pirmąjį testą žinojau, kad sąmoningai ištremiu save iš Ekvadoro. Dabar galiu prisipažinti – prabėgęs laikas ir sutvirtėjusi savimonė tai leidžia – jog būta netgi tam tikro mazochistinio malonumo, jog štai aš pildau savo ištrėmimo dokumentą, o tiesiai man prieš nosį plyti visa, ko taip ilgėsiuos. Aš tyčia, sąmoningai pats save trėmiau iš didžiųjų vėžlių ir ledo princesių krašto, ir kaltinti galėjau tik save.

Reikia pasakyti, kad, dar nė nebaigus rašyti, Fabiano problema vėl pradėjo nirti į sąmonės paviršių. Reikėjo surasti būdą, kaip atgauti jo pasitikėjimą, ypač kai man nelemta ilgiau pabūti šioje šalyje. Kad ir kiek apie tai galvojau, kiekvienas svarstomas veikimo būdas primindavo man Migelį de Tore ir pusiau teįsimintą, miglotą Suarezo vaizdinį iš pereito savaitgalio. *Kartais verčiau leisti žmonėms tikėti tuo, kuo jie nori tikėti. Tikrovė kartais baisiai nuvilia.*

Testai buvo baigti, saugiai supakuoti į vokus ir paruošti išsiųsti. Mudu su tėvu sėdėjom balkone, valgydami priešpiečiams sūdytas kukurūzų burbuoles su sviestu ir žaisdami mūsų mėgstamą žaidimą. Jo esmė ta, kad reikia tylom laukti, kol iš apačios atsklis koks įdomus garsas, o tuomet rungtis, kuris pateiks geriausią išaiškinimą.

– Čia sužviegė taksi stabdžiai, kai klientas neužsimokėjo, o toliau sekė šūvis, kai vairuotojas jį pribaigė pasidabruotu pistoletu,

kurį laiko prisirišęs prie kulkšnies panašiems atvejams, – pareiškė tėvas.

– Paistalai, – atkirtau aš. – Tas spiegiantis klyksmas buvo kondoro, kuris šįryt ištrūko iš miesto zoologijos sodo, tikėdamasis parskristi atgal į kalnus pas savo šeimą, o pokštelėjimas reiškė, kad į jį trankvilizatorių užtaisu iššovė jo prižiūrėtojas Pepė, išsigandęs, kad jį atleis iš darbo, nes šiemet jau neteko poros kondorų, o jų įsigyti yra sunkus reikalas.

– Pasąmonėje Pepė leidžia jiems pabėgti, nes tiki, kad anksčiau gyvenime buvo kondoras.

– Pepė yra kvailys.

Kurį laiką mes sėdėjome tyliai klausydamiesi miesto foninių garsų: tolygaus eismo ūžimo, pertraukinėjamo atsitiktinių, tolimų automobilių garso signalų ūkčiojimų.

– Norėčiau tavęs paklausti vieno dalyko, – tariau.

– Klok.

– Kaip tu manai, kur galiausiai atsidurtų žmonės, jei, tarkim, juos rastų klaidžiojančius kalnuose, ištiktus amnezijos, ir niekas jų nepažinotų? Turiu galvoje, jei taip būtų pas mus, jie patektų į kokią nors ligoninę, sukrustų visas personalas ir panašiai, juk taip? Bet čia, Ekvadore, vis dar esama mažai žinomų laukinių vietovių, ar ne?

– Esu skaitęs istorijų apie žmones, pradėjusius gyventi visai iš naujo, bet tik knygose. Nemanau, kad tikrovėje tai dažnai nutiktų.

– Manęs tikrovė nedomina. Ji gali būti labai nuvilianti. Bet, anot tavęs, *teoriškai* tai įmanoma?

– Įmanoma. Kodėl apie tai klausinėji?

– Man reikia mokyklai, – pasakiau. – Rašau apsakymą .

– Apsakymą? Nežinojau, kad tuo užsiimi. Na, aš nežinau, ar yra kokia nustatyta procedūra tam atvejui, kai surandamas žmogus. Bet aš manau... Na, aš manau, *turėtų* būti kur nors speciali ligoninė visiems amnezijos ištiktiems pacientams. Jie ten turėtų saugų prieglobstį, o tada kam nors iš artimųjų prapuolus tereikėtų nuvykti ten ir pasitikrinti, ar jį atpažįsta. Juk gerai būtų, ar ne?

Žemyn, tiesiai į miesto gerklę, nusileido lėktuvas – prie šito vaizdo aš taip ir nepripratau.

– Taip, būtų gerai. Būtų labai šaunu. Ar sutiktum, kad kažkur egzistuoja kažkas panašaus?

– Abejoju, labai jau specializuota turėtų būti. Be to, kas mokėtų už pacientų išlaikymą, jei niekas nežinotų, kas jie? – jis sukikeno. – Žinai, mano manymu, gal tavo motina ir teisi sakydama, kad mokymasis čia jokios ypatingos naudos tau neduoda... Aha, – tarė pašokdamas, nes išgirdo duryse pasisukant raktą, – o *šitai* man nuskambėjo kaip triumfuojančios moterų teniso čempionės grįžimas namo. Ar nori pasakyti jai gerą naujieną, kad užpildei testus, ar pasakyti man?

– Paliksiu šitą malonumą tau. Tik dar vienas dalykas: ar gali gauti tuščio laikraštinio popieriaus?

Mano tėvai žinojo apie Fabianą ir jo žuvusius tėvus, bet, laimei, aš jų dar nebuvau supažindinęs su įvairiomis naujausiomis aplinkybėmis – labiausiai dėl to, kad aš ir pats nebuvau tvirtai apsisprendęs, kuo man tikėti. Tad kai tėvui bendrais bruožais nusakiau istoriją apie bulių kautynes ir po jų sekusį automobilio nusivertimą nuo kelio kalnuose, jam nekilo nė menkiausio įtarimo. Visai priešingai. Iš esmės jis pasakė tiktai: „ Man tai skamba šiek tiek fantastiškai". Vis dėlto galiausiai, jo padedamas ir nesukėlęs per daug įtarimų, aš surezgiau miglotai žurnalistinį rašinį. Paskui jau beliko pasistengti, kad viskas atrodytų kaip reikiant.

Gauti reikalingą popierių buvo tik pirmas žingsnis. Dabar turėjau parinkti jam įtikinamą šriftą. Nebuvau prityręs klastotojas, bet mane nustebino, kiek daug galima nuveikti geru spausdintuvu, reikiamos rūšies popieriumi ir išsiliejusiu puoduku arbatos (apie pastarąjį triuką aš sužinojau, nes buvau skaitęs apie Hitlerio dienoraščių klastojimą). Man netgi pavyko padaryti senos automobilio reklamos fotokopiją ant kitos puslapio pusės, kur ji atrodė išties kaip perkelta iš laikraščio, taigi pagaliau sukūriau visiškai įtikinamą panašumą. Specialistui nebūtų prireikę daug laiko išsiaiškinti, jog tai netikra, bet aš samprotavau taip: persistengti

neverta. Juk nuogam karaliui niekas smulkiai neapibūdino jo naujų drabužių, nes jis išsyk buvo linkęs jais patikėti.

Man pasisekė – tą dieną, kai mano darbas buvo baigtas, Fabianas pats prie manęs priėjo sudaryti taikos, tad man nė nereikėjo sukti galvos, kokiu pretekstu parodyti jį jam. Tai įvyko ketvirtadienį, kai buvo pasibaigusios rytinės pamokos ir prasidėjusi priešpiečių pertauka.

– Tai kaip ten su tavo išvažiavimu? – paklausė.

– Gali ir netekti išvažiuoti. Bet jei net ir teks, aš vis tiek grįšiu čia atostogų, – tik ne nuobodiems trumpiems pasižvalgymams.

– Suprantu. – Išsiblaškęs jis šniurkštelėjo nosimi. – Atsiprašau dėl pereitos savaitės. Ta visa velniava su mano tėvais. Išmuša iš vėžių.

Atsiprašymas. Tai kažkas naujo. Gal ir visai nebevertėjo imtis įgyvendinti mano plano. Bet dabar aš tiesiog negalėjau pabūgti.

– Aš norėjau su tavim pasikalbėti apie tai, – pasakiau. – Kai ką suradau, ir man regis, tai gali būti svarbu. Buvo šūsnyje laikraščių, tėčio parsineštų iš darbo.

Tuo metu mes buvome valgykloje, karštoje ir pilnoje garų nuo didžiulių katilų su ryžiais ir pupelėmis ant prekystalio, ir, kai pasiėmę maisto atsisėdome už nuošalaus stalo kampe, aš išsitraukiau laikraščio iškarpą, padėjau priešais jį. Ji buvo suglamžyta ir dėmėta. Atrodė taip, lyg būtų pragulėjusi aplanke keletą metų.

Fabianas perskaitė ją kelis kartus. Trumpą tarpą iš jo akių galima buvo išskaityti kovą, vykstančią jo galvoje. Jose švystelėjo pyktis, nesusivokimas, vėl pyktis. Paskui, matyt, susigriebė pernelyg pasiduodąs emocijoms ir nutaisė ne tokią pažeidžiamą veido išraišką, artimą linksmam nustebimui.

Aš smarkai rizikavau. Kad ir kokią reakciją jis buvo apsisprendęs demonstruoti, aš nė trupučio nenutuokiau, kaip jį tai paveikė iš tikrųjų. Sprendžiant iš viso, ką žinojau, tai galėjo reikšti mūsų draugystės pabaigą.

Jis pažiūrėjo į iškarpą, paskui į mane.

– Kokį velnią čia išdarinėji? – paklausė.

– Aš...

– Tikrinai mane?

Aš patylėjau.

– Norėjau tau parodyti, kad tikiu tavim, – atsargiai ištariau.

Ilgokai žiūrėjome vienas į kitą, nesumesdami, ką daryti toliau.

– Supratu, – pasakė jis.

Štai kas buvo rašoma iškarpoje:

El Diario, 1989 vasario 29

DVIGUBA ZAPARO ŠVENTĖS TRAGEDIJA

IBARA: Vyriškis su žmona, kaip manoma, žuvo penktadienį, jų automobiliui nuvirtus nuo kelio į Hacienda la Reina. Jie skubėjo į ligoninę pasirūpinti vyriškiu, sužeistu per bulių kautynes Haciendoje per Zaparo šventę. Vyras po avarijos neišgyveno, jo kūnas buvo rastas automobilio nuolaužose. Jo žmonos dar ieškoma, todėl nežinoma, ar ji taip pat žuvo per tragediją. Sutuoktinių vardai nenurodyti.

NAUJOSIOS AMNEZIJOS KLINIKOS ATIDARYMAS SUSKALDĖ PAPLŪDIMIO GYVENTOJŲ BENDRUOMENĘ

GVAJAKILIS: Vakarykštį vietinio ekscentriko dr. Viktoro Menosmalio naujos privačios amnezijos klinikos pakrantės kaimelio Pedraskado apylinkėse atidarymą lydėjo prieštaringos reakcijos. Menosmalis, kuris formaliai neturi medicininio išsilavinimo, išskyrus psichologijos magistro laipsnį, ilgai ir atkakliai domėjosi atminties netekimo problema ir, po tėvo mirties gavęs didelį palikimą, nutarė atsidėti šios problemos tyrimui. Klinika, anot Menosmalio, būsiantis iš dalies tyrimo institutas, iš dalies saugus prieglobstis kenčiantiems nuo amnezijos žmonėms. „Akivaizdu, – pasakė vakar Menosmalis, – kad atsiras veltėdžių, nepraradusių atminties, o tik ieškančių nemokamo būsto, tačiau mes įsitikinę, jog privalomieji testai, kuriuos atliksime priimdami pacientą, apsaugos nuo panašių atvejų. Taip pat mes būtinai organizuosime nuolatinį mūsų gyventojų monitoringą nustatyti jų atminties sugrįžimo atvejams, jei jie mums apie tai praneštų."

Kol kas klinika pacientų neturi.

– Taip, – pasakė Fabianas. – Suprantu.

Aš žiūrėjau į savo lėkštę su stingstančiom pupelėm.

– Sakei, kad gavai šitą iš savo tėčio? – tęsė Fabianas.

– Taip ir buvo, – patvirtinau.

– Tuo metu aš nemačiau jokių laikraščių. Nežinojau, kad buvo aprašyta.

– Juk matai, kad buvo. Štai, juodu ant balto.

– Taigi. Štai.

– Taip.

Atsukau iškarpą į save ir bedžiau šakute.

– Apie tą Amnezijos kliniką irgi įdomu, – surizikavau.

– Taip, – Fabianas spoksojo į savo valgį. – Nors tas vardas šiek tiek juokingas. Menosmalis – negi kas nors iš tikrųjų gali taip vadintis? Čia panašiai kaip anglas vadintųsi, nežinau – Justasvelis ar panašiai.

– Man regis, aš jau anksčiau jį kažkur girdėjau. Atrodo, jis prancūziškas.

– Aha. Suprantama. Ačiū, kad parodei man. Ar galiu pasiimti?

– Žinoma. Tai tau.

Jis sulankstė iškarpą ir rūpestingai įsidėjo į piniginę. Paskui, kurį laiką tylom pakapstęs maistą, prabilo:

– Taigi – ką veiksime šį savaitgalį?

Aštuntas skyrius

Aš supratau tai kaip gestą. Elegantišką, santūrų atsiprašymą, kad abejojau Fabianu ir jo istorijomis. Nieko daugiau. Tariausi palikęs tiek skylių abiejuose straipsneliuose, jau nekalbant apie absurdišką vardą, kurį daviau daktarui, jog ir mano autorystė, ir mano ketinimai turėjo būti aiškiai matomi – nors, žinoma, ištarti tai balsu būtų reiškę pasikėsinti į žaidimo dvasią ir jį sugriauti. Tad kai jo reakcija į iškarpą atrodė palanki, ir kai jis neuždavė jokių klausimų apie turinį, išskyrus kvailą daktaro vardą, aš supratau taip: mano atsiprašymas atpažintas ir priimtas. Prie keturių akių mes dėsimės, kad visa tai tiesa. Bus suprasta, kad daktaras Menosmalis ir jo Amnezijos klinika egzistuoja, ir jis užims savo vietą panteone išgalvotų herojų, kurie drauge su tikromis istorinėmis figūromis darniai gyvavo mūsų protuose, kai buvome jaunesni. Čerčilis, Bolivaras ir Pelė buvo mums savi. Lygiai tiek pat mes tikėjome Drakula, Betmenu ir Han Solo – ne dėl kokių nors jų realumo patvirtinimų, bet dėl to, kad jie atrodė mums *užsitarnavę* teisę egzistuoti.

Kurį laiką atrodė, kad mudu pavojingai priartėjome prie suaugusiųjų gyvenimo tarpsnio, bet mano apdairios klastotės dėka vėl grįžome prie mūsų senojo įpročio – taukšti niekus dėl pramogos. Aš jaučiau tokį palengvėjimą, jog man nė sekundę netoptelėjo, kad jis gali kuo nors iš to viso *patikėti*.

Penktadienį Suarezas parvažiavo vėlai, trykštantis sarkazmu dėl dviejų savaičių senumo įvykių. Laikydamasis duoto žodžio, jis neprasitarė apie mudviejų diskusiją bibliotekoje po to, kai Fabianas buvo nuvilktas į lovą.

– Enti, kaip nuostabu vėl tave matyti. Jei būčiau žinojęs, kad jūs, velniūkščiai, vėl susieisite, būčiau užsakęs dar vieną dėžę tekilos, arba prostitučių. Na, čia tik šiaip pastabėlė, bet mes turėtume išbandyti laimę. Paduokite man telefono abonentų knygą, gerai?

Po kelių panašių pastabų mes pasprukome į Fabiano kambarį žiūrėti televizoriaus.

Iš pirmo žvilgsnio tai buvo normalus vakaras – kaip tik tai, ko aš bijojau netekti po mūsų kivirčo su Fabianu, ir būtent tai, ko žinojau pasigesiąs visų labiausiai, kai išvyksiu iš šalies. Mes aptarinėjome žemo lygio siaubo ir švelnius porno filmų per kabelinę televiziją privalumus bei apsikeitėme pora nevykusių melagysčių apie mokyklos mergaites. Tačiau mudviejų elgesyje buvo justi tam tikras vangumas, tarsi kas būtų paprašęs mus vaidinti įprastines roles, o mums stigtų entuziazmo užduočiai atlikti. Man jau norėjosi dingti iš šio pažįstamo kambario su gerokai nutrintomis vaizdajuostėmis ir iš visur koketiškai žvelgiančiomis gražuolių fotografijomis, kuriomis buvo nusmaigstytos visos sienos – ir tik vėliau aš pastebėjau, kad Fabianas sklaido kelių atlasą.

– Na, – pasakė jis, – tai kur mes keliausime?

– Ką tu turi galvoje?

– Manau, tu ketini šiek tiek pagyventi prieš visiems laikams užsidarydamas angliškame pasaulyje.

Buvau Fabianui šį bei tą papasakojęs iš savo patirties užstrigusiame lifte. Ne viską – ne apie ašaras, pavyzdžiui – bet šį tą.

– Tai duok man atlasą, – pasakiau. – Užmesiu akį.

Vaizdavausi vienos dienos kelionę Suarezo draugijoje kopiant į Kotopaksį, ar geriausiu atveju neteisėtą popiečio girtuokliavimą kur nors kalnų bare. Pasklaidžiau atlasą ir pasiūliau Fabianui keletą vietų, kur galėtume nuvykti per daug nenutoldami nuo Kito. Otavalas. Kenca. Kajambė. Tai jį prajuokino.

– Argi neaišku? – tarė. – Mums reikia keliauti į Pedraskadą.

Buvo gausybė priežasčių, dėl ko nusprendžiau įkurdinti savo susigalvotą Amnezijos kliniką Pedraskadoje. Skambėjo kaip egzotiška tolima vietovė. Papildomo žavesio, mano akimis žiūrint, suteikė banglenčių paplūdimys. Nuskendusio Frensio Dreiko lobio galimybė pakurstė jaunatvišką mano vaizduotės pusę. Tačiau ketvirtoji, ne tokia akivaizdi priežastis buvo ta, jog, išskyrus Suarezo enciklopediją, aš daugiau niekur negalėjau tos vietovės rasti, jos nebuvo nė viename Ekvadoro žemėlapyje, kuriuos

turėjome namuose. Koks vykęs sprendimas – įkurdinti įsivaizduojamą ligoninę neegzistuojančioje vietovėje. Aš džiaugiausi savo išradingumu. Netrukus man bus lemta sužinoti, jog Pietų Amerikoje yra daugybė vietų, nepažymėtų žemėlapiuose.

– Tu manai, kad mums reikėtų keliauti į Pedraskadą?

– O kodėl ne? Kam rinktis atsitiktines vietas?

– Ką gi gerai, bet... jos nėra atlase.

– Aš žinau, kur ji. Esu girdėjęs apie tenykštį banglenčių paplūdimį.

– Bet...

– Tik pagalvok nors truputį. Pilna ligoninė žmonių, nežinančių, nei kas jie tokie, nei iš kur. Argi nenorėtum to pamatyti?

Mano nerimas tikriausiai buvo akivaizdus. Jis stvėrė atlasą ir pareiškė:

– Žinau, ką nori pasakyti. Aš nesu kuoktelėjęs. Suprantu, kad tos vietos gali ten ir nebūti, jei išvis kada buvo. Suprantu, kad jei net viskas taip ir būtų, tai šansas surasti ten mano motiną lygus nuliui. Bet ar nemanai, kad bet kuriuo atveju verta ten apsilankyti? A?

Jis mane tikrino. Norėjo pažiūrėti, ar mano ryžtas nesubliukš, atsitrenkęs į pirmą kliūtį. Negalėjau leisti, kad taip atsitiktų. Tai būtų nubraukę visas mano pastangas parodyti savo tikėjimą juo.

– Taip, manau, – atsargai ištariau. – Todėl ir parodžiau tau tą straipsnį.

– Na, matai. Mums reikia keliauti į Pedraskadą. Vis tiek *kur nors* reikia nuvažiuoti prieš tau išvykstant, tai kodėl gi ne tenai. Be to, – jis pritildė balsą, – man jau bloga nuo riogsojimo šičia. Suarezas varo mane iš proto nuo pat to vakaro, kai mes prisigėrėm. Vis klausinėja, ar man viskas gerai, ar aš nenorįs apie nieką pasikalbėti. Jis net pakvietė mane pasižiūrėti *bulių kautynių*, tas keistuolis.

Pajutau, kaip į veidą plūstelėjo kraujas, ir sumišęs nukreipiau žvilgsnį, bet Fabianas kalbėjo toliau. Arba jis nesusiejo Suarezo

pasiūlymo dėl bulių kautynių su manim, arba atskleidė mano išdavystę ir pasinaudojo ja kaip priemone priversti sutikti su jo planu.

– Aš noriu kuriam laikui nuo jo atsiskirti, – užbaigė. – Bus išties šaunu. Galėsime pasilinksminti su kekšėmis.

Taigi aš toli gražu neišsipainiojau iš bėdos. Tegalėjau viltis, kad ir šis planas, panašiai kaip dauguma mudviejų planų, neatlaikys seno gero tikėtinumo išbandymo ir nugeibs taip, kaip ir daugelis kitų mūsų sumanymų. Pasprukti iš mokyklos buvo lengvas darbas, tačiau ilgam dingti iš mūsų garbiųjų sergėtojų akiračio praktiškai neįmanoma. Turėtume meluoti Suarezui. Turint omenyje, koks pramanų žinovas jis buvo, atpažinti nevykusį prasimanymą jam būtų taip pat paprasta kaip gurmanui – sugedusį gabalą mėsos. Visa tai pasvėręs nutariau, jog galiu drąsiai žaisti su Fabianu jo žaidimą, nebūkštaudamas apsijuokti vėliau, kai planas žlugs.

– Okei. Tarkime, mes vykstame. Bet kaip, po galais, ten nusigausime?

– Aš žinau kaip. Autobusu – traukiniu – autobusu. Arba gal autobusu – traukiniu – autobusu – taksi – laivu, žiūrint, kaip mums seksis. Dėl to nesijaudink. Jei turi pinigų, gali nuvykti kur tik nori. Palik transporto reikalus man.

Pasigirdo lengvas belstelėjimas į duris. Fabianas metė man kelių atlasą, aš greitai pagrūdau jį po antklode ir atsainiai – bent jau taip tikėjausi – atsidrėbiau prieš televizorių. Įėjo Suarezas, pralinksmėjo pamatęs, kaip akivaizdžiai mes kažką slepiame, ir davė mums laiko atsipalaiduoti ir įtikinamiau įsitvirtinti savo pozicijose prieš prabildamas.

– Aš ruošiuosi pasiūlyti jums paliaubas. Apačioje yra šalto alaus. Jis jūsų, jei norite. Bet pirma bent jau papasakokite man, ką tokio baisaus čia slapta rezgate.

Mudu nulipome laiptais įkandin jo.

Apskritai aš laikiau Suarezą žmogumi, kuriam galima patikėti bet ką. Įsivaizdavau, kad Amnezijos klinikos sumanymas patiktų

jam ne mažiau nei mudviem, ir dėl tų pačių priežasčių: dėl idėjos patrauklumo, dėl fakto, kad tokie dalykai gali egzistuoti pasaulyje. Jei mes būtume paprasčiausiai pasakę jam, ką ketiname daryti, jis gal net būtų mums pritaręs. Bet Fabianas į savo dėdę žiūrėjo kitaip nei aš. Nors mintį apie Amnezijos kliniką Fabianui pakišau aš, dabar ši idėja buvo jo, ir jis slėpė ją nuo Suarezo kaip ir bet kurią savo paslaptį, kuriomis buvo įsigudrinęs maskuoti niūrią, siaubingą tiesą. Nepaisydamas to maniau, kad, susidūrus akis į akį su Suarezu ir jo taikinamaisiais šalto Pilsnerio alaus buteliais, Fabianui bus sunku mėginti jį apmauti. Tikėjausi, jog Fabianas kaip paprastai atsipalaiduos jaukioje pasakojimų atmosferoje Suarezo bibliotekoje ir pamirš apie Pedraskadą kaip ir daug ką kitą. Tai buvo ne paskutinis kartas, kai aš jo visiškai neįvertinau.

– Taigi, berniukai, – tarė Suarezas, kaukšėdamas savo „tarakonų traiškytuvais" išblizgintomis holo grindimis į virtuvę, – ką jūs planuojate? Jei tai karinis manevras, tai leiskite jums pasakyti, kad čia esama labai svarbių „galima – negalima".

– Mes nesirengiame tau pasakoti, – pasakė ūmai prislėgtu balsu Fabianas, mums įėjus į virtuvę.

– Nesirengiate man papasakoti ko? Sėskite, sėskite, – Suarezas pastatė priešais mus alaus butelius.

– Na... – Fabianas graudžiai pažiūrėjo į mane. – Gal ir galime jam pasakyti.

Patraukiau pečiais. Visai nuoširdžiai. Neturėjau supratimo, ką jis yra sumanęs.

– Kitą savaitę mes turime vykti su mokykla į žygį. Aplankyti inkų griuvėsių. Dalyvauti indėnų šventėje. Žodžiu, kvaila kultūrinė išvyka. Mes tiesiog mėginame sugalvoti, kaip galėtume nuo jos išsisukti. Entis sako, kad jam tėvai niekuomet neparašo raštelio dėl ligos, bet aš jam pasakiau, kad man tu parašydavai. Ar negalėtum sugalvoti būdo, kaip mus išsukti?

Tai buvo įspūdingas dvigubas blefas net pagal Fabiano standartus, ir Suarezo atsakas negalėjo būti dar palankesnis mūsų naudai. Pirmiausia jis papriekaištavo Fabianui, kad tas dangstosi ligų rašteliais, ir pasakė ateityje gerai pagalvosiąs prieš parašy-

damas dar vieną. Tada ėmėsi šio klausimo iš esmės. Kalbėdamas žingsniavo po kambarį ir putliu pirštu baksnojo į mūsų pusę. Jo žodžius pabrėždavo nedideli šuorai cigarečių pelenų, krentančių į taktą ryžtingiems rankų mostams.

– Vienas patarimas: kitą sykį nebandykite manęs versti meluoti jūsų labui tuo pagrindu, kad būti čia ir smirsti priešais amerikietišką televizijos programą yra vertingesnis laiko leidimas nei tyrinėti vieną pačių nepaprasčiausių kultūrų pasaulyje – ir kas dar svarbu, kultūrą, apibūdinančią šalį, kurioje jūs gyvenate, priešingai daugelio žmonių nuoširdžiausioms pastangoms. Išties tokiems lakios vaizduotės vaikinams kaip judu tiesiog graudu. Aš kalbu visai rimtai. Tu, Fabianai, turi labiau pasistengti dėl savo išsilavinimo, arba gali mesti mokyklą tiesiog dabar ir pereiti prie indų plovimo. O tau, Enti, pasakysiu štai ką: kai grįši į Angliją, žmonės tavęs klausinės: „ Ir kaip ta Pietų Amerika?“ Negi tikrai nori pasakyti jiems, kad įdomiausia, ką matei čia gyvendamas, buvo HBO televizijos kanalas?

Baigdamas savo monologą, jis jau buvo susakęs mums abejonių nekeliančiais žodžiais, kad mes turime vykti į mokyklos iškylą, kad mums ji baisiausiai patiksianti, ir kad jis tikisi iš mudviejų išsamios ataskaitos grįžus ir pagrįsto išaiškinimo, kuo mus ta kelionė praturtino. Pasiteiravo, kada mes išvykstame.

– Šį trečiadienį, o grįžtame sekmadienio naktį, – vos ne išsišiepęs atsakė Fabianas. Jis buvo toks patenkintas savimi, kad vos įstengė ir toliau vaidinti paniurusį paauglį, bet tuoj susigriebė, kai Suarezas dirstelėjo jo pusėn. Kai dėl manęs, tai vienintelė problema buvo neišsiduoti, koks esu persigandęs, kad dalykai pakrypo tokia linkme.

– O, prašau. Nebūkite tokie graudinantys, – pasakė Suarezas mums abiems. – Jūs nuostabiai praleisite laiką.

– Jei tu taip sakai, – atsiliepė Fabianas. – Mes pamėginsime.

Įvairiausiais būdais aš galėjau apsiginti pernelyg neišsiduodamas, kol nieko pavojingo neatsitiko.

Galėjau pasakyti nemanęs, jog mes tikrai patrauksime į Pedraskadą.

Galėjau pasakyti tikįs, kad Fabianas pažiūrėjo į laikraščio iškarpą kaip į dar vieną įprastinės mudviejų pantomimos veiksmą, todėl nieko tokio, jei ir nuvyksime ten ir jis įsitikins, kad jokios Amnezijos klinikos ten niekad nebuvo.

Galėjau pasakyti, kad mano draugas vėl atrodė laimingas, ir man to pakako.

Galėjau netgi pasakyti, kad savaip paklausiau girto Suarezo patarimo, duoto per tą tekilos vakarą.

Bet kuris tų pasakymų būtų daugiau ar mažiau suturėjęs įvykių griūtį, bet aš žinau dabar, kodėl nieko nepasakiau ir nesustabdžiau ruošimosi kelionei. Tiesa ta, jog aš pavydėjau Fabianui jo susikurto pasaulio, su velykiniais regėjimais ir kraujo praliejimu ūkanotose bulių arenose kalnuose. Tai buvo man paskutinė proga kaip reikiant pasižvalgyti po tą pasaulį. Norėjau ten įsibrauti, norėjau apsigyventi jame kol dar galima, kol nepraradau jo visiems laikams.

Ir jaučiausi kone suparalyžiuotas iš siaubo.

Devintas skyrius

Kuo vyresnis tampu, tuo reikšmingesni man darosi vardai. Tarkime, laivininkystės regionas Finisterė, kurio jau nebėr. Jo vardas kilęs iš lotyniškų žodžių *finis terrae,* nes senais laikais jūrininkai, atklydę į tuos vandenis, tarėsi pasiekę žemės pakraščius. Autobusų stotis Senajame Kite vadinama *Terminal Terrestre,* ir tai stulbina mane kaip įdomus tos pačios idėjos atgarsis. Tas pavadinimas kilęs iš jaukesnio supratimo apie pasiektą galutinį kelionės tikslą, bet kai trečiadienį po pamokų mudu su Fabianu ten atkakome, kai aš pirmą sykį išvydau tą vietą, man pasirodė visai tikėtina, kad aš pasiekiau man žinomo pasaulio pakraštį. Jaunutės indėnės ir jų broliukai bei senutės, o gal vaikai, sėdėjo pakampėse, vildamiesi gauti maisto arba sukrų*. Elgetos graudžiai mojavo raupsuotomis bigėmis. Keleiviai ir verslininkai juos ignoravo, lyg jie būtų piešiniai ant sienų. Tarytum atsakydama į tą abejingumą, viena maždaug mano amžiaus mergina sėdėjo atsirėmusi į sieną, paskleidusi prieš save turkio spalvos sijoną, monotoniškai barškindama moneta į riebaluotą, bet tuščią maisto padėklą savo sterblėje. Negalėjau suprasti, ar šis nedidelis, bet ryžtingas savo viršenybės prieš aplinką demonstravimas turėjo patraukti numanomų geradarių dėmesį, ar tiesiog padėti prisiminti, kad ji dar čia. O gal ji ir nieko nenorėjo tuo pasakyti – gal tiesiog stūmė laiką. Suvokiau, jog iš tiesų negaliu padaryti jokių išvadų apie šią vietą, būnant kurioje viskas atrodė tik dar labiau jaudinamai ir pavojingai. Mes ruošėmės pabėgti.

Tas pavadinimas, *Terminal Terrestre.* Jis galėtų reikšti daugiau nei žemės pakraščius. Galėtų reikšti „visų žemiškų dalykų pabaigą". Tame pavadinime slypi gyvybė ir galimybė. Tai centras, gijų suėjimas į vieną tašką, dar nepriimtas sprendimas. Ore tiesiog apčiuopiamai tvyrojo galimybė, podraug su kepinių kvapais, purvu, balsais.

---

* Ekvadoro piniginis vienetas.

Dar daugiau puikių vardų buvo pačiame pastate: autobusų kompanijos, pasivadinusios *Flota Imbabura* ir *Macuchi* – vardai, primenantys kondorus ir ugnikalnius – darbavosi betoniniuose kioskuose, išsirikiavusiuose palei vidaus sienas. Bilietų perpardavinėtojai, vilkėdami trumparankovius marškinėlius su skirtingų kompanijų emblemomis, šmižinėjo žmonių susibūrimo vietose, persekiodami klientus. Jie riaumojo maršrutų pavadinimus tarsi manydami, jog jų entuziazmas iš tiesų gali paveikti jūsų apsisprendimą, kur važiuoti. Tulkanas. Riobamba. Gvajakilis.

Fabianas nuėjo pirkti bilietų. Aš nervingai stypsojau didžiulės salės vidury, klausdamas savęs, ar tikrai mes tą padarysime, bet per daug nepanikuodamas. Jeigu rytoj, įpusėję kelionę, mes nuspręstume jos atsisakyti, tai galėtume tiesiog grįžti namo, ir tuomet teliktų sukurpti patenkinamą paaiškinimą, kodėl mūsų išvyka buvo sutrumpinta. Mano tėvai be jokių klausinėjimų prarijo pasakėlę apie mokyklinę ekskursiją; tereikėjo pasirūpinti, kad mokykloje nekiltų sąmyšis mums nepasirodžius ketvirtadienį ir penktadienį. Fabianas suklastojo raštelį apie ligą, kurį turėjo perduoti Verena, o aš pasiteisinau tariamu išvykimu su šeima. Man regis, pamenu minėjęs karalienės gimtadienį, nors dabar, žvelgdamas atgal, nemanau, kad kas nors tuo patikėjo. Kad ir kokia buvo mano nurodyta priežastis, viskas praėjo stebinamai sklandžiai, ir mes galėjome jaustis saugiai iki pirmadienio. Galėjome vykti, kur panorėję.

Aš lengvai galėjau pasiskolinti iš savo tėvų padorų kelionės krepšį arba lagaminą. Bet kažkodėl pamaniau, jog pernelyg išsiduočiau, įtraukdamas juos į daiktų pakavimosi procesą, ir nusprendžiau tiesiog įsigrūsti į savo mokyklinį brezento krepšį kelias drabužių pamainas. O Fabianas tą rytą pasirodė mokykloje su įspūdingai atrodančia kuprine, ir dabar aš jaučiausi nepakankamai pasiruošęs kelionei. Vis dėlto savaip džiugu buvo leistis į kelią su tokiu nedideliu bagažu – ankstyvas požymis vėliau mane stačiai apsėdusio troškimo atsikratyti visokios naštos ir keliauti lengvai.

Prie manęs priėjo indėnė. Palinko į priekį, slegiama kūdikio, kurį nešė prisirišusi kryžmai nugaros ryškiai žalioje skaroje. Jos veidas buvo aptaškytas purvu, oda raudona nuo buvimo atvirame ore. Pasigraibiau kišenėje, norėdamas jai duoti smulkių monetų, ir tik vėliau susigaudžiau, kad ji prisiartino tik paklausti laiko. Vis tiek išsitraukiau saują sukrų ir nuėjau nusipirkti kavos. Pakeliui į kavinę kelią man pastojo bilietų perpardavinėtojas, mosikuodamas bilietų pluoštais nelyginant gatvės fokusininkas kortomis.

– *Aaaaaaaa Ibarraibarraibarraibarraibarraaaa!* – sustaugė jis, verdamas mane kiaurai žvilgsniu, tarsi aš nepajėgčiau jo suprasti nesukaupęs dėmesio.

– *No voy a Ibarra**, – pasakiau nesustodamas, bet atsiprašomai nusišypsodamas žmogui dėl viso pikto, jei mano nenoras važiuoti į Ibarą jį būtų įžeidęs. Eidamas link kavinės prekystalio, girdėjau, kaip jis užpakaly manęs su nemąžtančia aistra siūlo maršrutą kitiems. Kava buvo tirpi, kartaus skonio, bet karšta. Vėl išėjęs pamačiau Fabianą, besibraunantį pro žmones prie manęs. Atrodė iškilęs virš visos minios, tarsi jaudulys pagaliau atsidūrus kelyje būtų pridėjęs jam ūgio. Jis taip seniai laukė kažko panašaus atsitinkant.

– Autobusas išvažiuoja po dešimties minučių, ir mes su juo, – pasakė. – Ačiū, kad paėmei man kavos, tešlagalvi.

– Gali imti šitą, – aš atidaviau jam kavą.

Jis paragavo.

– Suprantu tave. Pasiimkim kelionei kolos ir šiaip ko. Ji truks keletą valandų.

Aš tikėjausi ir vyliausi tai būsiant vieną iš tų ryškių netvarkingų autobusų, balansuojančių ant suirimo ribos, leidžiančių dyzelino dūmų kamuolius ir prisikimšusius žmonių. Tačiau kai išėjome į lauką, Fabianas patraukė prie naujutėlaičio, milžiniško it kruizinis laivas mersedeso su tamsiais langais, dviem eilėm didžiulių užpakalinių ratų ir žemai įtaisytais grobuoniškais priekiniais žibintais. Aš ne taip viską vaizdavausi. Ilgesingai pasidairiau į tikrus autobusus, kuriuose grūdosi indėnai su skrybėlėmis ir

* Ne į Ibarą (*isp.*)

pončais, laikydami gyvus viščiukus ir perdavinėdami apdaužytus savo lagaminus į viršų, kur juos pririš ant autobuso stogo.

– Pagalvojau, kad turėtume keliauti ištaigingai, – tarė Fabianas. – Turime šiek tiek paskubėti, jei ketiname susirasti kur apsistoti nakvynės.

Aš įtariau, kad Fabianas pasiėmė daugiau pinigų nei mudvievų sutarta suma. Aš tai šiam reikalui išnaudojau beveik visas savo santaupas.

Mersedeso durys sušnypštusios atsidarė.

– Neškis savo krepšį vidun, – pasakė Fabianas, darydamas tą patį ir nepaisydamas vairuotojo, mostais rodančio į bagažui skirtą vietą autobuso pilvė. – Tada galėsim būti ramūs.

Atsigręžiau ir pažvelgiau į stotį tarsi į urvą, į prekystalius su putliais žaliaisiais bananais geltonoje elektros šviesoje, kuri atrodė ryškesnė, dienos šviesai blankstant. Šaltas autobuso oras veikė man nervus.

– Ei, – paragino Fabianas. – Lipk.

Žengiau per oro kondicionavimo sieną į vidų.

Mes įsitaisėme pilkose dirbtinės odos sėdynėse, visi važiuojantys sulipo, ir durys, išleidusios hidraulinį atodūsį, užsidarė. Išvažiavome į penktadienio vakarinio eismo pragarą, praslinkome tarp raudonų Senojo Kito stogų ir nudūmėme greitkeliu. Spoksojau į plastikinį puodelio laikiklį priešais save, šalia nenaudotos peleninės. Jis kresčiojo aukštyn žemyn, tarsi atsisveikindamas. Metropolis aplinkui mus mažėjo, nyko, virto į nieką, dar matėsi menkutės pastangos jam pasireikšti, ir po pusvalandžio mes atsidūrėme užmiestyje, skriedami Visos Amerikos greitkelio dalimi, žinoma kaip Avenida de los Volcanes.

– Skamba kaip adresas, – pasakiau. – Avenida de los Volcanes, 66.

– Na, taip. Nuo dabar toks mūsų adresas, – sumurmėjo jau pradėjęs snausti Fabianas.

Mes spaudėme į pietus. Iš stereoaparatūros sklido pašėlusi salsos atkarpa, leidžiama nuosaikiu garsumu. Patamsinti langai buvo kaip didžiuliai veidrodiniai akiniai nuo saulės, kartu tem-

dydami ir tobulindami išorinį pasaulį, paversdami kiekvieną daiktą savo paties atvaizdu. Saulei leidžiantis autobusą užtvindė raudona šviesa. Lėkėme pro pakelės kaimus su namais, pastatytais iš šlakbetonio blokų. Nususę šunys riejosi dulkėse; indėnai ėjo susikūprinę po grūdų maišais – vaizdai šmėsteldavo už stiklo ir greitai traukdavosi tolyn už mūsų. Tik ugnikalnių viršūnės dėl savo didžiulio mastelio nepajudinamai šmėksojo virš bėgančio prošal peizažo. Mūsų kaimynai keleiviai skaitė žurnalus, miegojo, plepėjo vienas su kitu. Langai mirgėjo tarsi milžiniški televizijos ekranai, nepaisydami aplinkos.

Mums kylant aukštyn tamsoje probėgšmais mačiau vis didėjančius bevaisės žemės plotus, o numanomų miestų šviesos leidosi vis žemiau ir žemiau mūsų. Kaimai, pro kuriuos pravažiuodavome, atrodė vis labiau apleisti, dažnai migloje matėsi vos kelios medinės lūšnos, susispietusios šalikelėje, su tysančiu nugaišusiu, o gal miegančiu šunimi po vieninteliu gatvės žibintu. Ir vis dar kilome aukštyn. Ne sykį, žvelgdamas pro langą, mačiau svaiginančias nuokalnes. Stengiausi negalvoti apie Fabiano tėvus.

Pirmiausia slėnyje apačioje pamatėme miesto šviesas, ir autobusas atsargiai pajudėjo gigantiška kelio spirale žemyn. Kai kurie posūkiai buvo tokie staigūs, jog autobusas turėdavo pavažiuoti atbulas. Bažnyčios varpinė miestelio centre švietė iš vidaus geltonai, ir tik stebėdamas pro autobuso langą zigzaginį jos artėjimą galėjau spręsti, kaip žemai mes nusileidom. Ji taip ryškiai žėrėjo, o visa aplinkui skendėjo tokioje tamsoje, kad ir ji pati atrodė nereali kaip koks žaislinis bokštas. Po nusileidimo, kuris, regėjos, niekad nesibaigs, mes pralėkėme kelias apleistas, dulkėtas ir bespalves gatves, ir autobusas sustojo.

– Ar tu tikras, kad čia ta vieta? – paklausiau Fabiano. Mes buvome vieninteliai keleiviai, išlipę čionai.

– Žinoma. Čia tik dėl to niekas nelipa, kad vėlu. Jei atvažiuotum čia dieną, pamatytum, kiek prisigrūdę turistų.

Stovėjome vieni apleistoje turgaus aikštėje, atsiduodančioje pasifloros ir mango vaisiais. Supančių kalnų aukštį tamsoje galima buvo įvertinti tik pagal ryškiai apšviestą šventyklos kryžių

kalvos viršūnėje, pakibusį ore per mylią užpakaly mūsų nelyginant regėjimas.

– Dievo šviesa, – pasakė Fabianas, žvelgdamas aukštyn. Patenkintas jis giliai įkvėpė. – Pauostyk šitą aukštikalnių orą. Nieko panašaus nerasi. Man šita vieta patinka.

– Man irgi, – atsiliepiau, dairydamasis po aikštę. Pakraščiuose stovėjo didingi kolonijiniai pastatai su įmantriais kaltos geležies balkonais ir raštuotais mediniais langų rėmais. Tylą sutrikdė kačių kniauksmas skersgatvyje už mūsų: gal ginčijosi dėl kokio grobio iš turgaus.

– Šita vieta atrodo uždara. Kur mes apsistosime? – paklausiau. Bet Fabianas jau žengė pasitikinčia eisena per aikštę šoninės gatvės link. Nusekiau iš paskos.

Vinimis apkalinėtos durys žiūrėjo į grįstas gatves su rūdijančiais nebenaudojamais tramvajaus bėgiais. Už tamsių žaliuzių kleketavo vienišas radijas. Oras po dirbtinės autobuso aplinkos buvo šviežias, bet dėl aukščio išretėjęs. Žengiau lėtai, jausdamas suspaudimą krūtinėje.

– Cha! Mano paieškos pasiteisino, – išgirdau Fabianą priekyje.

Pasukęs už gatvės kampo, pamačiau baltą neoninę iškabą, išsikišusią į gatvę virš dideliausių medinių durų. Nors ir neapšviesta, ji raudonomis raidėmis skelbė: *Hostal.* Fabianas valdingai pabeldė į duris ir atsitraukė į gatvę pažiūrėti į langus. Niekas jo neišgirdo: durų medis buvo toks storas, kad jo pastangos nuėjo perniek. Savojoje durų pusėje aš pastebėjau seną metalinį skambučio mygtuką, nudažytą žvilgančiais juodais dažais, ir žemiau – šiuolaikinį plastiko mygtuką. Paspaudžiau jį. Dabar iš vidaus pasigirdo atidaromų užraktų gergždesys, ir prie durų pripūškavo vidutinio amžiaus moteris, dėvinti apsiaustą ir rožines šlepetes.

Aš maniau, kad žmonės uždavinės klausimus dėl mūsų amžiaus. Bet Fabianas pagal savo metus atrodė vyresnis, o mano europietiška išvaizda paprastai sužadindavo žmonėms visas gringo* keliamas asociacijas, už kurių mano jaunuoliška išvaizda tiesiog

* Svetimšalis, ypač anglas/amerikietis Pietų Amerikos šalyse (*niek.*)

dingdavo. Pirmiausia kiekvienas matė manyje pinigų galimybę. Susimokėjom Rausvosioms Šlepetėms už kambarį doleriais ir paprašėme pažadinti mus ryte, kad spėtume į traukinį, vykstantį į pietus. Sprendžiant iš jos bežodžio linktelėjimo, tai buvo įprastinis prašymas.

Nusekėme paskui ją per tamsų vidinį kiemą, kurį puošė vazonuose augantys paparčiai, bet užvis labiausiai į akis krito figmedis, nukabinėtas narveliais su mažyčiais čiauškančiais paukščiais giesmininkais. Terakotinės grindų plytelės buvo išteptos, ir aš svarsčiau, ar mūsų šeimininkė turi įprotį kartais išleisti paukščius nusilengvinti. Paskui, kai kopėme jai iš paskos plytelėmis išklotais laiptais į pirmąjį aukštą, pažvelgiau aukštyn ir pamačiau tikrąjį grindų dėmių šaltinį. Virš mūsų, pakibę žemyn galvom nelyg šikšnosparniai, šešėliuose, kur kalkėm balintos sienos susieina su gegnėmis, taisėsi tūpti nakčiai trisdešimt ar keturiasdešimt porų laukinių paukščių. Ant kiekvieno laiptelio prie sienos buvo patiestas laikraštis jų išmatoms surinkti.

Pastato suplanavimas priminė kalėjimą. Kiekvienas kambarys turėjo balkoną, išeinantį į centrinį kiemą, ir iš bet kurių durų galėjai pažvelgti aukštyn arba žemyn į kitas. Iš centrinio šulinio sklido vis stiprėjantis triukšmas, kurį kėlė narveliuose uždaryti giesmininkai, o tuo pat metu tylūs laukiniai paukščiai viršuje, gegnėse, slapta sekė įvykius. Kokia buvo šio pastato pirminė paskirtis? Didžiulis gyvenamasis namas, pastatytas – kada? Per kokį nors ekonominį pakilimą, bananų bumą? Dabar jis buvo paukštidė ir svečių namai turistams su kuprinėmis – savotiškai.

– Kas atsitiko tavo rankai, *carino?* – paklausė Rožinės Šlepetės Fabiano, mums lipant laiptais.

– Parkritau, – atsakė tas.

Mūsų kambario sienos buvo geltonos ir apsilupinėjusios, lubos aukštos, o apstatymą sudarė dvi geležinės lovos, apdaužyta drabužių spinta bei įskilusi porceliano praustuvė. Vandens bus galima atsinešti iš vonios kambario apačioje, jei mums jo reikės.

– Kitaip sakant, jei jūs, berniukai, jau skutatės, – išsišiepė Rožinės Šlepetės. Fabianas rūsčiai į ją sušnairavo. Ji davė mums

raktą, kurį aš įsidėjau į kišenę, ir kitą – nuo išorinių durų, jei vėlai pareitume.

Jai išėjus, aš priguliau ant vienos iš lovų, bet Fabianas nekantravo išeiti tuoj pat.

– Aš mirštu iš bado, – pasakė, – be to, mes atostogaujame. Eime.

Kavinė, kurią mums nurodė Rožinės Šlepetės, buvo kalkėmis nubaltintame pastate su raupuota kokakolos reklama ir veranda. Išorinėje durų pusėje, pakabinta ant blizgančio metalinio kablio, įverto į snukį, kabojo visa kiaulė. Iš toliau ji atrodė nepaliesta, bet mums priėjus artyn pamačiau, kad šoninė iš restorano pusės nupjaustyta. Raudona mėsa blizgėjo dienos šviesos lempų šviesoje iki pat blyškios plaukuotos odos.

– Esi tai, ką valgai, – sumurmėjau.

– *Chancho.* Puiku, – pasakė Fabianas.

Užpakalinėje dalyje ant betono grindų riogsojo aukšta alaus ir gaivinamųjų gėrimų dėžių rietuvė. Pilsneris. Spraitas. Inkakola. Ant dujinės viryklėlės tyliai burbuliavo aliuminio puodas. Už stalo kampe trys indėnai lošė kortomis. Užsisakėme po du patiekalus iš dienos valgiaraščio. Sriuba pasirodė besanti vandeningas skystis, pagardintas didelėm saujom kalendros ir susiraukšlėjusia viščiuko koja, rūpestingai įdėta į dubens vidurį. Fabianas akimirksniu ištraukė savąją ir puolė žiaumoti kartu su kaulais ir nagais. Aš tylėdamas perdėjau savąją į jo dubenį. Susidorojus su sriuba mums atnešė šakutes ir aštrius dantytus peilius pagrindiniam patiekalui – skaniam valgiui iš ryžių ir kiaulienos, palydimam alaus butelių, pakepintų bananų griežinėlių ir papildomai patiektų traškių spirgučių.

Patenkintas Fabianas atsilošė kėdėje ir tarė:

– Aš džiaugiuosi, kad čia apsistojome nakvynės, dėl dviejų priežasčių. Pirmiausia, mano mama prapuolė netoli nuo šios vietos. O antra, man teko girdėti, kad čia esama pirmarūšio viešnamio.

„Kažin ar čia būta sutapimo", – derėjo man atsakyti. Tokios rūšies juokelius mes vertinome, ir panašus atsakas būtų nuskambėjęs kur kas mažiau erzinamai, nei tai, ką aš ištikrųjų pasakiau.

– Tu neisi pas prostitutę. Tu per jaunas, ir išvis, per silpnos kinkos.

– Iš kur tu ištraukei? – atšovė jis. – Tai visiškai legalu. Kodėl aš neturėčiau eiti?

Aš pritildžiau balsą.

– Negi tu rimtai nori pirmą kartą pasidulkinti su prostitute?

– Pirmąkart pasidulkinti! Susimildamas. Aš išdulkinęs daugiau, nei tu gali įsivaizduoti. Ir kodėl gi, po perkūnais, negalėčiau pradėti su prostitute? Tu toks naivus. Nepažįstu nė vieno, kuris *nebūtų* pradėjęs nuo *puta**. Tai pats geriausias būdas. Jos žino, ką daryti, tu užbaigi tą reikalą ir vėliau, kai susirandi tinkamą moterį, nepasirodai jos akyse mulkis.

– Nekalbėk taip garsiai, gerai? – perspėjau. Fabianui pakėlus balsą, indėnai už gretimo stalo jau ne kartą į mus žvalgėsi.

– Nesijaudink dėl jų, jie mūsų nesupranta, – pasakė Fabianas. – Ne, daugeliu atžvilgių viešnamiai tiesiog nepamainomi. Pažiūrėk į Suarezą. Jis juos taip mėgsta, kad niekuomet net ir nesivargino vesti.

– Čia nėra viešnamio. Čiagi ne koks judrus miestas, ar ne?

– Mano drauge, kekšių esama kiekvienoje mažytėje indėnų kalnų gyvenvietėje skersai išilgai per visus Andus. Sugulti čia lygiai taip lengva, kaip nuraškyti saulėgrąžą. Tu jau daugiau nei dveji metai gyveni šioje šalyje ir vis dar neturi supratimo kur esi, ar ne?

– Gal ir teisybė, – nusileidau. – Bet aš netikiu, kad Suarezas vaikšto pas prostitutes. Jis gydytojas. Žino, kas ir kaip.

– Žinai, kad šiemet Peru yra rinkimų metai? – paklausė Fabianas.

– Taip. Nuo to ir karas, – pasakiau.

– Būtent. O ar žinai, kokia problema ten svarstoma kaip viena iš svarbiausių? Viešnamių panaikinimas. Kandidatas į dabartinio prezidento vietą viešai pareiškė, jog pagrindinė priežastis, kodėl jis nepritaria uždraudimui – kad jam esą pernelyg patinka juose lankytis. Suprask, jei tu esi gerbiamas ir žymus asmuo, tai dar

* Prostitutė, kekšė (*isp.*)

nereiškia, kad nenutuoki apie tai, kas iš tikrųjų svarbu. Tas pats ir su Suarezu.

– Na, bet jūs nesėdite su Suarezu ir neaptarinėjate, kuris viešnamis geresnis už kitą. Tai nesąmonė.

– Tikrai? O kaip tau atrodo, iš kur aš žinau, kaip vadinasi viešnamis šiame miestelyje? Tu supratimo neturi, apie ką mudu su Suarezu šnekamės, kai esame vieni. Tai ne tas pats, ką kalbėti su tėvu. Jis visiškai kitaip į mane žiūri.

– Tai kaip tada šitas viešnamis vadinasi?

– Etelės.

Prapliupau juoku.

– Etelės viešnamis? Puiku. Tiesiog žavu. Leisk nupirkti tau dar alaus. – Tebekikendamas atsistojau.

– Gali nupirkti man alaus, jeigu jie nepalaikys tavęs nepilnamečiu, *rubio**. O savo žodžius atsiimsi dar nakčiai nepasibaigus.

– Jau po vidurnakčio. Kur, po velnių, tu eisi? Viskas šiame mieste uždaryta. O mes ryte pirmiausia turime suspėti į traukinį.

– Tu ką, manai viešnamiuose būna malonios, draugiškos popietinės priėmimo valandos? Jau sakiau tau. Eisiu į Etelę. Jau vien todėl, kad skamba panašiai kaip angliškas vardas. Ispaniškai ne taip juokinga. Etelė buvo...

– Fabianai, nesivargink ir nepasakok. Vargu ar tai apskritai tikroviškas vardas.

Fabianas atsiduso.

– Ir kada gi tu peržengsi per savo lūkesčius?

– Galėčiau tavęs paklausti to paties, – atšoviau, atsukdamas jam nugarą, kad užsakyčiau dar alaus.

Kalba pasisuko apie tai, kaip kitą dieną mes nusigausime iki Pedraskado, kas atrodė gan keblu. Mes vis dar tiksliai nežinojome, kaip važiuoti, ir sėkmė turėjo priklausyti nuo to, ar surasime tinkamą autobusą, nuvešiantį mus į pakrantę, kai jau būsime rytiniu traukiniu nusileidę nuo Andų. Man atrodė, kad

* Šviesiaplaukis (*isp.*)

viešnamio klausimas dingo iš akiračio. Tai nereiškė, kad neatsiras kitų jaudinančių planų. Tačiau Fabianas sudarinėjo šios kelionės planus vien savo nuožiūra, ir diskusijos apie tai, kas mūsų laukia rytoj, nepakako jo užsidegimui apmalšinti.

– Viskas, – pasakė jis, baigdamas tuštinti savo alaus butelį ir šluostydamasis burną atgalia ranka, – dabar aš pasiruošęs atsiduoti į mylinčios moters rankas.

Jis atsigręžė į būrelį už gretimo stalo ir užkalbino juos ispaniškai. Nugirdau žodį „Etelė".

Indėnai greitai sušneko tarpusavy ispanų ir kečujų kalbų mišiniu ir griausmingai nusikvatojo.

– Velnio *campesinos*. Visąlaik tas pats, – niršo jis mums išėjus. – Kokia ten buvo religija? – mįslingai šūktelėjo jis atsigręžęs.

Iš kavinės vėl atsklido juokas.

Aš pastebėjau, kad jis pasiėmęs peilį, su kuriuo valgė.

– Lukterėk, – pasakė, – neužtruks nė minutės. – Jis nuskubėjo atgal prie kiaulės. Aš stovėjau toliau gatvėje, laukdamas jo.

– Tai ką tu ten apie mane sakei, kad aš be pautų? – metė vėl pribėgęs prie manęs.

Pažvelgiau į jį ir pamačiau, kad dešinėje rankoje jis laiko stambų kruviną kiaulės kapšelį. Atsivėdėjo ir sviedė jį į kavinės langą. Tas dusliai bumptelėjo į stiklą ir nuslydo žemyn, palikęs neryškų pėdsaką ant stiklo.

Fabianas džiūgaudamas nukūrė į tamsą, palikęs mane srėbti privirtos košės.

Niekas neišlindo lauk. Jie net nepastebėjo.

Iš lėto patraukiau gatve jam įkandin.

Aš nebuvau tikras, kad rasiu kelią į viešbutį, bet nesukau dėl to galvos. Man buvo gera eiti ta ūkanota nepažįstama vietove, sukti į pirmas pasitaikiusias šonines gatves, kartkartėm vis išvysti tarp pastatų blykčiojančią „Dievo šviesą" ir leisti mintims laisvai klaidžioti. Fabiano nesimatė nė padujų, bet ir tai nebuvo svarbu. Keletą kartų pasukęs kaip pakliuvo, išgirdau vandens šniokštimą ir tamsoje leidausi prie jo nelyginant prie švyturio.

Šaltinį priėjau ten, kur baigėsi miestelis, užleisdamas vietą kalno šlaitui ir vešlios antrinės atogrąžų girios pakraščiui. Keletas būtiniausių pastatų kyšojo pro žemesnius medžius, bet apskritai šlaitas buvo toks status, o giria tokia tanki, jog statyti ten būtų buvę neįmanoma. Iš girios liejosi vandens srovė, ji tekėjo per statųjį kalno šlaitą į žmogaus iškastą griovį palei šaligatvį. Kurį laiką stebėjau pažabotą krioklį, leisdamas jo triukšmui nuslopinti mintis, tarsi perkeliant į antrąjį planą. Pakišau rankas po srove, kuri buvo stingdančio šaltumo. Ne taip seniai ji buvo ledynas. Pajutau, kad man jau metas į lovą.

Susiradau kelią atgal ir įsigudrinau be didelio vargo atidaryti didžiąsias laukujes viešbučio duris. Lauke nedegė jokia šviesa, ir tamsoje toliau savo krumplių nieko nemačiau. Buvo beveik antra valanda nakties, ir aš nervinausi, kad pažadinsiu žmones. Žengiau į priekį. Durys už manęs užsidarė. Akims apsipratus su tamsa, pamačiau pilką centrinio kiemo šviesą. Leidausi ten, bandydamas mintyse atkurti laiptų išsidėstymą.

Po kojomis kažkas trakštelėjo. Įsivaizdavau užmynęs ant pabaisiško dydžio tarakono – vieno iš daugelio. Pasilenkiau, pasigraibiau apie batą ir pakėliau pasižiūrėti. Kažkas kalkėta. Tik perlūžusi terakotinė grindų plytelė. Žengiau kitą žingsnį. Vėl traiškomų vabzdžių garsai.

Tamsoje išgirdau greitus šlamesius ir bruzdesius. Smulkučiai dalykiški šnaresiai. Narveliuose kuitėsi paukščiai giesmininkai. Pasukau pro juos ir susiradau žemutinį laiptelį. Ant kairiojo peties dribtelėjo kažkas drėgnas ir sunkus. Per vėlai prisiminiau laukinius paukščius pastogėje. Pasitraukiau prie išorinio laiptų krašto, toliau nuo sienos ir sutūpusių paukščių. Kai kas sako, jog būti apterštam paukščio – geras ženklas.

Jausdamas palengvėjimą, kad prisikasiau iki kambario, nuvirtau ant priplėkusių geltonų paklodžių, leisdamas išsisklaidyti adrenalinui, sukilusiam nuo tokio slapukiško sugrįžimo. Jau buvau beužmiegąs, kai man dingtelėjo, jog Fabianas vis dar negrįžęs.

Dešimtas skyrius

Sodrios aukštumų aušros spalvos. Indėnai tempė produktus per turgaus aikštę vešliai žalių kalvų ir akinamai mėlyno dangaus fone. Veriantis klyksmas virš galvos privertė mane pagalvoti apie kondorus, bet kai pakėliau akis į stūksančius virš miesto stogų kalnus, viso reginio didybė ir *skaidrumas* sužadino manyje kažką panašaus į galvos svaigulį, ir aš nebegalėjau žiūrėti. Rytinė šviesa visur kalnuose labai išraiškinga, bet tą rytą, toje vietoje, spalvos ir faktūros atrodė taip stipriai sutirštintos, jog efektas buvo kone skausmingas.

Pyktis ne mažiau galingai geba viską užaštrinti, o aš viriau pykčiu. Rožinės Šlepetės pašėlusiu baladojimu į duris mane prižadino, o paskui taip stačiokiškai išgrūdo iš viešbučio, jog nusprendžiau nebebūsiant laiko papusryčiauti prieš traukiniui išvykstant. Dabar, sėdėdamas šalia lokomotyvo su mudviejų krepšiais prie kojų, aš turėjau per akis laiko, užtat neturėjau bendrakeleivio. Mano marškinius dabino riebus dryžis išdžiūvusių vakarykščių paukščio išmatų. Susinervinęs spyriau į švarutėlę Fabiano kuprinę, vildamasis, kad būsiu sulaužęs kokį vertingą daiktą.

Tai nebuvo tikra geležinkelio stotis. Bėgiai ėjo per grindinį iš vienos aikštės pusės, kur mes vakar išlipome, taigi traukinys galėjo priartėti iš bet kurio kampo kaip autobusas. Dėl to keleiviai atrodė šiek tiek atsipalaidavę, tarsi būtų tiesiog atėję čia be jokių kelionės planų, pamatę laukiantį traukinį ir pagalvoję: *kodėl gi ne?* Vis labiau švintant ir artinantis išvykimo laikui, iš miesto plūdo vis daugiau tokių progos gaudytojų – užsieniečiai turistai, užsimetę įmantrias kuprines, vietiniai su savo nutrintu bagažu – bet Fabiano vis dar nesimatė. Traukinio priekyje riogsojo nuobodus lokomotyvas, riaugėjantis dūmų debesimis – visai ne veikiantis garinis garvežys, kaip buvo nupiešęs Fabianas, ir tai buvo dar viena priežastis duoti pylos nenaudėliui, kai tik jis pagaliau pasirodys. Tiesa, paskutinieji du vagonai jau atrodė panašiau – senoviški, mediniai, nudažyti tamsia bordo spalva ir su auksinėmis raidėmis ant šono – *Ferrocarriles Ecuatorianos: Pri-*

*mera Clase** – ir į juos lipo keleiviai. Vyrai ir moterys, apsisiautę ryškiais ponč ais, kantriai stovėjo eilėje prie bilietų, palikę savo bagažą sukrauti į antros klasės vagonus. Tie vagonai nebuvo nudažyti ir be sėdimų vietų. Iš esmės jie tebuvo prekiniai vagonai su slankiojančiomis durimis, bet Fabianas to ir tikėjosi. Jis man sakė, kad visų geriausia keliauti ant tokių vagonų viršaus – kainuoja gyvus niekus, ir gali gėrėtis panoraminiais vaizdais. Tai galėjo būti, kaip Fabianui būdinga, arba jo pasigyrimas, arba apgalvotas pokštas. Kaip panašu į jį – priversti mane užsikarti ant viršaus, po to paskutinę minutę pasirodyti ir kvatojant paklausti, kokį velnią aš ten viršuje veikiąs. Na jau ne, ačiū. Niekas nesikabarojo ant tų vagonų, ir aš nebūsiu pirmas.

Garvežys sukosėjęs atgijo, su švilpesiu paskleisdamas virš aikštės tirštą dūmų tumulą. Stebėjau, kaip vėjas subloškia jį į juodus besisklaidančius kamuolius, ir mano nerimas augo. Per dieną važiuodavo tik šis vienintelis traukinys, ir jei mes jį praleisime, mūsų planui nusigauti iki Pedraskados bus galas. Pradėjau rimtai erzintis. Kaip tai būdinga Fabianui – pavėluoti į traukinį, nes jam reikia užtvirtinti savo, kaip mergininko, tariamą reputaciją – tarsi vien atsiradimo paskutinę minutę pakaktų įrodyti, kad jis visą naktį praleidęs su neegzistuojančiomis Etelės viešnamio grožybėmis. Aš negalėjau pasidžiaugti turįs neišsemiamas laiko šioje šalyje atsargas, o dabar, šį vienintelį kartą, mus supanti tikrovė atrodė įdomesnė nei išgalvotas pasaulis, kuriame jis gyveno. Sugniaužiau kumščiuose mūsų krepšių rankenas ir atsistojau.

Kaip tik tuo metu priešais mane žengęs maždaug dvidešimt metų vyrukas mestelėjo per petį savo ryšulį ant traukinio stogo ir atsainiai pasilypėjo laipteliais. Nors sudėjimas ir odos spalva rodė jį esant vietinį – gal net turintį indėniško kraujo, ką rodė ryškūs bruožai ir tiesūs tamsūs plaukai – jo pasitikinti, kone paniekinama eisena bylojo apie išorines įtakas, o jo anglų kalba, jam prašnekus, pasirodė nepriekaištinga, tobulai mėgdžiojanti šniaukrojančią niujorkiečio tartį. Dantys buvo su karūnėlėmis ir nušveisti iki bemaž akinamo baltumo, tačiau aukštai ant skruostų

* Ekvadoro geležinkeliai: Pirma klasė (*isp.*)

matėsi gilūs randai nuo inkštirų, ir nuo jo trenkė skutimosi losjonu. Jis vilkėjo tvarkingais amerikietiškais drabužiais, buvo užsidėjęs jankių beisbolo kepuraitę ir nešėsi portatyvinį stereoaparatą bei naujutėlaitę juodą kuprinę. Ne jam iškalbingi lininiai marškiniai ar tautinės liemenės, ką dėvėjo dauguma lipančių į traukinį turistų: šis keliautojas galėjo būti palaikytas savu bet kurioje pasaulio teritorijoje, vien dėl savo išvaizdos ir absoliutaus pasitikėjimo supančia aplinka. Man ruošiantis lipti į traukinį, jis vėl pašoko ir pasilenkė per vagono šoną paimti mano krepšių ir padėti man užlipti.

– Tu atrodai per jaunas keliauti vienas, – pasakė jis, kai aš padėkojau.

– Aš nekeliauju, – pasakiau. – Aš čia gyvenu.

– Jėga. Na, tikiuosi, kad tau patinka mano šalis. Aš čia *negyvenu.* Mano vardas Epifanijas, bet žmonės vadina mane Pifu. Buvau išvažiavęs studijuoti, bet dabar grįžau patyrinėti žemyno.

Aš buvau patenkintas atsitiktine pažintim su Pifu, net ir žinodamas, jog tokios rūšies tėvynainis Fabianui kaipmat sukeltų įtarimą: iš pasiturinčios šeimos, mokėsi Jungtinėse Valstijose ir grįžo (persiėmęs tam tikromis šiauriniame pasienyje vyraujančiomis pažiūromis) manydamas, kad jo gimtoji šalis tesanti kažkas panašaus į draustinį, pridėtą prie didingo projekto – Amerikos. Fabianas turėjo savo nuomonę apie tokių žmonių tipą. Jis sakėsi keletą tokių pažįstantis, įskaitant kai kurias šeimas ar vaikystės draugus, vos keleriais metais vyresnius už jį patį, ir tvirtino, jog visuomet būna vienas ir tas pats: „Jie nuvažiuoja keletui metų į Valstijas, – niršdavo jis, – o paskui grįžta kaip sumauti turistai".

Pagal tai, kaip Fabianas paprastai vaizduodavo tokius žmones, aš galėjau tikėtis iš Pifo štai ko: jis turėtų linksmai niekinti savo šalį ir nuolat stebėtis bei smagintis jos kraštutinumais; nejausti jokio solidarumo su jo žmonėmis ar poreikio pažaboti skurdą, kadangi nebesuvoktų savęs kaip Ekvadoro dalies, bet manytųsi esąs didesnio *žemyno* gyventojas. Man tai nerūpėjo. Aišku, žinojau, jog Fabianas niekina tokius žmones, nes bijo vieną dieną pats tapti toks kaip jie. Tačiau dabar, Fabianui nesirodant, aš labai džiaugiausi susipažinęs su Pifu. Jis buvo atsipalaidavęs ir drau-

giškas, ir išsyk mane palankiai nuteikė. Penkiolikmečiui, vienam svetimoje šalyje, galvojau sau, tai neabejotinai didžiulis turtas.

Traukinyje radosi vis daugiau žmonių, tiek viduje, tiek ant stogo. Motorai ėmė suktis ir leisti dūmus. Aš žvalgiausi po aikštę. Fabiano nė pėdsako. Triskart sukaukė garvežio švilpukas, ir traukinys iš lėto pradėjo judėti.

– Kas nors ne taip? – Pifas pastebėjo mano nerimą.

– Turėjau susitikti prie traukinio su draugu ir kartu važiuoti, – paaiškinau, – bet jis nepasirodė.

– Ar tai jis? – Pifas parodė į vis didėjančią minią turgaus aikštėje. Mano žvilgsnį patraukė ruda kaubojiška skrybėlė, dideliu greičiu skinanti sau kelią per žmonių sambūrį. Fabianas kiek įkabindamas lėkė per aikštę traukinio link, sveikąja ranka prilaikydamas naująjį galvos apdangalą. Pifas nusijuokė, kai jis bėgdamas susilygino su vagonu, kažką padrikai man šaukdamas.

– Nesijaudink, – pasakė Pifas. – Mes jį paimsim.

Traukinys didino greitį. Sulig ta vieta, kur bėgiai atsiskyrė nuo kelio, vedančio pro miesto pastatus, Fabianas metėsi ant laiptų vagono šone, o Pifas stvėrė jį už sužalotos rankos. Vieną akimirką jau maniau išvysiąs komišką vaizdelį iš animacinio filmo: Fabianas krenta į šalikelę, mataruodamas ore kojomis, palikęs savo gelbėtojo rankoje vien tuščią gipso tvarstį, – bet tada Pifas greitu, pasitikinčiu judesiu stumtelėjo jį aukštyn ir Fabianas nerangiai nutūpė, tuo pralinksmindamas keleivius ant stogo.

– Sveikas atvykęs, – pasakė Pifas.

– Ačiū, žmogau, – padėkojo Fabianas. Jis atsisėdo.

– Tai Fabianas, – tariau.

– Man patinka tavo skrybėlė, – pasakė Pifas.

– Ačiū, – atsakė Fabianas.

– Kur tu buvai? – paklausiau.

Fabianas kvailokai nusišypsojo.

– Aš juk tau sakiau, kur eisiu, gal ne?

– Tai Fabianas, – pasakiau Pifui. – Vos nepavėlavo į traukinį, nes visą naktį davėsi su mergšėmis.

– Puiku, – su mandagiu žinovo susidomėjimu tarė Pifas. – Kas nors gero?

– Ar savo gertuvėje turi kavos? – paklausė Fabianas.

Dėl miego stygiaus ir šalčio mano galūnės buvo kaip nutirpusios, ir aš vis dar nebuvau nieko valgęs, bet, traukiniui išvažiavus iš miesto ir įsitvyrojus dienai, aš pažvalėjau. Ir kur čia nepažvalėsi, matant tokius kvapą gniaužiančius mastelių pokyčius kalnų apsupty. Sulig kiekvienu šlaitu, kurį apjuosdavome, kiekvienu netikru horizontu, kurį sutrupindavome, grėsmingas garvežys, stotyje atrodęs toks didelis, darėsi vis menkesnis, vis panašesnis į vikšrą, ropojantį mamuto kūnu. Traukinys dardėjo per pušų giraites, kirto metalinius tiltus ir dulkėtas kelio iškasas, skverbdamasis tolyn pro permainingą aukštumų peizažą. Porą kartų įnėrėme į tunelius. Važiuojant tuneliu, stogas švilpdavo virš mūsų galvų nelyginant netiksliai nutaikytos giljotinos ašmenys; iš vidaus į mus srūdavo vėsus drėgnas oras, nesušildytas saulės spindulių. Trumpą akimirksnį drėgnoje tamsoje nuaidėdavo klyksmai ir rėkavimai, po to pro tunelio galą vėl įsiveržda vo šviesa. Tie, kurie nuolat važinėjo geležinkeliu, tiksliai žinojo esantys pakankamai žemai ir stovėdavo dirbtinai atsainiomis pozomis, laikydami rankas ant klubų, kone braukdami skrybėlėmis per tunelio lubas. Aš sėdėjau sukryžiavęs kojas ir palenkęs galvą.

Po valandos traukinys privažiavo nereikšmingą sustojimą kalnuose. Sėdintys ant stogo susilygino su viršutinio aukšto langu kvadratiškame mėtos žalumo name, žvelgiančiame į stotį. Traukinio pažadinta metisė susitaršiusiais plaukais stovėjo balkone, apsisiautusi medvilnės paklode su oranžinėmis gėlėmis. Trindama vieną akį, kita stebėjo greičiausiai puikiai pažįstamą paveikslą. Aš pavydėjau jai to įpročio – kiekvieną dieną iš saugios savo miegamojo priebėgos stebėti pradundant tą padūkusį ekspresą. Pakėliau ranką pamoti jai ir pasijutau kvailai. Ji nebuvo pakankamai toli mano mostui pateisinti. Panorėjęs beveik būčiau galėjęs ją ranka pasiekti. Žemiau jos lango po tentu rikiavosi eilė ilgų suolų ir stalas, sudarydami laikiną kavinę, kur sėdėjo ir pusryčiavo indėnai. Dėl visiškai vienodų skrybėlių ir skirtingų spalvų ponču nebuvo įma-

noma atskirti vyrus nuo moterų. Fabianas nušoko nuo traukinio parnešti iš kavinės kokio maisto. Kol jo nebuvo, aš stebėjau, kaip vienam vyriškiui ant stogo perdavė gyvą avį. Tas laisvai pririšo ją prie turėklų laiptelių viršuje ir paliko pačiai ten viršuje manytis, o pats nulipo žemyn, nusprendęs likusią kelionės dalį prasėdėti apačioje. Mergina lange pamatė, kaip aš žiūriu į avį, ir nusišypsojo. Jos veidas nuo miego buvo susiraukšlėjęs. Troškau nubusti šalia jos.

Grįžo Fabianas su buteliu vandens, kepalu duonos ir plastiko maišeliu, pilnu kietai virtų kiaušinių. Pastebėjau, kad jis tebeturi peilį iš vakarykštės kavinės. Kiaušinius jis valgė nupjaudamas jų galus ir iščiulpdamas iš lukštų. Aš dariau kitaip – kruopščiai nuiminėjau kiekvieną lukšto trupinėlį, paskui, jau turėdamas savo žinioje visą kiaušinį, suleisdavau į jį dantis, mėgaudamasis pojūčiu, kaip baltymas sekundės dalelytę priešinasi prieš atiduodamas glotnų trynio lobį. Buvau toks alkanas ir toks dėkingas už maistą, kad nepastebėjau, kaip mergina pasitraukė nuo lango. Kai pažvelgiau atgal, traukiniui vėl pajudėjus, jos nebesimatė.

Pravažiavome iškabą: *Šiuo metu jūs esate 2347 metrų aukštyje. Kelionė, kurią pradedate, yra pati ilgiausia žemyn vedanti atkarpa pasaulio geležinkelių linijose: 66 km skersai ir 2 km žemyn. LAIKYKITĖS.*

Saulė jau buvo aukštai. Prisivalgę palaimingai gulėjome, nors aš jaučiau, kaip saulė ima svilinti man sprandą. Pastebėjau, kad Fabianas iš savo krepšio išsitraukė plastikinį buteliuką ir paketėlį vatos. Vilgydamas vatą, tamponu jis valėsi veidą.

– Alkoholis, – paaiškino pakėlęs balsą, kad girdėtųsi per vėją. – Šito mane pamokė Eulalija. Labai gerai pašalina nuo odos riebalus ir nešvarumus, ypač jei nebuvo galimybės nusiprausti. Žiūrėk.

Jis pakišo man panosėn vatos gniužulėlį, papilkavusį nuo riebalų ir inkštirų.

– Nuostabu. Na tai papasakok, ar Etelė pateisino tavo lūkesčius?

– Kažin ar tu norėtum apie tai sužinoti, – pasakė Fabianas. – Turėjau šiokių tokių bėdų. Todėl ir teko man šįryt skuosti į traukinį.

– Papasakok man viską.

– Atrodo, ji buvo vardu Ana, – pradėjo jis, nutaisęs apsimestinai svajingą veido išraišką. – Įsivaizduok sceną, jei nori: aprūdijusi geležinė lova ir plika elektros lemputė musių nutupėtame palėpės kambarėlyje. Ir štai toje skurdžioje vietoje, nė nenutuokdama apie savo prisiartinantį žavesį, sėdi stebuklingiausio grožio būtybė, kokią tik galėtum įsivaizduoti. Ir dar pigi.

– Kažin ar noriu išgirsti, kas buvo toliau, – pasakiau.

– Man nereikia tau pasakoti, kas buvo toliau. Galiu tau *parodyti*, o kitką palikti tavo vaizduotei, – sukrizeno Fabianas. – Kokia fantastiška mergina ji buvo.

Pasirausęs kišenėje, išsitraukė ir išskleidė priešais mane neapsakomo dydžio žydras moteriškas kelnaites.

– Na, ką pasakysi? – reikšmingai nusišypsojo. – Ji davė man jas atminimui.

– Na, nė nežinau, ką pasakyti, – pradėjau.

– Kas čia, vaikinai? – stogu link mūsų skynėsi kelią Pifas. – O, matau, karo grobis.

– Nušvilpiau iš jos sąvadautojo dešimties galonų dydžio skrybėlę, – tęsė Fabianas, mažumėlę apsiraminęs, klausytojų skaičiui išaugus iki dviejų, bet vis tiek priverstas kalbėti garsiai, kad perrėktų traukinio triukšmą. – Ir man neužteko pinigų užsimokėti. Va kaip įklimpau į bėdą ir turėjau bėgti.

– Tai bent istorija, – Pifas ištraukė Fabianui iš rankos kelnaites. – Bet aš stebiuosi, kaip tu išvis sugebėjai iš jos ištrūkti. Į jas galėtum sutalpinti visą traukinį.

Pora tupinčių netoli mūsų vaikinų, kurie suprato kalbą, nusijuokė. Aš ir pats nepajėgiau užgniaužti šypsnio.

– Nesu tikras, kad tavo ta skrybėlė dešimties galonų talpos, – tęsė Pifas. – Man ji panašesnė į trijų galonų. Bet va tos apatinės lengvai bus dešimties galonų su viršum.

– Kas šitas vaikinas? – sumurmėjo Fabinas.

– Tavo draugas sako, kad jam pereitą naktį pasisekė, – kreipėsi Pifas į mane. – O aš sakau, vienintelė jo sėkmė – kad neužstrigo ten visiems laikams. Ką mes su jom darysime? Gal pasigaminsime balioną su karštu oru?

– Tavo juokeliai nors jau tave pralinksmina, – pasakė Fabianas. – Pavydas yra baisus dalykas.

– Aš nepavydžiu, bičiuli, – Pifas su panieka metė kelnaites į Fabiano pusę. – Pirma, ant jų vis dar kuo aiškiausiai matyti sulankstymo žymės, antra, tu pamiršai nuimti etiketę su kaina. Pirkai jas šįryt turguje, juk taip?

– Eik po velnių, – atrėžė Fabianas. Pasigraibė po kelnaites tikrindamas, ar Pifas nemeluoja dėl etiketės.

– Viskas gerai, aš suprantu, – pasakė Pifas. – Tu skubėjai ir nepatikrinai dydžio. Bet ateičiai prisimink: jei nori įtikinamai malti liežuviu, verčiau gerai apgalvok smulkias detales.

Fabianas susigrūdo savo trofėjų atgal į krepšį, užsitraukė skrybėlę (kurią, kaip dabar supratau, irgi greičiausiai buvo pirkęs turguje) ant akių ir dėjosi užmiegąs. Pifas papurtė galvą, vėl įsitaisė patogiau ir išsiėmė fotoaparatą.

Mes toliau pūškavome per skurdų peizažą, paįvairinamą tik kaktusų, žolės ir savotiškų lūšnų iš nedegtų plytų. Retkarčiais vienas kitas ant durų laiptelio sėdintis vaikigalis modavo pravažiuojančiam traukiniui, o tuo tarpu tėvai kiek tolėliau skalbdavo arba kraudavo nešulius ant mulo.

Netrukus vėl sustojome.

– Aha, Velnio Nosis, – pasakė Pifas.

Fabianas atsismaukė skrybėlę ir atsisėdo.

Kaip ir mūsų autobusas pereitą vakarą, traukinys dabar leidosi nuo tokios stačios aukštumos, jog turėjo važiuoti palaipsniui, darydamas zigzagus pirmyn atgal kalno šlaitu. Nusileidimas buvo klastingas, iš čia ir pavadinimas: *Nariz del Diablo.* Apačioje, dulkinoje kelio atkarpoje, taip toli, jog atrodė kaip žaislinio geležinkelio dalis, matėsi stotis ir geležinkelio iešmų smailės. Net mintis apie tai, kad ten turėsime nusigauti, atrodė juokinga. Motoras trūkčiodamas sustojo. Tyloje išgirdau paukščio giesmę. Sustojimas žadėjo būti ilgas. Nusileisti nuo *Nariz*, paaiškino Pifas – ne juokas. Mašinistui reikia pirma paskambinti ir įsitikinti, kad visi iešmai tvarkingi, tik taip traukinys galės sėkmingai nusileisti. Jis sakė perskaitęs apie tai kelionės vadove.

– Sumauti turistai, – toks buvo Fabiano atsakas. Pifas jį ignoravo.

Mūsų vandens butelis nuseko, ir nebuvo jokio šešėlio. Metalinis traukinio stogas darėsi panašus į įkaitintą viryklę.

– Kur vis dėlto judu vykstate? – paklausė Pifas.

– Į miestelį, kuris vadinasi, Pedraskada, – atsakiau.

– O, taip. Banglenčių paplūdimys. Jėga. Pernai porą savaičių ten prabuvau.

– Tu ten buvai? – atkuto Fabianas.

– Žinoma.

– Gal tu galėsi mums padėti. Kai buvai tenai, ar girdėjai apie Amnezijos kliniką, o gal ten lankeisi?

– Apie ką?

Aiškindamas Fabianas prisislinko arčiau Pifo.

– Tai tam tikra ligoninė – žmonėms, praradusiems atmintį. Ji yra Pedraskadoje. Ten mes ir traukiame.

Man nepatiko, kad pokalbis pakrypo šitaip.

– Ei, vaikinai, man rodos, mes tuoj leisimės žemyn nuo *Nariz*, – pasakiau

– Amnezijos klinika? – pakartojo Pifas negirdėtą jam pavadinimą, – ar išvis *kur nors* tokia yra?

– Žinoma, yra. Ten gydosi visi, ištikti amnezijos, – nekantriai paaiškino Fabianas. – Ar tu ją matei?

– Aš niekada nesu girdėjęs nieko panašaus, nei Pedraskadoje, nei kur kitur, – pasakė Pifas. – Jūs įsitikinę, kad ji egzistuoja? Ar tai ne dar viena jūsų istorija, ką? Kaip pereitos nakties *puta?*

– Paklausyk, tu suknistas šikniau...

– Palauk sekundėlę, – tariau įsiterpdamas tarp jų. – Ji turi tenai būti, Pifas tiesiog jos nematė. Teisingai? Mes dar nežinome.

Tai sakydamas aš skvarbiai žvelgiau į Fabianą, mėgindamas priversti jį atsitokėti ir nusileisti. Juk jis negalėjo iš rimtųjų tikėtis, kad Pifas taikysis prie jo ir apsimetinės, jog egzistuoja tai, ko iš tiesų nėra. Pifas nežinojo žaidimo taisyklių ir jau buvo įrodęs esąs kietas mitų griovėjas.

– Viskas, ką aš žinau, – tarė Pifas, – kad tai mažytis miesteliukas, ir, išskyrus keistą paplūdimio barą, keletą žvejų ir gaidžių,

neką daugiau ten ir rasi. Jei judu, vaikinai, surasite Pedraskadoje ligoninę, aš suvalgysiu tavo skrybėlę. Ir tas dideles žydras tavo kelnaites priedo, vaike.

– Jėzau, jau šitas! – pasakė Fabianas. – *Me está mamando la vida**. Prisikabink prie ko nors kito traukiny, gerai? Arba dar geriau, atsiknisk iš viso.

– Klausyk, aš atsiprašau, kad sugadinau tavo mažą vyrišką prasimanymą apie viešnamį, – pasakė Pifas. – Aš tik bandau jus apsaugoti nuo nereikalingos kelionės. Bet jei norite, kad palikčiau jus ramybėje – puiku. Pasimatysim vėliau.

Pifas pasiėmė savo kuprinę, stereoaparatūrą ir atsargiai pasitraukė į priekį, kur ratu susėdę gėrė jaunų ekvadoriečių būrys. Nieko nelaukdamas prisistatė jiems pats, pristatė savąjį varguomenės kvartalų linksmintoją, ir per traukinio stogą ėmė lietis hiphopo ritmai. Fabianas sėdėjo grėsmingai sekdamas Pifą žvilgsniu. Dairydamasis aplinkui, kuo čia atitraukus jo dėmesį, aš pastebėjau maždaug devynerių metų indėnų berniuko akis. Jis vilkėjo išblukusius oranžinius sportinius marškinėlius, mėlynus šortus ir stovėjo ant pylimo šalia traukinio, siūlydamas keleiviams cigaretes ir pakepintus bananų traškučius iš dažyto medinio padėklo, laisvai kadaruojančio ant kaklo. Už nugaros jam kabojo mažas, bet gąsdinančios išvaizdos arbaletas.

– Žiūrėk, vaikis pardavinėja cigaretes, – pasakiau. – Kodėl tau nenusipirkus Lark pakelio ir nenusiraminus?

Fabianas pamatė berniuką ir pasišaukė jį. Tas mikliai užsikorė laipteliais ir netrukus jau buvo su mumis ant vagono viršaus. Fabianas greit apie kažką su juo sušneko.

– Nežinojau, kad tu moki kečujų kalbą, – tariau.

– Ne itin gerai, bet pakankamai, – per petį atsiliepė Fabianas. – Lengviau derėtis su tokiais vaikiais, jei moki.

Jiedu su berniuku vis dar šnekėjosi, nors cigaretės jau buvo nupirktos. Vyko trumpos derybos. Fabianas, regis, mėgino berniuką dėl kažko įkalbėti. Pamačiau, kaip iš rankų į rankas perėjo dar vienas banknotas.

---

* Išvedė mane iš kantrybės (*isp.*)

– Ką tu dar perki? – paklausiau.

– Paslaugą, – nusišaipė jis.

Motorai atgijo, ir traukinys atsargiai pajudėjo žemyn šlaitu. Nusileidimas dabar atrodė dar labiau svaiginantis – regėjos, traukinys greičiau nuvirs nuo bėgių, nei nuvažiuos žemyn. Judėjome iš lėto, traukinys nuolat stabčiojo, sukiojant ešmus ir keičiant kryptį.

– Na, dabar Dieve padėk, – sumurmėjo Fabianas sau panosėje, kai buvome įveikę maždaug pusę kelio.

Pamaniau, jis turi omeny kažkurį nusileidimo momentą. Per vėlai pamačiau, ką jis turėjo galvoj: cigarečių berniukas, priklaupęs ant mažos kalvelės, laukė atpūškuojančio traukinio, prilaikydamas ant peties parengtą arbaletą. Pifas žiūrėjo į kitą pusę, kai berniukas iššovė. Strėlė išlėkė iš arbaleto ir įsmigo į jo kairės šlaunies viršų. Aš dar spėjau išvysti pasitenkinimą reiškiantį berniūkščio smūgį kumščiu į orą Fabiano pusėn ir nežymų Fabiano padėkos mostelėjimą, ir vaikas pradingo už žolėtos kalvelės keteros.

– Tikrai nemaniau, kad vaikis iš tikrųjų tą padarys, – tarė man Fabianas, kai jau viskas nurimo ir paaiškėjo, jog Pifo žaizda nebuvo rimta. Nuolat delsdami ir kaitaliodami kryptį, mes jau beveik buvome nusigavę į apačią.

– Tu pasamdei tą vaiką, kad iššautų į Pifą savo arbaletu? – paklausiau.

– Ne taip jau ir samdžiau. Tiesiog susilažinau su juo iš dešimties dolerių, kad neišdrįs šauti į kvailą jankį su kepuraite, ir sumokėjau iš anksto. Pamokysiu tą idiotą netikėti manim. Sumautas šūdžius. Man jau bloga buvo nuo jo nepasitikėjimo viskuo, ką aš sakau.

Aš ilgai ir atidžiai žvelgiau į jį.

– Fabianai, – galiausiai ištariau. – Juk tau nepradės važiuoti stogas, jei mes nuvyksime į Pedraskadą ir nerasime ten jokios klinikos, tiesa? Prisimink, kaip mes sakėme: svarbiausia pati kelionė, ar ne?

– Žinoma. – Gulėdamas ant nugaros, jis su pasimėgavimu išpūtė dūmus. – Tas vaikinas Epifanijas tiesiog mane užkniso, ir tiek. Daugiau to nebus.

– Tai kur tu iš tiesų buvai pereitą naktį? – paklausiau, norėdamas pakeisti temą.

– Tik nepradėk ir tu sukti man smegenų, – atsakė jis.

Nusileidimas iš aukštuminės zonos sukėlė man pašėlusį galvos skausmą dėl slėgio; akivaizdu, kad mano galva debesyse jautėsi laiminga. Vis išsižiodavau ir susičiaupdavau nelyginant šuo, ėdantis kietą saldainį, kad palengvinčiau slėgį. Galiausiai užsispaudžiau nosį ir prunkštelėjau: inkštimas, lydimas sprogtelėjimo. Ausies viduje pajutau drėgmę.

Po keturių valandų kelionės Andai liko mums už nugaros. Žolėtas kalnagūbrio lygumas pakeitė plačiai besidriekiančios bananų ir cukranendrių plantacijos, o tvyrojusį kalnuose vilnos ir medžio dūmų kvapą nustelbė sodrus, svaiginantis tropikų tvaikas. Oras darėsi vis drėgnesnis. Atrodė, lyg kas būtų be paliovos sukęs kažkokią skalę pasižiūrėti, kada mes pradėsime skeldėti ar svilti. Ankstyvas rytinis kėlimasis ir ilga kelionė yra išmušantis iš vėžių derinys, ir ūmai šitoje nepažįstamoje teritorijoje užgimė pojūtis, jog mes išties esame labai toli nuo namų – tarsi būtume nusileidę iš tokio aukščio, jog būtų nebeįmanoma grįžti ten, kur buvome anksčiau, nepadarant sau žalos.

Po mįslingos arbaletą valdančio berniuko atakos Pifas buvo pritilęs ir dabar sėdėjo ne per toliausiai nuo mūsų, rūkydamas suktinę. Fabianas pakaitom tai laikė pridėjęs sugipsuotą ranką prie kaktos atsivėsinimui, tai vėl su tamponu ir alkoholio buteliuku valėsi veidą. Pastebėjau, kad jis vogčia svaido žvilgsnius į Pifą ir šypsosi pats sau dėl to, ką padarė.

Išpūtęs dūmus, Pifas pasiūlė suktinę man.

– Ne, ačiū, – atsakiau.

– Nepabandysi – nesužinosi, – erzinančiu tonu padeklamavo jis.

– Aš jau esu bandęs, – pasakiau. – Aš čia gyvenu, gal pamiršai?

Porą sykių tikrai buvau išbandęs žolę su Fabianu. Paprastai baigdavosi tuo, kad pažaliuodavau iš šleikštulio ir vos neiškosėdavau vidurių, nesulaikomai kikenant Fabianui kur nors kampe.

Tačiau dabar, sumišęs su mango kvapais dvelkiančiu vėju ir netoliese esančios jūros aromatu, dūmo dvelksmas buvo saldžiai aitrus ir viliojantis.

Suktinė ėjo iš rankų į rankas, ir po kelių minučių ant traukinio stogo įsivyravo palaimingas atsipalaidavimas. Fabianas, sulaukęs savo eilės, atrodė ypač laimingas ir netrukus pareiškė:

– Manau, galėčiau tam vaikinui ir atleisti.

Tuo metu Pifas ištvermingai neatitraukė akių nuo bėgių, pranykstančių po važiuojančiu traukiniu. Kur buvęs kur nebuvęs vis pasitrindavo šlaunį.

– Paklausyk, žmogau, – tarė palinkdamas į priekį Fabianas. – Noriu tavęs atsiprašyti dėl to arbaleto.

Pifas išsižiojęs sužiuro į jį.

– Tu liepei tam vaikui su cigaretėmis man taip padaryti?

– Taip. Atsiprašau.

Pifas tyliai nusijuokė, sukrūpčiodamas pečiais, ir prabilo, atkišęs rankas pajuokiamai gynybine poza:

– Okei. Tu pasamdei žudiką mane pamokyti. Nuo dabar aš tikėsiu viskuo, ką pasakysi.

– Čia jau panašiau, – ramiai nusišypsojo Fabianas.

– Tu trenktas, sumautas nenaudėli, – tarė Pifas, purtydamas galvą ir vėl nusijuokdamas. – Nė už ką nenorėčiau ten būti, kai jūs nusileisite į tą paplūdimį ir savo akim pamatysite, kad jūsų klinikos nė būti nebuvo.

– Tiek to, šįsyk atleidžiu, – pasakė Fabianas. – Bet netampyk liūto už ūsų.

Mūsų sustojimo vieta vadinosi Bakėjus, ir jos nėra jokiuose žemėlapiuose. Jeigu ieškosite vietos, kur traukinys sustoja pakeliui į Gvajakilį, tai aptiksite Generolo Elizaldės miestelį, bet nieko panašaus į Bakėjų. Mat kad ir ką įžymusis generolas nuveikė, kad visas miestas būtų pavadintas jo vardu (nors tai ir būtų kažkas bjauraus ir nemalonaus), visi vadina jį Bakėjumi. O kadangi visi taip miestuką vadina, tai jis toks dabar ir yra.

Bakėjaus keliai buvo išmaltos geltono purvo vėžės. Prieškariniai amerikietiški greitosiomis suremontuoti pikapai kartu su

išklerusiais dviračiais grumdėsi purvyne. Politiniai šūkiai rėkė nuo kiekvieno įmanomo paviršiaus: nuo dažytų transparantų, iškabintų tarp kalkėmis baltintų plokščiastogių pastatų, ant kiekvienos sienos išpurkštuose trafaretuose. Lozungai buvo melodramatiški: *Ecuador fue, es, y sera país amazonico* (Ekvadoras buvo, yra ir bus Amazonės šalis); *Perú, Caín de Lationamérica* (Peru – Lotynų Amerikos Kainas). Buvau pamiršęs, kad juo toliau į pietus mes keliavome, tuo labiau artinomės prie Peru ir tuo pačiu – prie karo zonos. Mieste kiekvieną gatvės kampą ramstė kareiviai su žygio uniformomis ir beisbolo kepuraitėmis, atsainiai permestais per kairį petį šautuvais, iš už diržų kyšančiais pistoletais.

– Kaip ten vis dėlto su tuo karu? – paklausė Pifas. Jo akcentas šiek tiek ryškiau jautėsi dabar, kai buvo mažumą apsvaigęs nuo narkotiko.

– Tu nežinai? – pasakė Fabianas. – Žmogau, tu gi *ekvadorietis*, po galais!

– Aš buvau išvykęs iš šalies. Apšviesk mane.

– Na, – pradėjo Fabianas, – net jei tikėsi, kad tai tikras karas – o taip nėra – apytikriai trečdalis šalies gyvena drauge su indėnų mažumom. Jei nueisi ir pasakysi jiems, kad jie jau nebe ekvadoriečiai, o perujiečiai, jie nesupras, ką turi omeny – tai yra, jei sugebėsi ištarti sakinį pirmiau, nei jie nurėš tau galvą. – Žodžiai liejosi iš jo lūpų su tam tikru svajingu iškalbingumu. Suktinė pažadino jame polinkį į politinę retoriką. – Bet yra ir kita priežastis, – tęsė jis. – Be nuosavo Amazonės ruožo mes nesijaustume gerai. Nesijaustume esą pietų amerikiečiai. Jie nori tai iš mūsų atimti. Net ir tu turėtum tą jausti, gal ne?

– Atrodo, – pasakė Pifas. – Kažką panašaus į tai.

– Na, žinoma – tai tik jūsų amazonietiškas išdidumas, – tariau. – O nafta ginčytinoje teritorijoje visai niekuo dėta. – Kartais gyvenimas su tokia uolia motina kaip maniškė duoda ir naudos.

– Na, aš nelinkęs nieko apie tai žinoti, – pasakė Fabianas. – Man labiau priimtinas aiškinimas apie amazoniškąjį išdidumą. Šiaip ar taip, mes niekuomet nesugyvenome su Peru. Nuo Huaskaro ir Atahualpos laikų kibome kits kitam į gerkles.

– Paaiškinai poetiškai, kaip visada.

– Atsiknisk.

Kai traukinys įvažiavo į stotį, Pifas prisiartino prie Fabiano, norėdamas atsisveikinti.

– Jokių neigiamų emocijų. Štai, paimk. Aš rytoj išskrendu į Čilę, negaliu to pasiimti su savim, – pasakė.

Jis padavė Fabianui susuktą iš laikraščio paketą su narkotine žaliava, mano supratimu, akivaizdžiai įsitikinęs kariuomenės buvimo mastu ir panašiai kaip ir aš įvertinęs narkotikų gabenimo į miestą pavojus. Fabianas, kaip atrodė, į šį esminį faktą pažiūrėjo pro pirštus.

– Ačiū, biče, – pasakė brukdamas paketą į šoninę kuprinės kišenę. – Miela iš tavo pusės. Gerai praleisk laiką Čilėje. Dar kartą atsiprašau dėl to šūvio.

– Ar tikrai miela? – paklausiau, kai Pifas jau buvo pasitraukęs, o mes ruošėmės išlipti. – Ar taip ir išlipsime iš šito traukinio su kvaišalais krepšyje?

– Armija nesuks dėl to galvos. Vengti reikėtų policijos. Be to, mes ne turistai. Jie domisi tik tokiais žmonėm, kurie apsirengę panašiai kaip tas tavo draugas, – atsakė Fabianas. – Ir net tuomet tik tada, jei perspėji apie juos – beje, man šiek tiek knieti tą padaryti. Baisiai norėčiau pamatyti to šmikio jankio veidą, kai ant jo su kumščiais pultų Bakėjaus policija.

– Malonus elgesys su naujais pažįstamais, ar ne? – pasakiau, mums keberojantis nuo traukinio į miesto sumaištį.

Buvo jau vėlyva popietė. Mes skverbėmės per purvyną autobusų stoties link – Fabinas išdidžiai, su jam būdingu pasitikėjimu, o aš vis labiau nervindamasis. Kiekvienas kareivis, pro kurį praeidavome, man atrodė, pasižiūrėdavo į mane atidžiau, nei sutikti prieš tai.

– Ar negali bent jau nusiimti tos skrybėlės, jei nenori būti panašus į turistą? – tariau.

Fabianas toliau žygiavo gatve, murmėdamas kažką, kad visų labiausiai neturėtume atrodyti svyruoją, net ir rinkdamiesi, kuriuo autobusu važiuoti. Galiausiai mes įsėdome į tragiškos išvaizdos, kone byrančią transporto priemonę, Fabiano pasirinktą, regis, iš akies. Bakėjus ir Pifas liko už mūsų.

Tai buvo būtent tokios rūšies autobusas, kokio aš pirma norėjau: prietaisų skydas gausiai apmuštas tamsiai raudonu gauruotu audiniu, ant užpakalinio vaizdo veidrodėlio suposi amuletai ir talismanai; gyvos jūrų kiaulytės narve ant sėdynės priešais mus. Visiškas amortizacijos nebuvimas reiškė, kad mes jautėme kiekvieną kelio nelygumą, ir vienintelė švelninanti priemonė visame autobuse buvo spyruoklinė vairuotojo sėdynė. Jis karingai šokčiojo ant jos, bandydamas išsilaikyti vertikalioje padėtyje. Mirgantis animacinis Kristus ant plakato virš jo galvos raminamai rodė iškeltą į viršų nykštį, o iš jo lūpų rikiavosi žodžiai: *Atsipalaiduokite. Aš važiuoju su jumis.*

Cukranendrių plantacijos, pro kurias važiavome, užstojo visą reginį, taigi pro langus neką tegalėjai pamatyti. Pusiau pramerktom akim aš snaudžiau, vis dar apkvaitęs nuo suktinės traukinyje, stebėdamas šukių nuo sudaužyto alaus butelio šokį ant grindų. Rudos nuolaužos šokčiojo kaip krušos ledukai nuo žemės sulig kiekvienu kelio kauburiu; grafinis vietovės atspindys.

Netrukus po to, kai Fabianas man pasakė, esą jo apskaičiavimu mes greit priartėsim prie Pedraskados, autobusas kliudė didžiulę duobę ir viskas, kas jame buvo, išlėkė į orą. Mano galva atsitrenkė į lubas. Vairuotojas šiaip ne taip suvaldė autobusą ir čia pat pristabdė. Paskui, net neatsigręždamas pažiūrėti sau už nugaros, vėl paspaudė, tarsi nieko nebūtų nutikę. Du ar trys keleiviai garsiai jį išplūdo:

– *Hijo de puta!** Ko nepasimokini vairuoti, tu nusususi beždžione?

– Kas per elgesys! Mes ne krovinys, idiote tu.

Per porą sėdynių priekyje mūsų apkūni moteris nušviesintais plaukais, suimtais į kuokštą, lingavo pirmyn atgal, spausdama kraujuojančią ranką. Sudužusio alaus butelio šukė, išsviesta į orą, įpjovė jai piršto galiuką.

– *Madre de Dios***, – kartojo ji tyliai, suėmusi pirštą kaire ranka. Kai trumpam jį paleido, pamačiau, jog įpjovimas nebuvo gilus, užtat purpuro spalva nudažytas nagas švariai nupjautas.

---

* Kalės vaikas (*isp.*)

** Dievo Motina (*isp.*)

Fabianas ramiai priklaupė, atsivarstė bato raištelį ir nusigavo per autobusą prie moters.

– Ar leisite, senjora? – paklausė.

Vairuotojas, užpakalinio vaizdo veidrodėlyje stebėdamas kraujuojančią ranką, vėl pradėjo stabdyti autobusą, bet Fabianas jam šūktelėjo:

– Nestabdyk, mes čia susitvarkysime. Užsirašysime tavo vardą ir tarnybinį numerį kelionės pabaigoj. Dabar laikykis ramiai, okei?

Pasilenkė prie moters, maldydamas ją it kokį gyvūną.

– Na, senjora, nėra pagrindo jaudintis. Tuoj perrišime, kad nebekraujuotų, ir viskas bus gerai.

Rišdamas jis pažvelgė į moterį, nutaisęs savo žaviausią žaliaakio angelo išraišką, o ji, ištiesusi jam ranką, nusišypsojo.

– Na, štai, matote? Kraujas nebebėga. Dabar kurį laiką jums tereikės dažyti devynis nagus, ką?

Moteris juokėsi drauge su Fabianu.

– Tu mielas vaikinas, – pasakė ji. – Leisk atsidėkoti tau, kad buvai toks malonus.

– Aš nė minties tokios neturėjau, – Fabianas mostu atsisakė piniginės, kurią ji išsitraukė iš krepšio.

– Bet tavo batų raištelis...

– Patikėkite, senjora, aš nesunkiai susiieškosiu sau kitą batų raištelį.

Kai jis atsikėlė ir žengė atgal į savo vietą, keleiviai ėmė spontaniškai ploti. Fabianas kukliai mostelėjo ir vėl atsisėdo šalia manęs.

– Kas tau užėjo? – paklausiau.

– Daugiau jokių gaišačių, – pasakė jis, stebėdamas kelią priekyje. – Ši kelionė ir taip užtektinai ilga.

Vienuoliktas skyrius

Jei mėgintumėme išversti žodį „Pedraskada“ į anglų kalbą, išeitų kažkas panašaus į „Akmenų krušą“. Vardas vietovei pritiko. Abiejuose paplūdimio galuose stirksojo grandiozinės vulkaninės kilmės uolų ir smiltainių krūsnys, paeiliui metančios ant jo šešėlius keičiantis dienos metui, tarytum apgaulingos vienodų saulės laikrodžių rodyklės. Turint omeny vietinių ugnikalnių aktyvumą, vietovės pavadinimo prasmė visai neatrodė juokinga. O kaipgi kitaip susidarė Galapagų salos? Vieną dieną jų nebuvo, o kitą iš vandenyno išsiveržė ištisi sausumos masyvai: išsilydžiusios salos, garuojančios ir tekančios, kol sustingo. Aplinkoje, kur įmanomi tokie dalykai, ne itin sunku įsivaizduoti ir akmenų krušą. Jei valiotumėte apversti vieną tų didžiulių riedulių, kuriais iš abiejų galų nusėta kranto linija, visai galėtumėte tikėtis rasti po juo išgąsdinto ikikolumbinių laikų čiabuvio griaučius su kyšančia primityvia meškere, išlikusia nuo to žilos senovės akimirksnio, kai netikėtai jį užklupo meteoritų liūtis.

Tačiau išskyrus tuos stūksančius bokštus, abeji paplūdimio galai turėjo nedaug panašumo. Pietiniame gale, į kairę nuo vandenyno, smėlio ruožas tęsėsi tolyn už uolų, sukietėdamas į purviną taką, nulesiotą gaidžių ir paverstą vieškeliu, abipus kurio palengva formavosi Pedraskados miestelis. Vienaaukščius neužbaigtus statyti namukus ir barus šalia kelio keitė didesni namai ir parduotuvės, užsibaigiantys grubiai ceremoninga Plaza de la Independencia, miesto išsivystymo kulminaciniu tašku: tvarkingos gėlių lysvės tarp geltonų dulkių ir palmių medžių, gatvės žibintai, vaistinė ir paštas su vieninteliu Pedraskados telefonu.

Autobusas mus išleido šiauriniame gale – apleistame ir anarchiškame. Išskyrus saujelę paplūdimio barų su palmių lapų stogais civilizaciją čia liudijo vien grubios medinės trobelės, išsidėsčiusios toliau nuo paplūdimio tarp krūmų ir belapių medžių, už primityvios medinės iškabos, skelbiančios: „Chuano“. Čia, ties šiaurine

uolų sangrūda, pajūrio juosta staigiai baigėsi, ir vienintelis kelias išsigauti į kitą įlankėlę buvo eiti palei stataus skardžio papėdę atoslūgio metu. Nesimatė jokio įprastinio tako, bet susikaupę grafiti, skelbiantys apie nesuskaičiuojamas įsimylėjėlių poreles, rodė, jog tuo keliu dažnai naudojamasi.

Žemiau vandens paviršiaus buvo koralinis šelfas, nuo kurio ir priklausė žymusis ilgas, tiesus bangų lūžimas. Tai reiškė, jog bangos Pedraskados pajūryje buvo didelės, bet galėjo tapti apgaulingos, banglentininkui pernelyg priartėjus prie šiaurinio galo. Ant skardžio, atsigręžusi į įlanką, stovėjo maža raudonai dažyta šventyklėlė, panaši į šunidę iš animacinių filmų, su kryžiumi ant viršaus – paminklas banglentininkui, prieš keletą metų neįvertinusiam pavojaus ir atsitrenkusiam į povandenines uolas. Mūsų viešnagės metu ne vieną sykį naktį esu žiūrėjęs ton pusėn ir matęs uždegtą žvakę, nors nesupratau, kaip ten galima buvo užsikarti.

Dar toliau, anapus stačių uolų smailių, stūksojo ryškus, nederantis prie aplinkos kupolo formos metalo pastatas, į kurį nevedė joks matomas kelias. Kai pajūrys skendėjo šešėliuose, tas statinys atspindėjo saulę, blykčiodamas nelyginant dienos švyturys. Kai tik atvažiavome, aš pastebėjau, jog mes abu vis paspoksome įdėmiai į jį, bet nei aš, nei jis apie tai neužsiminėme.

Autobusui nuvažiavus, mes numetėme daiktus ir tučtuojau pasileidome prie vandens. Manau, ir jūs būtumėte tą patį padarę. Jei tik jumyse dar rusena gyvybė, tai pamačius jūrą po ilgos kelionės, tenorėsite pirmiausia lėkti prie jos, pajusti druskos skonį ant lūpų, susigrumti su banga. Mes puolėme į bangų mūšą, Fabianas keikė savo gipso tvarstį ir šaukė man, kad jį sušlapinęs.

– Žinai, ko mums dabar reikia? – pasakė, kai išlipome iš vandens. Nuo pat išlipimo iš traukinio jam knietėjo vėl imtis kvaišalo. Kai susėdome ant akmenų apdžiūti, jis išsitraukė iš laikraščio susuktą paketą. Švelniai pleškendamos bangos ritosi į krantą. Mano pėdos rėmėsi į drėgnas kieto smėlio raukšles. Buvo taip gera po autobuso karščio ir tvaiko. Rūpestingasis Pifas buvo mums įdėjęs ir papirosinio popieriaus. Fabianas sėdėjo ir, iš įtampos iškišęs

liežuvį, grūmėsi su popieriumi, ant kurio buvo pabarstęs kvaišalo ir cigaretės likučių. Jam trukdė gipso tvarstis.

– Tas velnio įtaisas iškreipia visus mano rankos judesius, – nusiskundė. – Gerai, kad pereitą naktį turėjau ką pasiguldyti. Smaukytis su šituo daiktu tikras košmaras.

– Taigi tu *turėjai* ką pasiguldyti pereitą naktį? – paklausiau. – Tiesiog kad žinočiau...

– Žinoma, – išsišiepė jis. – Ji buvo vardu Ana, sakiau tau.

– Taip, sakei. Atleisk.

Pagaliau jis padirbo kažką panašaus į suktinę. Lyžtelėjo užlenktą kraštą ir kruopščiai, bet nemokšiškai sulenkė.

– Ar tu įsitikinęs, kad reikia daryti taip?

– Jei manai padarysiąs geriau, prašom nesivaržyti. Šitas daikčiukas suteiks mums džiaugsmo. Nesijaudink.

Jis išsitraukė žiebtuvėlį, prisidėjo savo kūrinį prie lūpų ir uždegė jo galą. Popierius užsiplieskė išilgai krašto tarsi uždegus padegamąją virvelę, ir pusė suktinės nukrito ant akmens.

– Cha cha, – pasakė Fabianas. – Nesijaudink, dar daug liko. – Lavintis reiškia tobulėti. Va, matai? Dabar viskas gerai. – Jis užsitraukė kaip pašėlęs, stengdamasis vėl įdegti.

Dar buvo likę pakankamai dūmo patraukti mums abiems. Sėdėjome atsirėmę į uolą, perdavinėdami viens kitam suktinę ir kosėdami. Paskui susisukome kitą ir galiausiai šiaip ne taip pasiekėme visiško atsipalaidavimo būseną. Fabianas sėdėjo ant smėlio užsimerkęs, atsirėmęs nugara į uolą. Nirtulingoje saulėlydžio šviesoje jo veidas atrodė bronzinis. Jis tyliai prakalbo:

– Tenai, viršuje. Už mūsų. Manai, tas pastatas galėtų būti?..

Aš neatitraukiau įdėmaus žvilgsnio nuo vandens, nuo kurio į mane švietė tobulas saulės atspindys. Ant jo paviršiaus sklaidėsi šnypščiančių putų nėrinys.

– Fabianai, aš nežinau.

– Galėtų būti, ar ne? Kaip manai, į ką ji būtų panaši?

– Nežinau.

– Aš ją įsivaizduoju su baltom ir juodom grindų plytelėm, kaip šachmatų lentoje, ir visur blizga metalas. Ir užrašai ant sienų,

kad amnezininkai prisimintų svarbiausius dalykus, ką galėjo būti pamiršę: *Jūs pavalgėte priešpiečius. Šiandien antradienis. Mūsų prezidentas yra Sikstas Duranas Balenas. Mes kariaujame.*

– Paklausyk, dėl klinikos...

– Paskui kiekvieno jų kambary užrašai turėtų tapti vis konkretesni – geriausia su fotografijomis vietoj vardų – ir skelbtų maždaug tokius dalykus: *jus rado apalpusį pajūryje netoli Salinų su žydru šaliku,* ar panašiai...

– Fabianai. Dėl klinikos.

– O ką?

– Maniau, mes susitarėme per daug dėl to neiti iš galvos. Juk tu suvoki, kad jos čia gali ir nebūti, ar ne?

– Ei, negadink reikalo. Esmė ta, kad ji *gali* čia būti.

– Bet gali ir nebūti.

– Teisybė. Bet geriau nemėginkime išsyk to sužinoti. Nebūkime dėl to tikri, kol neišvengiamai gausime įsitikinti. Tuomet tai dar galės įvykti. Ar tu, nusipirkęs loterijos bilietą, niekad nelaukei kelių dienų prieš patikrindamas skaičius, tiesiog kad galėtum galvoti išlošęs?

– Aš nelošiu loterijose, – pasakiau.

Kurį laiką mes sėdėjome tylomis, klausydamiesi atsiritančių bangų šniokštimo.

– Fabianai. Tu juk žinai, kad labiausiai tikėtinas paaiškinimas yra tas, jog tavo mama žuvo avarijoje, ar ne? – tariau. – Kad ir ką mudu vienas kitam sakytume.

Jis tylėjo.

– Man lengviau patikėti, jog mirė tėvas. Aš labai gyvai tai įsivaizduoju. Dar daugiau, mes jį palaidojome. Tai padeda. Su mama yra kitaip. Man lengviau tikėti... kitais dalykais. Dėl ko gi dar aš regėjau ją toje eisenoje? To nepaaiškinsi prisiminimais. Ji ten buvo. Tą akimirką man ji buvo gyva. Kas čia blogo? Tai spraga, supranti? Spraga, kurią aš galiu užpildyti, kuo noriu. Kad ir klinikos gyventojais.

– Klinikos, kurios greičiausiai nėra.

Susiraukęs jis pasikasė galvą, tarsi aš būčiau leptelėjęs kažką nevykusio ir jis norėtų ištrinti tai iš savo atminties.

– Kad ir ką aš laikyčiau ar nelaikyčiau tikru dalyku, – pasakė, – jei tik yra kas nors – bet kas – kas gali man praversti ieškant argumentų, kad ji *nemirė*, aš to griebsiuos. Ar gali tą suprasti? Ar tu supranti, kad jei mūsų kelionė ir ničnieko neduos, vis tiek ji nebus tuščias laiko švaistymas?

– Taip. Suprantu. Bet gal ir apsistokime ties mintim, kad tai *galėtų* egzistuoti. Verčiau nesistenkime užkimšti spragos, kad netektų nusivilti. Gerai?

Pažvelgiau į jį.

– Gerai, – pasakė jis.

– Ar pažadi?

Jis nieko neatsakė.

– Ar tu *pažadi*?

– Taip, taip. Pažadu. Nė nesitikiu, kad tu suprastum. Tu nežinai, ką tai reiškia. Aš visą laiką tai jaučiu.

Dabar jo veidas buvo šešėlyje, o saulė akinamai žėrėjo jam už nugaros.

– Jaučiu tai kaip skausmą gyslose.

Aš nieko neatsakiau.

– Gal jie kartais Amnezijos klinikoje kaupia prisiminimus, kaip kaupiamos kraujo atsargos paprastoje ligoninėje, – tęsė Fabianas. – Galbūt net jei mes ir nerasime jos, tai rasime nors jau prisiminimų apie ją, kurių aš nebeturiu.

Dvejodamas aš prašnekau:

– Jei tu negali prisiminti jos taip pat aiškiai kaip tėvo, tai dar nereiškia...

– Aš nesakau, kad neprisimenu nieko. Kai ką apie ją aš prisimenu.

– Papasakok.

Jis padelsė.

– Ji mėgo persikus. Be perstojo juos valgydavo. Visada kvepėdavo persikų sultimis.

– Skamba kaip...

– Atmintis yra labai keistas dalykas, – pertraukė jis. – Žinai, prisiminimus galima sukurti. Aš galiu padaryti, kad tu amžiams

prisimintum šią akimirką. Tereikia ją man kažkaip pažymėti, ir tu jau niekuomet nebepamirši.

– Turėtume kiek palaukti, kad tu galėtum tą įrodyti.

– Bet tai tiesa. – Jis atsisėdo. – Galėčiau priversti šitą akimirką įstrigti tavo galvoje visiems laikams, jei panorėčiau. Pats save padaryčiau nemirtinga tavyje.

– Būtų žavu. Gal mes kurį laiką neberūkykime tos žolės?

– Lažinuosi, – pasakė jis. – Lažinuosi iš penkiasdešimties dolerių, kad priversiu tave atsiminti šią akimirką, tarkim, dešimt metų.

– Okei, – pasakiau. – Manyčiau, per dešimt metų sutaupysiu penkiasdešimt dolerių. Bent jau tikiuosi. Bet ir tu turėsi prisiminti šį momentą, kitaip negalėsi pareikalauti pinigų.

– Man ir nereikės. Tu prisiminsi. Tai sutarėm?

– Sutarėm.

– Tada duokš man ranką. Sutvirtinsim sandorį.

Ištiesiau ranką. Fabianas sugriebė mano riešą, o kita ranka nykščiu įspaudė man į delną rusenantį suktinės galą.

– Šiknius, – pasakiau mėgindamas ištraukti ranką. Bet jis tvirtai ją laikė, mygo nuorūką nenuleisdamas nuo manęs akių, išviepęs lūpas, kol žarijėlė užgeso. Vidury delno man iššoko ryškiai raudonas rumbas, nubarstytas pelenais. Fabianui ant nykščio pagalvėlės irgi buvo randas, kurį jis lėtai trynė dviem rankos pirštais. Aš puoliau prie vandens įkišti rankos.

– Sūrus vanduo greit ją išgydys, – pasakė teliuškuodamas savo ranką nedideliame uolos duburyje. – Užtat garantuoju tau, kad prisiminsi.

– Eik po velnių.

Vis dėlto jis buvo teisus. Dar ir šiandien, pasižiūrėjęs į savo delną, aš prisimenu tą akimirką. Žymė ne didesnė už mažą blyškią dėmelę, sakytumei, vėjaraupių randelį, bet ji yra. Iš vienos jos pusės matyti dvi ar trys mažytės netaisyklingos linijos, kurios, manau, yra dalis Fabiano nykščio antspaudo, amžiams išdeginto manyje. Mano DNR dalis.

– Matai? – pasakė jis, kai skausmas jau kiek atlėgo ir aš vėl atsisėdau. – Tai buvo kraštutinis būdas, bet tą patį aš galėčiau pa-

daryti *sakydamas* tau ką nors įsimenamo. Tarkim, jei pasakyčiau tau išdulkinęs tavo mamytę, o tu patikėtum – tu tą įsimintum. Žodžiai irgi veiksmas. Tinkama mano frazė lygiai taip būtų pažymėjusi šitą akimirką.

– Tik tiek, kad tu neištarei jokios frazės, ar ne? Pažymėjai šią akimirką degindamas mano sumautą ranką.

Jis vėl prisidegė suktinę, kuri dabar atrodė kreivesnė nei bet kada, ir patraukė dūmo.

– „Ir žodis buvo Dievas", – pacitavo, piltuvėliu sudėdamas lūpas dūmų srovelei išpūsti. – Kaip manai, šita žolė tikra? Aš nejaučiu jokio skirtumo.

Iš juoko aš nuvirtau nuo uolos.

Mudu jau rengėmės keltis ir pradėti ieškoti nakvynės, kai iš jūros pasigirdęs triukšmas privertė mus sužiurti: prislopintas dundesys, lyg kas toli būtų sprogę.

– Kas, po velnių, ten buvo? – klausė Fabianas.

– Gal kažkas susijęs su karu, – pasakiau stodamasis. – Gal ten vyksta jūrų laivyno mūšis. – Viltingai apžvelgiau horizontą.

– Jėga! – pasakė Fabianas. – Gal mes tapsime didingo skendimo liudininkais. Ko nors istorinio.

Bum.

– Jėzau, kas tai? Jie ten greičiausiai naudoja kokią galingą ginkluotę.

– Galėtų būti minos.

– Galėtų būti torpedos. Galbūt perujiečiai persekioja vieną iš mūsų povandeninių laivų.

– O mes turime povandeninių laivų?

– Nežinau.

Bum.

– Tai mūšis.

– Taigi. Velniava. Tai rimta.

– Kas po perkūnais, ten tokio?

– Pelikanai, – ištarė balsas.

Mes atsigręžėme. Už mūsų nugarų stovėjo kokių dešimties metų mergaitė alyvų spalvos oda. Vilkėjo lengvą geltonai raudoną vasarinę suknelę ir buvo užsidėjusi akinukus plastiko rėmeliais, perlūžusius ir sutvirtintus lipnia juosta.

– Ką? – perklausiau aš.

– Pelikanai, – vėl pasakė ji. Angliškai ji kalbėjo su vos žymiu amerikietišku akcentu, bet man buvo aišku, jog tai ne gimtoji jos kalba. – Rudieji pelikanai, neriantys į jūrą žuvies. Kai kliudo vandens paviršių, ir kyla tas triukšmas. Ar tu po tuo rankšluosčiu plikas?

Fabianas griebėsi už juosmens.

– Ne, – atsakė.

– Ką tu nori pasakyti – pelikanai? – paklausiau aš.

– Kaip tau atrodo, ką aš noriu pasakyti – pelikanai? – atšovė mergaitė.

– Pelikanai? – Fabianas atstatė pirštą. – Šūdo malimas.

– Taip nemandagu. Mano tėtis sako, kad negalima sakyti „šūdas" svetimiems žmonėms.

– Mat kaip. Kur jisai šiandien?

– Čia, netoliese. Tie namukai mūsų. Ar jūs ruošiatės pas mus apsistoti?

– Manau, galėtume, – pasakiau imdamas savo krepšį. – Kuo tu vardu?

– Solė, – atsakė ji, padarydama mielą mažytį reveransą.

* * *

Mergaitė nusivedė mus tolyn nuo paplūdimio, tarp svečių namelių link baro patalpos po nendrėm dengta stogine. Sezono metu jis greičiausiai būdavo pilnutėlis banglentininkų, bet dabar buvo tuščias, išskyrus hipį riebaluotais žilstelėjusiais plaukais. Jis murksojo prie medžio anglies žarijų indo netoli baro, nugara į mus, taip žemai susilenkęs, jog barzda kone siekė grindis. Vilkėjo linininiais šortais ir baltais sportiniais marškinėliais, prakirptais ties pečiais ir atidengiančiais strazdanomis nusėtus pečius. Žiūrint šiuo rakursu, galėjai palaikyti jį atsiskyrėliu, kuoktelėjusiu nuo

alkio ir vienatvės, tykantį praryti paskutinį kąsnelį, nelemtai pasipainiojusį pakeliui. Prisiartinę pamatėme, kad iš tiesų jis ant ilgų medinių iešmų varto plonas jautienos atraižas. Nuo karščio mėsa susiraitė, apkeptas pajuodęs šonas šnypštė nuo sulčių, o neapkepusi pusė, išvagota kruvinų skaidulų, išlinko. Išgirdęs mus artinantis, jis pakėlė galvą.

– Labas, mažule, – tarė mergytei. – Ką tu man atvedei? Kalifornietis.

– Labas, tėtuk, – atsiliepė ji. – Klientus.

– Norite kambario, bičiuliai? Ar mėsytės ant iešmo?

– Prašom to ir kito, – pasakė Fabianas, sunkiai mesdamas savo kuprinę ant smėlio.

Solės tėvas prisistatė kaip Rėjus. Mums pasakius savo vardus, jis keletą sykių juos pakartojo, tarsi išbandydamas negirdėtus jam žodžius. Fabiano vardą jis tarė kaip „fable"*. Rėjaus išvaizda buvo bauginanti – veidas taip apžėlęs barzda, jog dar matomi bruožai baikščiai iš po jos žvilgčiojo, o dantys toje vešlioje augmenijoje atrodė grėsmingai – bet kai tik mudu su Fabianu apsipratome su jo išore, greit pajutome jam prielankumą.

Namukai priklausė Rėjui, bet jo verslas vietinių buvo vadinamas „Chuano". Chuanas buvo čionykštis žvejys, 1970-ųjų pabaigoje išėjęs į pensiją ir nutaręs pastatyti paplūdimio namukus turistams. Rėjus buvo jo pirmas svečias, apsigyvenęs dar tada, kai didžiuma namukų net nebuvo baigti statyti (o miestas daugiau panėšėjo į žvejų kaimą, nei į banglentininkų kurortą). Rėjus įsimylėjo ir Chuano namelius, ir jo devyniolikmetę dukterį, ir tiek jiems, tiek jai pasiūlė savo ranką ir širdį. Nuo tada nameliai turėjo būti pervadinti į „Rėjaus", bet Rėjus nematė reikalo keisti vardo. Jam patiko mintis, kad šitaip jis pagerbia savo velionio uošvio atminimą, ir jis nemanė, kad iškaba su gringo vardu pasitarnautų verslui.

Svečių namukai pakrikai spietėsi apie centrinį dviejų aukštų pastatą, kur buvo savininko butas ir pagrindinis baras. Dar vie-

* Pasakėčia, legenda (*angl.*)

noje pašiūrėje buvo įrengta improvizuota išvietė, pakabinta virš pjuvenų duobės, ir dušas, sukurptas iš seno bako su patraukiama grandinėle ir bambuko grotelėmis grindyse vandeniui nutekėti. Medžio anglių dūmų ir laimo sulčių kvapai smelkė viską aplinkui, o po nepaliaujamai zvimbiančiais vabzdžių debesimis galima buvo išgirsti povandeninės srovės čiurlenimą.

Paprastai, užtikrino mus Rėjus, jis turįs daugybę pinigingų klientų, bet šiuo metu mes esame vieninteliai jo svečiai. Nors jis buvo, jo paties žodžiais tariant, „tinginys", prisipažino turintis galybę paveldėtų pinigų, kurie kompensavo didžiąja dalimi nuostolingą Chuano verslą. Kaip daugelis kaliforniečių, jis buvo tinginys, turintis nuosavų pajamų.

– Kodėl aš iš viso turėčiau norėti sugrįžti į Valstijas, žmogau? – klausė jis. – Aš čia turiu visa, ko man reikia. Ar galima įsivaizduoti pasaulyje geresnį darbą, nei rodyti žmonėms, kaip maloniai praleisti laiką?

Tą vakarą mes paplūdimyje susikūrėme laužą ir sėdėjome aplink jį, valgydami mėsą nuo iešmų ir gerdami šaltą alų. Aš bandžiau įsivaizduoti, koks jausmas būtų pasilikus šiame pajūryje dvidešimčiai metų kaip Rėjus; kaip reikėtų taip tvirtai įtikėti, jog ta vieta skirta man, kad jaustumeis laimingas įsikūręs vienos kvadratinės mylios dydžio vietoje. Man tai atrodė neįmanoma. Negalėjau įsivaizduoti tokio stipraus prieraišumo jokiai vietai ar asmeniui, kad norėčiau amžiams su jais nesiskirti.

Rėjaus žmona buvo vardu Kristina. Ji tvirtino niekuomet nesikirpusi plaukų, ir jie krito vešliom sruogom nuo sidabrinių šaknų, užsibaigdami tamsiu nušiurusiu kuokštu žemiau klubų. Rengėsi laisvai krintančiais indigo ir rožinės spalvos drabužiais, ir jos ramus pasitikėjimas bei patirtim pažymėtas patenkintas veidas buvo raminanti atsvara gyvesnėms vyro manieroms. Judesiai jos buvo grakštūs, nepaisant apkūnaus sudėjimo – išmintinga gorila, ištekėjusi už maniakiškos išvaizdos beždžionės.

Dar vakaro pradžioje Solė užmigo, įsikniaubusi į smėlį. Motina ramiai ją pakėlė ir nunešė į lovą. Sugrįžusi Kristina pradėjo,

matyt, įprastinį ritualą. Aplink laužą buvo sudėti dideli plokšti akmenys. Turėjome palaukti, kol akmenys įkaito tiek, kad vos galėjai prie jų prisiliesti, o tada perdavinėti iš rankų į rankas aplink laužą, kiekvienam iš eilės atsiimant savąją karščio porciją. Tuo tarpu Rėjus užsiėmė mėsos kepimu ant iešmų: pamirkydavo atraižas šviežiose laimo sultyse, apibarstydavo prieskoniais ir kabindavo ant grilio virš rūkstančio laužo. Mes pakaitom perdavinėjom vieni kitiems įkaitusius akmenis ir iešmus su mėsa, o mėnulio nušviestų debesų tumulas niūksojo virš mūsų galvų kaip sidabrinis atominio sprogimo grybas. Prisimenu, kaip pamaniau, jog tie apdegę aštraus skonio kąsniai, užgeriami litriniais Pilsnerio alaus buteliais, ir saujomis iš katilo kabinami tižūs ryžiai buvo pats skaniausias valgis iš visų kada nors mano ragautų. Prisikimšęs burną, kad net žandai plyšo, aš pažvelgiau į Fabianą. Kaip ir aš, kurį laiką jis be paliovos valgė, bet dabar, paėmęs tuščią iešmą, ėmė badyti juo savo gipsinį tvarstį.

– Kas atsitiko? – paklausiau.

– Aš ten, po gipsu, kai ką pamečiau, – pasakė jis. – Niežti kaip pasiutęs.

– Kas tai?

– Mano Maradona' 86 medalis. Negaliu jo prarasti. Jis vienas iš nedaugelio daiktų, kuriuos man davė tėtis.

Maradonos medalis buvo dėmėtas, sulankstytas keistos išvaizdos daiktas, kurį Fabianas visąlaik nešiojosi su savim. Neturėdamas ko nusitverti, jis spusčiodavo jį tarp pirštų, ir dar medalis pasitarnaudavo jam rodant triukus su dingstančia moneta bei kitaip demonstruojant rankų miklumą. Fabianas jau seniai man buvo pareiškęs, kad tai esąs tikras 1986–ųjų pasaulio taurės varžybų trofėjus, bet išaiškėjo, kad tai Fabiano tėvo išmislas, dar Fabiano vaikystės laikais sugalvotas. Tai tebuvo dovanėlė atminimui, kokias grūdų kompanija dalijo per Meksikos pasaulio taurės varžybas, bet aš žinojau, kad Fabianui jis atstojo lyg ir totemą, ir spėjau, kad jam jį iš tiesų padovanojo tėvas – bent jau šita pasakojimo dalis galėjo būti gryna tiesa.

– Nieko tu čia nepametei, – pasakė Rėjus. – Palauk, kol nuimsi gipsą. Imk akmenį. – Fabianas sviedė iešmą į ugnį ir nuo ištiestos Rėjaus rankos paėmė akmenį.

– Taigi, – prabilo Rėjus. – Kokie vėjai jus čia atpūtė, berniukai? Atleiskite, kad taip kalbu, bet judu šiek tiek jaunesni už mano įprastinius svečius.

– Lobio ieškojimas, – pasakiau, kol Fabianas nesulaužė savo pažado.

– Aš pirmą kartą girdžiu apie kažkokį lobį, – pasakė Fabianas, pralinksmintas mano desperatiškų pastangų neleisti jam išsižioti apie kliniką.

– Tu nežinai tos istorijos? – paklausė Rėjus. – Kristina, vaikuti, papasakok jiems apie Frensį Dreiką.

– Tik jeigu jie nori išgirsti.

– Aišku, kad nori, tiesa, vaikinai?

– Gerai, bet jie tikriausiai žino apie tai daugiau už mane.

– Patikėkite – mes nieko nežinome, – pasakė Fabianas, atsiraugėdamas vidury sakinio.

– Ničnieko, – sutikau aš, nutylėdamas apie tai, ką žinojau. Rodyti pernelyg gerą vietinių reikalų išmanymą būtų buvę maždaug tas pats, kaip pareikšti Fabianui: girdi, aš sufabrikavau laikraščio iškarpą.

– Na, gerai, – tarė Kristina ir mostelėjo į jūros pusę. – Taigi, dabar tūkstantis penki šimtai aštuoniasdešimt kažkelintieji metai, ir vyksta didžiulis jūros mūšis.

– Kaip šią popietę, – pasakė Fabianas, įsitaisydamas patogiau.

– Užsičiaupk, – tariau. – Prašau, Kristina, tęskite.

– Jūsiškis anglas Dreikas ištisus mėnesius persekiojo ispanų burlaivį. Jo vyrai buvo išvargę ir alkani. Jie taip ilgai nebuvo išlipę į krantą, jog mito kirais, kuriuos keletą dienų prieš tai penėdavo šunų mėsa, kad jie taip smarkiai neatsiduotų žuvim.

– Jėga, – pasakiau.

– O kodėl tiesiog nevalgė šunų? – paklausė Fabianas.

– Daugiau jokių pertraukinėjimų, – pareiškė Kristina. – Nepaisant viso vargo, vyrai nenusiminė, nes atlygis, jų akim žiūrint,

puikus, ir jie pasiryžę daryti viską, kad jį gautų. Dreikas medžioja laivą, kurį ispanų jūreiviai praminė *Cacafuego*, mat mūšyje jis taip narsiai kovėsi, jog atrodė viduriuojantis ugnimi. Visą kelią vijęsis jį palei pakrantę nuo Čilės iki Peru ir iki čia, Dreikas galiausiai jį paima į nelaisvę su visu turtu. Tai įspūdinga pergalė. Ir štai jis čia, pasiruošęs parplukdyti abu laivus į Plimutą, kur jo laukia karalienė ir kur jį sutiks kaip didvyrį. Ne tik savąjį laivą, bet ir *Cacafuego* su visu sidabru jo triumuose.

– Puikiai padirbėta, – pasakė Fabianas.

– Net labai, – patvirtino Kristina. – Deja, ispanai galvojo kitaip. Kol visus paėmė į nelaisvę, jiems dar užteko laiko paskandinti *Cacafuego*.

– Kaip tai? – paklausė Fabianas.

– Kai nuskandini savo laivą, kad jo neužgrobtų, – paaiškino Rėjus. – Labai kilnus poelgis. Aš tai tiesiog pasakyčiau: „Ei tu, dabita, pasiimk tą laivą“. Bet tik ne tie vyrukai.

– Kas tau nepatinka? – prieš savo valią Kristina nusijuokė iš Rėjaus. – Taigi, *Cacafuego* skęsta. Bet Dreikas prisiekia, kad neleis pražūti nė trupinėliui ispaniškojo sidabro. Jo vyrams pavyksta išgelbėti visą sidabrą iš ispanų laivo prieš jam nuskęstant. „Auksinė stirna“ smarkiai perkraunama. Vienas ispanų belaisvis pradeda vadinti Dreiko laivą *Cacaplata,* nes faktiškai jis dabar viduriuoja sidabru.

– Tai tampa problema. Laivas veža tiek turto, jog Dreikas nežino, ką su juo daryti. Jūreiviai svaido per bortą sidabrines monetas ir žiūri, kaip jos atšoka nuo vandens paviršiaus. Net pats jauniausias junga – vadinkime jį Hokinsu, kaip „Lobių saloje“ – net ir jis bėgioja po denį su spindinčiomis sidabrinėmis sagomis švarke. Virėjas pradeda daryti eksperimentus su sidabru gamindamas maistą. Su kiekvienu laivo pasvirimu per šonus pilasi sidabras. Ar įsivaizduojate tokį reginį?

– Įsivaizduojame, – pasakė Fabianas. – Galybė sidabro.

– Galybė sidabro, – pakartojo Kristina. – Žmonės net nesivargina jo kniaukti vieni iš kitų. Jo tiek daug, kad jis prarado visą savo vertę. Suprantate?

– Suprantame, – Fabianas pradėjo nekantrauti. – Taigi, kas nutiko?

– Dreikas apskaičiuoja, kokio svorio jiems reikia nusikratyti, kad galėtų sugrįžti į Angliją nenuskendę, o paskui turi nuspręsti, ką daryti su likusiu turtu. Jis įplaukia į mažytę įlankėlę netoli nuo čia, prie salos, kuri vadinasi Kano – o dabar yra žinoma kaip Isla de Plata. Kol laivas apsirūpina geriamuoju vandeniu ir vėžliais kelionei namo, Dreikas susiieško varinę taurę ir pradeda dalyti įgulai po lygią lobio dalį. O tai padaręs, išmeta per bortą įlankoje septyniasdešimt dvi tonas sidabro. Jis įsidėmi tą vietą, kad kada nors galėtų grįžti ir atgauti turtą. Bet taip ir nesugrįžta. Ir lobis tebeguli čia iki šios dienos.

Fabianas buvo jau prisivalgęs ir dabar gulėjo ant nugaros su karštu akmeniu ant pilvo, žiūrėdamas aukštyn Pietų Kryžiaus kryptimi.

– Įdomu, – pasakė. – Gal mums reikėtų paieškoti to lobio.

– Gal ir reikėtų, – sutikau, trokšdamas pradėti bet kokią naują paiešką, kokia absurdiška ji bebūtų.

– Rėjus jus rytoj ten nuveš, ar ne, mielasis? – pasakė Kristina.

– Okei. Bet pirmiausia, manau, mes turime išgirsti kokį nors pasakojimą iš judviejų, – atsiliepė Rėjus. Jis parodė į Fabianą. – Lažinuosi, kad tu gali išsitraukti iš rankovės gerą istoriją. Kokią nors aukštumų folkloro sakmę. Matau, kad turi tinkamo kraujo. Lažinuosi, kad šiek tiek moki kalbėti ir *runasimi*.

– Ne, – tarė Fabianas atsisėsdamas. – Mano tėvas truputį kalbėjo, bet aš ne. – Rėjaus pastabos jį sutrikdė. Kažin ar anksčiau kas buvo pastebėjęs jo indėniško kraujo priemaišą.

– *Runasimi?* – paklausiau.

– Šiuo žodžiu indėnai vadina kalbą, kuri visiems kitiems žinoma kaip kečujų, – paaiškino Kristina. – Jis reiškia „tikrų žmonių kalba".

Jausdamasis vis nesmagiau Fabianas pareiškė nežinąs jokių liaudies padavimų. Kristina jam patarė pačiam kokių sukurti. Anot jos, tereikia laikytis kelių taisyklių:

– Pirmiausia pradėk nuo jūrų kiaulyčių – dėl dramatinio įspūdžio. Arba „Visos *cuyes* name prabudo vienu metu“, arba „Visos *cuyes* staiga nuščiuvo“. Antra, būtinai užsimink apie vieną ar du simbolinius gyvūnus. Trečia, pabaigoje patrauk klausytojų dėmesį kreipdamasis asmeniškai į juos ir pranešdamas, kad turi jiems gabalą pyrago iš vestuvių puotos, arba kad jūsų pasakojimo herojus dar ir šiandien gyvas.

Rėjui iššūkis patiko.

– Štai ką jums pasakysiu, – pareiškė. – Jei papasakosi mums įdomią istoriją, rytoj nuirsiu jus savo valtimi į Isla de Plata už dyką, ir mes rasime ką nors iš Frensio Dreiko lobio.

Aš gulėjau ant nugaros, balansuodamas tarp kelių karštą akmenį ir stebėdamas į dangų lekiančias žiežirbas nuo laužo, todėl negalėjau matyti Fabiano reakcijos. Bet žinojau, kad šiai paskatai podraug su iššūkiu jis nepajėgs atsispirti.

Okei. Pavadinsime šį pasakojimą „Berniukas, kuris nieko nepasakė“ (pradėjo Fabianas). Istorija prasideda vidurnaktį kaime. Buvo giedra naktis, danguje žibėjo Pietų Kryžius.

Berniukas nieko apie tai nežinojo. Jis gulėjo lovoje, jo mama buvo gretimame kambaryje. Tėvas buvo išsiruošęs į naktinę žvejybą ir turėjo pareiti tik rytą. Staiga visos *cuyes* subruzdo kaip viena. Kažkas už sienos jas išgąsdino. Berniukas užsidegė žvakę ir palaukė, kol *cuyes* vėl nusiramins.

Jis nuėjo į gretimą kambarį, kur miegojo jo tėvai, ir pamatė, jog mamos lova tuščia. Pačiupinėjo, įsitikino, kad ji dar šilta, ir nutarė ją nuėjus į tualetą, o gal susitaisyti sau karšto šokolado, kaip ji kartais darydavo, kai tėvas būdavo išvykęs nakčiai, ir ji negalėdavo užmigti.

Jis išėjo į lauką. Jo motina gulėjo ant nugaros, prispaudusi nugarą prie nuvirtusio medžio. Jos sijonai buvo užversti, kojos praskėstos, o ant viršaus užsirioglinęs didelis baltas bulius. Jo kanopos buvo įremtos statmenai į motinos pečius, bet neatrodė, kad ji grumtųsi. Visai priešingai. Ir berniukas jau žinojo, kad jos šūkčiojimų aidas persekios jį visą likusį gyvenimą.

Berniukas parbėgo į savo kambarį, numaldė *cuyes* ir vėl atsigulė į lovą. Rytą jis tarė sau, kad tai, ką matė, tebuvo sapnas, o ne tiesa. Pasiryžo išstumti tai į sąmonės kamputį. Tačiau po dviejų mėnesių regėjimas atsinaujino.

Jiedu su tėvu gabeno į turgų miežių maišus, ir jo tėvas, nebesitverdamas iš laimės, pasakė berniukui, kad šis turėsiąs broliuką arba sesutę. Berniukas buvo pakankamai subrendęs ir taktiškas neprasižioti apie bulių, tačiau po to septynis mėnesius jis pabusdavo naktimis kamuojamas baisių košmarų, kaip jo motina mėgina pagimdyti bulliuką ir kaip ją iš vidaus perveria ragai.

Berniukas vis dar nieko nesakė. Tą naktį, kai turėjo gimti kūdikis, kaime smarkiai lijo. Į namus atėjo kunigas. Jis pasakė berniukui, kad vaikas tuoj gims, ir paprašė jo trumpam išeiti. Berniukas dėl to tik apsidžiaugė. Jį kankino tai, ką jis netrukus turėjo išvysti.

Berniukas pasileido laukais, slidinėdamas purve, bandydamas išmesti iš galvos baisius vaizdus. Kai tik norėdavo grįžti į trobelę, jo mamos skausmo riksmai versdavo jį vėl pabėgti į drėgną naktį.

Taip berniukas bėgo ištisas valandas, kol pagaliau parpuolė po *quinua** medžiu, kuris pridengė jį nuo lietaus, ir užmigo. Pabudo rytą po sudžiūvusio purvo ir lapų sluoksniu, o visą slėnį buvo apjuosusi tokia plati ir ryški vaivorykštė, kokios berniukas dar nebuvo regėjęs. Visi daiktai aplinkui buvo ja nusidažę.

Supratęs tai kaip gerą ženklą, berniukas nusiskubino atgal į namelį. Po liūties oras buvo gaivus ir šaltas. Leidžiantis nuo kalno, aukštumų saulė jį apakino, nosis jam pradėjo varvėti. Prisiartinęs prie namų, išgirdo kūdikio verksmą, o ne veršiuko mykimą, kaip pirma gąsdinosi. Pasileido bėgti, bet prie priekinių durų jį sustabdė kunigas.

– Tavo mama mirė, – pasakė jis. – Bet tu turi broliuką. Tai liūdna, bet gyvenimas tęsiasi.

Berniukas suprato, kad gyvenimas tęsiasi. Bet tuo pat metu suprato ir kitką: kad ir rytas, ir vaivorykštė buvo iliuzijos – nuo dabar

---

* Bolivinė balanda.

ana naktis niekuomet nesibaigs, ir viena jo esybės dalis liks įstrigusi joje, amžinai bėgios aukštyn žemyn kalno šlaitu per lietų.

Visus metus berniukas kaip beįmanydamas stengėsi pamilti savo brolį, bet kiekvieną kartą, pažvelgęs į jo veidelį, išvysdavo jam iš kaktos nelyginant žolės šaknys prasikalančius susisukusius buliaus ragus. Jis pradėjo bijoti, kad gali nuskriausti vaiką.

Taigi norėdamas apsaugoti savo šeimą, jis paliko namus ir parsisamdė dirbti pas tolimą giminaitį aukštai kalnuose, kur galėjo vienatvėje leisti dienas, kol liausis vis išgyventi tą pačią naktį. Tačiau jau išvykdamas žinojo, kad tas išgyvenimas truks daugiau laiko, nei jam šioje žemėje jo skirta.

Jis dar ir šiandien tebegyvena aukštikalnėse. Gal jums pasiseks ir jūs pamatysite jį aukštai kalnuose, mintantį vikšrais bei vabzdžiais ir ieškantį baltojo buliaus, kurio pats žino, niekuomet nerasiantis, ir taip kiekvieną naktį. Toks yra pasakojimas apie Berniuką, Kuris Nieko Nepasakė.

Laužas spragsėjo. Fabianas žiūrėjo į mirgančią jo šviesą taip, tarsi aplinkui daugiau nebūtų nė vieno žmogaus, paskui sumišęs pakreipė galvą. Rėjus atidarė dar vieną alaus butelį ir padavė jam kartu su karštu akmeniu.

– Ne itin smagiai nuteikianti istorija, ar ne? – pasakė Rėjus.

Per smėlį nuskambėjo juokas.

Dvyliktas skyrius

Kitą rytą pabudau nuo kutenimo – tai musės siurbė prakaitą man nuo veido. Iš pasibjaurėjimo nevalingai susipurčiau, ir dėl to nukrito mano tinklelis nuo moskitų, iš kurio ar šiaip, ar taip nebuvo jokios naudos. Pusiau teprabudęs, baltos marlės apgaubtas aš leidausi panikos užvaldomas ir minutę ar dvi spurdėjau it dūstanti žuvis, kol galiausiai nusimečiau tinklelį. Mūsų namelis su uždarytomis langinėmis buvo drėgnas nuo prakaito ir vabzdžių purškiklio. Dusyk apžvelgiau kambarį, norėdamas įsitikinti, kad Fabiano nėra ir jis negalėjo matyti mano pasirodymo, tada pastūmiau namuko duris ir žengiau ant smėlio, jau įkaitusio nuo ankstyvos rytmečio saulės. Nusisukęs nuo akinamo spindesio, patraukiau tiesiai prie dušo kabinos. Ten krūpčiodamas atsistojau ant grindų su bambuko grotelėmis ir patraukiau grandinėlę. Mane apliejo sūrokas rudas vanduo. Buvo gera. Palaukiau, kol bakas prisipildė, ir vėl patraukiau grandinėlę.

Varvėdamas nuklupinėjau baro link, ir tada tylą perskrodė priešistorinis gyvuliškas riksmas. Kone tikėjausi, pasukęs už kampo, išvysti Rėjų, besigrumiantį su brontozauru, kurį buvo pagavęs mūsų pusryčiams, pakibusį jam ant kaklo ir smagiai šūkčiojantį „labas rytas“. Įkišęs galvą po palmių lapų stogu, nepamačiau jokio panašaus gyvūno, bet man buvo aišku, kad čia ne viskas gerai. Fabianas buvo įsispraudęs į nuošalų kampą ir laikė priešais save kėdę it koks liūtų tramdytojas, o Rėjus ir Solė linksmai viską stebėjo.

– Labas rytas, – pasakiau.

– Enti, būk atsargus, – perspėjo Fabianas. – Tas velnio padaras nukirs tau pirštą.

Pagalvojau, kad ten esama komodo varano ar bent jau milžiniškos iguanos. Žengęs vidun pamačiau, kad tas plėšrūnas viso labo papūga, nors ir didžiausia iš visų, kurias man teko regėti. Beveik visa žvilgančios raudonos spalvos, su ryškiai žalios ir stulbinamai

mėlynos spalvų uodega, mažiausiai dukart ilgesne už ją pačią, ji svyrinėjo tarp stalų, tai suklykdama, tai kirsdama į kėdžių kojas snapu, kuris – galima suprasti Fabianą – atrodė tikrai šiurpiai.

Paukštis spigiai suklykė.

– Didelė papūga, – tariau.

– Tai raudonoji ara, – paaiškino Rėjus. – Tik nelabai mėgsta žmones, už ką dėkoti turime mūsų draugams ten viršuje, ant kalvos.

– Tas kupolo formos statinys? – Fabianas kaipmat pastatė ant žemės savo kėdę. – Norėjome jūsų paklausti. Kokia ten vieta?

Rėjus kalbėjo išsiblaškęs, neatitraukdamas aristokrato žvilgsnio nuo papūgos.

– Tiesą sakant, mes nežinome. Pilni laivai žmonių plaukia į ten ir atgal, bet mes jų niekada nematome, nebent kartais jūroje. Ta vieta visiškai uždara. Aš tai spėju, kad koks nors piniguočius pastatė ten poilsio namus ir juos nuomoja.

– Bet jūs nežinote tikrai, – pasakė Fabianas.

– O ką – turi kokią savo versiją?

Aš sviedžiau Fabianui įspėjantį žvilgsnį. Jis man parodė liežuvį.

– Mano galva, tai galėtų būti koks nors klubas, – tęsė Rėjus. – O gal net ir viešbutis. Bet jei tai viešbutis, tai jis neturi pavadinimo. Ir aišku kaip dieną, kad ten nebūna atsitiktinių lankytojų.

– O kodėl ne?

– Nes atsitiktiniai lankytojai negali ten patekti. Kai prieš kokius šešerius metus jį statė, tai ant statramsčių nutiesė kelią statybinėms medžiagoms į viršų gabenti, o paskui jį sugriovė. Dabar ten nukakti galima tik laivu. Arba, jei jums labiau patinka, pasinaudoti sraigtasparniu. – Jis prunkštelėjo. – Kaip sumautam Džeimsui Bondui.

– Jėga, – Fabianas buvo sužavėtas.

– Anksčiau aš dažnai užsikardavau ant tos uolos patyrinėti laukinių gyvūnų – ten, viršuje, gyveno ištisa retų smėlynų driežų kolonija – bet jie sulygino viską su žeme. Išsprogdino uolos viršų ir išliejo pamatus pirmiau, nei mes sužinojome, kas dedasi.

Aplinkosaugininkai iš galvos išsikraustytų sužinoję, bet aš spėju, kad kažkas gavo kyšį.

– Ar negalėjote jų sustabdyti?

– Kai jie pradėjo statybas, nuėjau ten vieną dieną, maniau, pasižiūrėsiu, gal pakalbėsiu su kuo nors. Pataikiau ant žmonių, kurie į derybas nesileidžia, supranti, ką turiu omeny? Ne per labiausiai norėjosi dar kartą kišti ten nosį. – Jis mostelėjo į paukštį. – Kaip ten bebuvę, vieną dieną, vykstant statyboms, aš radau šitą vargšelį, besiblaškantį vandenyje uolos papėdėje, mažne skęstantį, sulaužytais sparnais. Dievas žino, ką jie jam padarė – nukirto medį drauge su juo, ar dar ką. Vienu žodžiu, jie taip užlaužė jam sparnus, kad jis nebegali skraidyti. Dabar jis gyvena čia su mumis, ir mes taip gausiai jį penime, kad jis vos bepavaikšto. Tiesa, drauguži?

Paukštis sukliegė.

– Siaubinga, – pasakiau. – Nieko keisto, kad jis įsiutęs.

– Jis visai nepavojingas, tik mėgsta kapoti mano baldus. Laikykitės toliau nuo jo snapo ir turėkite su savim kokių skanėstų jam pamaloninti. Viskas bus puiku.

Maniau, kad Fabianas nukabins nosį, išgirdęs istoriją, paneigiančią jo versijas apie paslaptingąjį pastatą, bet neatrodė, kad jis būtų atkreipęs į tai dėmesį.

– Kokios rūšies skanėstų? – pasiteiravo jis. – Ant mano kaulų nėra atliekamos mėsos. – Ir, netikėtai sučiupdamas Solę: – Bet gal rasime gardų kąsnelį kur netoliese.

Mergaitė sužviegė ir nusikvatojo, kai Fabianas ją kilstelėjo, pakišo po ja ranką ir nutempė prie papūgos. Abudu kikendami išgriuvo ant grindų. Jiems besiritinėjant ant smėliu nubertų storų lentų, pastebėjau sunerimusį Fabiano žvilgsnį, ir tuoj jo ranka išsitiesė už mergaitės galvos, kad ši per daug nepriartėtų prie paukščio. Papūga išduobė skylę stalo kojoje, dar kartą įniršusi suspiegė ir priteršė ant grindų.

– Taip, taip, drauguži, – ramindamas pasakė Rėjus. – Parodyk jiems.

Rėjus mudviems įpylė po milžinišką porciją saldžios kavos ir tarė:

– Verčiau plaukime nieko nelaukdami – toks oras ilgai neišsilaikys. Pakrantės sargas sako, kad popiet kils audra. Dabar kaip tik jai tinkamas sezonas – *El Nino*. Apgailestauju, vaikinai, bet ne aš nustatinėju žaidimo taisykles.

– Mes būsime pasiruošę po penkių minučių, – pasakė Fabianas pašokdamas.

– Ar mes tikrai ieškosime lobio? – kreipėsi Solė į tėvą. Fabianas aiškiai ją sukurstė.

– Žinoma, vaikuti, – atsakė Rėjus. – Bet nepamiršk: *Keliauti turint viltį yra geriau, nei atvykti.*

–Taip, tėtuk, – atsakė Solė, mėgindama įsidėti kriauklę į ausį ir nelabai klausydamasi tėvo.

– Kas tai? – paklausė Fabianas.

– Robertas Luisas Stivensonas, – pasakė Rėjus. – Tai reiškia, jog kelionėje įgyta patirtis yra svarbesnė už kelionės tikslą. Ar suprantate, vaikinai?

– Viską, ką sakai, gudruoli, – atsakė Fabianas. Kai Rėjus nebegalėjo mūsų matyti, Fabianas suvaidino prisidedantis prie smilkinio revolverį ir nusišaunantis, o kai kėblinome atgal į savo namuką, sumurmėjo:

– Sumauti hipiai. Įsivaizduok, jei turėtum *tokį* tėvą.

– Tavo šįryt gera nuotaika, – pastebėjau.

Jis patylėjo ir apsidairė aplinkui.

– Taip, atrodo. Man reikėjo ištrūkti iš namų.

– Maniau, persiusi dėl to, ką Rėjus pasakė apie aną pastatą.

– Juokauji? Pagalvojau, kad tai fantastika. Man patinka ši vieta. Galėtume pasilikti čia kokiai savaitei.

– Kaip mes iš čia išsikapstysime?

– Nežinau, bet šiandien dar tik penktadienis. Mažiausiai dar keturiasdešimt aštuonias valandas galime negalvoti apie grįžimą, taigi kol kas tiesiog pasidžiaukime.

Plačiadugnėje, tvirtoje Rėjaus žvejybinėje valtyje mes buvome keturiese. Rėjus stovėjo šone užpakalinėje laivo dalyje,

vairuodamas dideliu greičiu, žili jo karčiai plaikstėsi vėjyje nelyginant rimbo virvutės. Aš sėdėjau ant medinio suolelio priešais, žiūrėdamas į vandenį, laivui galvotrūkčiais lekiant pirmyn. Fabianas su Sole gulėjo pirmagalyje, vienas kitam perdavinėdami žiūronus – žvalgės, bene pamatys pelikanus ar banginių uodegas. Nepaisant judviejų priešiškumo per pirmąjį susitikimą, Fabianas su Sole rado bendrą kalbą ir visą rytmetį prakvailiojo drauge. Jis net užsiminė man pereitą naktį, kaip norėtų turėti tokią sesytę. Aš buvau patenkintas. Solė rodė Fabianui netikėtą, bet nuoširdų dėmesį, ir jis dėl to atrodė laimingas.

Iš horizonto, nelyginant tamsi bandelė iš orkaitės, lėtai išniro sala. Paukščiai siuvo palei jos pakraščius kaip parazitai, lyg sala būtų gyvas organizmas, pakankamai didelis penėti kitas gyvybes mainais už apvalymą. Mes kapstėmės artyn per vandenį, kuris atrodė vis kitokios spalvos, kai tik pasižiūrėdavau žemyn. Prie kranto buvęs kavos spalvos, dabar išbluko iki skalūnų pilkumo, o artėjant prie tikslo, dar labiau šviesėjo. Užmačiau po vandeniu nugaišusią auksinę žuvelę, visą išpurtusią, ir pagalvojau apie lobį. Priplaukėme prie nedidelio uosto su prieplauka, kur prisišvartavo turistų pilnas laivas, bet Rėjus nekreipė į juos dėmesio, tik padidino greitį ir nuvairavo prie kitos įlankėlės, kur vietoj prieplaukos tebuvo juodos lavos atodangos. Dar prieš išplaukiant jis mums paaiškino, kad norint vykti į salą reikia specialaus leidimo, nes tai – natūralus draustinis. Pridūrė tokio leidimo neturintis, todėl mūsų kelionė turinti būti pakankamai atsargi.

Įlankėlės vanduo buvo butelio žalumo. Jame augo koralų kekės, kur maitinosi būriai mažyčių žuvelių. Rėjus mus nuplukdė į savo, kaip atrodė, įprastinę švartavimosi vietą, kur laivą nuo salos slėpė didžiuliai išakijusios lavos luitai.

– Turėčiau čia parodyti jums kontrabandininkų olą, bet deja, – pasakė jis. – Jums teks ją tiesiog įsivaizduoti.

Man išlipant valtis pasviro. Vaizdavausi, kaip to vieno mano žingsnio sukelta bangelė ritasi per vandenyno paviršių, galbūt akimirkai sutrikdydama japonų žvejų už tūkstančių mylių nuo čia. Uola po kojomis atrodė grublėta, tarytumei būtume atsidanginę į salą iš švitrinio popieriaus. Kiek galėdamas dažniau žvilgčiojau

į vandenį, vildamasis tarp mikliai nardančių žuvelių ir koralų vainikų įžiūrėti ispaniško sidabro žvilgesį.

Ši sala, kaip ir dauguma geriau žinomų jos gentainių Galapaguose, nepasižymėjo augalijos gausumu, užtat čia knibždėjo gyvūnų: mėlynkojų smigikų poros, įspūdingo didumo iguanos, lėtai judantys rudųjų pelikanų pulkai. Užtikome net albatrosą, ramiai sukantį lizdą už erškėčių krūmo. Rėjus pasirodė besąs tikras žinovas, ir, mums vaikščiojant po salą, karštai rodė įvairias gyvūnų rūšis, būdingas tai vietovei.

– Bet kur tas prakeiktas lobis? – šnipštelėjo man Fabianas, Rėjui džiūgaujant dėl seklumoje išdykaujančios jūrinės ūdros.

Per valandą mes spėjome pamatyti puikiausius galapaginių kirų, jūrinių šarkų ir fregatų egzempliorius, jau nekalbant apie jūrines iguanas bei kyliauodegius driežus. Pagaliau Rėjus tarė:

– Jei norėtumėte pamatyti daugiau, mums tektų plaukti į Galapagų salas, kitaip sakant, išsinuomoti šiek tiek didesnį laivą. Ir sulaužyti kur kas rimtesnius įstatymus. Tai kaip, vaikinai? Pasirengę grįžti?

– O kaip lobis? – paklausė Fabianas. – Kur jis galėtų būti?

– O, lobis. Niekas nežino, bičiuli. Gali būti bet kurioje iš tų mažų įlankėlių. Lukterkit. Žinote, kas tai? Purpurinė tirana. Labai retas paukštis.

– Manau, dabar pats laikas būtų pradėti ieškoti lobio.

Rėjus nusisuko nuo paukščio, ir šlapios plaukų sruogos sutabalavo ant jo liemenės nugaros.

– Tu teisus. Paplaukiokime, kol neužklupo audra. Žada būti smarki. – Jis nuvedė mus į įlankėlę su juodu smėliu ir vulkaninės kilmės uolienomis, kur nuo didžiulių kiaušinio pavidalo akmens luitų toli į jūrą driekėsi šešėliai.

– Čia daugybė tinkamų užkampių ir plyšių, kur galima slėpti lobį, – pasakė Rėjus. – Aš pradėsiu nuo čia, o judu pasižvalgykite po likusią įlankos dalį. – Jis nusimetė šortus, liemenę, ir netrukus tebuvo matyti judančios riešuto rudumo galūnės, mikliai besiriančios horizonto link. Solė šoko į vandenį paskui jį.

– Tai neteisinga. Mes jai pažadėjome, kad ieškosime lobio, – pasakė Fabianas.

– Ji atrodo visai laiminga, – pasakiau.

– Na ir kas. *Aš* jai pažadėjau.

Aš atsidusau.

– Gerai. Apsidairyk aplinkui. Jei tu būtum Frensis Dreikas, kur slėptum lobį?

– Nevaidink globėjo.

– Elgiesi kaip koks mulkis, visai nepanašu į tave. Eime paplaukioti.

Atsakydamas jis kilstelėjo sugipsuotą ranką.

– Galėtum irtis viena ranka, – pasiūliau.

– Tu eik. Net ir man aišku, kad lobio negali būti tokioje seklioje įlankėlėje, kur nesunkiai priplauktum net su gumine valtele. Aš pabūsiu čia.

Plaukdamas aš vis dirsčiojau į krantą. Fabianas sėdėjo nė nežiūrėdamas į vandenį, mašinaliai valydamas veidą alkoholiu suvilgytu tamponu. Iš tolo atrodė, kad jis šnekasi pats su savim. Rėjus jau po kelių minučių liovėsi apsimetinėjęs ieškantis lobio ir savo dukrelės džiaugsmui pradėjo svaidyti ją į orą ir gaudyti mažą kūnelį, prieš jam atsitrenkiant į vandenį.

– Oras keičiasi, – pasakė jis, kai išlipome iš vandens. – Verčiau nešdintis iš čia, o tai įstrigsime.

Virš galvos ėmė kauptis debesys, suformuodami lyg ir dangtį, spaudžiantį žemiau esantį orą tarsi delnas spaustų žaislinės dėžutės su figūrėle viduje viršų. Darėsi vis karščiau. Gyvūnai sukruto: paukščiai šaudė ore, iguanos spruko į saugų prieglobstį.

– Norėčiau jus paplukdyti aplink salą, bet mes negalime čia likti. Turistų laivai jau kadai bus išplaukę, ir mums reikia tą patį padaryti, – pasakė Rėjus.

– Mes negalime išplaukti. – Fabianas atkakliai žiūrėjo į jį. – Aš noriu rasti nors kiek lobio. Mes čia dėl to ir atplaukėme. Jūs mums nedavėte progos.

Rėjus, šluostydamasis rankšluosčiu, nusijuokė.

– Klausyk, vaike. Juokai juokais, bet šioje saloje nėra jokio sumauto lobio. O jei ir būtų, mes jo nerastume. Mums reikia dingti tučtuojau, kol neužėjo audra.

Fabianas atsistojo.

– Nesąmonės. Mes čia atvykome lobio.

– Tu ką, rimtai? Nejuokauji? Maniau, tu taip sakei dėl mano dukros. Tau gi penkiolika metų.

– Tėtuk, ar galime dar nors truputį paieškoti lobio? – paklausė Solė.

– Aukseli, galėsime jo ieškoti kur nors kitoje vietoje. Dabar turime mauti iš čia, arba bus riesta.

– Lobis, – pasakė Fabianas. – Aš pažadėjau Solei, kad rasime lobį, ir mes jį rasime.

Rėjus apglėbė Fabianą per pečius ir norėjo jį pasivėdėti į šalį, bet Fabianas nubloškė jo ranką.

– Lobis.

– Na, gerai. Aš demokratiškas vyrukas. Enti, tu turi sprendžiamąjį balsą.

– Gal mes galėtume vėl atplaukti jo paieškoti rytoj, jei artinasi audra, – pasakiau. – Nors, šiaip ar taip, lobis buvo mūsų tikslas.

– Taigi. Dabar jau „tikslai", – sumurmėjo Rėjus. – Tiek to. Eime prie laivo ir pažiūrėsim, kas ten darosi. Bet lemiamas žodis bus mano. Velnio vaikigaliai.

Mūsų įlankoje vanduo putojo ir daužėsi į uolas. Kai mes leidomės taku į pajūrį, aš nužvelgiau vandenį ir pamačiau, kad net žuvys nunėrė slėptis. Medžiai ir krūmai spurdėjo vėjyje, tarsi veržtųsi iš tramdomųjų marškinių, nenorėdami laikytis ramiai.

Kai tik mes sulipome, Rėjus pradėjo atrišinėti laivo lynus.

– Aš nesiruošiu rizikuoti savo paties ir dukters gyvybe dėl kažkokio vaikiščio, kuris nesugeba suaugti, – pasakė. – Išplaukiame tučtuojau.

– Žiūrėkite. – Fabianas žiūrėjo pro bortą į vandens paviršių. – Ten kažkas yra. –Akimirką man pasirodė, kad tarp koralų sužybsėjo kažkoks metalinis daiktas, bet atsiritusi įnirtinga banga uždengė vaizdą.

Fabianas nusimetė sportinius marškinėlius.

– Aš tik patikrinsiu kas tai. Ilgai netruksiu.

Tarsi atsiliepdamas į jo pasiūlymą laivas susverdėjo, ir aš vos neparpuoliau. Man darėsi bloga jau vien būnant ant vandens čia,

uoste, jau nekalbant apie kelionę namo. Apkabinau Solę daugiau norėdamas pats pasijusti tvirčiau, negu apsaugoti ją – jos kojytės atrodė tvirtos kaip tikros jūreivės.

Rėjus įjungė motorą, bet Fabianas tebespoksojo į vandenį. Rėjus šūktelėjo jam, perrėkdamas variklio triukšmą ir vėją:

– Tu nelipsi į vandenį. Šitos srovės sutarkuos tave į koralus, kaip prakeiktą parmezaną. Pamiršk apie tai.

Fabianas stovėjo tvirtai, atsilaikydamas prieš kiekvieną naują bangą, puolančią laivą.

– Nebūkite juokingas. Aš nebijau jūros. Ten apačioje – lobis.

– Vis tiek tau negalima plaukti, – įsiterpiau. – Tavo tvarstis.

Visą laiką Fabianas trynė gipsinį tvarstį į metalinį laivo šoną tarsi kasydamasis. Dabar kiek galėdamas stipriau trenkė jį į bortą. Vėl pakėlė ir vėl trinktelėjo, lyg daužydamas nepasiduodantį kiaušinį. Gipsas sueižėjo, plyšiai atskyrė mūsų klasės draugų parašus ir epigramas. Fabianas tempė nuo rankos tvarstį kaip virtuvinę pirštinę, pasitelkęs į pagalbą laivo bortą, ir pagaliau išlaisvino ranką. Plačiai užsimojęs sviedė tvarstį į jūrą, kur jis pliumptelėjęs nugrimzdo. Verenos parašas vandenyje išskydo raudona ir violetine spalva. Jo ranka buvo blyškesnė nei visas kūnas, ir jis smarkiai ją trynė, barstydamas į vandenį apmirusios odos skutelius lyg konfeti. Stovėjo, pasirengęs nerti.

– Tu ten nešoksi, – Rėjus puolė artyn ir norėjo jį sugriebti.

– Lobis, – Fabianas pamerkė Solei. Tuomet lyg koks harpūnas perskrodė putas ir tučtuojau dingo iš akių.

– „Aš nebijau jūros“. Tas vaikis nieko neboja, – pasakė Rėjus. – Jei jis per kelias minutes neišsiskaidys į faršo debesį, išplauksime tą pačią sekundę, kai jis čia užlips. Nenuleisk nuo jo akių.

Fabianas buvo geras plaukikas – kaip jau minėjau, jis buvo nepralenkiamas visur, kur galima buvo pasirodyti – bet aš būkštavau, kad iš šito šulinio jis neišlips. Rėjus buvo nusigręžęs, nes atrišinėjo paskutinį lyną, todėl nepamatė to, ką matėme mudu su Sole. Dugnu judėjo mirguliuojanti figūra, srovės pagauti juodi jo plaukai stovėjo piestu. Bangavimo nublokštas į šoną mirks-

niui pradingo, po to nėrė į šešėlius ir apsisuko kilti į paviršių. Išniro blyški ranka pergalingai suspaustu kumščiu ir per bangų mūšą ėmė artėti link mūsų, tarsi varoma kokio milžiniško jūrų gyvūno. Ilgos Fabiano galūnės plakėsi į šoną laivo, siūbuojamo sukilusių bangų. Padėdamas jam įlipti, pamačiau įbrėžimą ant jo kairės kojos ir kraujo pėdsakus plaukuose. Rėjus padidino variklio apsisukimų skaičių, ir mes rovėme iš ten.

– Dabar patenkintas? – šūktelėjo Rėjus. – Žmogau, tai buvo pavojinga. Paskutinį kartą darau tau paslaugą. Ką tu vis dėlto tikėjaisi rasti?

– Lobį, – sunkiai alsuodamas ištarė Fabianas, gulėdamas ant nugaros.

– Ar tau viskas gerai? – paklausiau.

Nekeipdamas į mane dėmesio, jis prikišo vis dar suspaustą kumštį Solei prie veido ir lėtai jį atgniaužė. Mergaitės veide susirūpinimą pakeitė netikėjimas ir galiausiai nuostaba. Fabianas spindėjo iš džiaugsmo – tokio aš dar nebuvau jo matęs. Daiktas jo delne atrodė pajuodęs, susisukęs, tačiau aiškiai ir nepaneigiamai tai buvo sidabro moneta.

* * *

Mes skriejome žemyno link nuo vienos bangos keteros ant kitos, genami vėjo, ir ne pokalbiai mums buvo galvoje. Stovėjau laikydamasis įsitvėręs šalia Fabiano, kuris žvelgė atgal į salą, o jo akyse žibėjo triumfas. Solė stovėjo greta tėvo, viena ranka įsikibusi jam į koją, kitoje be paliovos vartaliodama monetą. Po dvidešimties minučių audra pasiliko užpakaly mūsų ir Rėjus, po truputį mažindamas greitį, sustabdė laivą ramesniuose atviruose vandenyse. Dirstelėjo žemyn į Solės ranką ir prisiartino prie mūsų.

– Tu ją pradžiuginai, – tarė jis Fabianui. – Atrodo, turiu tavęs atsiprašyti. Aš tik vieno nesuprantu – kada tu įsigudrinai ją įmesti. Mes nenuleidome nuo tavęs akių, kai laužei gipsą.

– Aš galiu bet kokį daiktą priversti išnykti, – pasakė Fabians. – Paklauskite Enčio – jis jums pasakys. Kai jūs visi maudėtės, aš iškrapščiau monetą iš tvarsčio. Paskui tik beliko įmesti ją į van-

denį kur nors arti laivo. Ir aš neketinau jos ten palikti. Ji viena iš nedaugelio daiktų, kuriuos man padovanojo tėvas.

– Ar tu tikrai nori monetą atiduoti jai? Jei ji išties turi ką nors bendra su pasaulio taurės varžybom, tai turėtų būti vertinga.

– Nee – tokias dalino dykai su grūdų dėžėmis. „Pasaulio taurės didvyriai". Tokius daiktus galima atiduoti. Ji gali ją turėti. Aš daugiau tuo nebetikiu.

– Žiūrėkite! – sušuko Solė iš laivo priekio, vis dar tvirtai spausdama savo brangenybę iškeltoje rankoje.

Rėjus nusišypsojo Fabianui ir tarė:

– Ką gi, ačiū. – Tada šoko atgal prie šturvalo. – Kur, aukseli?

Solė parodė, ir Rėjus paleido laivą visu greičiu. Mudu su Fabianu stovėjome ir žvelgėme į jūrą priešais, trokšdami pamatyti pirmi. Po dešimties minučių Rėjus vėl išjungė motorą, ir dabar mes lengvai sūpavomės ant bangų nejudėdami iš vietos. Aš nieko negirdėjau, išskyrus aplink laivo korpusą teliuškuojantį vandenį. Ėmė dulkti smulkus lietus, ir aplink mus susidarė miglos ratas. Niekas nekalbėjo. Tada ir išgirdau: giliai po vandeniu iškvepiamą orą, po to vandens paviršių kliudančių purslų garsą. Mudu su Fabianu susižvalgėme ir apsidairėme. Mus supančiame baltame miglos rate vanduo buvo ramus. Visi žiūrėjo priekin, o aš pasukau galvą į kairę ir išvydau pirmas. Jūrų gyvatė. Lochneso pabaisa. Iš vandens, už dešimties pėdų nuo mūsų, lindo visa virtinė didžiulių gūbriuotų slankstelių, skubančių į kažkokį nepasiekiamai tolimą galutinį tikslą, visai nepaisydama mūsų. Ir vėl triukšmas: milžiniški plaučiai po vandeniu išsipūtė ir sušvilpė, banginiui iškvėpus.

– Kuprotasis banginis, – tyliai ištarė Rėjus. – Pats geriausias. Gal pamatysim, kaip jis iššoka apsižvalgyti.

Mes dar pusę minutės palaukėme tyloje, ir tada horizontas sprogo. Banginis kone visai iššovė iš vandens – ne apsižvalgymas, o stačiai skrydis – ir vėl plojosi į vandenį su tokia jėga, kad aptaškė valtį. Tai įvyko taip greitai ir taip netikėtai, kad abu šitie veiksmai – šuolis ir nusileidimas – atrodė atlikti vienu metu. Nejučia mums išsprūdo pritarimo šūksmai.

Aš vos spėjau atsitokėti nuo matyto vaizdo, kai Fabianas pasakė man į ausį:

– Nežiūrėk žemyn.

Aš pažiūrėjau žemyn. Po mumis judėjo kitas banginis. Pilka jo oda atrodė kaip nugrimzdusio apokalipsinio bokšto betonas.

– Jei ir šitas sumanys dėti šuolį...

– ...tai mus išsvies į orą kaip ruonio jauniklį, – užbaigė Fabianas. – Šiurpas krečia.

Banginis ir toliau vangiai, lėtai vartėsi po mūsų laivo korpusu, o pagaliau praplaukęs pliaukštelėjo peleku per vandenį.

– Jis mums mojuoja, – pasakė Solė.

– Ne, jie taip apsvaigina žuvis, – paaiškino Rėjus. – Tai vadinama uodegos smūgiu. Jie tokiu būdu pritrenkia ištisus guotus silkių.

Fabianas atsigręžė į mane ir dėjosi žiovaujantis.

Įkyrus lietus daugiau niekam neberūpėjo. Mes laukėme, trokšdami išvysti dar vieną šuolį, ir sulaukėme: šįsyk didesnis banginis kone visai iššoko iš vandens, akimirką pakibo ore ir vėl paniro, suaižydamas tylą.

Stebėjome, kaip banginiai išsirikiavę plaukia į šiaurę, sutartinai pakeldami ir nuleisdami uodegas. Netrukus jie dingo iš akių.

– Panorėjus būtų galima sekti paskui juos iki pat Kolumbijos, – pasakė Rėjus, – bet mums vis dar gresia audra.

Laive tvyrojo pasitenkinimo kupina tyla. Kai tik užmerkdavau akis, atgydavo akių tinklainėje atsispaudęs vaizdas – dingstantis banginis. Vėl prisiminiau, ką Fabianas buvo sakęs apie atmintį, ir norėjau kaip nors fiziškai išdeginti šią patirtį, kad ji niekuomet manęs nepaliktų.

Dėl audros Rėjus buvo teisus. Nors mes ją ir palikome užpakaly, ji mus sekė su nauja jėga. Kai atsigręžęs pažiūrėjau į tą pusę, iš kur plaukėme, jūros pakraščiai buvo apvesti juodai tarsi gedulingas popierius. Nusileido ankstyva prieblanda, ir aš pradėjau virpėti nuo pasikeitusios oro temperatūros.

Artėdami prie žemyno, mes pirmąsyk išvydome vandenyje kitą laivą. Netrikdomas bjauraus oro, milžiniškas baltas turistinis laivas, aplenkęs išsikišusią pakrantės dalį šiauriniame Pedraskados gale,

varėsi tiesiai į mus. Jo deniai žėrėjo gintarine šviesa, tamsumoje siūbavo spalvoti žibintai, pakabinti tarp dviejų vienodų stiebų. Griežtos linijos ir tamsūs paspalvinti laivo iliuminatoriai atrodė kaip įžeidimas Rėjaus žvejybinio laivelio romantikai, ypač po banginių reginio.

– Tie vyrukai verčiau tegu nesiartina, – pasakė Rėjus, – antraip mes turėsime bėdų. Tai didelis laivas.

Jo žodžiai suveikė kaip burtažodis. Regėjos, dar nespėjus jam jų ištarti, laivas ėmė artėti į mus. Mačiau iš jo kilvaterio veržiantis du vienodus įnirtingus putų srautus, lenktus lyg rytietiški kardai – net mano neįgudusiai akiai buvo aišku, kad jie pakankamai dideli mus apversti. Rėjus paleido valtį visu greičiu, stengdamasis pasprukti, tačiau kylantys vandenys didžiuliais kąsniais prarydavo kiekvieną motoro įstangą. Laivas stengėsi mus aplenkti, bet padėtis tik dar labiau blogėjo. Mes šaukėme ir mojavome. Laivas vis artėjo. Išgirdau džiazo muziką, pamačiau vyrus sportiniais švarkais ir elegantiškas moteris, stoviniuojančius prie stiklinių durų, vedančių į vieną iš daugelio laivo denių. Galėjau įžiūrėti jų veidus, atskirti kiekvieną muzikinę frazę. Tariausi girdintis krištolo taurių skimbčiojimą, jiems keliant man nežinomus tostus. Rėjus triskart paspaudė klaksoną, garsas nuaidėjo kaip apgailėtinas švilpukas, bet jis patraukė denyje susirinkusių žmonių dėmesį. Vyras ryškiai mėlynu švarku kilstelėjo į mus stiklą, kitas nusiėmė skrybėlę, o jų laivas plaukė kaip plaukęs. Jis praplaukė priešais mus, ir Rėjus suriko mums laikytis, kai sujudintas vanduo plūstelėjo į mus. Rėjus stengėsi apsukti valtį nosim į bangas, kad jos nesitrenktų į šoną, bet nelabai ką galėjo padaryti. Vieną sekundės dalį mes pakibome ore, besvoriai tarsi parko atrakcione. Girdėjau, kaip suriko Solė, mačiau, kaip sumišęs Fabianas spaudžia virvę. Paskui su trenksmu nudardėjome žemyn. Aš smarkiai susitrenkiau galvą į laivakablį, pasislėpusį tarp jūros dumblių, ir visas įsitempiau, kai mus užliejo vandens siena.

– Mes galėjome nuskęsti, po velnių, – virė pykčiu Rėjus.– Neįtikėtina. Aš paduosiu skundą uosto valdžiai.

Audra priartėjo ir įsišėlo kaip reikiant. Lauke lietus pliaupė nuo palmių lapų stogo, o viduje Rėjus, stovėdamas prie baro, pjaustė raudoną ankštinį pipirą.

– Dabar aš išliesiu pyktį, o tada pagaminsiu kai ką, nuo ko mes visi pasijusime daug geriau, – pažadėjo jis.

Užėjęs už baro, ištraukė didelį ananasą ir padėjo jį ant stalo. Į užpakalinę sieną buvo atremtas kūjis; jis nusitvėrė jį už rankenos, iškėlė virš galvos ir suriaumojęs tvojo kūju į ananasą. Ananasas nuvirto kartu su stalu, medžio nuolaužos ir vaisiaus gabalai išsilakstė į šalis. Solė džiugiai sukrizeno.

– Jau geriau, – Rėjus grįžo prie baro ir toliau smulkino pipirą.

Papūga įkrypavo pasižiūrėti, kas dedasi, ir ėmė kapoti medžio ir ananaso atplaišas.

– Aš nepamačiau laivo pavadinimo, – tariau.

– Nesvarbu, – pasakė Rėjus. – Aš žinau, iš kur jis atsidangino. Statau penkiasdešimt dolerių, kad tai kas nors iš to kupolo gyventojų. Aš išvilksiu juos į dienos šviesą. O dabar visi atsipalaiduojame – šitas viską sustatys į vietas. – Paėmęs plonai supjaustytus čili griežinėlius, suvertė juos į keptuvę ant dujinės viryklės. Tada į puodą pradėjo laužyti didelius tamsaus šokolado gabalus, maišydamas mediniu šaukštu. – Karštas šokoladas, majų receptas, – paaiškino. – Puikiausias atlygis šauniesiems lobio ieškotojams ir priešnuodis vos neįvykusiam laivo sudužimui.

Mes gėrėme šokoladą su čili, o virš galvų barbeno lietus.

– Ką gi, – pasakė Rėjus, ištuštinęs savo puodelį.– Aš einu į miestą paskambinti uosto administracijai. Neturiu supratimo, kur mano žmona. Ar judu, vaikinai, galite pusvalandį pabudėti prie baro? Jei kas nors atvyktų, tiesiog įpilkite išgerti ir pasakykite, kad aš tuoj grįšiu. Nors neįsivaizduoju, kas galėtų atvykti per tokį orą, bet penktadienio vakare ką gali žinoti...

– Jokių problemų, – pasakiau.

– Solita, – tarė Fabianas, – Ar neparodytum dar kartą savo lobio?

Tebegniaužda ma monetą, mergaitė priėjo artyn. Abejoju, ar ji būtų leidusi Fabianui net prisiliesti, jei jis nebūtų jos suradėjas, bet dabar klusniai ją ištiesė, ir kol Fabianas kalbėjo, susižavėjimas nedingo iš jos akių.

– Supranti, karalius Maradona buvo actekų karys, jis narsiai kovėsi su nedorėliais konkistadorais mūšyje už Pietų Ameriką. Ši moneta turi būti jo turto dalis. Matai, čia parašyta „Meksika'86? Vadinasi, ji iš jo karalystės Meksikoje, ir tai buvo, na...1586 metais.

– Mūšiai su konkistadorais vyko vėliau, – pasakė Solė. – Mes mokėmės per istorijos pamoką.

– Na, tu žinai daugiau už mane, – nusileido Fabianas. – Eik pas tėtį.

Ji pasižiūrėjo pašaipiai klausiamu, o paskui išteisinančiu žvilgsniu. Įsidėjusi monetą į kišenę, išbėgo iš baro pas tėvą, ketindama eiti kartu su juo į miestą. Papūga tingiai kapojo Fabiano kėdės koją. Jis nenuleido nuo jos budrių akių.

– Gerokai ginčytinas naujas požiūris į Anglijos–Argentinos pasaulio taurės kovą, – pastebėjau.

– Užsičiaupk, – geraširdiškai atsakė Fabianas. – Žinai, aš pradedu suprasti, kam žmonėms reikia vaikų. Suaugę pamiršta, kaip reikia teisingai žiūrėti į dalykus – per daug tikrovės jiems maišo – tada gimdo vaikus ir gauna antrą galimybę. Tai asmeninė nesėkmė.

– Ar tai reiškia, kad tu nusivylei savim?

– Tik ne aš. Jokiu būdu.

– Privalai pripažinti – tai, ką Rėjus šįryt pasakė apie kupolą, kaip ir nuneigia galimybę, kad tai galėtų būti Amnezijos klinika.

– O ką jis pasakė? Rėjus žino apie tai ne daugiau už mus. Mes težinome viena – tie, kas gyvena ten viršuje, kas jie bebūtų, nori likti nežinomi.

– Bet laivas... Man jie pasirodė kur kas labiau panašesni į turtingus atostogautojus, nei į ligoninės pacientus.

Kalbėdamas Fabianas užsidegė cigaretę ir atsilošė kėdėje. Mūsų pokalbio metu jo balsas, perrėkdamas lietų, tai kilo, tai leidosi, nelyginant instrumentas. Iš tikrųjų tai jis mankštino savo vaizduotę. Jis garsiai mąstė taip, kaip grotų virtuozas, apnuogindamas mano vaizduotės trūkumus, įspūdingai išsilenkdamas kliūčių, kuriuos jam ant kelio statė tikrovė.

– Štai kas veda mane prie naujos versijos, – dėstė jis. – Mes žinome, kad ten gali būti įrengta klinika...

– Teoriškai.

– Mes dar nežinome, kad pastatas nėra klinika...

– Bet greičiausiai nėra.

– Taigi laivas, vos nenuskandinęs mūsų, lengvai galėtų būti gero daktaro, suorganizavusio pacientams pasiplaukiojimą.

– Fabianai, mes juos matėme. Tai nebuvo pacientai. Tai buvo žmonės, pramogaujantys savo malonumui.

– Būtent. Jie pramogavo savo malonumui, gyvendami dabartimi.

– Tai kaip tu tą aiškini?

– Aš aiškinu šitaip – o ką, jeigu... ką, jeigu tu praradai atmintį, bet pasijutai toks išsilaisvinęs, *jog nenori, kad ji grįžtų?* Jeigu tie žmonės laive taip smagiai leido laiką todėl, kad sunkiaisiais ligos atvejais *vienintelis* daktaro Menosmalio gydymas yra priversti juos džiaugtis dabartimi?! – Jis buvo patenkintas savo improvizacija. – Juk tai nuostabu.

– Ką gi, skamba gražiai. Bet paklausyk...

– Manai, aš pasiduodu? Tai jau ne. Dar nepasiduosiu. – Jis užsidegė cigaretę ir išpūtė dūmų srovę iš visų plaučių. – Niekas manęs neprivers.

Ir parvirto ant nugaros su visa kėde, nes koja nebeatlaikė jo svorio ir nepaliaujamo papūgos kapojimo.

– Ir paukščiai! – šūktelėjo juokdamas prieš savo valią. – Girdi? Niekas neprivers.

Paukštis klyktelėjo.

– Girdėjai? – tariau. – Kažkas atvažiavo.

Tryliktas skyrius

Selės Laitfut atvykimas pakeitė viską. Vieni mes būtume galėję užbaigti savo nuotykį be ypatingų nuostolių, tačiau jai pasirodžius scenoje reikalai neišvengiamai turėjo nueiti per toli. Ji buvo kaip baisus katalizatorius, viską išjudinantis, įkaitinantis ir pagilinantis kiekvieną konfliktą. Turėjome numatyti tai iš pat pradžių, nors tuo metu dar nieko nežinojome.

Kitaip tariant, *aš* turėjau numatyti.

Per lietų mes išgirdome jos gremėzdiško ševroleto pikapo riaumojimą ir liovėmės juoktis, pamiršę, kad pagiežinga papūga suniokojo Fabiano kėdės kojį. Fabianas nerangiai pakilo, aš irgi atsistojau jai įėjus. Su visu savo vertės nusimanymu, kaip berniukai, kuriems patikėta atsakomybė, mes pasveikinome viešnią ir kaip robotai išpylėme iš anksto paruoštą frazę: Rėjaus nėra, jis po minutės grįš, gal galime jums pasiūlyti išgerti?

Iš pat pradžių ji išmušė mus iš vėžių.

– Ar jis čia?

Pirmiausia pagalvojau, kad jai per trisdešimt. Vėliau sužinojau, kad trisdešimties ji dar neturi. Vilkėjo pažįstamą turistinę uniformą: žydra skarelė, kuria buvo perrišti trumpai kirpti šviesūs plaukai, pūpsančios žygio kelnės ir solidūs rudi auliniai. Pastaruosius, kaip ir visą kitą, dengė plonytis dulkių sluoksnius, nors ir lijo. Jos oda irgi atrodė prieštaringai: išblyškusi, nors ji aiškiai buvo iš tų žmonių, kurie didžiąją laiko dalį leidžia gryname ore. Po kaklu jai kadaravo odinis raištelis su gyvulio dantim, perskirdamas ryškiai raudonus sportinius marškinėlius grubiai nukirptomis rankovėmis.

– Ar jis čia? – pakartojo. Tiek ispaniška, tiek angliška jos tartis nekėlė abejonių, bet girdėjosi dar kažkokia priegaidė – skandinaviška, pagalvojau aš. – *Esta aqui?* Ar jis čia? Berniukai, ar jūs mokate kalbėti?

– Mhm, Rėjaus čia nėra. Jis savininkas. Jis bus...

– Jei jis čia būtų, judu žinotumėt, apie ką aš klausiu. Jo čia nėra. Puiku.

Prilaikydama skarelę, ji prispaudė rankas prie kaktos, lyg bandydama nutverti mintį. Iš po raiščio išsipešė plona plaukų sruogelė. To nebūtų atsitikę, jei ne vienas faktas: jos pirštas, ant kurio paprastai maunamas vestuvinis žiedas, buvo švariai ir žavingai nukirstas per vidurinį sąnarį. Primerkė akis, kurios pasidarė panašios į siaurus trikampius, tarsi nupieštus jai ant veido, ir stovėjo taip apie pusę minutės, virpėdama įtemptu tarsi laikrodžio spyruoklė kūnu. Paskui, matyt, minčiai išsikristalizavus, akių trikampiai vėl atsimerkė, ir blyškios rankos nusviro prie šonų.

– Gerai, – pasakė ji. – Tai yra gerai. Jis greitai čia bus. Tai reiškia, kad aš galiu pasilikti, jei teisingai apskaičiavau potvynius – negaliu šito garantuoti. Greičiausiai ir judu nenutuokiate apie potvynius. Man jūs neatrodote panašūs į tikrus pajūrio dykūnus. Norėčiau alaus ir ko nors užvalgyti. Ir lovos.

– Mes čia nedirbame, – pasakiau.

– Bet galime padėti, – įsiterpė Fabianas.– Sakai, alaus. Jokių problemų. Leiskite man. Prašome prisėsti, jei rasi sveiką kėdę, kurios dar nesurijo mūsų papūga.

Jis nuėjo prie šaldytuvo už baro, ištraukė drėgną, žvilgantį Pilsnerio butelį ir padavė jai, nubraukęs kaklelį savo marškinių skvernu.

– Kai dėl maisto – bijau, kad Reimondas, mūsų šeimininkas, šiuo metu užsiėmęs derybomis su uosto valdžia, bet netrukus grįš.

Selė Laitfut, nežiūrėdama į jį, paėmė butelį, nugėrė gerą mauką alaus ir atgalia ranka nusišluostė burną.

– Tai valgyt nieko nėra? – pasiteiravo.

– Aš vardu Fabianas. O čia – Entis. Mes čia irgi svečiai. Nors ir labai norėtume tau padėti, mes nežinome, kur yra maistas. Bet gal suvartotum gabalą manęs, kol mes laukiame grįžtant Rėjaus?

– Aš nevalgau mėsos, tokia mano taisyklė. Be to, kaip matau, iš tavęs teišeitų viščiukiena, ar ne? Verčiau palauksiu.

Fabianas nesmagiai nusigręžė. Jis nesitikėjo tokio nedraugiško atsakymo.

– Kuo tu vardu? – pasiteiravau vildamasis sušvelninti padėtį.

– Selė Laitfut.

Fabianas prunkštelėjo ir vėl įsijungė į pokalbį:

– Ar tu – raudonodė indėnė?

– Ar aš panaši į raudonodę indėnę? – kreipėsi ji į mane. – Tavo draugas ne itin sumanus, ar ne? Regis, tu atstovauji intelektualiajai pusei.

Dvigubą nokautą gavęs Fabianas, nutaisęs dalykišką veido išraišką, ėmėsi taikyti vieną prie kitos kėdės nuolaužas. Virš mūsų galvų lietus kaip su pirštais brazdino palmių lapų stogą.

– Įdomus vardas, – surizikavau.

– Jis netikras, – atsakė jinai.– Bet jei mes rasime bendrą kalbą, aš gal ir papasakosiu tau, iš kur jis atsirado.

Tada ji pradėjo savotišką ritualą, iš dalies panašų į rūpestingą kūno priežiūrą, iš dalies – į saugumo patikrinimą. Viena po kitos perbraukė kojas nuo gurnelių aukštyn, kiek leido kelnės. Paskui rankas – kairę plaštaką uždėjusi ant dešiniosios riešo, glostančiu judesiu braukė per šlakuotą ranką, kol nykštys atsidūrė pažastyje, ir vėl žemyn. Galiausiai dešinė plaštaka atsidūrė ant kairiojo riešo, slystelėjo iki pažasties duobutės ir atgal, stabteldama ties bevardžiu kairės rankos pirštu. Ji pastebėjo mano žvilgsnį ir pirštais uždengė bigę, slėpdama ir glostydama ją tuo pat metu.

– Čia dar šis tas, ko tau kol kas nereikia žinoti, – pasakė.

Fabianas, pasitraukęs į kampą su alaus buteliu, dabar vėl atsargiai prisigretino ir atsisėdo už stalo drauge su mumis. Plikomos kavos ir išdžiūvusių laimo sulčių kvapai, įsigėrę į medinę pastogę, kūrė išskirtinį mikroklimatą, dvelkiantį rudojo cukraus aromatu – ir užlietą vandens. Ši diena nebuvo paženklinta spindesio kaip praėjusi – tai buvo skendimo diena.

Tylėdami mes sėdėjome po tamsiomis gegnėmis ir pusiau sutrūkinėjusių žibintų girliandomis tarp kėdžių ir stalų atplaišų, o lauke bangos daužėsi į smėlį.

– Rėjus turėtų greit grįžti, – krenkštelėjęs nutraukiau tylą.

– O tuo tarpu kodėl mums neišėjus pažiūrėti, ar jis neatplaukė, – pasakė Selė.

– Ko tu vis dėlto lauki? – paklausė Fabianas.

– Pamatysite. Eime su manim. – Pro lietaus uždangą ji žengė lauk į paplūdimį.

Vanduo buvo prarijęs didelę kranto dalį ir vis dar tvino, drumzlinas kaip paplavos.

Aštrus kaip adatos lietus kapojo iš viršaus, drauge su Ramiojo vandenyno antpuoliais sudarydamas pavojingą žandikaulių ir siuvamosios mašinos mechanizmų kombinaciją. Selė, iš visko sprendžiant, audroje jautėsi kaip žuvis vandenyje; mudu su Fabianu merkėmės, o jos veidas atsipalaidavo, atrodė išsilaisvinęs.

– Ar matote ką nors? – paklausė ji.

– O ko mes žvalgomės?

– Horizontas turi atrodyti kitaip. Turi pasikeisti vandens paviršiaus faktūra. O tada suprasite.

Fabianas atrodė suglumęs tiek pat kiek ir aš. Mes nerangiai sekėme jai iš paskos. Pakrantė buvo nuklota galybe audros išmesto šlamšto – voliojosi vinių prikalinėti sieliai, aprūdijęs alyvos bidonas, palmių lapai, žali kokoso riešutai – bet niekas iš to nepatraukė jos dėmesio.

– Gal audra neleidžia jam priartėti, – susimąsčiusi ištarė ji. – Gal aš apsirikau. – Ji buvo nusiavusi aulinius ir dabar žengė per smėlį su nerimu ir viltim. – Jis turi būti čia, suprantate? Aš negalėsiu čia likti, jei jis nepasirodys. Ar kuris iš jūsų turite žiūronus? – lietaus čiurkšlės po truputį plovė dulkes jai nuo veido.

Lietus šiek tiek aprimo. Ore pakibo lengva rūko miglelė.

– Man reikia jo sulaukti. Tada galėsiu atsikvėpti.

– Bet *kas* tai?– paklausė Fabianas.

– Mano pragyvenimo šaltinis.

– Gerai, bet *kas* jis yra?

– Tu sakei, kad vandens paviršius turi pasikeisti? – įsiterpiau.

Tarp bangų, apie penkiasdešimt pėdų nuo kranto, vanduo atrodė nelygesnis, kone dantytas. Beveik nematomas po vandeniu ryškėjo plokščias platus daiktas, jis atrodė judantis. Tas vaizdas kėlė nerimą.

Selė Laitfut nusišypsojo. Nuo nosies jai kaptelėjo lašas vandens.

– Ana kur jis, – sumurmėjo.

Keistenybė leidosi vandens blaškoma ir gabenama, tačiau tuo pat metu atrodė nepaklūstanti jo valiai. Nuo jos sklido keistos vilnys. Artėjant prie kranto, jos kontūrai migloje mainėsi. Aš pradėjau skirti ir garsus – kleketavimą, rietenų triukšmą, nepaaiškinamai sklindančius nuo daikto podraug su keistu judėjimu ant jo paviršiaus.

– Aš visą savaitę jo tykojau. Liksiu be pinigų, jei nutversiu tik dalį jo. Gerai, dabar galime grįžti į vidų. Jis dar bus čia ryt iš ryto.

– Ar gali mums pasakyti, kas tai? – paprašė Fabianas.

– Negi neaišku? Nugaišęs banginis.

– O.

Pauzė.

– Sele. Jei banginis negyvas, tai iš kur tas triukšmas?

– A, triukšmas. Tai mano pagalbininkai. Jie imasi darbo tik tuomet, kai jis visai arti kranto, kai žino esantys saugūs.

Pauzė.

Ji dirstelėjo į mus ir susierzinusi atsiduso. Tada ištiesė rankas į lietų, plačiai nusišiepė ir šūktelėjo:

– Grifai!

Mes be žodžių spoksojome į jūrą.

– Eime vidun, ir aš paaiškinsiu.

Tylom nusekėme iš paskos, stengdamiesi neleptelėti ko nereikia šiame nežinomų taisyklių žaidime.

– Aš jums parodysiu, – tarė ji, eidama pro barą pagrindinės šalikelės link. Ji atrišo virves ir pakėlė brezentą, dengusį jos mėlyno pikapo galą. Po juo suversti banginio kaulai skleidė riebų,

šiek tiek sudvisusį tvaiką. Gulėjo jie sukrauti į rietuves kaip pakliūva. Atrodė, tarsi žvelgtum į išniekintą mauzoliejų.

– Matote? Čia tai, ką esu iki šiol surinkusi. Aš jį perskrodžiu nuo nosies iki uodegos. Tai lenktynės su laiku. Jo kaukolė važiuoja su manim ant keleivio sėdynės, o visa kita yra čionai – išskyrus, kas liko tarp taukų. Žinoma, čia tik jauniklis, antraip man reikėtų kur kas didesnio sunkvežimio.

– Šiek tiek sujaukta, – tariau mėgindamas atspėti, kuriai kūno daliai kas priklauso.

– Aš neabejoju, kad muziejuje atsiras išmanančių, kaip jį iš naujo sudėti, – pasakė Selė.– Užtat tiksliai žinau, kad jie nė velnio man nemokės, jei nepristatysiu viso rinkinio.

– Kas tokie?

– Karakaso gamtos istorijos muziejus. Atlyginimas aiškus – penki tūkstančiai dolerių, vienas pilnas kuprotojo banginio skeletas. Nei mokesčių, nei klausinėjimų. Jie nori jį pastatyti vestibiulyje. Sekiau jį krantu, kol vanduo išplovė jo kūną pusiaukelėje į Kolumbiją pereitą savaitę. Kas dvi dienos jūra jį išplukdo, o sulig nauju potvyniu vėl pasiglemžia. Aš stebiu ir pamatau, kai jį išplauna į krantą, paskui visą dieną pjaustau iš jo kaulus – mažumėlę padedama savo draugų – tada vėl jį paleidžiu plaukti ir traukiu į pietus. – Ji vėl užtraukė brezentą ant savo lobių. – Kaip manote, ar tas Rėjus grįžo? Aš mirštu iš bado.

Kai šeštadienį ryte mes su Fabianu atsikėlėme, ji jau buvo paplūdimyje. Kažkodėl Rėjus nesidžiaugė nauja atvykėle ir dėstė savo įtarimus, kepdamas už savo baro mums kiaušinius. Kaip toks paprastas dalykas kaip pusryčiai gali šitaip galingai paveikti? Aš vis dar jaučiu tų Rėjaus paruoštų kiaušinių skonį: parudavusius traškius baltymo kraštus, aksominius trynius, pražydusius ant storų rupios duonos riekių.

– Aš tik viena noriu žinoti – kokius įgaliojimus ji turi pjaustyti tą gyvūną? – klausė jis, švaistydamasis lietos geležies keptuve. – Žinote, jei kiekvienas užsimanęs ims skrosti kiekvieną pasitaikiusį padarą... Man tai nepatinka. Neatrodo teisinga.

– Visai nepanašu į jus, – pasakiau. – Kodėl ji negalėtų jo pjaustyti, jei jis čia, ir, be to, nugaišęs? Ko jai neužsidirbti pinigų, užuot leidus jam nuskęsti jūroje?

– Aš tau pasakysiu kodėl. Nes tai nepagarba gyvūnui, – Rėjus bedė mentele į mano pusę. – Jūs, vaikučiai, tariatės esą labai gudrūs, bet jūs ne viską išmanote.

Fabianas valėsi veidą alkoholio tamponu – nuo mūsų atvykimo tas veiksmas atrodė jį apsėdęs.

– Aš sutinku, – paskelbė numesdamas susiriebalavusią vatą į kriauklės peleninę. – Mano supratimu, ji elgiasi bjauriai.

Toks jo sąžinės prabudimas man pasirodė nei į tvorą, nei į mietą, bet aš apsimečiau neišgirdęs.

– Ką mes veiksime šiandien?

– Sakiau Solei, kad vėl pasiimsiu ją ieškoti lobio, – atsakė Fabianas, degdamasis cigaretę.

– Kaip tu ketini surasti daugiau „lobio"? – paklausiau. – Juk turėjai tik tą vieną medalioną.

– Na, galbūt šiandien mes surasime tikrą lobį, skystakiauši. Bet aš suprantu, kad tu mieliau liksi čia ir kabinsi tą trenktą moterį.

– Ji bent jau nėra nepilnametė, – sumurmėjau sau po nosimi. Bijojau, kad nenugirstų Rėjus, užtat mano atsikirtimas nepadarė didelio įspūdžio. Užbaigiau taip tyliai, kad greičiausiai ir Fabianas neišgirdo – o jam tai būtų išėję tik į naudą. Vis tiek jis į mane pažiūrėjo, tad aš baigiau gerti kavą ir išėjau į paplūdimį.

Selė Laitfut klūpojo tarp gyvybingos rytmečio bangų mūšos ir pūvančio banginio taukų, darbuodamasi didžiuliu mėsininko peiliu. Jos skarelė aukštai juosė plaukus, žydros guminės pirštinės dengė rankas iki pat pažastų. Jai betriūsiant grifai virš mėsos kalno vaidijosi lyg pikti seniai, kyščiodami galvas iš savo susivėlusių rudų kūnų. Keletas netgi visai paslėpė galvas banginio kūne, ir jų laibi kaklai atrodė kaip paslėptų besiknisančių rankų riešai. Matyt, paukščiai buvo visai apsipratę su keista žmogaus kaimynyste.

– Ar jie tavęs nebijo? – paklausiau.

– Visiškai ne, – atsakė ji, nepakeldama akių ir nesiliaudama pjaustyti. Prie jos skruosto, žvilgančio nuo prakaito, prikibo atplaišėlė banginio taukų. Plaukai vėl veržėsi iš po raiščio. – Jie iš tiesų baisiai landūs. Bet netrukdo man, kol visai sujžūlėja ir pradeda vogti mano kaulus. Dabar aš netrukus imsiuosi uodegos, o ten kaulai daug mažesni, užtat turėsiu atidžiau juos stebėti.

Išlenktu kairiuoju riešu ji nusibraukė plaukus, ir aš pastebėjau pirštinės įdubimą toje vietoje, kur turėjo būti nukirstas pirštas.

– Artinasi momentas, kai aš galėsiu atkirsti uodegą nuo kūno ir nusinešti išskrosti nuošaliau, o visą šitą palikti. Bet prisipažinsiu, kad, ko gero, pasigesiu jų draugijos. Tikriausiai manai, kad tai šiek tiek nenormalu? Štiš! Dinkite iš čia.

Ji jau buvo nupjovusi didžiumą mėsos nuo didelio kaulo uodegos pradžioje, bet to nepakako. Žingtelėjau į priekį jai padėti.

– Ne, nereikia. Šiame darbe nėra vietos grubiai jėgai. Būtų gražu, jei paaiškėtų, kad sukoriau tokį kelią tik tam, kad uolus mažas pabaisa kaip tu įsikištų ir nulaužtų stuburo slankstelį. Be to, aš darau šį darbą dėl savęs. Atlygis priklausys man vienai, o tai reiškia, kad aš pati ir turiu atlikti viską viena. – Aš nusigręžiau ketindamas pasukti atgal į barą. Ji kaipmat liovėsi pjaustyti.– Bet tai nereiškia, kad tu negali pabūti šalia ir pasikalbėti su manim, kol aš dirbu.

Aš atsisėdau ant smėlio šalia jos, stengdamasis laikytis prieš vėją, kad neužuosčiau nuo banginio sklindančio vimdančio pūvančios mėsos tvaiko ir kartu kuo toliau nuo besivaidijančių grifų. Iš baro išėjo Fabianas su Sole ir patraukė tolyn nuo mūsų, nuo uolų, išsidėsčiusių kupolo papėdėje. Jie mėtė vienas kitam kamuolį, o Fabianas jau rūkė pirmąją dienos suktinę. Vyliausi, kad jis neketina krėsti kvailysčių, sakykim, apsvaiginti Solę – nors ši, būdama Rėjaus duktė, tikriausiai buvo aprūkoma marihuana vos pradėjus vaikščioti. *Tesižin,* pamaniau. Kažkas manyje sakė, kad toks požiūris geriausias. Aš pasišnekėsiu su juo vėliau, kad įsitikinčiau, jog viskas gerai.

– Ar nenori papasakoti man, kodėl vadiniesi Sele Laitfut? – paklausiau.

Ji atsilošė susiraukdama, nes banginio kūnas išleido dar vieną porciją susikaupusios smarvės.

– Ką gi, – pasakė ji.– Buvo maždaug taip. Kai aš tekėjau, man buvo pasakyta, kad turėsiu priimti savo vyro pavardę todėl, nes tai esąs žmogus, kuriuo nuo šiol aš galinti pasitikėti. Aš juo pasiklioviau. Tas žmogus buvo mano *gyvenimas*, – jos veidas persikreipė, sunkiai plėšiant kremzlės atraižą. – Gal galėtum pakasyti man nosį? Ne ten. Aukščiau. O, taip. Puiku. Ačiū. Gali nusišluostyti ranką į mano marškinių apačią, jei nori.

Na, trumpai tariant, po pusantrų metų santuokos man tapo aišku, kad visas tas patikimumas yra mitas. Vienas žmogus visuomet yra atrama kitam. O mano atveju pasirodė, kad maniškis ne tik šiaip rėmėsi į mane, bet kartais mane dar ir sumušdavo. Galiu tau pasakyti, kad ne to tikėjausi. Taigi po to, kai mes... pasukome kiekvienas savo keliu, aš nusprendžiau, kad mano naujasis vardas bus toks, kuriuo aš tikrai galėsiu pasikliauti. Atrodo, savaime suprantama būtų buvę man susigrąžinti savo senąją pavardę, bet aš nenorėjau. Pasiryžau tapti nauju žmogumi. Ar nenuvytum to grifo? Jei neklausys, užsimok su kastuvu. Ačiū.

Žodžiu, įsidarbinau jūrų biologe Galapagų salyne. Tokia mano profesija. Užtat ir žinau, kaip sudarytas šitas gražuolis ir kaip jį reikia mėsinėti. Taigi sėdžiu sau vieną dieną saloje, kur žmonės išvis negyvena, stebiu vėžlius, užsiimu savais reikalais ir žaidžiu su savo vestuviniu žiedu – tiesiog svarstau, ar sviesti jį čia pat į jūrą, bet žinau, kad netrukus man gali jo prireikti, kai pristigsiu pinigų. Ir metalo žaismas patraukia to krabo dėmesį. *Milžiniško* krabo. Apie Galapagus tu turi žinoti du dalykus: pirma, gyvūnai nebijo žmonių, nes niekuomet nėra susidūrę su grobuonimis; antra, dėl tos pačios priežasties ten gali pamatyti didesnių bet kurios rūšies egzempliorių, nei kur kitur.

– Aš žinau. Buvau ten pereitais metais.

– Tuomet stebiuosi, kad nesi girdėjęs Selės Laitfut vardo. Tai krabo rūšis. Pavadinta žymios Karibų šokėjos vardu. Jų gali rasti

tik Galapaguose. Pritrenkiantis ryškiai žydros ir skaisčiai raudonos spalvos krabas. Vienas iš pačių gražiausių sutvėrimų, kokius tau teko matyti. Ir štai tas krabas atskubėjo ir kibo į mano pirštą su vestuviniu žiedu kaip tik tuo momentu, kai svarsčiau, ką man su savim daryti. Nugnybo galiuką piršto iki sąnario ir spruko sau. Tai buvo kaip ženklas.

– Jis nugnybo tau tik *galiuką* piršto? – paklausiau laukdamas tęsinio ir vaizduodamasis skerdynes.

– Taip.

– Tai kas tada?..

– Na, – ramiai ištarė Selė, – likusią dalį aš pati nusikirtau. Grįžau prie valtelės, iš savo medicininių reikmenų komplekto pasiėmiau skalpelį ir užbaigiau krabo pradėtą darbą. Man nekilo abejonių, kad turiu tai padaryti. Per visą savo gyvenimą nesijaučiau taip gerai. Atsisėdau ant tų juodų uolienų prie savo valtelės ir nupjoviau pirštą tiesiai per vidurinį sąnarį, leisdama ir pirštui, ir žiedui nuskęsti vartaliojantis vandenyje man prieš akis. Žiedas pradingo iškart, bet pirštas skendo lėčiau. Pamenu, kaip stebėjau tą dulsvą parudavusį pėdsaką, kurį jis paliko grimzdamas, o aš vis sėdėjau, žiūrėdama į besipulkuojančias žuvis ir laikydama tą vietą, kur jis buvo. Tuo metu man net neskaudėjo. Manau, žuvys jį surijo per kelias akimirkas. Ir dabar kažkur ten dugne tūno mažytis švarus mano kaulo gabalėlis. Visai...kaip...ŠITAS. Na, pagaliau.

Aš atkakliai spoksojau į krūvą pilkšvų banginio taukų, išplautų bangų mūšos. Buvau tikras, kad jei pakelsiu akis, tai nebepajėgsiu jų atplėšti nuo suluošinto Selės piršto.

– Krabas padėjo man apsispręsti. Tas piršto nusinešimas, nors ir skausmingas, padarė mane stipresnę, nors dėl to ir turėjau paaukoti dalelę savęs. Aš pasivadinau Sele Laitfut – kaip krabas. Dabar tai mano vardas.

Selė Laitfut numetė ką tik išpjautą kaulą į raudono plastiko krepšį šalia savęs. Prieš vėl imdamasi darbo, ji pažvelgė į mane.

– Tu uždavei klausimą, – pasakė.

Rytą aš stebėjau, kaip Fabianas ir Solė skinasi kelią palei uolos papėdę šiauriniame pajūrio gale. Norėjau pamatyti, kaip toli jie nusigaus, bet, priėję tam tikrą tašką, jie dingo iš akių. Didžiąją dienos dalį praleidau su Sele, porą kartų suvaikščiodamas į barą atnešti alaus ar sumuštinių, bet ji nė minutei neatsitraukė nuo skerdenos ir per mūsų pokalbius beveik nepakėlė akių nuo darbo. Ji buvo nutarusi baigti darbą iki banginį išplukdys iš Pedraskados.

– Žinai, tai jau beveik pavojinga manija, – kalbėjau šliurpdamas alų. – Jei nepasisaugosi, tave kartu su juo nuplaus jūra, o grifai pradės tave kapoti. Zoologai stebėsis: *banginio taukai su moters griaučiais...nuostabu...Džonsai, ar esi matęs ką panašaus?* Ir tave išsiųs į populiariausius turistinius maršrutus, kad į tave žiūrėtų muziejuose šalia sudžiovintų galvų ir sušalusių inkų princesių.

– Oho, tavo ir vaizduotė, – atsakė ji, ramiai pjaustydama toliau.

– Tai ne juokai. Be manęs tau čia grėstų rimtas pavojus.

Dienai baigiantis aš nuolat dirsčiojau į šiaurinį paplūdimio galą. Jūros purslai vis aptaškydavo uolas. Viršuje stūksojo šiaurinės uolos ketera, o anapus iš užsislėpusio piktavališko kupolo švietė žiburys. Bet Fabiano ir Solės nebuvo nė kvapo. Žinojau, jog greit užeis potvynis ir užtvers jiems kelią grįžti. Tačiau popietei virstant į pavakarę, kaip tik tuomet, kai graužiantys mane būgštavimai peraugo į tikrą nerimą, ant kyšulio pasirodė dvi spalvotos dėmelės, virsdamos judančiomis Fabiano ir Solės figūrėlėmis.

Palikęs bedirbančią Selę, aš paėmiau iš baro šviežio alaus ir nuėjau pajūriu pasitikti jų, lipančių nuo uolų. Per vėjo gūsius mane pasiekė juoko pliūpsniai.

– Radote dar daugiau lobio? – paklausiau paduodamas Fabianui alų, kai jis jau buvo pakankamai arti manęs.

– Beveik, – pasakė Fabianas.– Kol kas dar ne.

– Bet mes rasime, – pasakė Solė.

– Rasime, – patvirtino jis. – Negali juk kiekvieną dieną sektis.

Palengva patraukėme prie namelių.

– Tačiau, – pasakė Fabianas, – mes radome kai ką labai įdomaus. Solė parodė man urvą, kur galima įsikarti nuo uolos papėdės. Ten galima patekti tik per atoslūgį, bet kai patenki, tai net žadą užima. Jis veda gilyn į uolą. Taip giliai, kad mes netgi nepasiekėme galo, nes buvo per tamsu. Bet Solė sako, ten turėtų būti iškirstas tunelis su laiptais, vedančiais aukštyn tiesiai į kupolą.

– Tikrai?

– Aha, tikrai. Argi ne fantastika būtų rasti slaptą taką į viršų, kaip kokią kontrabandininkų olą ar panašiai?

Aš prabilau nekeldamas balso:

– Po to, ką pasakė Rėjus, aš ne visai tikras, kad bandyti ten užsikarti – gera mintis.

– Elkis kaip tau patinka. Mes ryt ten grįšime su deglu, ar ne, Solita? Tavo reikalas, dėtis prie mūsų ar ne.

– O ką judu kiaurą dieną ten veikėte? – paklausiau.

– Kaip paprastai urvuose. Uolos dubury sugavome tą pabaisą krabą, aš norėjau jį iškepti ant laužo, bet Solė neleido, tai mes jį vėl paleidom į laisvę. Paskui dar truputį paieškojome lobio. Papasakojom kits kitam keletą istorijų.

– Fabianas man viską papasakojo, kaip tu nugalėjai tuos plėšikus Kite. Tuos, kur užpuolė jus su peiliais ir vandens bombomis, – pasakė Solė.

– Tikrai? – perklausiau. – Malonu girdėti. Bet neskubėk tikėti viskuo, ką jis tau pasakoja.

– Aš manau, kad Fabianas yra geriausias pasakotojas pasaulyje, – pranešė ji. – Vieną dieną jis surašys savo pasakojimus į knygą ir taps įžymus rašytojas.

– Ar tai tiesa? – paklausiau.

– Taip. Manau, kad tiesa, – švytėdamas atsakė Fabianas. – Tai mano naujas planas. Geras, ne?

– Labai geras.

Solė atsiskyrė nuo mūsų ir nubėgo į barą ieškoti tėvo, kuris didžiąją dienos dalį triūsė prie didingo „kulinarinio eksperi-

mento“, skirto mums. Mes artinomės prie savo namuko. Fabianas patenkintas traukė alų.

– Žinai, ta mažylė stačiai neįtikėtina. Aš iš tikrųjų norėčiau turėti tokią sesutę. – Jis draugiškai uždėjo man ant peties ranką. – O kaip tu? Ar tau smagu buvo su savo banginiu?

Jis patraukė pakabinamą spyną ant plonų medinių mūsų durų, ir mes įžengėme vidun.

– Ar tu įsitikinęs, kad Rėjus nieko prieš, kad tu vediesi jo dukrą karstytis po urvus? – paklausiau, imdamas rankšluostį ir ruošdamasis eiti į dušą.

– Liaukis, žmogau, jis gi hipis. Be to, jiedu su Kristina visą dieną šiandien buvo užsiėmę pietų ruošimu. Džiaugiasi, kad ji nesipainiojo jiems po kojom. Gavo nemokamą auklę. Aš gi sakiau tau – ji man patinka.

Neturėjau ką į tai atsakyti.

– Kas? – paklausė jis. – Ką reiškia tas kvailas tylėjimas?

Man tereikėjo *ką nors* pasakyti.

– Galvoji, kad čia kažkas nešvaraus, ar ne? – Fabianas pritildė balsą. – Jėzau Kristau. Jai tik dešimt metų. Aš niekada...

Pagaliau aš atgavau žadą.

– Ne, aišku, kad ne. Aš suprantu. Klausyk, aš einu, nusiplausiu nuo savęs tuos banginio taukus, o paskui mes rimtai, rimtai prisigersime, ką apie tai manai?

– Tu sumautas ligonis, – atsakė jis.

Aš atsidusau ir uždariau duris.

Selė Laitfut vos atvykusi pareiškė Rėjui nevalganti raudonos mėsos, tad Rėjus nusprendė priimti iššūkį, suruošdamas mums vakarui žuvies puotą. Iškart po pusryčių jis pradingo savo valtyje. Nežinia, ar jis pats žvejojo, ar tiesiog apiplaukė kyšulį ir aplankė žuvų pardavėją miestelyje, bet pasirodė su įspūdingu laimikiu: krevetėm, krabais, dviem rūšim žuvų, kokių iki tol nebuvau matęs nei girdėjęs, ir dar viena panašia į milžinišką auksinę žuvelę, kurią aš mačiau anądien plūduriuojančią nugaišusią vandenyje,

kai mes plaukėme pro šalį. Rėjus mane užtikrino, kad tai nėra viena ir ta pati žuvis.

Sugrįžęs jis be paliovos triūsė, marinuodamas baltą žuvį ir krevetes su laimo sultimis ir kalendra ir užkasdamas auksinę žuvelę drauge su saujomis įvairių žolių po karštų žarijų krūva paplūdimyje. Savo ruožtu Kristina buvo užsiėmusi kepimu, ir orą aplink namelius smelkė kvapai: aštrus citrusinis marinuotų jūros gėrybių ir ką tik iškeptos naminės duonos aromatas. Tiedu kvapai, svaigiai maišydamiesi tarpusavy, padėjo nustelbti tvyrantį pūvančių banginio taukų tvaiką. Rėjus su Sole kalbėjosi apie banginį, kurį vakarui artėjant palaipsniui rijo jūra. Jiedu padarė išvadą, jog kitą dieną jūra vėl jį išplaus, tik toliau į pietus, link miestelio. Žarijų duobė paplūdimyje, į vakaro pabaigą virtusi mūsų bendru laužu, irgi padėjo nustelbti nemalonų kvapą, lygiai kaip ir nubaidyti keletą dar užsilikusių grifų.

Tačiau mūsų tykojo kiti pavojai. Nuo pat grįžimo iš urvo Fabianas nepaleido iš rankų alaus, ir kai mes susiruošėme valgyti, jau buvo įkaušęs. Aš ir vėl nutariau, jog protingiausia bus nesipainioti jam po akim tikintis, kad jis apsiramins, todėl prie laužo įsitaisiau šalia Selės Laitfut vienoje laužo pusėje, palikdamas jį sėdėti su Sole ir Kristina kitoje.

Rėjus kaip tik nuėjo į barą atnešti marinuotų jūros gėrybių, kai Fabianas nuo rusenančio medgalio prisidegė Lark cigaretę ir, išpūsdamas dūmą, atsigręžė į Selę Laitfut.

– Na, kaip? Laiminga su savo gyvūnu? – paklausė.

– Labai, – atsakė Selė Laitfut.– Dar viena darbo diena, ir bus baigta. Griaučiai gatavi.

– Aš ne apie tą gyvūną klausiu, o apie tavo naująjį naminį gyvūnėlį.

Man atrodė, kad geriau bus neatsiliepti.

– Bičiuliai, kad jokių kivirčų prie mano laužo, – perspėjo Rėjus. Jis ėjo ratu nešinas didžiuliu baltu padėklu, lenkėsi ir nešykštėdamas krovė maistą į mūsų dubenis. Mes nuščiuvome, sutelkę dėmesį į jūros gėrybių salotas ir šiltą, putnią Kristinos iškeptą duoną. Laimo sultys, sumišusios su kalendra, tokios gaivios

ir aštrios, kad net virpulį kėlė, sunkėsi į mus, prisodrindamos kaip ir patiekalą. Iš po žarijų atkasta auksinė žuvelė buvo apdegusi, sultinga ir kvepėjo dūmais. Solė irgi prisidėjo prie valgių ruošimo, keptuvėje ant ugnies paspragindama kukurūzų.

– Buvo tikrai įspūdinga, Rėjau, – pasakiau laižydamas savo dubenį. Gulėjau padėjęs galvą Selei Laitfut į skreitą, stebėdamas iš apačios, kaip juda ugnies apšviestas smakras jai valgant. Neprašiau jos leidimo, tiesiog savaime taip išėjo. Ji buvo persirengusi sarongu, ir savo sprandu jaučiau šiltą, švelnią medžiagą, nors šlaunis po ja buvo tvirtai įtempta.

– Ar manai, kad banginis nugaišo dėl natūralių priežasčių?– paklausė Rėjus, aiškiai neatsikratęs savo įtarimų.

Jai prakalbus, pajutau silpnus balso sukeltus virpesius jos kūne.

– Žinoma, jie gali nusibaigti dėl įvairiausių priežasčių, ir didžiuma jų visiškai natūralios, bet aš jame neaptikau jokių ligos požymių. Užtat galvoje buvo keista durtinė žaizda – aš beveik įsitikinusi, kad tai mirties priežastis.

Kitapus laužo Fabianas, kemšantis kaip pakliuvo maistą, pakėlė galvą.

– Durtinė žaizda?

– Taigi. Suprantu, kad jis galėjo ant ko nors užplaukti, bet vis tiek keista. Visiškai apvali. Tarsi kažkas specialiai būtų tokią padaręs. Šnekėjausi su žveju pakrantėje, jis sakė, kad nėra matęs nieko panašaus.

– Ar tai tiesa? – klausė Fabianas. Jam patiko paslaptingi dalykai. Jo protas jau dirbo, regzdamas toli siekiančius paaiškinimus.

– Žinoma, įrodyti to nėra kaip. O kaip tu? Ką nuveikei per dieną?

– Solė ir aš užsiėmėme tyrinėjimais, – atsakė Fabianas.

Selė nusišypsojo.

– Tyrinėjimais, a? Kaip miela.

Fabiano tonas sušiurkštėjo.

– Ką tu nori pasakyti – „miela“?

– Atsiprašau, – ištarė ji su apsimestiniu rimtumu. – Papasakok. Ką jūs tyrinėjote?

Fabianas kalbėjo išsiblaškęs, mechaniškai.

– Buvome prie olos ten, už kyšulio. Galvojame, ten turėtų būti kelias per uolas aukštyn į tą namą ant kalvos.

Selė atsisuko į Rėjų.

– Aš vis norėjau paklausti – kokia ten vieta?

– Tai slėptuvė Džeimso Bondo tipo piktadariui, – Rėjus pirštais plėšė žuvies mėsą nuo nugarkaulio.– Jis vardu Saratoga ir turi dvi bambas. Nusikaltimų meistras.

Laužo apšviestu Selės veidu nuvinguriavo šypsena.

– Mes turime kitokią teoriją, ar ne, Fabianai? – tariau sėsdamasis.

– Tikrai? Aš taip nesakyčiau. – Jis niūriai dėbtelėjo į mane.

Iki šiol bandau save įtikinti, kad sulaužiau susitarimą, norėdamas jam padėti, galvodamas, kad jam tai patiks, kad jis gaus progą savo fantazijoms suteikti sparnus. Žinoma, tai gryna nesąmonė. Aš tiesiog norėjau pasirodyti.

– Mes manome, kad tame pastate įsikūrusi Amnezijos klinika, – pasakiau. – Vieta žmonėms, praradusiems atmintį. Jai vadovauja ekscentriškas milijardierius, vardu Viktoras Menosmalis, ir niekas iš ten esančių nežino, kas jie tokie yra. Fabianai, papasakok jiems.

– Ne.

– Liaukis, papasakok.

– Nedaryk to.– Jis žiūrėjo į mane lyg ketindamas užmušti. Pradėjau gailėtis savo žodžių, bet buvo per vėlu. Selei sukilo susidomėjimas

– Kaip gražu, – pasakė ji. – Pilna ligoninė žmonių, susigalvojančių sau gyvenimus. Gal dėl to ten ir negalima užlipti. Gal jie nenori, kad juos surastų. Galbūt, – pridūrė mosuodama šakute, – galbūt jie visai nenori, kad jiems grįžtų atmintis. Kažin ar aš norėčiau.

– Tai buvo kvaila mintis, – suurzgė Fabianas. – Iš Enčio pusės. Sumauta kvaila, vaikiška mintis.

– Fabianai...

– Užsičiaupk, – sušnypštė jis. – Kaip tu galėjai?

Jis susivokė, kad Solei nepatinka pyktis jo balse, kad ji žiūri į jį naujai – išsigandusi. Kaipmat sušvelnino toną ir padrąsinamai jai nusišypsojo. Tai man priminė, koks jis geras aktorius. Kokia bebūtų jo tikroji nuotaika, panoręs jis visada sugebėdavo paslėpti ją po kauke. Pasikeitė ir jo balsas. Prabilo oriai, maloniai:

– Štai ką aš manau – tas pastatas yra vieta, kur renkasi šio pasaulio galingieji. Jie reguliariai susitikinėja aptarti pasaulio reikalų, o retkarčiais – ir paieškoti nuskendusio lobio ar pamedžioti nykstančių gyvūnų rūšių. Tas laivas, kur vakar vos mūsų nenuskandino, priklauso jiems ir vadinasi... Na, sakysim, jis vadinasi „Anti–Nojaus laivas“. Jis kaltas dėl Selės banginio žūties – harpūnas tai padarė – ir jis suka ratus apie Galapagų salas, pasirinkdamas sau gyvūnų porų, kad galėtų juos kepti ir valgyti per savo didžiąsias puotas.

Jis pagriebė Solę ir apsimetė žiaumojantis jos ranką. Ji prapliupo savo užkrečiančiu juoku. Kristina, geranoriškai viską stebėjusi, prisiminė dukterį ir tarė:

– O dabar, mano galva, laikas šitą mažąjį gyvūnėlį paguldyti į lovą.

Ji atsistojo ir ištiesė ranką į Solę. Toji automatiškai nusižiovavo ir su motina patraukė į namus.

– Man labai patinka tavo teorija, – pasakė Fabianui Selė. Ji bandė atitaisyti pašlijusius santykius tarp jų, bet šiomis aplinkybėmis jos žodžiai tegalėjo nuskambėti globėjiškai. – Turi galingą vaizduotę.

Jis atsakė piktu žvilgsniu.

– Čia tik klausimas, kiek tu sugebi išspausti iš turimos informacijos. Apie tai mano vadinamasis draugas išmano prakeiktai daug.

Aš nieko neatsakiau.

– Kas yra? Liežuvį prarijai? Nesugalvoji, ką atsakyti?

Aš vis tiek tylėjau. Man jau buvo tekę jį tokį matyti.

– Dieve mano, tu apgailėtinas. Apgailėtinas dūsaujantis anglų berniukas.

Įsiterpė Rėjus. Jis pasakė, kad jokių barnių prie jo laužo nebus ir kad jis mus abu išspirs iš čia, jei nepakeisime temos.

– Puiku, – pasakė Fabianas.– Pakeiskime temą. Pakalbėkime apie kupolo pastatą. Aš noriu užlipti tenai ir pažiūrėti. Nuo tų visų spragų man jau bloga. Noriu kartą ir visiems laikams sužinoti kas ten. Kaip mums tai padaryti?

– Žmogau, aš nežinau, – pasakė Rėjus. – Gal tu ir teisus dėl to urvo, bet aš tai rimtai abejoju. Arba galime plaukti valtimi ir įsukti į jų prieplauką. Bet kam vargintis? Tai tiesiog aukšto dizaino lygio poilsio namai, išvien iš stiklo ir betono. Palikime tai. Aš tikras, kad taviškė versija yra geresnė.

– O mane vemti verčia nuo mano versijų, – atrėžė Fabianas, leisdamas prasiveržti savo ūmiam būdui, nes Solės nebebuvo šalia. – Aš noriu šiek tiek daugiau tikrumo. Ketinu rytoj ten nukeliauti ir sužinoti kartą ir visiems laikams, kas ten yra. O paskui trauksiu namo.

Jis nėrė į tamsą, palikdamas už savęs iškalbingą tylą.

Jo pasitraukimas kažkaip atrišo man liežuvį. Po pauzės atsisukau į Selę ir tariau:

– Rėjui patinka, kai jam atsilyginama įdomiomis istorijomis. Kodėl tau nepapasakojus apie savo pirštą? – pagalvojęs, kad nuėjau per toli, paskubom pridūriau: – Žinoma, jei tu nenori, tai kitas reikalas.

– Ar tau nereikėtų eiti pas Fabianą? – pasiūlė ji.

Paaiškinau, jog geriau trumpam palikti jį vieną, kad atvėstų. Po to pabūgau, kad su savo pasiūlymu sulaužiau pasitikėjimą, kad jos istorija buvo skirta man vienam, todėl pakartojau – ji tegu pasakoja tik tuo atveju, jei pati to nori. Galiausiai jinai papasakojo savo santuokos istoriją – šįsyk smulkiau, atskleisdama tokius dalykus, kurie privertė mane pasijusti kaltu, kam traukiau tai į dienos šviesą. Pasirodo, jos vyras ne tik leido į darbą rankas, bet ir keletą kartų grasino virtuviniu peiliu. Aš nebedėjau galvos jai ant kelių, galvodamas, kad tai būtų piktnaudžiavimas, bet pusiau gulom atsišliejau į šiltą akmenį šalimais, iš kur vis dar galėjau stebėti jos smakrą. Pasakodama ji atrodė pažeidžiama, apsinuo-

ginusi. Jai kalbant aš pastebėjau, kad Fabianas tyliai parslinko atgal, į šešėlius anapus laužo.

Rėjus susižavėjo istorija, ypač vieta apie krabą.

– Giliai kabina, – pasakė. – Sele, paimk šitą akmenį. Ar nori dar žuvies?

Man knietėjo žinoti, ar Fabianas girdėjo viską ir ką jis galvoja. Gerą pasakojimą jis gerbė labiau už viską pasaulyje, ir aš įsivaizdavau, kad jis jos atžvilgiu sušvelnės. Nuo pat sugrįžimo jis tyliai sėdėjo tamsumoje, bet dabar jo balsas anapus laužo kliudė mus tarsi snaiperio kulka.

– Tikra laimė, kad ta krabų rūšis pavadinta Selė Laitfut, o ne Dungas Hoperis ar Fistas Fakas!*

Jis negražiai sukikeno.

– Aš tai vadinu žavingu sutapimu. Nieko sau mėšlo gabalas. – Atsistojo, paspirdamas smėlio į ugnį. Aš nervingai dirstelėjau, kaip reaguoja Selė, bet iš mano vietos nieko nebuvo galima pamatyti.

– Na, gerai, – pasakė Fabianas. – Klausykitės ausis ištempę, nes čia bus kai kas ypatingo. – Jis pakėlė nuo žemės akmenį ir sviedė jį į laužo vidurį, akimoju išgriaudamas ryškų jo branduolį tarsi kėglių krūvą.

– Šita istorija, niekšeliai, yra *tikra*.

* Žodžių žaismas: pastarieji vardai turi komišką ar nešvankią prasmę.

Keturioliktas skyrius

– Šios istorijos ankstesnę versiją jūs girdėjote, – pradėjo Fabianas. – Dabar pagalvokime – kaip mes ją pavadinsime? O jeigu „*Tikroji* berniuko, kuris nieko nepasakė, istorija“? Ar jūs pasiruošę? Tuomet pradedu.

Kartą, kai berniukui buvo beveik devyneri – nedaug mažesnis už mažąją Solę, kuri dabar jaukiai apkamšyta miega savo lovelėje – jis pabudo vidury nakties. Oro kondicionierius buvo sugedęs, ir patalpoje tvyrojo drėgnas karštis. Berniukas jautėsi nekaip – gerklė buvo perdžiūvusi ir perštėjo, o tarnaitė, kuri buvo vardu Anita, nors tai nė velnio nesvarbu, buvo nunešusi ąsotį su vandeniu, kurį berniukas paprastai laikydavo prie lovos, taigi jis nutarė eiti į virtuvę atsigerti. Jis bijojo susirgti. Tėvai buvo pažadėję savaitgalį pasiimti jį į žygį po kalnus, ir jis labai labai norėjo vykti.

Žiovaudamas jis nupėdino pagrindiniu koridorium pro tėvų miegamąjį. Išgirdo tylius šnarpščiojimus, išduodančius, kad mama labai kietai įmigusi, ir nusišypsojo pats sau stebėdamasis, kaip, po galais, tėvas su tuo taikstosi kiekvieną naktį.

Jis įžengė virtuvėn, vaizduodamasis didžiulį šaltą *naranjilla* arba *maracuya** sulčių stiklą, ir pastebėjo, jog kažkas paliko šviesą šone, ilgame siaurame tarnaitės podėlyje. Sulig kiekvienu žingsniu karštis vis labiau jį kamavo, nugara žliaugė prakaitas, bet jis nutarė vis dėlto išjungti šviesą ir pasuko į duris. Ir tuomet šviesa podėlyje pati užgeso.

Berniukas buvo vienas tamsioje virtuvėje, kur tik gelsva šviesėlė skverbėsi pro lauko duris, ir ant kamščiamedžio grindų krito ilgi šešėliai. Jo pirma mintis buvo, kad į namus įsibrovė vagis, išgirdo jo žingsnius ir užgesino šviesą. Prisiminė, ką jam nuolat sakydavo tėvas: „Fabi, jei naktį ką išgirstum, pirmiausia ateik pas mane. Mes pasiimsime revolverį ir eisime jo gaudyti drauge.

* Pasifloros vaisiai.

Jis niekaip nepaspruks!“ Tačiau berniukas nenorėjo pasirodyti kvailiu. Jis žinojo, kad elektros lemputės pačios kartais užgesta, kai išsieikvoja, ir kad greičiausiai čia taip ir įvyko.

Kai jis slinko prie durų, staiga lauke kažkas pykštelėjo, ir sekundės dalį virtuvę užtvindė balta šviesa. Berniukas stovėjo kaip stabo ištiktas. Širdis taip daužėsi, kad atrodė iššoksianti iš krūtinės. Paskui jam toptelėjo, kad koks nors vaikas gatvėje bus iššovęs fejerverko raketą, ir berniukas pats sau paliepė suaugti ir liautis šitaip visko bijoti. Jis atidarė podėlio duris ir įkišo į vidų galvą.

Po trijų sekundžių jis vėl jas uždarė. Tyliai išėjo iš virtuvės ir pasuko atgal koridoriumi, dar kartą išgirsdamas prislopintą mamos šnarpštimą. Sugrįžo į savo kambarį, atsigulė, užsitraukė antklodę ir tik tada susivokė užmiršęs atsigerti.

Jis gulėjo, galvodamas apie tai, ką išvydo podėlyje. Tarė sau, kad apakintas fejerverko žybsnio galėjo ir neatpažinti akių, kurias pamatė kampe. Tačiau nors tos akys buvo pusiau užsimerkusios iš baimės ir nuostabos, jis žinojo, kad jos tegalėjo būti tarnaitės Anitos. Kas gi kitas dar galėjo ten būti? Jis atpažino klostėtą jos palaidinės rankovę, kur ranka spaudė nugarą vyriškio, po kuriuo ji buvo.

O ta nugara? Kas ten galėjo būti? Kieno buvo tos kelnės, paskubom nuleistos ant plaukuotų kojų? Teoriškai kieno tik nori – viena plika subinė niekuo nesiskiria nuo kitos, o šita galėjo būti kurio nors Anitos draugužio, kurį ji vogčiomis parsivedė į namus po savo laisvo vakaro. Iš kitos pusės, berniukas šiame pasaulyje pažinojo tik vieną vyrą, ryšintį tą sumautą kvailą raudonai baltą kaklaskarę.

Visos berniuko pastangos nesusirgti nuėjo niekais. Kitą rytą jam gerklę lyg skustuvais raižė, pašoko karštis. Mama pasakė, kad į mokyklą jis neisiąs, ir pabučiavo į kaktą. Bučinys buvo labiausiai gaivinantis potyris iš visų, ką berniukas prisiminė, ir, kai mama išėjo iš kambario, jis gulėjo ant prakaituotų paklodžių taip ramiai, kaip tik įstengė, tikėdamasis, jog vėsinantis jos lūpų prisilietimas liks ant jo kaktos amžinai.

Ne, aš nenoriu sumauto karšto akmens.

Tą savaitę jis nėjo į mokyklą, bet liko namie, kur mama penėjo jį sriubomis ir sultimis. Jis specialiai paprašė, kad tuos daiktus jam atneštų jinai, o ne Anita. Vienintelį kartą, kai Anita turėjo įžūlumo pasirodyti berniuko kambaryje, jis spjovė į ją, kai ji dėjo dubenį su sriuba. Ji nebegrįžo. Kiekvieną akimirksnį jis laukė pasirodant tėvo, bet ji greičiausiai neišdrįso tėvui pasakyti sandėlyje mačiusi berniuką.

Berniukas nepajėgė nuspręsti, ką jam geriausia būtų daryti. Vienu metu jis ryžosi nuslėpti, ką sužinojęs, miglotai pamąstęs, jog vieną dieną tai pravers. Artėjant savaitgaliui, jis pasijuto geriau ir pradėjo miršti, ką buvo pamatęs, nors puikiai žinojo, kad tai iš tiesų įvyko. Jis pasakė mamai, kad yra pakankamai pasveikęs leistis į pėsčiųjų žygį, kaip buvo sumanyta. „Paklausk tėčio", – pasakė ji.

Atėjo tėvas, pasirišęs raudonai baltą kaklaskarę, lyg norėtų įerzinti berniuką. Berniukas pajuto, kaip jo kakta nurasoja prakaitu; kol tėvas perėjo kambarį, jam spėjo vėl pakilti karštis.

– Aš nemanau, kad jis tinkamai pasiruošęs kalnams, tiesa? – pasakė tėvas, čiupinėdamas jam kaktą. – Gal kitą kartą, Fabi. Kalnui įveikti reikia ištvermės. Kodėl tau nepraleidus savaitgalio pas dėdę Suarezą, o sekmadienį mes užvažiuosime tavęs paimti.

Jiedviem išvažiavus, berniukas blaškėsi lovoje, maigydamas ir plėšydamas paklodę po savimi. Jį siutino ne tai, kas įvyko tarp Anitos ir tėvo. Jis niršo, kad tėvas neleido jam vykti į kalnus ir visam savaitgaliui atėmė iš jo mamą. Nusprendė, jog papasakos mamai, ką matė sandėliuke, kai jiedu grįš sekmadienį. Berniukas su mama paliks tėtį tai pasileidėlei tarnaitei, išeis iš namų ir apsigyvens kur nors kitur. Nors mamą tai ir nuliūdins, vis tiek jai geriau bus žinoti tiesą.

Jie paliko berniuką jo dėdės namuose ir išvažiavo į kalnus. Ir niekada nebegrįžo.

Jie nebesugrįžo.

Automobilis nusivertė nuo kelio, ir puffffff... bumpt.

Galas.

Dabar jau niekam nieko nebepasakysi. Kokia nauda iš žinojimo, jei nėra kam išgirsti? Kas iš tų visų įvykių, nebent tik dar viena istorija? Kokia tiesos *vertė*?

Vėliau, per vienas tikras laidotuves ir per kitas ne tiek laidotuves, kiek mišias, tuščioje bažnyčioje, išpuoštoje prisigrobtu inkų auksu, dešimtmetis berniukas spitrijosi aukštyn pro smilkalų debesis į išdažytą verkiančios Mergelės Marijos statulą, beviltiškai stengdamasis sulaikyti savo paties ašaras, ir jam dingtelėjo: jei jis būtų prabilęs ir išpasakojęs visą reikalą, jo tėvai nebūtų lyg niekur nieko išvažiavę į kalnus be jo. Jei jis nebūtų tylėjęs, jo motina – o šiuo atveju ir tėvas – vis dar būtų su juo.

Štai tokia istorija apie Berniuką, Kuris Nieko Nepasakė.

– Taigi matote, – pasakė Fabianas, mosteldamas pagaliu į laužo pusę, – kad yra skirtumas tarp tikro ir įsivaizduojamo skausmo. Kai kurie iš jūsų gal ir nuoširdūs. Bet jeigu aš ką nors išmanau, tai būtent kaip atpažinti, kai kas nors giriasi.

Jis parodė į Selę.

– Vadinasi, tavo vyras tave apkuldavo. Ot tai prakeikta bėda. Aš nužudžiau savo motiną. Rinkis, su katruo variantu norėtum gyventi?

Nespėjus jai ką atsakyti, jis dingo anapus laužo plytinčioje tamsoje ir nužirgliojo į namukų pusę.

Aš tikėjausi, kad mes kartu dar kiek pabūsime prie laužo, bet netrukus ir Selė nutarė eiti gulti. Pabučiavo mane į kaktą ir sumurmėjo kažką apie tai, kokie mes dar vaikai ir kad gyvą velnią visko dar turėsime išmokti. Tada ištraukė iš po manęs savo kojas, ir mano galva bumbtelėjo į smėlį.

– Labanakt, – pasakė ji. – Berniuk.

Rėjaus irgi jau nebebuvo. Gulėjau pajūryje, atmetęs rankas į šalis lyg vaizduodamas jūrų žvaigždę, o Selės Laitfut bučinio prisiminimas ant mano kaktos švelniai sklaidėsi ore. Tariausi jaučiąs žemės įlinkį po savo rankomis, įsivaizdavau, kad planetos

sunkis ir ašis yra apčiuopiami, pamatuojami dalykai ir sekundei pats beveik tuo įtikėjau. Jau buvo gana išgėręs, bet prisiverčiau dar patraukti alaus, kad turėčiau dingstį ilgiau negrįžti pas Fabianą.

Atėjęs prie namuko pamaniau, kad prieš įeinant turėčiau pasibelsti, nors ir neprivalu – juk namukas priklausė mums abiems. Bet dar nespėjus nė rankos pakelti, mane pribloškė iš vidaus pasigirdęs jo balsas:

– Nė nesvajok, kad miegosi čia. Nešdinkis velniop ir miegok su ta suluošinta kale, jeigu jau esate tokie geri draugai.

Nutariau grįžti prie laužo ir miegoti ten. Būčiau galėjęs dėl šilumos jį pakurstyti; buvau apgirtęs pakankamai, kad galėčiau atsijungti. Bet kai ėjau atgal per paplūdimį, pamačiau, kad jos durys praviros, o viduje spingsi žvakė, skleidžianti ant sienų virpantį šviesos ratą.

Tylut tylutėliai atsiguliau ant poroloninio čiužinio šalia jos. Be garso ji užmetė ant manęs savo antklodę ir aš užsiklojau su visa galva ir susirangiau jai už nugaros, giliai įkvėpdamas vilnos, prakaito ir druskos kvapus.

Penkioliktas skyrius

– Paplaukiojam? – pasiūliau po pusryčių susitaikymo ženklan.

Taip mes ir anksčiau išspręsdavome savo nesutarimus. Bet kurie apsipykimai dėl mergaitės ar ginčytinos įvykių versijos, kad ir kokie rimti, mikliai būdavo nuskandinami Sporto klubo baseine po tamsiai mėlynu kraigu. Jis buvo vienas iš nedaugelio vietų (kita buvo Suarezo namas), kur mes galėdavome grįžti prie įprastinės elgsenos modulių, nepaisydami nuobodžių smulkmenų – grįžti prie smagesnės, abstraktesnės būties – vėl tapti vaikais. Tačiau nuo žemės drebėjimo dienos per Velykų eiseną susitaikymą pasiekti darėsi kaskart vis sunkiau, ir ne vien dėl to, jog Fabianui trukdė plaukioti sulaužyta ranka.

– Ne, ačiū, – atsakė Fabianas.

Jis sėdėjo prie baro, alkoholiu suvilgyta vata tapšnodamas sau veidą ir rankas. Šis užsiėmimas buvo virtęs įpročiu, kurio užsitęsę padariniai būtų ne juokais išgąsdinę Eulaliją – jis ne tiktai šalino riebalus nuo odos porų, bet pradėjo šalinti ir pačios odos sluoksnius. Abiejose nosies pusėse oda ryškiai raudonavo, o dešinioji ranka, nepakėlusi tokių staigių ir nelauktų eksperimentų, atrodė tartum išvis be odos. Nuo viso to jo veidas buvo įgavęs naują iškamuoto žmogaus išraišką, tarsi galvon gavusio boksininko ar maliarijos tyrinėtojo.

– Liaukis. Argi nenorėtum išbandyti negatyvaus plūdrumo jūroje? Tu dar nė sykio dorai nepaplaukiojai po to, kai nusiėmei gipsą.

Pats to nenorėdamas, aš įpratau kalbėti erzinančiu geraširdžio tėvo tonu ir, dar nebaigęs sakinio, žinojau, kad būsiu už tai nubaustas. Taip ir buvo, jis nutvilkė mane triuškinamu žvilgsniu – antakiai globėjiškai pakelti, vokai virš spindinčių žalių akių susiraukšlėję kaip popierius – tokį žvilgsnį jis man sviesdavo visuomet, kai man koks nors dalykas vis dar kėlė en-

tuziazmą, o jis jau buvo pats sau nusprendęs, jog išaugo iš to. Aš susitvardžiau.

– Kodėl ne? Ką kitą tu ruošiesi veikti? – paklausiau.

– Ar tu suvoki, kad šiandien sekmadienis? – tarė jis. – Jei rytoj nebūsime grįžę, tai kai kurie asmenys pakvaiš iš susijaudinimo. O gal jau tą pamiršai?

Aš tikrai buvau praradęs laiko nuovoką. Bet dabar jau aš norėjau pratęsti mūsų viešnagę čionai.

– Tuo labiau turėtume pasidžiaugti šia diena. Eime pasimaudysime, o vėliau viską aptarsime. Jei išvažiuotume šiąnakt ar ryt iš ryto, tai dar spėtume ryt į pamokų pabaigą, ir mums klius tik už vieną praleistą dieną.

– Nieko nebus. Pagaliau aš ir nenoriu plaukioti. Man skauda ranką. Ko gero, kaulas nespėjo kaip reikiant sugyti prieš man sulaužant gipsą.

– Kažin ar tas trynimas alkoholiu kuo nors padės, – pasakiau. – Tavo *oda* lupasi.

– Nustok dėl manęs jaudintis. Man viskas gerai. Atsiprašau dėl pereitos nakties. Bet dabar tu nors jau žinai tiesą. – Jo ranka sudrebėjo, keliant prie lūpų stiklą su vandeniu. Pastebėjau, kad prie rankos jam prikibę vatos plaušeliai kartu su pluošteliu retų tamsių plaukų. – Dabar žinai, kodėl mane taip *ėda* visa tai.

– Taip. Dabar žinau. – Atsisėdau šalia jo. – Kodėl tu anksčiau man visko nepapasakojai? Kas iš tiesų įvyko, turiu omeny.

– Jei nori žinoti – todėl, kad aš niekada kaip reikiant apie tai nemąsčiau. Jeigu tu liaujiesi galvoti apie tai, kas nutiko, tai iš tiesų ir nebėra apie ką galvoti. Mes nieko kito nežinome, tik kad automobilis nuvažiavo nuo kelio. Kas dar čia gali būti? Į ką nukreipti savąjį „o jeigu“? Ant ko niršti? Ant vyriausybės, kad nepasirūpina saugesniais keliais? Ant gamtos, kad susidaro nuošliaužos? Ant automobilių kompanijų, kad nesukuria geresnio kalnams tinkančio transporto?

Jis nuėjo prie šaldytuvo už baro ir pasiėmė Pilsnerio alaus. Vargu ar jis buvo spėjęs suviršinti savo pusryčius, bet aš prikandau liežuvį.

– Ne... Aš mačiau tik vieną žmogų, kurį galėjau kaltinti – save. Ir net negalėjau niekam išsipasakoti. Neturėjau brolio ar sesers patikėti paslapčiai. O Suarezas išdulkintų bet ką, todėl abejoju, ar jį labai būtų įsiutinusi žinia, kad tėtis apgaudinėjo jo seserį su tarnaite. Jis beveik to ir būtų tikėjęsis.

Jis įsipylė alaus į aukštą stiklą, truktelėjo putų ir nusišluostė burną. Šyptelėjo.

– Dar daugiau, ar kas labai *norėtų* prisiminti faktą, jog kone paskutinį kartą matė savo tėvą gyvą tuomet, kai jis skendėjo kitos moters glėby, gretimame kambaryje miegant motinai. Ar supranti, ką turiu galvoj?

Aš linktelėjau.

– Ir tuomet pradėjo dėtis išties keisti dalykai. Mano vaizduotė ėmėsi pildyti spragas, susidariusias iš to, ko aš nežinojau ar negalėjau prisiminti. Leidausi į svarstymus: *gerai, kodėl jie taip nutrūktgalviškai važiavo? Ar nuo ko nors spruko? Ar lėkė į kažkokį tikslą? Galbūt į ligoninę?* Suarezas buvo nusivedęs mane į tas bulių kautynes ir paaiškino man, kaip pavojinga susižaloti aukštumose dėl didelio atstumo iki artimiausios ligoninės.

Jis prisidegė Lark cigaretę ir lėtai sukiojo ją tarp pirštų. Filtras tyliai traškėjo.

– ...Noriu pasakyti, mes nieko nežinome, kas ten nutiko. Ir niekada nesužinosime. Bet kas galėjo atsitikti. Ir tebūnu aš prakeiktas, jei laikysiuos savaime suprantamo aiškinimo.

– Taigi pradėjau pats sau kurti kitas versijas. Ir tai pagelbėjo. Pradėjau vengti galvoti apie tai, kas įvyko prieš jiems išvažiuojant. Jei stengdavausi neprisiminti žinojęs, kad jis dulkino Anitą, man būdavo lengviau. O jei būčiau pasakęs motinai, kad jis duodasi su tarnaite? Ką gi, tai viena. Bet vis tiek geriau – o ką, jei jis visai su tarnaite neprasidėjo? Jei mama su tėčiu buvo laiminga, viens kitą mylinti pora? O gal jis netgi merdėjo, o ji lėkė jo gelbėti? Ir kadangi mes taip ir neradome jos kūno – ypač dėl to – ką, jeigu ji vis dar kur nors gyva? Dabar matai, kaip viskas klostėsi. Viena po kitos man vėrėsi nežabotos galimybės, ir netrukus jos viską nustelbė. Tą bulių kovą aš regiu kur kas aiškiau, nei realų įvykį. Lygiai taip pat ir Amnezijos kliniką.

Jis išpūtė ploną dūmo srovelę ir pirmą kartą pažvelgė man į akis.

– Regiu kiekvieną smulkmenėlę.

– Argi ne geriau jautiesi, kai pagaliau kažkam viską papasakojai? – paklausiau. – Prisimink, ką Selė sakė apie atsikratymą dalelės savęs ir kaip tai sustiprina.

– O, taip. Geroji senoji Selė. Leisk tau kai ką pasakyti: jei atvykimas čia man padėjo – o mano supratimu, taip ir buvo – ir privertė mane tvirčiau jaustis realiame pasaulyje, kas galbūt irgi tiesa, tai nieko bendra neturi su tavo banginių medžiotoja, aišku?

– Aišku, aišku, – tariau.

– Jei kam nors ir turiu dėkoti, tai Solei. Ji parodė man, kaip vėl pajusti džiaugsmą. Kai žaidžiu su ja tuos kvailus vaikiškus žaidimus, nebejaučiu įtampos.

– Bet tu negali amžinai žaisti tų žaidimų, – pastebėjau.

– Tu visiškai teisus. Negaliu. Pasižiūrėk į šitą ranką. – Jis vėl pasiėmė savo buteliuką su cukranendrių alkoholiu. – Aš nutryniau visą negyvą odą nuo paviršiaus ir dabar skverbiuosi vidun, kur kraujas. Tai gali būti skausminga, bet užtat tikra. Velniškai *tikra*, žmogau. Va kodėl šiandien aš ruošiuosi su deglais įlįsti į tą urvą ir surasti tunelį, vedantį per olą aukštyn į Nojaus laivą. Daugiau jokio netikrumo. Jokių spėliojimų.

– Kodėl prieš išeinant tau bent jau nepasižiūrėjus, kaip bus išpjautas paskutinis banginio kaulas?

– Kas tau užėjo su tuo banginiu? Ne. Aš ketinu pasilikti čia ir kaip reikiant nusikaušti. O paskui mudu su Sole grįšime į urvą. Tu eik.

– Tu tikrai taip manai?

– Taip. Eik. Linksminkis. Kad ir kas plukdytų tavo valtį. Linkiu sėkmės. – Jis neatitraukė akių nuo alaus stiklinės, o žodžiai prasiveržė su dūmų debesiu:

– Jei tučtuojau neišeisi, aš tau trenksiu.

Aš pakilau ir išėjau iš baro.

Šįkart ji man leido padėti. Tačiau, pagaliau išimdamas iš nugaišusio banginio kūno paskutinį kaulo gabalėlį, aš nepajutau jokio triumfo. Nors mudu sunkiai plūkėmės, kad aplenktume potvynį, ir nors skerdena dabar buvo taip toli pietuose, jog kitą dieną tikrai neturėtų būti vėl išplauta į krantą Pedraskadoje, tik Selė Laitfut nuoširdžiai džiaugėsi darbu. O aš nuolat žvalgiausi atgal į barą ir dirsčiojau į šiaurinės pusės uolas, trokšdamas pamatyti nors kokį Fabiano ir jo „mažosios sesutės" pėdsaką.

Banginio liekanos gulėjo pajūryje lyg milžiniška pilka kojinė, visiškai palikta grifų valiai. Selė pasiėmė kibirą su kaulais ir nusitempė kartu uodegos galą.

– Su šituo kiek sunkiau, – tarė. – Galybė smulkių kaulų ir kremzlių. Galvoju, kol kas jį pasilaikysiu, o vėliau kur nors išvirsiu, kad galėčiau viską išimti. Šauniai padirbėjome. – Drėgnais, žuvimi trenkiančiais pirštais ji suvėlė man plaukus. – Ačiū, kad pabuvai mano padėjėju. Manau, turėtume atšvęsti.

Suvertusi paskutinius banginio gabalus į savo sunkvežimio galą, ji vėl susitiko su manim bare, kur Rėjus plušo taisydamas baldus, nukentėjusius per nesenus įvykius.

– Kur mergina čionai galėtų išsimaudyti? – paklausė Selė.

– Apgailestauju, bet tik po dušu, – pilna vinių burna atsakė Rėjus.

– Aš nestovėsiu po ta bjauria rudo vandens srovele, – pasakė Selė. – Užbaigiau savo darbą ir noriu padoriai išsimaudyti.

– Tu nori tikro šviežio vandens. Aš tau pasiūlyčiau krioklį, – atsiliepė Rėjus. – Įsiklausyk. Girdi? Tai povandeninė srovė. Kitapus kelio ji prasimuša į žemės paviršių. Tau tereikia sekti jos tėkmę per plantaciją kitoje kelio pusėje, pro belapius medžius. Ten ir rasi krioklį. Vandens ne kažin kiek, užtat šviežias.

Tie stebuklingi nupasakojimai pernelyg mane gundė, kad galėčiau atsisakyti ją lydėti.

Mes išėjome į šalikelę, vedančią prie namukų, ir pasiekėme kelią. Pro šalį nudardėjo iširėliškas autobusas, iš kurio langų veržėsi salsos ritmai. Galvojau, ar tai galėtų būti tas pats autobusas, atvežęs mus čia prieš tris dienas ir milijoną metų. Dabar mes

brovėmės pro krūmokšniais apžėlusį lauką anapus kelio. Cirpė svirpliai, vešėjo kaktusų guotai, bet vandens aš nemačiau.

– Tikriausiai srovė čia dar eina po žeme, – žirgliodama pirmyn tarė Selė.

Ji buvo teisi. Greit mes priėjome vandens srovę, tekančią į betoninį drėkinimo vamzdį žemėje, ir siauru purvinu taku patraukėme srovei iš paskos, tolyn nuo pajūrio. Augmenija šalia vandens buvo vešlesnė ir sodresnė. Vandenyje tarytum plaukai plaikstėsi žalių dumblių sruogos. Žydėjo rausvi vandens hiacintai.

– Prašau, neimk per daug į širdį Fabiano išsišokimų, – ištariau tarp švokščiančių įkvėpimų, risnodamas jai iš paskos ir trokšdamas, kad mes būtume pasiėmę su savim geriamojo vandens. – Esu tikras, kad vakar vakare jis nenorėjo tavęs įžeisti. Daugiausia jis šaukia pats ant savęs.

– Nesijaudink. Mane nuliūdinti reikia šio to daugiau, nei menkų pašūkaliojimų. Neketinu griežti ant jo danties.

Tai mane nustebino, nes man nė į galvą neatėjo, kad ji galėtų griežti ant jo dantį.

Nebuvo tai didelis krioklys – iš esmės vien triukšmingas purslojimas ant uolų – tačiau apačioje susidaręs duburys buvo gilus ir pakankamai platus paplaukioti. Atsargiai kyštelėjau koją ir pirmąkart per tas dienas pajutau tikrą šaltį. Tamsiame vandenyje tai šen, tai ten nardė sidabrinės žuvelės, vis sužybsėdamos žalsvų bei pilkų samanų ir vandens fone. Selė nusimetė šortus, sportinius marškinėlius ir įbrido į vandenį, virpėdama iš malonumo. Stebėjau, kaip apgamais nubertos jos nugaros blyškia oda nuvilnija šiurpuliukas, ir mano žvilgsnis krypo į kitus jos kūno ypatumus: lopinį raudonos odos po susisukusia liemenėlės petnešėle; liekną liemenį, apsuptą vandens; šlaunis po vandens paviršiumi, nyrančias į tamsumą. Ji veržliai nuplaukė brasu, panėrė galvą po vandeniu ir kaip pamišusi trynė plaukus, vėl iškišo galvą ir džiugiai suklykė.

– Ko tu lauki? – Dabar ji plaukė ant nugaros skersai nedidelį duburį, tolyn nuo manęs. Aš lėtai atsisagsčiau marškinius, nusispyriau batus ir žengiau pirmyn. Dešinę mano koją apsivijo

dumblių ūseliai. Dar vienas žingsnis – kairioji koja įklimpo į pilkšvą dumblą. Bridau atsargiai, mojuodamas rankomis pusiausvyrai išlaikyti. Brendant gilyn, šaltis kilo aukštyn į šortus. Per šlaunis, kone juosmens aukštyje, brūkštelėjo žuvis. Aš nevalingai krūptelėjau.

– O, liaukis. Žuvis tau nieko nepadarys. Šok.

Aš paklusniai pasidaviau į priekį, nėriau po vandeniu ir priplaukiau prie jos, išnirdamas šalia su atmestais nuo veido plaukais. Buvau prisisėmęs į burną vandens, ketindamas išspjauti ant jos, tačiau kai pabandžiau pastatyti kūną į vertikalią padėtį, pajusti savo pėdas tarp pulko žuvų ant akmenų apačioje, jos kojos apsivijo mano juosmenį, spausdamos ir traukdamos mane. Ji lėtai traukėsi į mažą, bet gilų užutėkį kitoje duburo pusėje, tempdamasi mane drauge. Aš nevikriai atsitrenkiau į dugną, stengdamasis neprarasti pusiausvyros. Žuvys čia gausiai būriavosi ir atrodė sujudusios, tarsi lauktų nepaprastos puotos. Tarsi Selė Laitfut būtų turėjusi galios vandens būtybėms.

– Berniuk, – ištarė ji, nenuleisdama nuo manęs primerktų akių plyšelių.

Mačiau, kaip išsiplėtė jos vyzdžiai, kai jos kojos, apsivijusios mane, įsitempė ir sutvirtėjo. Dviejų plonų medžiagos skiautelių tarp mudviejų kojų trintis virto karštu nauju pasauliu. Nesąmoningai išlenkiau nugarą, pasiduodamas pirmyn, ir jos burna prasivėrė. Dabar ji neabejotinai mane turėjo, jos kojos atsileido, pėdomis ji tingiai braukė aukštyn man per kojas.

– Berniuk, – pakartojo. – Ar žinojai, kad indėnai krioklius vadina „kalnų sperma“?

Jei ir būčiau surezgęs kokį atsakymą, ji neleido man jo ištarti, prispausdama slidžias savo lūpas prie manųjų. Jos liežuvis atsidavė drėgnais obuoliais. Panėrė pirštus į vandenį ir nusmaukė žemyn mano šortus iš priekio, o kitą ranką pakėlė man prie veido, įbruko piršto strampą man į burną, ir apvedė mano lūpų kraštus, vilgydama juos seilėmis. Po to ranka nuslydo man ant sprando ir suspaudė, akys nepaleido mano žvilgsnio.

– Ar pamaitinsime žuvis? – paklausė sukdama ranką, lėtai ir vienodai traukydama, vis neatsitraukdama žvilgsnio, kol, nežiūrėdamas į ją, aš išsiliejau plonytėmis garbanomis, kurios sukdamosios krito žemyn. Ir iš tiesų atplaukusi žuvis susėmė viską iki paskutinio lašo. Paskutinis mažas lašiukas tikriausiai dar laikėsi tingiai prikibęs apačioj, nes žuvis priplaukė ir pabučiavo mane už tai. Tebežiūrėjau į vandenį, gėdindamasis pažvelgti jai į akis, kai ji ištraukė ranką.

– Kaip su tuo pirmapradžiu gyvybės šaltiniu? – paklausė ji.

– Ar tu niekad nesigailėjai nusikirtusi pirštą? – paklausiau, kai ėjome atgal. Nesugalvojau nieko kito jai pasakyti.

– Esi tai, kas tau nutinka. O tas dalykas buvo vienas iš geriausių kada nors man nutikusių. Net jei ir gailėčiausi, vis tiek tai tebebūčiau aš. – Ji sustojo. – Tu esi skiaučių durstinys ir niekas daugiau, supranti. Mišinys iš visko, kas tau atsitinka. Aš tiesiog pridėjau tau dar vieną skiautelę. Ir dabar tu galėsi papasakoti tikrą istoriją savo trenktam draugužiui.

Ji nusišypsojo, įspaudė man į skruostą šaltą bučinį ir vėl nusuko akis.

– Tarp kitko, kai tik mes pareisime, aš išsyk išvažiuosiu, ir tu niekada daugiau manęs nebepamatysi.

Šešioliktas skyrius

Man nė į galvą nebuvo atėję, kad ji gali išvažiuoti anksčiau už mus. Buvau susikūręs visiškai kitokį scenarijų: ašaringą atsisveikinimą, mudviem su Fabianu lipant į autobusą ir nudardant tolyn į saulėlydį, lydimą žūtbūtinio suvokimo iš Selės Laitfut pusės, kad jai reikia manęs. Ji dar pabėgėtų kiek autobusui iš paskos, bet būtų per vėlu. Paskui po kelių savaičių aš išnirčiau pro mokyklos vartus, apsuptas būrelio lieknų, patrauklių klasės mergaičių, ir kažkas priverstų mane stabtelėti ir pakelti akis. Ji stovėtų kitoje gatvės pusėje nejudėdama, šypsodamasi desperatiškai viltinga šypsena, paskui staiga pasileistų bėgti ir t.t., ir t.t.

Tik ne „Tu niekada manęs nebepamatysi".

Kai mes grįžome, aš patraukiau tiesiai į savo namelį, norėdamas niekieno netrukdomas apsispręsti, kaip reaguoti į naujieną. Melodramatiškai spyręs į duris, kad atsidarytų, kritau ant poroloninio čiužinio, tuo pat metu užsitraukdamas tinklelį nuo moskitų. Gulėjau tamsoje, kartą ar du kažką sušukdamas į pagalvę, kol pajutau, kad ore šleikščiai dvelkia marichuana ir cukranendrių alkoholiu. Pakėliau galvą, apsidairiau ir pamačiau jį.

– Jėzau. Kas tau nutiko? – paklausiau.

Fabianas gulėjo įkypai lovos, nerangiai atrėmęs nugarą į sieną, nukoręs priešais save kojas. Atkabinau medinę langinę ir atidariau langą. Nuo šviesos jis krūptelėjo. Buvo išblyškęs ir suprakaitavęs nuo gėralo arba nuo narkotiko, arba nuo abiejų, tačiau pamačiau ir kai ką naujo. Plastikinis jo buteliukas su alkoholiu buvo beveik tuščias, o jo ranka, pirma tik šiaip apsilaupiusi, prietemoje blizgėjo drėgnu raudoniu. Lūpų kampučiuose matėsi plonytės kraujo gijos, riešai buvo nubrozdinti nuo netvarkingo karstymosi po urvus.

– Tai ką, išdulkinai ją? – nuo kalbėjimo įtrūkimai ant jo lūpų dar labiau prasižiojo.

– Jėzau, Fabianai...

– Tai ar išdulkinai? Aš nepavydžiu, man tiesiog įdomu. Išdulkinai, tiesa?

– Ką tu sau pasidarei?

– Aš tik kaušteléjęs, štai ir viskas. Valiausi. Nėra dėl ko jaudintis. Tai papasakok, ar pavyko? Greičiausiai neužteko drąsos, kaip paprastai. Reikėjo tau pažaisti su vaiku, o man palikti merginą; kertu lažybų, ji dabar gailisi.

Ant kelių buvo pasistatęs baltą dubenį su paspragintais sūdytais kukurūzais. Įsimetė į burną ir pasigraibė šalimais ant grindų stovinčio *aguardiente* butelio. Ne tik išsitrynė degtine visą veidą, bet ir gėrė ją.

– Kas atsitiko? Kodėl elgiesi kaip koks Vietnamo karo veteranas?

Jis atsisėdo tiesiau, paskui vėl sudribo lygiai ta pačia poza. Tas trūkčiojantis judesys priminė man senamadišką medinę už virvučių traukomą lėlę.

– Šioks toks nelaimingas nutikimas, – pasakė. – Bet nieko baisaus. Solė susižeidė, bet dabar jai viskas gerai, manau. *Madre de Dios*, tą ranką skauda.

Pro langą pamačiau Rėjų, dideliais žingsniais traukiantį link mūsų namuko. Rėjus niekada taip nežirgliojo, ir niekada nemačiau jo taip ryžtingai atrodančio – kažkas buvo negerai.

– Manau, mums greit teks nešdintis.

– Kas atsitiko?

– Teks nešdintis labai greitai.

Pro langą pažvelgė Rėjus.

– Turiu pasišnekėti su tavim, jei tu nieko prieš, – kreipėsi jis į Fabianą.

– Rėjau, aš atsiprašau. Tai buvo nelaimingas atsitikimas, – pasakė Fabianas, nerangiai stodamasis ir kluptelėdamas. – Ar jai viskas gerai?

– Ji šiek tiek nusiminusi, žmogau. Ir jos kojoje pjautinė žaizda.

– Leisk man su ja pasikalbėti. – Fabianas prišoko prie durų ir išpuolė ant smėlio, išbarstydamas paskui save spragintus ku-

kurūzus. Dubuo barkštelėjo į medines grindis. Rėjus nutvėrė Fabianą už alkūnės, iš dalies jį prilaikydamas, iš dalies užkirsdamas jam kelią.

– Nemanau, kad tai labai gera mintis, vaikine. Ji nenori tavęs matyti.

– Tai buvo nelaimingas atsitikimas, dėl Dievo meilės. Aš niekuomet jos nenuskriausčiau.

Rėjus tvirtai nuvedė Fabianą atgal į namuką ir stovėjo tarpdury, kol tas nusvirduliavo prie savo lovos ir atsisėdo.

– Ar nori papasakoti man, kas atsitiko?

– Jau sakiau – tai buvo nelaimingas atsitikimas. Mes užlipome į olą, mėginome brautis gilyn, o ji pargriuvo aukštielninka. Aš bandžiau ją sugauti, Rėjau, prisiekiu. Tai nebuvo mano kaltė. O tada ji klykdama puolė bėgti tolyn nuo manęs ir bėgo visą kelią iki čia.

– Jinai – Jėzau, kaip nesmagu – ji sako, kad tu ją pastūmei tyčia. Ji sako, kad tu ją nuskriaudei.

– Aš tik norėjau sulaikyti ją, kad neparkristų. Prisiekiu. Aš niekuomet neužgaučiau tavo dukters, Rėjau. Kas, tavo manymu, aš toks?

– Gerai paklausyk. – Rėjus įėjo į namuką ir atsisėdo šalia Fabiano ant lovos. Abipus jo veido lyg užuolaidos nukaro plaukų sruogos. – Tavo žodžiai prieštarauja jos žodžiams, bet nesijaudink – aš žinau, kad ji mėgsta šiek tiek pafantazuoti. Aš tik galvoju, kad gal geriausia, jei tu nebesiartinsi prie jos per tą laiką, kiek dar čia būsi, tvarka?

– Bet tai nebuvo mano kaltė.

– Aš tikras, kad nebuvo, vaike.

– Aš...

– Prašau, daryk kaip sakau, ir aš nepradėsiu siusti. Žinau, kad judu vis tiek rytoj išvažiuojate, taigi pamirškime visa tai, džiaukitės paskutine diena. Tačiau prie mano dukters daugiau nesiartink. Dieve, aš nekenčiu konfliktų. Ar galime dabar viską pamiršti? Man reikia taisyti baldus.

– Gerai, pamiršta, – tariau, uždarydamas paskui jį duris. Pro langą stebėjau, kaip jis nuliuoksėjo atgal į barą.

– Gal turi ką man pasakyti? – tariau atsigręždamas į lovą.

Fabianas tyliai verkė, inkščiodamas kaip sužeistas gyvulys.

– Aš neradau tako, – prašnabždėjo jis.

– Ką turi galvoje?

– Mes pasiėmėm deglus, bet aš negalėjau rasti jokio tako į olą. Mes tikrai toli nusigavome. Net išbaidėme galybę šiksnosparnių, kurie skrido mums virš galvų kaip iš siaubo filmo. Paskui nusikapstėm taip giliai į olą, kad net nebeįžiūrėjome už savęs dienos šviesos. Aš buvau tikras, kad ta anga eina toliau, bet sienos aplink mus darėsi vis siauresnės, ir Solė pradėjo zirzti. Sakė, kad nori eiti namo.

– Ką tu padarei?

– Aš taip supykau, – pro ašaras ištarė jis. – Aš taip supykau pagalvojęs, kad kelio gali ir nebūti. Todėl, atrodo, galėjau jai suduoti. Tamsoje. Bet aš nenorėjau jos nuskriausti, prisiekiu. Tiesiog baisiai susierzinau. Enti, turi manim patikėti. Aš nueisiu pas ją ir atsiprašysiu. Aš jai paaiškinsiu. Tada rytoj galėsime vėl ten eiti, pasiimsime geresnių deglų ar ko.

Jis vėl ištiesė kojas ir buvo beatsistojąs. Aš nedažnai pats save nustebinu. Paprastai mano bailumas nekelia abejonių jokioje situacijoje. Bet tai, ką dabar padariau, buvo staigmena mums abiems. Įrėmiau delną Fabianui į krūtinę ir stumtelėjau jį atgal į lovą.

– Manau, geriausia būtų, jei tu pasiliktum čia ir šiek tiek paverktum, – pasakiau. – Ir dar manau, kad mes abu privalome liautis sukti galvą dėl to suknisto urvo ir to kvailo pastato.

Išėjau iš namelio, kol manęs neapleido drąsa.

Pakeliui į barą išgirdau guodžiantį Kristinos balsą, kuris sklido iš dušo kabinos. Durys buvo praviros, ir praeidamas pro šalį mačiau ją pasilenkusią, švelniai šluostančią vatos gniužulėliu dukters koją. Kristina bus atvedusi Solę nuplauti purvo nuo žaizdos prieš ją nurengdama, ir nors mergaitė ištvermingai stovėjo po tebelašančia dušo galvute, iš jos trūkčiojančio kvėpavimo buvo akivaizdu, kad ji tik neseniai liovėsi verkusi.

Aš kyštelėjau galvą pro duris. Oras kabinoje dvelkė antiseptiku.

– Ar viskas gerai? – paklausiau.

– Viskas gerai, – atsakė Kristina. – Solita truputį užsigavo, bet dabar tuoj bus gerai, ar ne, mieloji?

Mergaitė automatiškai linktelėjo ir krūptelėjo nuo tampono prisilietimo.

– Mano mažoji narsuolė, – pasakė Kristina.

– Fabianas sako, kad jis labai gailisi. Aš esu tikras, kad jis nenorėjo tavęs užgauti, – tariau.

– Mes tą žinome, ar ne? – švelniai pasakė Kristina, tebešluostydama kojį. – Mes žinome, kad tai buvo nesusipratimas.

– Ne, nebuvo! – nelauktai sušuko Solė, nustumdama motinos ranką. – Tai nebuvo nesusipratimas! Aš ne kvailė. Aš tau sakiau. Jis mane pastūmė! Tyčia taip padarė.

– Aukseli, prašau, stovėk ramiai. Aš tau sakiau, kad galėjai suklysti. Dabar tik pabūk ramiai, kol aš sutvarkysiu, o paskui mes eisime padaryti pieno kokteilio su bananais, gerai?

Solė linktelėjo, apraminta pažadėto kokteilio, bet aš mačiau, kad ji vis dar virpėjo iš pykčio dėl patirtos skriaudos.

– Jai viskas bus gerai, – tarė man Kristina per petį. – Aš neabejoju, kad tai buvo nelaimingas atsitikimas. Pasakyk Fabianui, kad nepergyventų dėl to. Rimtai.

Bet jos balse buvo mažiau šilumos nei paprastai.

Nuėjęs į barą, radau Selę Laitfut, atsiskaitinėjančią su Rėjumi. Iš bato ji buvo išsitraukusi pluoštą banknotų ir, rūpestingai vieną po kito atskirdama, suskaičiavusi dėjo ant stalo, o Rėjus tuo tarpu garsiai skaitė sąskaitą:

– Vadinasi, dvejos nakvynės ir maistas, plius – kiek butelių alaus, tavo apskaičiavimu, išgėrei? Iš viso tiek? Gerai. Tuomet bus 15 000 sukrų. Dar papasakojai puikią istoriją. Įvertinkime ją 12 000.

Man stačiai širdis plyšo matant, kaip ji rengiasi išvažiuoti. Bandžiau sugalvoti, kaip ją užlaikyti, surasti nors kokią dingstį. Tačiau niekas man neatėjo į galvą, ir aš be žodžių stebėjau, kaip visos mano rožinės svajonės beregint nueina šuniui ant uodegos.

Selės banknotų gniužulas išsibaigė, ir tai, kas atrodė įspūdingai pinigus ištraukus iš bato, pavirto niekinga sumele. Banknotai ant stalo suplastėjo judinami vėjo.

– Kiti mano pinigai yra mašinoje, pirštinių skyrelyje, – paaiškino ji. – Taip saugiau. Grįšiu po minutės.

Sėdėjome su Rėjum, pro palmių lapų stogą stebėdami užeinantį potvynį. Horizontu nuplasnojo du pelikanai.

– Rėjau, aš noriu atsiprašyti... – pradėjau.

– Pamiršk tai, žmogau. Tai jau praeitis. Tik žiūrėk, kad tavo pakvaišęs draugas laikytųsi atokiai nuo mano dukters, kol judu išvažiuosite. Kvaila buvo iš mano pusės visai dienai išleisti ją su visiškai svetimu žmogumi, ir aš neabejoju, kad... Lukterėk. – Jis prisimerkė ir dūrė į šiaurės pusę. – *Kokį velnią* jis dabar čia veikia?

Fabianas niekieno nepastebėtas pro namelius išspruko į pajūrį. Stovėjo dabar šiauriniame gale ant nedidelės uolienų atodangos, ištiesęs į šalis rankas nelyginant Kristaus statula, veidu į jūrą, bet aiškiai net labai norėjo būti pamatytas. Tada, kai tik nukreipėme į jį žvilgsnius – tarsi nesąmoningai būtume paleidę startinį šūvį iš pistoleto – Fabians pradėjo keberiotis rieduliais tolyn nuo mūsų prie uolos papėdės, vedančios į tą jo olą, o nesusagstyti jo marškiniai pūtėsi vėjyje.

– Verčiau tegu nė negalvoja eiti ten kylant potvyniui, – pasakė Rėjus, – nes aš tau garantuoju, kad šį kartą jis nusisuks sprandą.

– Aš eisiu paskui jį, – pasakiau stodamasis.

– Ne. Nebėra laiko. Nes ir tave teks gelbėti. Einu paimsiu valtį, ir mes galėsime apsukti aplinkui ir jį pa... Kalė! Prakeikta kalė!

Sunkvežimis suriaumojo, ir mes išgirdome pažyrant į šalis žvyrą, Selei Laitfut su savo banginio griaučiais atbuline eiga išlekiant į pagrindinį kelią.

– Atsiprašau, vaike. Turiu sutvarkyti svarbesnius reikalus, – Rėjus šoko už baro pasiimti automobilio raktų. – Bet aš patariu tau sustabdyti Fabiano kelionę, jei judu dar ketinate vėl lydėti

kits kitą į mokyklą. – Keikdamasis jis išpuolė iš baro ir nuskubėjo prie savo senutės Lados.

Jis neturi jokių šansų, pagalvojau ir kone nusišypsojau pats sau iš Selės Laitfut ir jos miklaus, su pavarde derančio pabėgimo*. Automatiškai pradėjau eiti ta kryptim, kur nuvažiavo Rėjus. Paskui prisiminiau Fabianą ir atsigręžiau į paplūdimį. Mėlyni jo marškiniai lėtai, bet atkakliai judėjo per uolas, išsipūtę vėjyje kaip burė. Net iš tokio atstumo man buvo matyti, kaip arti putojančių bangų jis eina. Jaučiau, kaip manyje kaupiasi įniršis, su visa jėga užgriūnantis tą tolstančią spalvotą dėmelę.

Velniop tave, pagalvojau. *Velniop tave ir tavo urvą, ir tavo istorijas, ir tavo Amnezijos kliniką.* Akimirksnį padvejojęs, nusisukau nuo pajūrio ir leidausi bėgti kelio link.

Mano pasiryžimo užteko gal dešimčiai žingsnių. Net nesulėtinęs bėgimo pakeičiau kryptį ir jau nebe risnojau, o dūmiau per kietą drėgną smėlį, bandydamas pyktį ir baimę paversti energija, reikalinga iki jo nusigauti.

Kai pasiekiau uolas, oras mano plaučiuose jau buvo virtęs skausmu, aštriai duriančiu sulig kiekvienu žingsniu. Jis žinojo, kad taip bus. Jis tyčia man taip darė. Sunkiai švokšdamas, užkėliau vieną pėdą ant akmenų ir pradėjau brautis pirmyn. Per plonus puspadžius jaučiau šiurkščius smiltainių kontūrus. Pažvelgiau į Fabianą. Tarp mudviejų jau tryško jūros purslai. Reikėjo paskubėti. Fabianas ne tik buvo pranašesnis už mane fiziškai, jis dar buvo sukoręs šitą kelią keturis kartus per pastarąsias dvi dienas ir žinojo jį kur kas geriau nei aš. Mano krūtinė kone sprogo, skausmas stiprėjo. Grūmiausi su kylančia panika, mėgindamas nuraminti spazmuojančius plaučius, kad jie atsipalaiduotų ir atsileistų. Jei supanikuosiu, mane ištiks rimtas astmos priepuolis – gal būtent to Fabianas ir siekė.

Mėginau alsuoti kaip beįstengdamas lėčiau ir giliau, derindamasis su žingsnių nuo akmens ant akmens taktu. Norint judėti pirmyn ir nenuslysti šonu į jūrą bei atsilaikyti prieš vėjo gūsius

* light-footed – greitakojis, eiklus (*angl.*)

reikėjo taip susikaupti, kad aš tam skyriau visą savo dėmesį ir tokiu būdu sugebėjau nusiraminti. Kurį laiką taip yriausi, neatplėšdamas žvilgsnio nuo žemės, o kai pakėliau akis, pamačiau, kad jis nebetoli nuo manęs ir stovi nejudėdamas. Dar labiau sulėtinau tempą, nes nenorėjau pagaliau iki jo nusikapstyti visas draskomas sauso kosulio. Šalimais bangos daužėsi į uolas, apšlakstydamos šaltu vandeniu mano pėdas atviruose sandaluose. Dirstelėjau aukštyn į raudonąją šventyklą ant uolos viršūnės, kuri dabar buvo taip arti, jog mačiau vietomis nusilupusius dažus, apnuoginančius medžio faktūrą, įdiržusią nuo sūraus vėjo. Pamačiau šalia padėtas šviežias gėles ir vėl nusistebėjau, kaip, po galais, žmonės čia užlipa.

– Sugrįžk, idiote tu, – šūktelėjau.

Jis stovėjo nejudėdamas ir nusuko galvą į jūrą, tarsi sakydamas, jog nekalbės su manim, kol neprieisiu prie pat jo. Bet kaip tik tada galinga srovė kaip geizeris šovė aukštyn pro uolų plyšį jam iš kairės, ir netikėtai užkluptas jis per žingsnį atsitraukė. Prisiartinęs pamačiau, kad nedidelės bangelės jau grybščioja jam kulnus. Mums abiems teks ropštis aukštyn, kad jų išvengtume. Jis aiškiai pagalvojo tą patį, nes prispaudė rankas prie uolos paviršiaus ir pradėjo kopti kaip tik tuomet, kai aš pasiekiau vietą, kur jo buvo stovėta.

– Prašau, sustok. Tai pavojinga. Tu pražudysi save, – pasakiau. Tokios pavojingos situacijos galima buvo ir išvengti, bet ką tai reiškė Fabianui, kurio didžiausias pavojus buvo jis pats?

– Baisu čia, ne? – šūktelėjo iš viršaus, juokdamasis iš manęs.

Atleidęs raumenis, jis lengvai nuslydo žemyn ir ištiesė rankas, nutaisęs pajuokiamai išsigandusią išraišką ir apsimestinai susverdėdamas mano pusėn. Visa tai turėjo tikslą parodyti man, kaip puikiai jis sugeba išlaikyti pusiausvyrą.

Nuo išsekimo man pakirto kojas, ir jos nejuokais pradėjo drebėti. Fabianas čiupo didelį gabalą smiltainio.

– Fabianai, tu tik kalbėkis su manim...

– Jaudiniesi dėl manęs, ar ne? A? *Hijo de puta.*

Jis padėjo ranką ant uolos kyšulio priešais ir, nenuleisdamas nuo manęs akių, paleido gabalą sau ant rankos toje vietoje, kur ji buvo sulaužyta.

Jo riksmas virto kvatojimu.

– Matai, ką aš galiu padaryti pats? Ką, po velnių, tu gali man padaryti, jei aš pats galiu sau tą padaryti?

Jis sviedė akmenį į sieną. Smiltainio nuolaužos pabiro į šalis.

– Prašau, – ištariau. – Prašau, liaukis. Grįžkime ir pasikalbėkime apie tai. Padarysiu viską, ko nori. Prašau.

– Ne. Mes liekame čia. Vis tiek, žiūrėk – potvynis jau kyla. Kur tu benueisi?

Jis buvo teisus. Balti purslai tryško ten, kur tik prieš kelias minutes mano buvo eita. Horizonto padėtis atrodė pasikeitusi, potvyniui puolant visa jėga. Mes buvome įkalinti ant vis mažėjančios geltonos uolos atskalos.

– Nekvaršink sau galvelės. Mums tik reikia užlipti į urvą. Potvynis šiek tiek siekia, bet jis pakankamai giliai eina į olą, taigi mes būsime saugūs.

Aš stovėjau sunkiai alsuodamas ir žiūrėjau į jį.

– Kas yra? – paklausė jis. – Tu netiki manim?

– Aš nemanau, kad tai saugu.

– Vadinasi, netiki manim.

– Taip. Taip, aš tavim tikiu.

– Tuomet eikš.

– Niekad negali žinoti, – tęsė, atsukdamas man nugarą ir ieškodamas kur įsitverti. – Kai ten užlipsime, ką gali žinoti, ką rasime. Sakiau tau, tas urvas eina tiesiai tolyn į uolą. Vis dar lieka galimybė, kad mes galime ten patekti. Kad galime ją surasti.

Jis pritūpė, ruošdamasis šuoliui, ruošdamasis paspukti nuo kylančio vandens į urvo angą. Aš lengvai paliečiau jam alkūnę, suvokdamas, kokį skausmą panorėjęs galėčiau jam sukelti, liesdamas jo sužeistą ranką.

– Surasti ką? – paklausiau.

Jis neatsigręžė.

– Tu velniškai gerai žinai ką. Amnezijos kliniką.

– Manau, kad mes susitarėme ne...

– Eik po velnių su savo susitarimais. Aš lipu jos ieškoti. Niekad negali žinoti. Ta klinika gali būti tenai. Mano motina gali būti tenai. Mes turime bent jau pabandyti. Argi ne geriau žinoti tiesą?

– AŠ ŽINAU tiesą, – riktelėjau. – Ir tu žinai. – Šįkart aš nutvėriau jį už skaudančios rankos. Iš skausmo jis kaipmat atsisuko.

– Ir kodėl gi? – paklausė. Mane pritrenkė neapykanta jo akyse.

Prieš kalbėdamas aš įtraukiau oro. Tačiau turėjau tai pasakyti.

– Nes aš ją sukūriau, – pasakiau. – Aš suklastojau tą laikraščio straipsnį, kad tu pasijustum geriau. Visą tą istoriją apie kliniką išgalvojau aš, ir tu pats tą žinai. Ir tu *žinai,* kad ji netikra, juk taip?

Jis nieko neatsakė. Jo veidas vėl persikreipė iš pasibjaurėjimo, lyg aš būčiau leptelėjęs ką kvailo ir netinkamo, balsas sudrebėjo, tarsi jis būtų stengęsis nusikratyti mano žodžių.

– Užsičiaupk. Užsičiaupk.

– Tu tą žinai, – pakartojau.

– *Aišku,* žinau! – suriko nuverdamas mane žvilgsniu ir stumteldamas į krūtinę. – Idiotas.

Dabar jis vėl verkė, dar kartą mane papurtė ir prakalbo, šįsyk ramiau:

– Tačiau tai nereiškia, kad jos ten negali būti.

– Ką tu nori pasakyti?

Jis atsiduso.

– Tu taip nieko ir nesupratai, ar ne?

– Matyt, ne, – atsakiau.

Jis vėl sugriebė mane už krūtinės, ir mano plaučiai susigniaužė. Ramiai, metodiškai košė žodį po žodžio, išliedamas įtūžį:

– Tai gerai. Turėčiau būti laimingas, kad privertei mane pasakyti tiesą. Ar tu dabar laimingas? Šūdžius. Brukai man niekam

tikusį melą. Štai ką tu darei, atsitempdamas mane čionai. Papasakojai tai, ko niekad negalėsi pateisinti. Sumautos klinikos. Daktaras Menosmalis. Tu sušiktas niekam tikęs melagis.

Panikos apimtas, aš skubiai prabilau:

– Tik nesakyk, kad tuo patikėjai. Nesakyk man, kad patikėjai tuo, nes aš žinau, kad nesi toks kvailas. Aš tik norėjau tau padėti. Parodyti, kad tikiu tavim.

– Tai nieko bendro neturi su manim iš viso. Tu dėjaisi, kad mes čia išsiruošėme dėl manęs, kad aš pasijusčiau geriau, bet viskas buvo daroma tik dėl tavęs. Sušikta turistinė kelionė, prieš tau išvykstant namo į tavo naują mokyklą. Man bloga nuo tavęs. Esi sumautas turistas ir niekas daugiau. – Jis spjovė į mane, seilės nukrito man pro petį į kylančią, tvinstančią jūrą. Sumečiau, kad turiu rasti būdą jį nuraminti. Ryžausi sustabdyti tą žygį į urvą kartą ir visiems laikams. Kas nors turėjo užbaigti tą visą Amnezijos klinikos mėšlą, o juk būtent aš jį pradėjau. Taigi visai ramiai žingtelėjau į priekį ir sudaviau jam per veidą.

Kai kurie garsai lengvai keliauja per laiką. Kai kuriuos vos beatpažįsti. Jaučiau tą pliaukštelėjimą, tarsi tai būtų įvykę prieš penkias minutes – švelnūs barzdos šeriukai ant jo skruosto po mano delnu nustebino mane – bet aš nepamenu garso. Kiti garsai iš tos dienos – pavyzdžiui, kaukolės trakštelėjimas į apsemtą uolą – yra kur kas aiškesni.

– Tu pasigailėsi šito, niekingas šūdžiau.

Pajutau, kad jis mane baisiai įsiutino.

– Ką tu padarei Solei? – dabar jau aš šaukiau. – Ar tu prie jos lindai? Ar ne dėl to viskas? – po to jau buvo galas ir žodžiams, ir šaltakraujiškumui. Jis stvėrė mane ir bandė nustumti žemyn ant uolų, bet aš išsisukau nuo jo gniaužtų ir atšokau, kabarodamasis aukštyn ir aplinkui kyšulį, prie urvo angos.

Man lipant delnai slidinėjo ant akmenų, vilgomi bangų purslų. Liepiau sau susitelkti į veiksmą, kiek begalima greičiau judėti aukštyn, pasiekti urvą. Ir tada ant kulkšnies pajutau jo ranką, šaltą kaip plieniniai gniaužtai, ir pradėjau slysti žemyn.

– Paleisk mane! – surikau. – Tu pražudysi mus abu.

Jis tik dar tvirčiau suspaudė man kulkšnį, ir man vėl ėmė gniaužti krūtinę. Grūmiausi, stengdamasis palypėti aukščiau, bet jo pusėje buvo ir jėga, ir svorio centras, nepaisant nė sužeistos rankos.

Persigandęs aš pakėliau koją ir smogiau kulnu. Mes abu neišsilaikėme ir nuslydome vandens link. Aš mosavau rankomis, ieškodamas už ko įsitverti, ir maliau kojomis ore ties jo galva. Man pavyko vėl įremti pėdą, bet dirstelėjęs apačion pamačiau, kad jo ranka vėl siekia mano kojų. Šįkart tačiau jo sulaužyta ranka buvo taip apsilpusi, kad jis nebepajėgė stipriai sugriebti. Mano spyris pataikė tiesiai į tikslą.

Dabar aš žinau, jog antrą kartą tiesdamas rankas jis norėjo padėti, o ne nutempti mane žemyn, bet tą akimirką galvojau kitaip: galvojau, kad jis bando mane nustverti, pakenkti man. Todėl spyriau vėl – šįsyk į galvą.

Paskutinis dalykas, ką aš mačiau jo veide, buvo netikintis žvilgsnis, kai jis mosavo rankomis, ieškodamas už ko nusitverti. Ryškiai blykstelėjo mėlyni jo marškiniai, pagauti vėjo, jam krentant atbulom. Išgirdau sodrų, šleikštų smūgio garsą, kai jo galva atsitrenkė į akmenis apačioje – tokį skardų, kad girdėjosi net pro jūros šėlsmą. Paskui aš vėl nebeturėjau už ko laikytis ir nuslydau uola žemyn. Bandžiau rasti atramą kojoms ten, kur mes anksčiau stovėjome, tačiau besikilnojančios vėsios bangos greit išmušė pagrindą man iš po kojų. Šonu nuvirtau į jūrą, ir sūraus vandens kumštis užkimšo man gerklę.

Prisimenu šleikštulį ir desperatiškos, kvapą gniaužiančios panikos pojūtį, mintims skriejant galvoje: išsigauti iš vandens, ištraukti Fabianą, bet kokia kaina.

O paskui viską apgaubia tamsa.

Septynioliktas skyrius

Mano sąmonė sukūrė sapno sceną, pasinaudodama kadais mano skaitytu straipsniu laikraštyje. Straipsnis buvo apie kažkokį vargšiuką, kuris, pabandęs nusižudyti stotyje, įstrigo tarp traukinio ir platformos – liemuo viršuje, kojos apačioje, braižančios nepabaigiamus spiralinius judesius. Jo žmoną ir vaikus privedė prie perono krašto atsisveikinti su juo, aiškiai suvokdami, kad jis žus tą pačią minutę, jei kas bandys išjudinti traukinį. Tas vaizdas stipriai mane buvo paveikęs: žmogus, patekęs į situaciją, kur bet kurios jį supančios aplinkos dalies krustelėjimas reikštų mirtį, o tuo tarpu išlikti nejudrumo būsenoje paprasčiausiai neįmanoma. Sapne aš panašiai buvau prismeigtas prie perono geležinkelio stotyje kažkur aukštybėse, tik įkalintas ne traukinio, o milžiniško negyvo banginio, o man bandant ištrūkti, jo kiaukutais apkibusi oda vilnimis ritosi į mane. Pažvelgęs apačion pamačiau, kad peronas virtęs neaprėpiamo dydžio Selės Laitfut nugara, o ji, šnarpšdama kaip milžinas banginis, miega atsukusi man nugarą.

Atsipeikėjau žalioje ligoninės palatoje. Gulėjau lovoje su metaliniu karkasu. Bandžiau sėstis, bet negalėjau nė krustelėti, lyg būčiau pririštas, nors nesimatė jokių raiščių. Liežuvis apneštas, burnoje jautėsi metalinis kraujo skonis. Seni santechniniai įrenginiai leido burbuliuojančius, džergiančius garsus, visur trenkė formaldehidu.

Priešais ant sienos ties mano lovos kojūgaliu blykčiojo neoniniai užrašai. *Tavo vardas Entis. Tave rado urve Pedraskadoje. Tu nužudei savo geriausią draugą.* Aš negalėjau pasukti galvos, bet pakreipiau akis į kitą sieną, kur sublyksėjo naujas užrašas: *Tai tik juokai. Iš tiesų viskas gerai. Cha cha cha.* Vėl pažvelgęs priešais, išvydau prie lovos kojūgalio stovintį vyrą. Jis dėvėjo baltą kombinezoną, apvalius akinukus storais rėmeliais ir buvo su plonyčiais, lyg pieštuku nubrėžtais ūsiukais. Rankoje laikė nerūdijančio plieno atramą segtuvui.

– Aš vadinuosi Menosmalis, – tarė jis, glaustai ir aiškiai tardamas žodžius. – Manau, kad tu manęs ieškojai. Nors, – viltingai pridūrė, – galbūt nebeprisimeni.

– Jūs man kažkur matytas, – pasakiau.

– Tai tavo vaizduotė, – atsakė Menosmalis. – Kiek man žinoma, tau niekas neatrodo pažįstamas. Kitaip nebūtumei čia. – Bet jam bekalbant man dingtelėjo, jog su kiek tankesniais ūsais ir be akinių jis atrodytų visai kaip Suarezas, bent jau iš veido. Vėl pabandžiau sėstis, tačiau kūnas, kaip ir anksčiau, manęs neklausė.

– Aš žinau, kad jūs negalite būti daktaras Menosmalis, – pasakiau, – nes jis neegzistuoja. Aš jį išgalvojau.

Menosmalis kažką pasižymėjo savo segtuve.

– Įdomu. Tu matai savo išgalvotus dalykus. Tai visiškai atitinka mano amnezininkų elgesį. O tai reiškia, kad esi ten, kur ir privalai būti. Dabar, manau, turėtum kurį laiką pailsėti ir pažiūrėti, ar imsi ką nors prisiminti. Kai kuriais atvejais mano pacientams jau po kelių valandų grįžta atmintis. Kita vertus, bijau, – tęsė jis, – kad pastaruoju metu taip nutinka vis rečiau ir rečiau, ištobulinus gyvenimo sąlygas čia. Beveik panašu, kad kai kurie pacientai atvykę nusprendžia verčiau būti čia, išsivadavę nuo savo prisiminimų... – Jis mirktelėjo. – Vis dažniau ir dažniau man tenka turėti reikalų su haliucinacijomis iš jų praeities, žinant, kad pacientai jas susikūrė prabuvę klinikoje vos kelias valandas.

– Ar tai tiesa? – paklausiau.

– Imkim šį vargšą berniuką. – Jis mostelėjo rašikliu į gretimą lovą. Pažvelgęs ten pamačiau, jog tas berniukas buvo Fabianas. Jo sulaužyta ranka, tebemarguojanti negyvos odos lopinėliais, nukaro, kai jis man pamojavo, ir aš pastebėjau, kad jam šypsantis iš lūpų kampučių ir nosies tebesisunkia kraujas. Jis vilkėjo žalią, surišamą ant nugaros chirurginį chalatą. – Jis atsirado čia vakar ir nieko neprisiminė, – paaiškino daktaras. – Ničnieko. Nežinojo net savo vardo. Ir štai jis ir ta moteris nutarė, jog jiedu yra motina ir sūnus.

Prie Fabiano buvo palinkusi liekna tamsiaplaukė kokių keturiasdešimt penkerių metų moteris. Jos akys buvo tokios pat ryškiai žalios kaip ir Fabiano, ir kai ji pakilo ir priėjusi prie mano lovos padavė man ranką, nuo jos padvelkė šviežiais persikais.

– Žinoma, tai juokinga, – pritildęs balsą pasakė daktaras, kai ji paliko mano lovą ir vėl atsisėdo Fabiano kojūgalyje. – Ji yra viena seniausių mano pacienčių. Prabuvo čia kone nuo pat mano darbo pradžios. Anksčiau ji niekuomet nėra man užsiminusi apie sūnų. Ji tiesiog nori tuo tikėti.

Įtempęs akis, kad galėčiau žiūrėti į lovą dešinėje, pamačiau, jog moteris dabar viena ranka glosto Fabianui plaukus, o kita šluosto jam veidą alkoholiu suvilgytu vatos tamponu. Jis šypsojosi jai.

– Turiu pripažinti, – pabrėžė Menosmalis, – kad šia iliuzija tiki abudu pacientai. Viena iš pačių paveikiausių iliuzijų mano praktikoje. Ji taip pat visiškai įsitikinusi, kad yra jo motina. – Jam sakant tuos žodžius, Fabianas ir jo tariamoji motina pamojavo mano pusėn, tarsi pozuodami kvailai atostogų nuotraukai, ir suglaudė galvas, be paliovos šypsodamiesi. – Tačiau aš manau, kad reikia leisti jiems tuo tikėti, jei tai teikia jiems džiaugsmo – kol išaiškės tikroji tiesa.

– Jūs nepaprastas gydytojas, ar ne? – pasakiau.

– Tu nepaprastas pacientas, – atsakė Menosmalis. – Man yra tekę susidurti su keisčiausiais atvejais, bet iki šiol dar nė vienas netvirtino mane *išgalvojęs*. Tai išties kažkas naujo.

Mes abu nusijuokėme.

– Ar galite man kai ką paaiškinti? – paklausiau.

– Pasistengsiu.

– Kodėl aš negaliu pasijudinti? Tai todėl, kad aš vis dar miegu, tiesa?

Ūmai sunerimęs jis apsidairė į šalis.

– Sutikite su tuo, – neatlyžau.

Jis greit įsikišo rašiklį į viršutinę kišenaitę ir pradėjo švilpauti.

– Turiu eiti, – pasakė.

– Cha, – tariau. – Pakliuvote. Taip ir žinojau, kad išgalvojau jus.

– Protingas berniukas, – Menosmalis spragtelėjo pirštais ir pavirto mėlynkoju smigiku.

Aš užsimerkiau.

Kai po kiek laiko nedrąsiai vėl pramerkiau akis, mane apžlibino ryški geltona šviesa, ir aš tučtuojau vėl užsimerkiau, šį kartą nutaręs sukaupti dėmesį į galimai svarbius garsus. Veik negirdimai gaudė geras oro kondicionierius, tykiai šnarėjo laikraščio lapai, į kietas grindis kaukšėjo aukšti kulniukai. Kilstelėjau ant šaltų, švarių medvilnės paklodžių ir įsitikinau, kad kūnas manęs klauso, nors vis dar negaliu pajudinti dešinės rankos. Jaučiau žiauraus skausmo atbalsį alkūnėje, supratau, kad laukia ir daugiau skausmų.

– Jis atsipeikėjo. Matei? Jis atsipeikėjo. – Balsas sklido nuo kulniukų pusės. Mano motina.

Dedamo laikraščio šlamesys.

– Tik nepažadink jo.– Mano tėvas.

– Jis dvi dienas išbuvo be sąmonės. Mes turime išsiaiškinti viską iki galo.

Dvi dienas? Ką aš veikiau dvi dienas? Galbūt mano galvoje kartojosi įvykiai. Tebebuvau užsimerkęs, bandydamas aiškiau suprasti, kas gi atsitiko, ir žinodamas – kai atsimerksiu, nebebus laiko galvoti. Pradėjo ryškėti surizgę prisiminimai, prasikalė pirmieji išdykėliško džiaugsmo daigai dėl to, ką mes išdrįsome nuveikti. Panorau kaip galima greičiau pamatyti Fabianą, susitaikyti su juo ir pradėti didingą darbą – paruošti tokią mūsų nuotykių versiją, kuri tiktų viešumai. Tačiau pirma pasididžiavimo turi eiti atgaila: privalėsiu sielvartingai nusukti akis, murmėti nuoširdžiausius atsiprašymus, siūlytis atsilyginti už skriaudas. Kad ir kaip norėjau dėtis miegančiu, kol išeis tėvai, jie niekur anaiptol nesiruošė eiti. Tad giliai įkvėpiau, pasiruošdamas klausimų krušai. (Ką tu sau galvojai? Kaip galėjai mums meluoti? Dėl ko judu su Fabianu susipešėte?) ir atmerkiau akis.

Ryški sviesto geltonumo šviesa, prasimušusi pro pakeliamąsias žaliuzes, krito ant pilko grindų linoleumo ir buvusių baltų sienų. Ant metalinio laikiklio, išsikišusio iš sienos priešais lovą, kabojo apdaužytas televizorius. Po juo ant aliuminio kėdės sėdėjo mano tėvas – švarkas susiglamžęs, ant kelių išskleistas laikraštis. Kitoje kambario pusėje stovėjo mano motina melsvu kostiumėliu ir išsiblaškiusi žiūrėjo pro stiklo iliuminatorių, įstatytą medinėse duryse. Išgirdusi mane sujudant, mikliai apsisuko ant kulniuko.

– Enti, – ištarė žengdama prie lovos. – Enti.

– Kur aš esu?

– Tu Gvajakilio ligoninėje, – atsiliepė tėtis. – Ar neprisimeni? Prišnekėjai devynias galybes, kai čia atvažiavome – tik nedaug ką galima buvo suprasti. Kas ta Selė?

– Ramiau, – pasakė motina. – Mes iki to prieisime.

Sunkiai pasislinkau aukštyn ant pagalvių.

– Žinai, tu tikras laimės kūdikis, – tarė tėvas, lankstydamas laikraštį ir stodamasis. – Buvai ne taip ir toli nuo karo zonos. Kondoro kalnyne vėl įsiplieskė konfliktai. Per šią savaitę žuvo penkiolika. Kai kuriuos sužeistuosius netgi atgabeno į šitą ligoninę. – Kad būtų įtikinamiau, jis bakstelėjo į rankoje laikomą laikraštį. – Nors, atrodo, ne į brangiąją jos dalį, – sukikeno.

– Dėl Dievo meilės. – Motina stumtelėjo jį į šoną. – Enti, kaip tu jauties?

Tėvas surimtėjęs atsistojo priešais mamą iš kitos lovos pusės.

– Prieš judviem pradedant, paklausykite, – tariau, sukiodamas galvą tai į vieną, tai į kitą, – tiesiog leiskite man atsiprašyti. Aš neabejoju, kad jūs abu siaubingai pykstate, bet jei tik leisite man paaiškinti, kodėl mes tą padarėme, tuomet...

– Mes nepykstame, – švelniu balsu prakalbo motina. Kvepiančia ranka ji nubraukė man nuo kaktos plaukus. Kažkas buvo ne taip. – Mes nepykstame, Enti. Bet turime tau labai blogą naujieną.

Tai nebuvo dar vienas sapnas.

* * *

Jo kūną potvynio srovė keliskart išmetė prie uolos papėdės. Pagaliau jį rado – veidas paniręs į vandenį, koja įstrigusi tarp akmenų tiesiai po raudonu memorialiniu statiniu nelaimėliui banglentininkui. Pastaroji smulkmena tikrai ne iš tų, kurias turėjau įsiminti, bet aš įsiminiau. Nuo tada ėmiau vaizduotis, jog ten galėtų būti ir antra mažytė šventyklėlė, skirta Fabianui, ir jog tasai, kas atnešdavo šviežių gyvų gėlių ir uždegdavo žvakes banglentininkui, dabar galbūt tą patį daro ir jam. Tikiuosi, kad neklystu.

Išvykau iš šalies net nesudalyvavęs jo laidotuvėse, todėl taip ir nepatyriau ekvadorietiškos atsisveikinimo pompastikos, tačiau be vargo ją įsivaizdavau. Fabianas ne viena proga man taip smulkiai ir ryškiai buvo nupasakojęs laidotuves, kad aš viską aiškiai regėjau net nebuvęs ten: juodai apsirengusias moteris, draskomas verksmo priepuolių; iškilmingas eitynes; galbūt net tradiciškai baltą karstą, skiriamą tiems, kurie bažnyčios požiūriu mirė pernelyg jauni, kad būtų spėję nusidėti. Teturiu savo vaizduotės sukurtą versiją. Man taip ir neteko stovėti tenai tarp smilkalų dūmų ir įkiršusių giminaičių, žvelgti į tą visą „prisigrobtą inkų auksą“, kaip jis sakydavo, neteko matyti jo laidojamo, ar kremuojamo, ar ką jie ten su juo padarė. Iš manęs to... nelaukė.

Tačiau aš padariau atradimą: kuo netikėčiau koks nors asmuo dingsta iš jūsų gyvenimo, tuo atkakliau jis lieka gyventi jūsų galvoje. Tapo aišku, kad man nė nereikėjo atsisveikinti, nes Fabianas dar ir dabar yra manyje, graužaties sutramdytas ir nugludintas, bet vis dar gyvas – ir nepanašu, jog ruoštųsi mane palikti.

Įtikinėju save jį paleisti, sakau sau, kad daug kas paauglystėje užmezga rimtas draugystes, kurios staigiai nutrūksta ir niekada nebeatsinaujina, ir kad šios draugystės pabaiga tiesiog buvo labiau nebeatšaukiama. Nuo to darosi tik blogiau, nes vienas sunkiausių dalykų, su kuriais tenka gyventi, yra žinojimas, jog mes greičiausiai nebūtume likę draugais, jei jis būtų gyvas. Mudu sukome skirtingomis kryptimis: aš – į mokyklą ir gyvenimą Anglijoje, Fabianas – ten, dėl ko jie susitarė su dėde – labai galimas daiktas,

kad tai koledžas Valstijose ir kokia nors pelninga profesija. Kelerius metus būtume susirašinėję, gal kartą ar du susitikę, bet toliau nebeliktų kur eiti. Mudviejų draugystė būtų išblėsusi, pavirtusi miglotais sustingusiais vaizdiniais, ir tai būtų buvę šaunu, nes dabar jis netūnotų čia, mano galvoje, jei būtų gyvas. Bet aš jį prisimenu. Jo šypsena tobulai atsispaudusi mano atmintyje, tarsi naujoko šypsnys tamsiai rusvoje fotografijoje. Esu persekiojamas keturių žodžių, kurie tarsi vaikiškas plaktukėlis per amžius bels į mano kaukolės sienas: jei jis būtų gyvas.

Aš nekenčiu jo už tai.

Išeidami iš ligoninės, mes turėjome pereiti per pagrindinį sužeistųjų skyrių viešojoje ligoninės dalyje, kur koridoriai buvo priguldyti kareivių, sužeistų perujiečių kulkų džiunglių pasaloje. Sužeistieji gulėjo ir laukė gydytojo pagalbos. Mačiau kantrybę jų akyse ir atsakinėjau jiems tokiu pat žvilgsniu. Ištvermingai ėjau tarp jų, kiekvieną ramiai nužvelgdamas, tarytum būčiau jų feldmaršalas, tikrinantis tvarsčius ant įvairiausių kūno sužalojimų, kur iš lėto kaupėsi tirštas arterinis kraujas; vienam ar dviem net pasiunčiau padrąsinamą šypseną. Tėvai ėjo priekyje, nekantraudami kuo greičiau ištrūkti iš ligoninės, bet aš išnaudojau kiekvieną akimirką. Vienas kareivis, gal tik keleriais metais vyresnis už mane, mirktelėjo man ir kilstelėjo sau prie veido sužeistą ranką. Kulka buvo kiaurai perėjusi jam delną, ir kitoje jo pusėje pro mažą raudoną angą rankoje aš pamačiau blizgančią jo akies lėliukę, smarkiai išsiplėtusią nuo nuskausminamųjų vaistų.

Prisimenu ryškią saulės šviesą mašinų stovėjimo aikštelėje už ligoninės sienų, prisimenu kvapą gniaužiantį karštį, kai įsėdau į automobilį. Prisimenu tylą, mums išriedėjus į akinamai spindintį greitkelį. Kelionės pradžioje aš bandžiau dairytis, stebėti vaizdus. Bet neilgam: kiekvieno pakelės mulo ar nuobodžiaujančio autobuso keleivio akyse, netgi vienuolės, lekiančios šalia apdaužytu kadilaku, veido išraiškoje – visur regėjau jį, tarytum galingo kaltės jausmo dėka Fabianas būtų įsikūnijęs į kiekvieną gyvą būtybę mano kelyje.

Iš likusios kelionės į šiaurę dalies neatsimenu beveik nieko. Žinau, kad ji jokiomis aplinkybėmis nebūtų galėjusi būti tokia įdomi, kaip mudviejų su Fabianu kelionė į pietus. Mano tėvų pusėje buvo dalykiškumas, suaugusiųjų pasaulyje taikomų metodų įvaldymas, ir krizių metu jie visu tuo pasinaudodavo. Jų rankose didžioji kelionė, į kurią mes leidomės prieš kelias dienas, susitraukė į keletą valandų, praleistų transporto priemonėje su oro kondicionieriumi. Kiek galėdamas stengiausi likusią kelionės dalį būti užsimerkęs, kad išlaikyčiau galvoje buvusius vaizdus ir išvengčiau tų visų kaltinančių akių.

Nepraėjus nė savaitei palikau šalį visiems laikams. Motinai vadovaujant, mano išvykimo procesas buvo sutvarkytas žaibo greičiu, lyg koks įkaito išsiuntimas. Kad aš nedalyvausiu Fabiano laidotuvėse, irgi buvo nuspręsta už mane. Turint omeny tai, kas įvyko, aš buvau kuriam laikui nušalintas nuo sprendimų priėmimo. Ir man tai visai tiko. Norėjau, kad sprendimus kas nors priiminėtų už mane visą likusį gyvenimą.

Anot mano tėvų, valdžios pareigūnai turėtų paskelbti mirties dėl nelaimingo atsitikimo nuosprendį. Tačiau manęs laukė dar viena užduotis, kai grįžome į Kitą. Asmeniškai reikalaujant Suarezui, motinos ir tėvo lydimas, aš turėjau atvykti į jo namus ir pasiaiškinti, kaip žuvo jo sūnėnas.

Aštuonioliktas skyrius

Suarezo ir mano tėvų susitikimas Suarezo namuose būtų tapęs siurrealistiniu kultūrų susidūrimu net ir be triuškinančios žinios apie Fabiano mirtį. O kadangi pastaroji aplinkybė kabojo virš mūsų visų kaip Damoklo kardas, vizitas buvo nepakeliamas. Nuo tos akimirkos, kai vartai prasiskyrė, įsileisdami mūsų trijulę tėvo ekipaže, aš jaučiau kylančią panikos bangą, jausmą, kad nutiks kažkas blogo. Viskas turėjo būti kitaip – juk šie vartai atsiverdavo į džiaugsmą, įsileisdami apsiašarojusį iš juoko svečią galinėje kulkų nepermušamo mersedeso sėdynėje. O tądien atrodė, kad jie veda į bausmės vykdymo vietą. Mano nerimas nepaliovė augti net išvydus draugišką veidą: Eulalija, vilkinti juodais gedulo drabužiais, atidarė duris ir tik nebyliai linktelėjo, prieš pastūmėdama mus į biblioteką. Jokie viliojantys kvapai nesklido iš virtuvės. Nesigirdėjo ir muzikos iš automatinio patefono. Nė vienas šuo kūliavirsčia nesirito nuo laiptų mūsų pasitikti. Dėl viso to, dar Suarezui nė kojos neįkėlus į biblioteką, mane mušė karštis ir jaučiausi bjauriai, tarsi kaltė nepaliaujamai šutintų mane, o jam pasirodant jau turėčiau virti ant lėtos ugnies.

Kol mes laukėme, mano tėvai su apsimestiniu abejingumu mėgino susipažinti su Suarezo buveine. Motina, dirbtinai suraukusi kaktą, tyrinėjo knygų lentynas nuo viršaus iki apačios; tėvas stovėjo palinkęs ties patefonu, įrėmęs rankas į šonus. Jaučiausi užgautas už Suarezą jų buvimo, o ypač jų storžieviško vertinimo tos vietos, tokios pažįstamos ir brangios man. Kovojau su troškimu išbėgti iš bibliotekos, pasileisti pro egzotiškas Baironų gėlių lysves tolyn Pan-Americana greitkeliu ir dumti į pietus, spardydamas batais raudoną purvą.

– Kokia baisi enciklopedija, – pastebėjo į nieką konkrečiai nesikreipdama motina, traukdama iš lentynos tomą. – Atrodo, lyg būtų parašyta vaikui.

– Mano patirtis rodo, kad knygos, kurias mes vertiname kaip vaikiškas, gali daryti įtaką asmenybės ugdymui, – pasigirdo balsas nuo durų.

Tas pažįstamas tarties autoritetingumas ir pasitikėjimas savaime pažadino manyje lūkestį, nederamą džiaugsmo ir susijaudinimo antplūdį. Puikiai žinojau, jog šįsyk nebus jokios įdomios istorijos, ir vis tiek, nepaisant aplinkybių, mano vaizduotei nudryko seilės kaip idiotiškam Pavlovo šuniui.

Tačiau balso savininkas, pasirodęs kambary, buvo ne tas Suarezas, kurį pažinojau, o susitraukęs, sudžiūvęs jo antrininkas. Balsas nebuvo praradęs savo įtaigumo, bet žmogus... Sakytum, vienas iš jo numylėtų indėnų užkeikė jį, atliko *ayahuasca* ritualą, kuris išdžiovina sielą ir išplėšia vidinę jėgą. Jo pečiai po švarku buvo sukumpę, plaukai atrodė dar labiau pražilę ir išretėję, ūsus jis buvo nusiskutęs, nuo ko veidas atrodė nuogas ir neapsaugotas. Staiga jis virto seniu.

Susivokiau, jog iš manęs laukiama supažindinimų, nes aš pažinojau visus čia esančius. Pirmą kartą gyvenime pristačiau savo tėvus, pavadindamas juos vardais. Tas normų laikymasis dvelktelėjo beprasmybe. Mandagiai nusilenkęs, tarsi norėtų dar labiau pabrėžti situacijos absurdą, Suarezas pabučiavo motinai ranką. Ta pašnairavo į tėvą.

Eulalija pastatė ant stalo baltą dubenį, prikrautą mėsingų žalių alyvuogių, su mažesniu skyreliu viduje – kauliukams. Ji dar atnešė ant padėklo atkimštą butelį raudonojo vyno ir keletą taurių. Kai Suarezas pakėlė butelį pripilti mano taurę, aš papurčiau galvą ir paprašiau sulčių. Prieš jam nusukant galvą, spėjau sugauti jo akyse silpną senosios šelmystės atšvaitą ir net pamačiau trūktelint lūpų kamputį. Ištarė Eulalijai „sulčių“ su nežymia pašaipėle, kurią tik aš vienas galėjau atpažinti. Kai dėl alyvuogių, tai jų kvapas iki šiol man kelia šleikštulį.

Išpilsčius gėrimus ir pristūmus kėdes, prasidėjo šiokie tokie įžanginiai pasišnekučiavimai. Mano tėvai pareiškė užuojautą Suarezui ir pasakė, kad Fabiano viešnagės pas mus savaitgaliais suteikdavo jiems daug džiaugsmo. Suarezas atsilygindamas pa-

žėrė keletą rinktinių komplimentų apie mane. Jis pasakė, kad aš buvęs „džiugesio ir įkvėpimo“ šaltinis. Jau pradėjau galvoti, kad pokalbis taip ir tekės nepakenčiamai nuobodžia vaga, kai pagaliau už stalo, aplink kurį visi keturi buvome susėdę – to paties stalo, kadais mačiusio tiek žavių dalykų, už kurio dar neseniai Fabianas ir aš smagiai kilnojome tekilos taureles – stojo tyla. Suarezas pastatė savo taurę ir nusišluostė lūpas, nors vyno dar nė nebuvo palietęs.

– Dėkoju jums visiems, kad sutikote ateiti, – tarė jis. – Leiskite man pradėti nuo kreipimosi į Entį: aš žinau, jog tau šita netektis lygiai taip pat skausminga kaip ir man. Žinau, kokie artimi draugai judu su Fabianu buvote. Taip pat noriu išreikšti viltį, kad tu jokiais būdais nepajusi esąs kaltinamas dėl to, kas atsitiko. Žinau, koks sauvališkas berniukas buvo mano sūnėnas, ir esu visiškai pasirengęs išgirsti, jog ši siaubinga nelaimė įvyko dėl jo paties karštakošiškumo.

Prieš tęsdamas savo kalbą, Suarezas vėl kilstelėjo savo taurę. Vynas joje, apšviestas virš jo galvos degančios lempos, žėrėjo kaip rubinas. Aš pagalvojau apie perdėtai raudonos spalvos kraują siaubo filmuose.

– Taigi, Enti, tau nėra reikalo ką nors nutylėti. Aš anaiptol neketinu kam nors primesti kaltinimų ar iškelti bylą teisme.

Ši pastaba paveikė mane taip, kaip Suarezas ir buvo numatęs – iš pirmo žvilgsnio kaip raminanti ir tonizuojanti priemonė, o iš tiesų – kaip griaunamoji jėga. Man nė į galvą nebuvo atėję, jog kažkas norėtų ir netgi galėtų pateikti kaltinimus. Pakėliau priešais mane stovintį *naranjilla* stiklą, kad kuo nors užimčiau rankas, ir vyliausi, kad mano veide neatsispindi baimė ir nuostaba, kurią jaučiau.

– Tačiau mums reikia žinoti, kas atsitiko, – kalbėjo Suarezas. – Kad ir kas buvo, kad ir ką judu padarėte, privalai mums papasakoti. Turi papasakoti mums *viską*. Ar supranti?

Aš atsikrenkščiau, bet neišspaudžiau nė žodžio.

– Na, nesinervink, – pasakė motina. – Ponas Suarezas elgiasi kaip reta supratingai.

Mano liežuvis niekaip nenorėjo atsirišti. Buvau atsidūręs neįmanomoje situacijoje priešais du žmones – Suarezą ir savo motiną – kuriems skirtingai nupasakočiau net ką valgiau pusryčių, ką jau bekalbėti apie Pedraskados įvykius. Dar nejaukiau buvo nuo to, kad Suarezas, užsiminęs apie kaltinimus ir teismus, aiškiai leido suprasti, kad nebūtinai palaikys mano pusę.

– O gal pradėk nuo to, kas paskatino jus važiuoti į tą vietą... Pedraskadą, – pasiūlė motina.

Suarezas sutiko.

– Taip. Kas atsitiko? – tarė jis. – Kas vertė judu sumeluoti man?

– Sumeluoti *mums visiems*, – priminė motina.

– Žinoma, – pritarė Suarezas.

– Suarezai, aš atsiprašau, – pasakiau. – Mes...

– Enti, aš tau jau sakiau. Nebus jokių kaltinimų. Tebūna tai paskutinis kartas, kai atsiprašai. Tiesiog papasakok mums tiesą.

Aš siurbtelėjau gėrimo, bet vargiai galėjau jį nuryti. Skystis lėtai nutekėjo galugerkliu. Vos nepradėjau žiaukčioti.

– Mano supratimu, tiesa yra ta, kad mums tiesiog norėjosi nuotykio. Žinojau, kad greit turėsiu palikti šalį, ir mes su Fabianu vis kalbėdavom, kad vieną dieną ištrūksime iš miesto ir kartu patyrinėsime kokias nors atokesnes vietas. Man regis, galima būtų pasakyti, kad aš norėjau... patirti ką nors *tokio*, iki man išvažiuojant. Ką nors ne taip saugaus. Tai ir nutarėme su Fabianu išvažiuoti savaitgaliui. Tokia kaip ir atsisveikinimo ekspedicija.

Suarezas linktelėjo man lyg išreikšdamas visišką supratimą. Pašnairavau į tėvus. Mano tėvas tryško geranoriškumu ir užuojauta, o motinos veide buvo matyti visuomet mane gąsdinanti ypatingo susitelkimo išraiška. Tik ir lauk, kada išsitrauks bloknotą.

– Tai dar ne viskas, – tęsiau aš. – Kažkas atsitiko Fabianui. Jis kaip niekad anksčiau sielvartavo dėl savo tėvų. Maniau, kad jam bus pravartu pakeisti aplinką ir kuriam laikui liautis apie juos galvoti. Jis buvo pradėjęs pasakoti man apie juos visokius dalykus, kurie *greičiausiai* negalėjo būti tiesa. Kaip jis per Velykų eiseną

regėjęs savo motiną, ir kaip jo tėvą užmušė per bulių kautynes ir kad jo motina nemirė, o klajoja kalnuose, ištikta amnezijos. Visokias nesąmones. Aš nežinojau, ką daryti.

– Suprantu, – pasakė Suarezas, suraukęs antakius.

Atsigręžiau į jį.

– Aš turėjau jums pasakyti. Tą vakarą, kai mudu pasigėrėme, man reikėjo tada jums viską papasakoti. Apgailestauju.

– Aš tau sakiau – jokių atsiprašymų.

– Jūs pasigėrėte? – paklausė motina. – Kada tai buvo?

Suarezas nekreipė į ją dėmesio.

– Tu nenorėjai jo išduoti. Suprantu. – Paskui kreipėsi į mano tėvus: – Aš nemanau, kad Entis būtų kada jums pasakojęs mano sesers ir jos vyro – Fabiano mamos ir tėčio – mirties aplinkybes.

Mano tėvai patvirtino, kad aš nepasakojau.

– Tai suprantama. Tikiu, kad ir pats Entis palyginti neseniai sužinojo tiesą. Maždaug prieš šešerius metus įvyko labai nelemta avarija. Jų automobilis nusivertė nuo kelio aukštai kalnuose, ir nė vienas jų neliko gyvas.

Motina išreiškė deramą užuojautą.

– Prieš kelias savaites mes su Enčiu atvirai pasikalbėjome ir išaiškėjo, jog Fabianas tikėjo, esą jo motina galinti būti gyva, nes jos kūno avarijos vietoje taip ir nerado. Dabar aiškėja, kad jis prasimanydavo žavių istorijų paaiškinti jų dingimui – užpildyti mūsų žinojimo spragoms. Kaip vis dėlto liūdna.

– Man labai gaila, – ištariau blankiu nevykėlio balsu.

Suarezas nesureagavo.

– Dėl kai kurių man pačiam nesuvokiamų priežasčių aš manau, jog Fabianas kaltino save dėl tėvų mirties. Regis, tos istorijos buvo jo būdas pabėgti nuo tikrovės.

– Tu žinojai apie tai? – motina nukreipė įdėmų žvilgsnį į mane. – Žinojai, kaip jis suklaidintas savo iliuzijų, ir niekam nepasakei?

– Jis buvo mano draugas.

Tėvas mąstė.

– Visa tai puiku, bet lieka neaišku, kodėl jūs išsirinkote būtent tą vietą. Juk tai baisiai toli. Galėjote leistis ieškoti nuotykių bet kur, daug arčiau Kito.

Mano tėvas. Vienintelis žmogus kambaryje, kuriuo, kaip man atrodė, galiu pasitikėti. Nusivylimas.

– Geras klausimas. Kodėl būtent Pedraskadą? – atitarė Suarezas.

– Tikrai, kodėl? – pasiteiravo motina.

Juokingiausia, kad tą akimirką aš būčiau galėjęs pakelti akis į knygų lentyną, ištraukti enciklopediją, atversti jiems straipsnį apie Pedraskadą ir paaiškinti, iš kur man šovė ta mintis. Tai netgi nebūtų melas. Bet aš toli gražu nemąsčiau blaiviai. Atsidūriau kryžkelėje ir pats to nepastebėjau – pernelyg uoliai dairiausi atgal. Užuot pasirinkęs, kuriuo keliu saugiausia būtų eiti, aš aklai moviau per sankryžą apimtas panikos, beviltiškai bandydamas išnešti sveiką kailį. Nė akimirkos nesusimąstęs, pats save pasmerkiau.

– Mes važiavome ieškoti Amnezijos klinikos, – suvapėjau.

Tėvas išsitiesė kėdėje kaip strėlė:

– Ką?

Žodžiai patys išsprūdo man iš burnos:

– Fabianas ir aš radome tą laikraščio iškarpą apie kliniką Pedraskadoje, kur netekę atminties žmonės gali apsigyventi ir būti slaugomi, kol viską prisimins.

Tėvas nugėrė gurkšnį vyno.

– Enti, apie ką tu šneki?

– Tai buvo kvaila, žinau. Bet mes ten nuvažiavome dėl to.

– Aišku, – tarė Suarezas. – Tai paskutinė versija, užvaldžiusi Fabiano vaizduotę, apie tai, kur galėtų būti jo motina? Ar tai tiesa?

– Ar dėl to jūs nuvažiavote į Pedraskadą? Ieškoti Amnezijos klinikos? – klausė tėvas. Jis iš paskutiniųjų bandė mane suprasti ir kartu per daug neišsiduoti. Tačiau aš buvau toli už supratimo ribų. – Liaukis, drauguži. To negali būti.

Suarezas ūmai itin susidomėjo mano tėvo žodžiais.

– Jūs žinojote apie tai? – paklausė. – Žinojote apie tą... Amnezijos kliniką?

Tėvas nevikriai pastatė ant stalo stiklą. Aš jį užjaučiau. Jis taip norėjo palaikyti mano pusę, bet aplinkybės tam buvo labai nepalankios.

– Mudu su Enčiu kartą šnekėjomės apie tai, bet tik tarp kitko, – pasakė jis. – Tai ir viskas. Tiesiog išgalvojome nebūtą dalyką. Abejoju, ar kas nors panašaus tikrovėje egzistuoja.

– Ir aš abejoju, – atsiliepė Suarezas. – O vis dėlto Entis mums aiškina, kad jie keliavo į Pedraskadą būtent ieškoti tos... menamos vietos.

– Savaime aišku, tai beprasmiškas sumanymas, – pasakė motina. – Galėjai sugalvoti ką nors geresnio, Enti.

Aš stvėriausi šiaudo. Buvau apimtas panikos.

– Žinau, kad tai nesąmonė. Tiesiog tai buvo dar vienas Fabiano svaičiojimas, kad jo mama gali būti gyva. Jis nusprendė, kad Pedraskada tam tinkama vieta, ta klinika. O aš nežinojau, kaip jį atkalbėti. Tai buvo kvaila. Aš dabar tą suprantu.

Kol bėriau savo išvedžiojimus, Suarezas nenuleido nuo manęs nieko gera nelemiančio, pajuokiančio žvilgsnio. Sumišęs spoksojau į jį. Jei aplinkybės būtų kitokios, būčiau pasakęs, kad jis *mėgavosi*.

Jis patogiai atsilošė kėdėje, leisdamas man kurį laiką painiotis savo melagystėse. Paskui išsitraukė stambų auksinį žiebtuvėlį ir prisidegė Dunhill cigaretę. Įtraukė didelę melsvų dūmų porciją ir atsuko pakelį į mano pusę.

– Cigaretę, Enti? Ne? Na gerai. – Iškvėpė nepračiaupdamas lūpų ir išpūtė tirštą nepriekaištingą dūmų žiedą, žiūrėdamas į senoviškus disko stiliaus apšvietimo įrenginius ant sienos už mano motinos galvos. Paskui tarė:

– Kaip gydytojas esu sužavėtas šios idėjos apie gydymo centrą, skirtą vien tik amnezijos ištiktiems.

Jis padėjo cigaretę į peleninę. Stebėjau, kaip jo ranka trumpam pakibo virš baltojo dubens prieš išsirinkdama ir paimdama putnią žaliąją alyvuogę. Įsimetė ją už dešinio žando ir pasimėgaudamas sužiaumojo, grakščiai išstumdamas kauliuką ant delno ir padė-

damas į tam skirtą priešais stovinčio dubens skyrelį. Nurydamas jis žiūrėjo tiesiai man į akis.

– Reikalas tas, – sumiknojau, – kad tai buvo tiesiog kvailas...

Jis kilstelėjo ranką, kad aš nutilčiau. Tai tebuvo menkutis judesys, tačiau pasijutau kaip gavęs per veidą. Jo burna sardoniškai kryptelėjo, pagaliau užbaigus kruopščiai doroti alyvuogę. Vėl pasėmė cigaretę ir dar kartą iš lėto, giliai užsitraukė. Tyla buvo kaip nuščiuvimas bulių kovos arenoje, prieš suduodant *coup de grâce**. Ir tada jis smogė.

– Tu tikriausiai nustebsi, kad aš, tiesą sakant, *esu* girdėjęs apie jūsų Amnezijos kliniką.

Man sutraukė vidurius. Juodi ir balti šachmatinių bibliotekos grindų langeliai ėmė plaukti prieš akis, ir aš persigandau, kad, sekdamas Fabiano pavyzdžiu, ištuštinsiu skrandį stačiai visiems panosėje.

– Vakar aš žvalgiausi po Fabiano kambarį, mėgindamas apsispręsti, kaip pradėti jį iškraustyti – štai tokia širdį verianti užduotis – ir aptikau laikraščio iškarpą, kurią mano sūnėnas buvo įkišęs į kelių atlasą, o pastarąjį dėl kažkokių priežasčių paslėpęs po lova.

Jis įkišo ranką į vidinę tvido švarko kišenę, ištraukė iš ten iškarpą, išlankstė ją ir tvarkingai padėjo ant stalo priešais save.

Oras patalpoje buvo tirštas nuo susitvenkusių neišsakytų emocijų. Tyli kvapą gniaužianti panika iš mano pusės, nebylus sumišimas iš mano tėvų pusės. O iš Suarezo – vos slepiamas liepsnojantis triumfas, sunkiai beatskiriamas nuo manijos.

– Tai savotiškas radinys. Viena iš pirmųjų mane pribloškusių keistenybių buvo data. Iškarpa rodo, kad laikraštis išleistas 1989 metų vasario 29 dieną. Aš jau senas. Atmintis gali mane suklaidinti. Tačiau 1989 metų vasario 29-toji niekuomet neegzistavo, nebent aš labai smarkiai klysčiau. 1989-tieji nebuvo keliamieji metai. – Jis nurijo gerą gurkšnį vyno ir nusišypsojo. – Gal kas nors norėtų alyvuogių? Jos puikios.

---

* Malonės smūgis (*pranc.*)

Motina beviltiškai apsidairė po kambarį, ieškodama pagalbos.

– Ar *kas nors* supranta, apie ką kalba šitas žmogus?

Klausimas nebuvo skirtas jokiam konkrečiam asmeniui, o pakibo erdvėje kažkur virš patefono. Jei ji būtų atkreipusi dėmesį į mirtinai išblyškusį mano veidą, būtų gavusi ir atsakymą.

Dabar Suarezas žiūrėjo tiesiai į mane.

– Ar jums neatrodo keista, jog medicinos įstaiga, vos prieš šešerius metus išreklamuota šalies dienraštyje, galėjo dingti be pėdsako, be jokių savo veiklos įrodymų? Juokinga. Tarsi pati klinika skleistų amneziją. Tarsi daugybė joje buvusių amnezijos ištiktųjų savo negalia kažkaip būtų užkrėtę ir patį pastatą. – Jis nusijuokė iš savo sąmojo. Neįtikėtina, bet staiga jis pasirodė kaip laimingiausias žmogus iš visų, esančių kambaryje.

– Toje iškarpoje yra ir kitas straipsnis, – varė jis toliau, – ir jis netgi dar keistesnis. Įsivaizduokite, kaip mane pribloškė tai, ką ten perskaičiau. Tas straipsnis, ar galite patikėti, nušviečia mano sesers ir svainio mirties aplinkybes, kurias, kaip tikrai žinome, Fabianas *išsigalvojo.*

– Gerai, klausykite... – pradėjau.

– Tarkim, galėjo būti kita sutuoktinių pora, nelemtai nusiritusi nuo to paties kelio vos kelios savaitės po Fabiano tėvų žūties. Įmanomas *net ir* toks variantas, kad Fabianas pamatė tą straipsnį ir susikūrė savo įvykių versiją, įskaitant bulių kautynes.

Aš sėdėjau be žado, spoksodamas į erdvę. Nebuvo kaip jo sustabdyti.

– Bet ši galimybė atrodo man be galo menka. Ne. Greičiau jau kažkoks asmuo – neabejotinai su pačiais geriausiais ketinimais – kažkas, pažinojęs Fabianą ir žinojęs apie jo išgyvenamą skausmą, nutarė sukurti dokumentinį įrodymą Fabianui paguosti... priversti jį patikėti, kad jo versija yra tikra, ir pastūmėti jį – ne, ne arčiau paguodos, o tolyn nuo realybės.

Dabar visi žiūrėjo į mane.

– Ar nemanai, Enti, kad atėjo laikas papasakoti mums *tiksliai*, kas atsitiko? – pasakė Suarezas.

– Enti, – atsiliepė mano motina. – Tu juk ne...

– Taip, jis tai padarė. Tiesa? – man nespėjus prasižioti, Suarezas pakėlė ranką. – Žinau, žinau. Tu manei, kad padedi jam.

– Tuščias laikraštinis popierius, – sumurmėjo tėvas. – Maniau, kad tai kažkokia paslaptinga mokyklinė užduotis.

– Jis tuo nepatikėjo! – sušukau. – Aš žinau, kad nepatikėjo.

Suarezas sėdėjo kramtydamas dar vieną alyvuogę ir stebėdamas mane. Paskui palinko priekin ir, dūręs į mane pirštu, prabilo:

– Mes buvome susitarę. Aš pasitikėjau tavimi. Prašiau tavęs, kad pasakytum man, kai, tavo manymu, padėtis taps nebevaldoma, ir tu man tą prižadėjai.

Ėmiau kalbėti negalvodamas. Pasakiau, kad padariau tai dėl teisingų priežasčių, kad Fabianas žinojęs, jog tai pokštas, kad ypač Suarezas turįs tai suprasti. Mano protestai atsimušė į tylą.

– Leiskite man įrodyti, – nenurimau. – Leiskite man papasakoti, kas mums nutiko Pedraskadoje.

– Šitą pasakojimą užvis labiausiai ir nekantrauju išgirsti, – pasakė Suarezas. – Pasakojimą apie tai, kodėl mano sūnėną rado negyvą, gulintį kniūbsčią vandenyje.

Mėginau susikaupti, tuo pat metu nutaisydamas atgailaujančią išraišką. Samprotavau taip: jei atrodysiu pakankamai priblokštas savo apgaulės demaskavimo, tai jokios tolesnės ir dar rimtesnės melagystės nebeatrodys negalimos.

– Ar galite jūs visi prižadėti man vieną dalyką? – paklausiau. – Prašau, pažadėkite nieko nesakyti, kol baigsiu pasakoti visą istoriją.

Visi trys sutikdami linktelėjo.

Prieš pradėdamas kalbėti atsikrenkščiau, dirstelėjau aukštyn virš patefono ir pamačiau dėmę ant sienos nuo alaus purslų, likusią nuo tada, kai Fabianas susinervinęs sviedė į sieną alaus butelį vos prieš dvi savaites. Girdėjau jo balsą, kaip visuomet pašaipų: *„Ką pasakytų žmogus be vaizduotės apie tai, kas čia įvyko?“*

– Ten buvo tas kupolas, – tariau. – Pajūryje. – Tas metalinis kupolas, ant kalno.

Devynioliktas skyrius

– Nuo pat mūsų atvykimo akimirkos jis prikaustė mūsų dėmesį, nes atrodė toks išsiskiriantis. Tas miestelis – tai viso labo dumblinas žvejų uostas su keliais banglenčių barais ir turistų viešbučiais, bet tas statinys atrodė lyg perkeltas iš ateities – išvien spindintis metalas, ir dar erzinamai paslėptas nuo mūsų akių už stūksančios ant kalno uolos. Dar daugiau – Rėjus, amerikietis hipis, nuomojantis namelius, kur mes apsistojome, mums papasakojo, kad į tenai neveda joks kelias ir jokio kito priėjimo nėra, tik laivu arba sraigtasparniu. Ir dar kai ką: kaip statytojai sulaužė sparnus jo papūgai ir kaip jį pavarė apsauga, kai jis bandė nueiti ir pasižiūrėti, kas ten yra. Paskui, mums grįžtant iš Isla de Plata, pro mus pernelyg arti praplaukė tas milžiniškas turistinis laivas, kur buvo prisišvartavęs prie kupolo, ir užliejo Rėjaus valtį. Dėl viso to mudu su Fabianu apsėdo mintis užsikarti tenai ir atkeršyti. Galiausiai mudu nusprendėme leistis į ekspediciją ir viską išsiaiškinti kartą ir visiems laikams.

– Rėjaus dukra Solė parodė man taką, sukantį pro uolą, kuriuo galima eiti tik per atoslūgį. Ji mums pasakė, kad ten esama urvo su laiptais oloje, vedančiais į kupolą. Sakytum, slaptas įėjimas. Jai tik dešimt metų, todėl aš nežinojau, ar priimti viską už gryną pinigą, tačiau Fabianas nuo pat pradžių ja patikėjo, ir antrą ar trečią dieną, kitaip sakant, kai Fabianas... kai įvyko tas nelaimingas atsitikimas, mes pabandėme ten nusigauti.

– Man kėlė nerimą, kad tai nesaugu. Kai išsiruošėme, jau buvo popietė, ir vanduo jau pradėjo semti akmenis ant tako. Būtume kaip niekur nieko atsidūrę spąstuose, jei nespėtume grįžti iki potvynio. Tačiau Fabianas nenusileido. Jis... mes buvome išgėrę, ir jis buvo neperkalbamas. Kiek pasiginčijome pajūryje, ir jis pasakė eisiąs vienas, net jei aš ir neisiu, ir nudūmė. Jūs žinote, koks jis būdavo, kai jam užeidavo piktumas. Aš patraukiau iš paskos.

– Kurį laiką sekiau paskui jį, ropšdamasis nuo uolos ant uolos, paskui pažvelgiau į priekį ir pamačiau, kad jis dingęs iš akių. Ir tikrai, lenkdamas kitą stačią uolą išvydau jį mojantį nuo urvo angos tiesiai man virš galvos, melsvi jo marškiniai užpakaly buvo išsipūtę nuo vėjo. Paprašiau jo palaukti ir užsikabarojau į viršų dusdamas, slidinėdamas ir apsibraižydamas į drėgną akmenį, bet kai pasiekiau tą vietą, kur jis pirma stovėjo, jis jau buvo dingęs tamsoje.

Aš atsistojau, dirstelėjau po kojom ir pamačiau ant smiltainio nuolaužos žydrai raudoną krabą, išdžiūvusį ir apsivertusį. Man tapo aišku, jog potvynis siekia iki čia ir kad mūsų sumanymas pavojingas. Šūktelėjau į tamsą, pavadindamas Fabianą idiotu ir kad jis pražudys mus abu. Bet jis tik atsišaukė: „Tu visai neturi vaizduotės“. Jo balsas, regėjos, vis labiau tolo. Arba urvo akustika krėtė man pokštus, arba jis kažkokiu būdu labai sparčiai judėjo pirmyn.

– Aš riktelėjau, kad nieko nematau, ir paklausiau, kaip jis taip greitai braunasi pirmyn. Jis liepė man lipti laiptais. Atsakiau, kad nematau jokių laiptų. Jis pasakė: „Jei tu jų nematai, tai dar nereiškia, kad jų ten nėra“. Mano tylėjimas jam turėjo viską pasakyti, nes aš pamenu jo šūktelėjimą: „Aš tau *sakau*, kad čia yra laiptai. Kodėl niekas niekada manim netiki?“

– Baisiai nenorėjau to pripažinti, bet jis buvo teisus. Kai iš viršaus prasisunkė dienos šviesa, tapo akivaizdu, kad mes lipame žmogaus ranka padarytais laiptais – grubiai, nelygiai iškaltais akmenyje, bet nepaneigiamai tikrais. Man lipant, nuo drėgnų tašytų urvo sienų vis dažniau atsispindėjo šviesa.

– Lukterk minutėlę, – pasakė mano motina.

– Ką? – perklausiau įtūžęs, kad ji blaško mano dėmesį.

– Šis pasakojimas darosi pernelyg poetiškas mano skoniui. Eik prie esmės.

Aš atsidusau.

– Aš pasakoju, kas atsitiko. Jūs žadėjote nepertraukinėti.

Įsikišo Suarezas:

– Išklausykime jį. Mes jam tą pažadėjome.

– Ačiū, – pasakiau nedrįsdamas pažvelgti į motiną, kad neprarasčiau ryžto.

– Kai pasiekiau laiptų viršų, man trūko oro, ir aš buvau bepradedąs švokšti. Tačiau kai pamačiau, kas mūsų laukia uolos viršūnėje, mano plaučių būklė man neberūpėjo. Fabianas aiškiai buvo ne mažiau priblokštas, nes stovėjo nenuleisdamas akių nuo reginio – angliško stiliaus sodas su rožių lysvėmis ir buksmedžių gyvatvorėmis, neįsivaizduojamai nepanašūs į tas išdriką spiečių pašiūrių, kur mes buvome apsistoję, paslėptas nuo pašalinių akių niūksančios uolų sangrūdos, iš kurios mes ką tik išlindome. Atrodė, jog pirmąsyk gyvenime uodžiu nupjautos žolės ir vandens purkštuvų kvapą, ypač po drėgno ir šalto, žuvim atsiduodančio urvo oro.

– Kairėje pusėje kelias leidosi į prieplauką, kur tūnojo turistinis laivas – tas pats, kur vos mūsų nenuskandino. Toks nusmailintas, kūgio formos. Nesilaikė vandeny taip kaip turėtų. Atrodė... pernelyg dirbtinas. Kaip apversta garinė laidynė ar kažkas panašaus. Nepatiko jis man tada, kai vos mūsų neapvertė, o dabar pasirodė netgi dar atgrasesnis. Fabianas jau buvo pasišovęs leistis žemyn jo apžiūrėti, bet aš jį sulaikiau, rodydamas į dešinę pusę, į kupolą ant kalvos.

– Pirmą kartą mes galėjome apžiūrėti jį iš arti. Dar niekad nebuvau matęs tokio pastato: apskritimą sudarančios betoninės atramos, tarp jų – išlenktos patamsinto veidrodinio stiklo plokštės, ant viršaus – tviskantis sidabro stogas, atspindintis vakaro saulę. Mums palengva prie jo artinantis pamačiau, kad nors iš pajūrio žiūrint stogas atrodė tvarkingas ir lygus, iš tikrųjų jį sudarė kratinys metalo plokščių, sukniedytų draugėn. Ir nors, kaip Rėjus sakė, statinys tik šešių metų senumo, bet jau buvo nusidėvėjęs: vanduo iš užsikimšusių nutekamųjų vamzdžių išmarginęs betono sienas rudom ir žaliom dėmėm, kampe rūdijo gremėzdiška modernaus meno skulptūra, tvenkiniai užteršti žolėmis ir dum-

bliais. Viename jų pamačiau po lelija plūduriuojančią išpurtusią nebegyvą auksinę žuvelę.

– Tai jau darosi kvaila. – Motina kurį laiką valdėsi ir nepertraukinėjo manęs. Aš tą mačiau, todėl kreipiausi daugiausia į Suarezą ir tėvą, kas ją tik dar labiau kiršino. – Užtenka tų vaizdelių. Kada pagaliau eisi prie reikalo?

– Sakei, kad leisi man kalbėti.

– Enti, tai labai rimta. Mes čia susirinkome išsiaiškinti *mirties* aplinkybių.

Mano palengvėjimui, Suarezas vėl įsiterpė:

– Kaip jau sakiau, mes susitarėme jį išklausyti. Prašau – daugiau jokių pastabų.

– Jis yra *mano* sūnus.

– Ir pasakoja mums, kas atsitiko *mano* sūnėnui, taigi, ponia, jei bent kiek gerbiate mano norus, leiskite jam kalbėti. Jums niekas neliepia pasilikti kambaryje, jei nenorite išklausyti to, ką jis turi pasakyti.

Mačiau, kad ją ima pagunda paklausyti to patarimo, parodyti savo panieką lengvatikystei, kuri buvo tokia artima mano širdžiai, bet negalėjo sutikti, kad praleis nors mažiausią šito teisminio nagrinėjimo dalį.

– Kaip norite, – prakošė pro suspaustas lūpas.

Tas paramos ženklas iš Suareno pusės suteikė man jėgų, ir aš variau toliau, pasiryžęs tęsti savo pasakojimą su visais pastabčiojimais ir gaišinimais. Aš norėjau išbandyti save – ir visus kitus, esančius kambaryje.

– Kai priėjome arčiau, išgirdome muziką – džiazą, skambantį iš prastų garsiakalbių. Ir besišnekučiuojančių balsų gaudesį. Tarsi kažkur vyktų šaunus vakarėlis su išgėrimais. Pro automatines stiklo duris įėjome į vestibiulį su kondicionuotu oru, kuris galėjo būti viešbučio dalis, tik tiek, kad buvo tuščias ir be jokių iškabų, išskyrus vieną iš tų juodų plastiko lentų, ant kurių tvirtinamos baltos raidės, kai norite paskelbti apie konferencijas ir panašius

dalykus. Raidės ant šios lentos rikiavosi į žodžius: „NEBANDYTI REIŠKIA NESUŽINOTI“. Už stalo niekas nesėdėjo, tad mes nusprendėme pasukti ten, kur girdėjosi vakarėlio garsai.

– Triukšmas sklido iš už didžiulių medinių durų vestibiulio gale. Patraukėme link jų, girgždindami batais į skalūno grindis. Kurį laiką pastovėjome už durų, stengdamiesi įsiklausyti, bet negalėjome nieko išskirti, vien nerišlų balsų klegesį. Jau ketinau pasiūlyti trauktis, galbūt grįžti prie laivo ir pašniukštinėti ten, bet Fabianas be jokio įspėjimo narsiai atlapojo duris ir žengė vidun.

– Tai buvo įspūdingas kambarys baltai dažytom sienom. Didžiuliai pusapvaliai langai vėrėsi į vešlius sodus ir į vandenyną, kur leidosi saulė. Ten stovėjo ir gyvai šnekučiavosi kokios trys dešimtys žmonių. Patys įvairiausi keistuoliai. Visi skirtingi. Nuo durų keletą jų apžiūrėjau: moterį indigo spalvos suknele ir pačiais ilgiausiais plaukais, kokius man teko matyti; vyruką tamsiu kostiumu ir raudonai balta kaklaskare; jauną mergaitę, maždaug mūsų amžiaus, su trim auskarais vienoje ausyje ir nušviesintais plaukais. Viena džiugiai čiauškanti moteris buvo įsispyrusi į rožines šlepetes, tuo tarpu kiti buvo išsipustę, su kardais prie šonų ir pentinais prie batų. Palei sienas rikiavosi lenkti stalai, užtiesti žydromis staltiesėmis, lūžtantys nuo įvairiausių valgių: dubenys, sriubinės, lėkštės, padėklai, prikrauti su kaupu ir garuojantys. Visoje patalpoje tvyrojo keistų egzotiškų valgių kvapai, kurių nė vieno negalėjau iki galo atpažinti.

– Tikėjausi, kad dramatiškas Fabiano įžengimas privers žmones nutilti ir apsidairyti, panašiai kaip filmuose, kai herojus įeina į Laukinių Vakarų smuklę, ir visi nuščiūva, bet susirinkusieji toliau sau plepėjo, tad mes įėjome, uždarydami paskui save duris.

– Jau buvome kambario vidury, kai mus pagaliau pastebėjo. Raudonveidis vyras su ūsais, greičiausiai tvarkdarys, kažką pasakė vienam iš padavėjų, ir tas priėjo prie mūsų ir paklausė, kuo galįs padėti, tokiu tonu, kuris reiškė „jūsų čia neturėtų būti“. Padavėjas išlydėjo mus atgal į vestibiulį ir vėl pasiteiravo, ar gali mums padėti.

– Fabianas surezgė ištisą istoriją apie tai, kaip mes patyrėme laivo sudužimą ir kaip bangos išmetė mus į krantą netoli šios vietos. Tai buvo vykęs bandymas, bet aš mačiau, kad padavėjo jis neįtikino. Jis visą laiką vaipėsi ir pagaliau nutraukė Fabianą. Padėkojo jam už pasakojimą ir pasakė, kad mums nesą ko jaudintis, mums negresia nemalonumai, nes jis čia tik dirba. Tad mes išklojome padavėjui visą tiesą ir tapome draugais. Netrukus visi trys jau rūkėme po cigaretę lauke, sode.

– Padavėjas buvo vardu Epifanijas. Kilęs iš Gvajakilio, bet studijuojantis universitete Valstijose. Dirbo padavėju, kad galėtų susimokėti už mokslą. Jis sakė, kad alga labai gera, bet darbas gana neįprastas.

– Aš... aš nežinau, ar jis sakė tiesą, ar tiesiog dėstė savo paties prasimanymus. Bet tai jo paties žodžiai. Liepė mums niekam apie tai neprasižioti. Kad tie žmonės, kuriuos matėme kambaryje, yra tam tikro klubo nariai, jie važinėja ir kelia tas... puotas. Keliauja laivu po visą pasaulį, valgydami nykstančių gyvūnų rūšis. Jis sakė, kad net savo laivą jie pavadinę Anti–Nojaus laivu. Nes plaukioja rankiodami gyvūnus poromis, o paskui juos sunaudodami maistui. Atima jiems gyvastį, užuot juos saugoję.

– Jis pasakojo ir pasakojo apie klubą, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos: kad savo laive jie turi specialų harpūną banginių medžioklei; kad prieš užmušdami mėlynkojus smigikus maitina juos šuniena, kad neatsiduotų žuvimi; kaip verda sriubą iš didžiųjų Galapagų vėžlių pagal senovinį receptą; kaip jie valgo viską, pradedant balandžių širdimis ir baigiant iguanos smegenimis ir barsuko kumpiu; kaip šios dienos valgiaraštis kaip ypatingus patiekalus siūlo raudonąją arą ir retą krabą, vadinamą Sele Laitfut.

– Jam bekalbant pastebėjau, kad Fabianas vis labiau jaudinasi. Jis be paliovos pertraukinėjo padavėją, žodžiavosi ir keikėsi. Galiausiai pasakė: „Mes privalome kažką daryti“. Pasakiau, kad nežinau, ką galėtume padaryti, nebent papasakoti Rėjui, kai grįšime į paplūdimį. Bet Fabianas buvo kaip pakvaišęs. Jis pasakė, kad tai galimybė mums nuveikti ką nors herojiško. Pasakė,

kad tai įprasmintų mūsų kelionę, kad ji neliktų tuščias reikalas. Pasakė... jis pasakė, kad nusileis į prieplauką, prakiurdys skyles Anti-Nojaus laive ir paskandins jį.

– Kol susigaudžiau, kas dedasi, jis jau bėgo per sodą. Padavėjas man pasakė, kad Fabianas gali įkliūti į rimtą bėdą, jei pamėgins prieiti prie laivo, mat jis akylai saugomas, todėl aš jį nusivijau. Iš sodo, ties arkos pavidalo anga akmenyje, vedančia atgal į urvą, aš mačiau, kaip jis prasigavo į laivą ir kaip jį sugriebė vienas iš apsauginių. Jis buvo stambus, kur kas didesnis už Fabianą, pastvėrė jį ir sviedė... sviedė jį per bortą. Tada jis greičiausiai ir susitrenkė galvą. Tada ir paskendo.

– Aš mėginau bėgti į prieplauką jam padėti, bet man nieko neišėjo. Dar nebuvau atsigavęs po paskutinio astmos priepuolio. Stovėjau praėjime, bandydamas atgauti kvapą, bet, atrodo, sekundę netekau sąmonės ir nusiritau laiptais žemyn. Todėl mane ir surado toje oloje.

– Štai kaip viskas atsitiko. Dabar matote, kad Amnezijos klinika čia niekuo dėta. Fabianas nebuvo iliuzijų auka. Jis žuvo, mėgindamas padaryti gerą darbą. Ar suprantate?

– Ar suprantate?

Dvidešimtas skyrius

Bet koks galimas atsakymas į mano klausimą buvo grubiai nutrauktas skambaus pliaukštelėjimo – tai motina skėlė man antausį. Sudavė kaire ranka, ir jos vestuvinis žiedas skaudžiai užgavo man skruostikaulį.

– Čia už tai, kad esi toks kvailas ir drįsti pasakoti mums šitokią idiotišką istoriją, – pareiškė ji žemu balsu, lyg kas nors iš sėdinčių prie stalo galėtų imti ir nenugirsti. Paskui kreipėsi į Suarezą: – Atsiprašau. Niekad nemaniau, kad Entis būtų toks begėdiškai įžūlus.

Kas tiksliai vyko per sekančias kelias minutes, negalėčiau pasakyti, bet labiausiai reiškėsi motina. Prisimenu pasakymus „kvapą gniaužianti nepagarba“ ir „neįtikėtinai naivu“. Jai kalbant aš tyliai erzėjau, žiūrėdamas į Suarezą ir laukdamas pagalbos, bet nieko nesulaukiau. Jis lėtai, apgalvotai traukė savo cigaretę, tarsi toks būtų jo atsakas į nesibaigiantį motinos pamokslavimą – elgtis kaip įmanoma ramiau. Pagaliau aš atgavau žadą. Bet mano krūtinė buvo suspausta nuo nervinimosi ir astmos, ir aš prabilau beveik pašnibždom.

– Kartais lengviau žmonėms leisti tikėti tuo, kuo jie nori tikėti.

– Ką? – perklausė motina. – Ką tu pasakei?

Aš maldaujamai žiūrėjau į Suarezą.

– Tai jūs man šitą sakėte. Sėdint čia.

Motina tik dar labiau įsikarščiavo.

– Enti, kad ir ką jūs būtumėt šnekėję, negali būti jokio pateisinimo...

Prapliupau iš naujo, stengdamasis iš paskutiniųjų. Visas mano dėmesys buvo sutelktas į Suarezą. Kol motina it suerzintas besikapojantis paukštis kamavo mane, jo veide kažkas pasikeitė. Blėsčiojanti pritarimo liepsna jo akyse, regėjos, nuo mano maldaujančio žvilgsnio ir trūkčiojančio kvėpavimo įgavo naujos

jėgos. Galiausiai jis iškvėpė srovę dūmų ir prakalbo, nutraukdamas įsismaginusią motiną:

– Minutėlę.

Motina nutilo vidury sakinio. Suktelėjo galvą, kad pažvelgtų jam į veidą.

– Jūsų pasimetimas žavus, ponia, – pareiškė blankiai šypsodamasis. – Aš vertinu tą viešą pylą, kurią surengėte savo sūnui dėl manęs, nors ir be reikalo. Tiesą sakant, man Enčio pasakojimas pasirodė visai įkvepiantis ir įdomus. Taip pat ir vertinimas, kurio jis susilaukė.

Motina kiek patylėjo.

– Mane glumina, – pasakė ji, – kad jums atrodo teisinga pagirti piktinantį Enčio vaizduotės skrydį. Manau, mes čia esame tam, kad sužinotume tiesą.

– Mes ją sužinosime, vienaip ar kitaip. Vis dėlto meluočiau, jei sakyčiau, kad man nepatiko klausytis Enčio kalbos.

– Tai, ką jis sakė, juokinga, – protestavo motina. – Puotos. Slaptos draugijos. Skandinami laivai. Niekas tuo nepatikėtų.

– Mieloji moterie, jei net ir sutikčiau su jumis dėl to – o aš nesutinku – vis tiek turėčiau jums pasakyti, jog seniai esu metęs nevykusį įprotį tikėti tik patikimais ir rimtais dalykais.

Jis leido sau trumpą šyptelėjimą – tolimą jo buvusio *aš* atšvaitą, sukurstytą ginčo – kuris netrukus dingo nuo veido.

– Bijau, kad tai tik patvirtina mano įtarimus dėl jūsų ir jūsų lankstaus požiūrio į tiesą. Ne kartą savęs klausiau, turint omeny keistus dalykus, kuriuos mano sūnus šnekėdavo po savaitgalio viešnagių šiuose namuose, ar išmintinga leisti jam tai tęsti. – Ji trinktelėjo savo taurę su vynu, bet ji slystelėjo stalo briauna, aptaškydama vynu jai ranką. Ji mikliai nušluostė ją servetėle.

Lėtai, grėsmingai Suarezas pasisuko į ją, sutelkdamas visą savo dėmesį.

– Tikiuosi, iš mano įžanginių pastabų turėtų būti aišku, jog aš siekiau išvengti bet kokių apkaltinimų mūsų diskusijos eigoje. Būtų siaubinga, jei mes šią didžiulę tragediją – ypač man asmeniškai, jei neprieštarausite – padarytume dar skausmingesnę,

leisdamiesi į nemalonius abipusius kaltinimus. Nepamirškite, jog labiausiai tuos įvykius pagreitino jūsų sūnus. Prašau – leiskite man baigti. Man dabar aišku, jog dalis atsakomybės dėl to, kas atsitiko, tenka man. Tai tiesa, kad aš tam tikru mastu skatinau Entį nuolaidžiauti Fabiano iliuzijoms, kol jos buvo nepavojingos. Ir aš neatsiimu savo patarimo, – pridūrė, kol motina nespėjo įsiterpti. – Nepaisant Enčio pasirinkto būdo jį interpretuoti.

– Jūs toks pat beprotis, kaip ir kiti, – pasakė motina. – O kaipgi *faktai*?

Suarezas patraukė pečius siutinančiu judesiu, rodančiu, jog pokalbis baigtas, ir vėl ištiesė ranką į alyvuoges.

Nebežinodama ko griebtis, ji atsisuko į mano tėvą:

– Tu labai tylus.

– Aš galvoju, – atsiliepė tas.

Regėjos, Suarezui šis trumpas pasikeitimas replikomis suteikė daugiausia smagumo iš visko, ką šįvakar išgirdo. Būčiau galėjęs prisiekti, kad jis stengiasi užgniaužti šypsnį.

– Ar tikrai nenori taurės vyno, Enti? – jis atrodė žvitresnis nei bet kada.

Apgailestaudamas papurčiau galvą, bet širdyje triumfavau. Jis ir vėl mano pusėje. Užplūdo nuostabus palengvėjimas. Dar niekad nebuvo taip lengva kvėpuoti. Jaučiau, kaip mano krūtinė atsipalaiduoja ir prisipildo deguonies, nepaisant šleikščios suaugusiųjų pasaulio atmosferos kambaryje, vyno, tabako ir alyvuogių kvapo. Bet tai dar nebuvo pabaiga.

Suarezo veidas vėl surimtėjo.

– Deja, Enti, tavo motina teisi. Mes dar nebaigėme. Kad ir kaip man patiko tavo istorija, mes abu žinome, kad ji ir tėra istorija.

Aš nurijau seiles.

– Gal tu ir nesuvoki, bet aš pats nuvažiavau į Pedraskadą, kol tu gulėjai ligoninėje. Atrodai nustebęs. Manei, aš nenorėsiu pamatyti vietos, kur žuvo mano sūnėnas? O kadangi taip nutiko, aš tiksliai žinau, kas tas tavo paslaptingasis pastatas. Nori, kad pasakyčiau? Tai vasarnamis, kurio savininkas – žmogus, valdęs šią šalį prieš dviejų ar trijų prezidentų kadencijas. Išėjęs į pensiją,

jis pagaliau atsidėjo savo senai aistrai – astronomijai. Jokios kitos paslapties čia nesama. O kadangi jis nebuvo pats nepaperkamiausias iš visų mūsų politikų, aš rimtai abejoju, kad jo stichija būtų tokios retų gyvūnų rūšių puotos, kaip tu mums nupiešei. Kiek pamenu, jo laimėjimai aplinkosaugos srityje buvo vienas iš nedaugelio girtinų veiklos aspektų per jo valdymo laikotarpį. Taip pat nemanau, kol dar nespėjai pasiūlyti, kad išėjęs į pensiją jis užsiėmė atminties sutrikimų gydymu. Kiek jį pamenu iš anų laikų, kai dar buvo poste, jam labai praversdavo selektyvi atmintis.

Jis leido sau sukikenti iš savo pokšto ir vėl pažvelgė man į akis.

– Enti, tavo pasakojimas mane sujaudino. Mintyse aš jam ploju. Bet dabar mums reikia žemiškos versijos, jei tu nieko prieš.

– Tikrai?

– Tai grynas formalumas. Žinau, nuobodus, bet būtinas. Kad ir ką tu turi man pasakyti, kaip banalu tai bebūtų, man reikia žinoti. Nuo šio vakaro tu galėsi prisiminti Pedraskados įvykius kaip tinkamas. Su mano palaiminimu. Pridėti visko, ko tavo širdis geidžia. Tai tavo išimtinė teisė. Bet pirma malonėk išdėstyti faktus.

Jo balsas nelauktai surūstėjo.

– Aš laukiu!

Šį kartą aš kalbėjau labai tyliai, labai skubiai, į nieką nežiūrėdamas. Manęs nėkart nepertraukė.

– Mes nuolat kits kitam pasakodavome nebūtus dalykus. Tai buvo mūsų įprotis. Maniau, kad mes abu žinojome, kada perlenkiame lazdą ir kada sustoti. Tačiau Pedraskadoje riba buvo peržengta. Fabianas pasakojo vis daugiau istorijų, kurios nepanašėjo į tiesą. Ir aš... sakyčiau, aš pradėjau šiek tiek pavyduliauti.

Tai prasidėjo jau kelionėje. Išvakarėse prieš mums įsėdant į kalnų traukinį. Jis dingo visai nakčiai ir paliko mane vieną tame keistame miesteliūkštyje, nenusakomoje vietoje. Vien rūkas ir kalnai. Tame viešbutyje, pas trenktą senę, su tais jos čirškiančiais, krebždančiais, teršiančiais paukščiais visuose kampuose. Mane tai

velniškai išgąsdino. Per visą naktį beveik akių nesudėjau. Buvau pasiruošęs apsisukti ir vienas grįžti namo.

– Ir kai pagaliau rytą jis pasirodė, tai net neatsiprašė. Tik suskiedė tą nesąmonę apie viešnamį, kaip ir su kuo sugulė, po to įkliuvo į bėdą, nes neužmokėjo sąvadautojui. Aš ant jo niršau. Ir nutariau atkeršyti.

– Paskui, jau traukinyje, mes bendravome su tuo vaikinu – keleiviu – ir dėl kažkokių priežasčių jis atidavė mums visą savo žolę.

Dvejodamas aš pažvelgiau į motiną. Sulig pastaraisiais mano žodžiais ji kilstelėjo kėdėje, išlenkdama antakį, bet išsaugojo šaltakraujiškumo likučius ir manęs nepertraukė.

– Manau, jis tiesiog norėjo pasirodyti dosnus. Šiaip ar taip, Fabianas buvo pamalonintas, ir likusią kelionės dalį jis ją rūkė. Spėju, kad jam tai buvo savos rūšies atsipalaidavimas. Bet jis vis tiek buvo kaip nesavas.

– Pedraskadoje Fabianas savotiškai... grįžo į vaikystės stadiją, bent taip aš apibūdinčiau jo būklę. Jis kiaurą dieną žaidė su Sole, Rėjaus dukrele. Vadino ją savo mažąja sesyte. Tai buvo gana keista, bet iš kitos pusės, jis buvo toks laimingas, kokį seniai bebuvau matęs, taigi aš per daug dėl to nesirūpinau.

Paskui, antrą mūsų dieną Pedraskadoje, pasirodė ta danė, jūrų biologė. Išsinuomojo ten pat namuką. Mus abu iš pirmo žvilgsnio patraukė jos išorė. Plius ji atrodė... paslaptinga. Mįslinga.

– Ji sekė pajūriu nugaišusį banginį. Jį kasvakar išplaudavo bangos, paskui jis vėl grįždavo į jūrą, ir ji pjaustė iš jo griaučius muziejui. Jai tai buvo tapę kaip ir tikslu.

– Mudu iš paskutiniųjų stengėmės su ja susidraugauti, bet ji buvo šalta ir santūri. Kai tik paklausdavom ko nors apie jos gyvenimą, ji vengdavo atsakyti ir atrodė, kad nė kiek mumis nesidomi. Taigi, kol ji per visą dieną klūpojo vandenyje, pjaustinėdama tą banginį, mes sėdėjome stebėdami ją ir grynai juoko dėlei lyg ir ... *išgalvojome* jos praeitį. Net davėme jai naują vardą. Pavadinome ją Sele Laitfut, kaip tuos krabus, kurie veisiasi Galapaguose.

– Galiausiai kitą vakarą ji mažumą atsipalaidavo ir papasakojo mums šį bei tą tikro iš savo praeities. Jai teko nemažai iškentėti.

Kažkaip sugebėjo ištekėti už to baisaus vyrioko, kuris ją nuolat mušdavo. O kai ji padavė skyryboms, jis taip persiuto, kad mėsininko peiliu nupjovė jai pirštą su vestuviniu žiedu. Pasakė, esą jei ji nenorinti gyventi su juo, tai padarysiąs taip, kad ji niekada nebegalėtų užsimauti vestuvinio žiedo.

– Aš žinau. Klaiku. Ji aiškiai buvo smarkiai sukrėsta, ir aš jaučiau kaltę, kad mes buvome tokie landūs ir privertėme ją išsipasakoti. Tačiau Fabianas reagavo keistai. Spėju, kad jos pasakojimas paveikė jį kaip savotiškas iššūkis – sakytum, pajuto pavojų, kad yra nustumiamas į šešėlį, ar kaip. Atsakydamas jis papasakojo visiems prie laužo tikrą tiesą apie tą savaitgalį, kai žuvo jo tėvai. Manau, tai buvo pirmas kartas, kai jis atvirai apie tai prabilo.

– Ir kokia buvo toji tiesa? – tyliai paklausė Suarezas.

Aš padelsiau.

– Jis sakė, kad jaučia atsakomybę dėl tėvų mirties. Kad jis žinojo, jog tėvas turi romaną su jų tarnaite, buvo užtikęs juos tarnaitės sandėliuke, ir jei būtų viską papasakojęs motinai, jo tėvai nebūtų tą savaitgalį išsiruošę į žygį. Jis buvo įsitikinęs, jog pražudė juos. Arba, kad dėl jo kaltės ji dingo.

Aš pakėliau akis. Tėvas nejaukiai dėliojo alyvuogės kauliuką iš vienos rankos į kitą. Motina atrodė susirūpinusi ir nė trupučio nebepykstanti. Ir – ko niekad nebūčiau tikėjęsis išvysti – Suarezas verkė.

– Enti, prašau, tęsk, – pasakė sumirksėjęs, kad atsikratytų užsilikusios ašarėlės. Toji nedviprasmiškai laštelėjo ant stalo.

Aš svyravau.

– Man viskas gerai. Prašau tęsti.

– Fabianas manė, kad aš einu išvien su Sele prieš jį. Jis taip siuto ant manęs, jog net neleido man miegoti mūsų namelyje, ir aš pernakvojau paplūdimyje. Kai rytą nubudau, Selė jau buvo išvykusi. Net neatsisveikinusi. Bet Fabianas buvo pernelyg užsiėmęs savo kvailais lobio ieškojimo žaidimais su Sole, kad tą pastebėtų. Nutariau kuriam laikui dingti ir išėjau pasivaikščioti po miestą. Tai buvo ypatinga vieta – gatvėje purvo iki kelių, nes

buvo gausiai lyta, ir nieko aplinkui nesimatė, išskyrus žvejus ir gaidžius – bet galiausiai aš aptikau barą ir užėjau išgerti alaus. Ten susipažinau su banglentininku, apsistojusiu miestelyje, ir jis pasiūlė man parūkyti kažkokio šlamšto. Nežinau, kas ten buvo, bet pasijutau klaikiai blogai ir nusprendžiau dingti iš ten, tačiau nenorėjau grįžti į namukus.

– Tuomet prisiminiau, ką Rėjus man buvo sakęs apie požeminę srovę, tekančią po jo namukais ir tolyn į krioklį, tad ieškodamas, kuo dar užsiimti, pagalvojau, kad eisiu jo paieškoti. Buvau pasiryžęs parodyti Fabianui, kad sugebu ir be jo smagiai leisti laiką.

– Tai buvo pasibjaurėtinas reginys. Ta vieta, kur bėgo vanduo, buvo tikra kloaka, išvien vabalai, mėšlas ir dumbliai. Vadinamasis „krioklys" buvo viso labo vandens srovelė iš betoninio vamzdžio. Sprendžiant iš kvapo pamaniau, kad tai kanalizacijos nuotėkos iš miestelio, arba vandenyje pūva nugaišęs gyvūnas. Būdamas apdujęs, vis tiek pabandžiau ten išsimaudyti, bet susivėmiau nuo dvoko.

Grįždamas atgal į namuką, musėms zvimbiant apie mano smirdantį veidą, aš kuo toliau, tuo labiau niršau ant Fabiano. Visa mūsų kelionė tebuvo sėdėjimas tame kvailame paplūdimyje, tuščias laiko gaišimas. Dar galvojau, jog Fabianas bus išbaidęs Selę savo agresyviu elgesiu, ir supratau, kaip mane išerzino jo troškimas būti kiekvienos istorijos centrine figūra. Dar daugiau, jis vėl mane paliko dėl dešimtmetės mergaitės, paliko vieną visai dienai pramogauti srutose. Kuo daugiau apie tai galvojau, tuo labiau pykau.

– Radau jį siaubingos būklės. Jis ir vėl buvo išgėręs. Be to, jį buvo apsėdęs įprotis valytis veidą grynu alkoholiu, ir jis atrodė baisiai. To dar negana, jis buvo susikivirčijęs su Sole. Nieko rimto ten nenutiko, ji tik paslydo uolos duburyje, kai jie ieškojo krabų – bet man tai buvo dingstis išlieti ant jo viską, kas manyje buvo susikaupę, kai parėjau į namuką. Apkaltinau jį išdavyste, kad jis šitiek laiko praleidžia su Sole. Buvau taip įpykęs, kad nebežinojau, ką šneku. Aš netgi apkaltinau jį mėginimu... tvirkinti ją.

– Tada pasakiau jam, kad buvau su Sele. Pasakiau, kad visą dieną smaginomės vieni du po gražiu kriokliu. Žinoma, tai buvo nesąmonė, bet aš norėjau atkeršyti už jo elgesį su manim. Jis buvo pažeidžiamos būsenos, ir aš žinojau, kad patikės manimi. Štai dėl ko jis taip persiuto. Štai kaip viskas prasidėjo.

– Mes prišnekėjome kits kitam daug kvailysčių, bet manau, kad daugiausia apie mūsų pabėgimą iš namų – tai pradėjo mus slėgti. Tai jau nebeatrodė žaidimas. Mes... mes taip pat minėjome ir Amnezijos kliniką, ir jis klykė ant manęs, kad aš nė iš tolo negalvojau jam padėti, sufabrikuodamas tą laikraščio iškarpą. Kad mūsų kelionė buvo į naudą tik man, o ne jam. Paskui jis leidosi bėgti aplink uolą, kad pabandytų užlipti prie pastato.

– Jis jau buvo tame urve lankęsis ir todėl žinojo, kad potvynis nekelia pavojaus, jei laiku ten užsikari, bet aš to nežinojau, taigi nusekiau iš paskos, nes maniau jį pateksiant į bėdą.

– Kai pasivijau jį, mane jau buvo beištinkąs astmos priepuolis – aš tik norėjau stabtelti, atgauti kvapą ir pasikalbėti. Bet jis buvo labai piktas. Baigėsi tuo, kad mes susipešėme ten ant akmenų, rėkdami ir stumdydami vienas kitą. Galop abu kažkaip atsidūrėme vandenyje ir susitrenkėme galvas. Man pavyko išsikepurnėti ir užlipti į urvą. Tačiau jo niekur nesimatė. Paskui aš, regis, apalpau.

– Jūs norėjote tiesos. Štai jinai.

Tėvas išmetė alyvuogės kaulelį, ir šis dzingtelėjęs nukrito į dubenį. Motina neatitraukė niūraus žvilgsnio nuo grindų.

Suarezas įdėmiai žiūrėjo į mane, paskui lėtai iškvėpė. Bandžiau sugauti kokį nors signalą iš jo, ženklą, kad jis tebėra mano pusėje. Tačiau žiburiukas jo akyse buvo užgesęs visiems laikams.

– Taigi, – ištarė jis pagaliau.– Šį tą išsiaiškinome: tu nutarei įerzinti Fabianą, kurio būklė esamomis aplinkybėmis buvo labai nekokia, kad atsikeršytum dėl kažkokios nekaltos vaikėziškos istorijos.

– Turiu su tuo sutikti, Enti, – tyliai pasakė motina. – Man tavo elgesys atrodo labai neatsakingas. Netgi *piktavališkas*.

– Bet tai jums parodo – tai jums *įrodo* – kad tai ne dėl straipsnio. Amnezijos klinika neturėjo su tuo nieko bendro. Jis tiesiog buvo pakvaišęs kaip nežinau kas, ir tiek!

– Tavo dėka, – šaltai pareiškė Suarezas, – mes niekada nesužinosime, kaip buvo iš tiesų. Viena yra tikra: aš niekuomet sau neatleisiu, kad nepasišnekėjau kaip reikiant su Fabianu apie jo tėvus. Ką tu pasakysi. – Jis papurtė galvą. – Feliksas Moralesas smaginosi su tarnaite. Turėjau žinoti, kad tas mažasis susiraukęs kalniečių bernužėlis nesusilaikys, nekišęs nagų prie saviškių.

Motinai pastarieji žodžiai nepatiko.

– Palaukite. Nėra jokio pateisinimo...

– Ką jūs išmanote? – atrėžė Suarezas. Jo balse pasigirdo nauja gaida. Negirdėtas anksčiau pyktis, nuo kurio man pasidarė silpna.

– Pakankamai daug, jei norite žinoti, – atsakė motina, – Bet šiomis aplinkybėmis, ypač kai kalbama apie toleranciją šioje šalyje, aš verčiau prikąsiu liežuvį.

Suarezas nusijuokė ypatingu niekinančiu, nepadoriu juoku.

– Senjora, prašau dėl manęs neslėpti savo pažiūrų. Manau, pati pamatysite, kad aš pakankamai stiprus jus išklausyti.

Pasakiau motinai, kad nutiltų ir leistų kalbėti man. To tik ir betrūko, kad pokalbis nusiristų iki jos pamėgtų socialinių išpuolių lygio. Paskui atsigręžiau į Suarezą.

Kurį laiką kalbėjau. Griebiausi visokių pasiteisinimų, prieštaraujančių vienas kitam: *Aš nemaniau, kad Fabianas taip rimtai į tai pažiūrės. Norėjau, kad jis pasijustų geriau. Jūs sakėte, tikrovė gali būti nuvilianti. Sakėte, jog kartais lengviau leisti žmonėms tikėti tuo, kuo jie nori tikėti. Sakėte, kad sielvartas mums visiems užduoda skirtingus klausimus. Jūs ir jūsų kvaili šmaikštūs aforizmai visiems gyvenimo atvejams. Tai jūs. Tai jūsų, o ne mano kaltė.*

Motina didvyriškai puolė manęs ginti.

– Tikra tiesa. Visų pirma, kieno įtakos veikiami berniukai nutarė pabėgti? – klausė ji. – Kiek galiu spręsti, jūs ne tik palaikėte, bet ir aiškiai *kurstėte* tą „sauvališką“, kaip apibūdinote, jūsų sūnėno prigimtį, ir aš neįsivaizduoju, kad mano sūnus ryžtųsi praleisti pamokas ir pervažiuoti pusę šalies be jūsų paskatinimo.

– Net žmogui, apkaltintam „lanksčiu požiūriu į tiesą“, yra aišku, jog tai nesąmonė, – pasakė Suarezas. – Tai neturi nieko bendra nei su manim, nei su Fabianu. Tai turi bendra su jūsų sūnumi.

Jo akyse įsižiebė pagiežinga ugnelė, kuri drauge su nusikamavusia išvaizda sukūrė naują jo veido išraišką. Atsisuko į mane tarsi urzgiantis pitbulis apsiseilėjusiais nasrais.

– Tu esi parazitas. Gegutė.

Aš krūptelėjau.

Jis dūrė pirštu į mane, kiekvieną žodį ištardamas su širdį pykinančiu tikslumu.

– Ir kaip gegutė, dedanti kiaušinius į silpnesnio paukščio lizdą, tu esi vandalas ir niekas daugiau.

– Silpnesnio? Kaip galėjo *Fabianas* būti silpnesnis? – teisinausi aš.

– Tu nuolat persigandęs. Tu esi bailys. Todėl iš tavęs galima laukti visko. Štai ką tau pasakysiu: tai tu jį pražudei.

– Gana. – Dar niekada nebuvau girdėjęs tokio ryžtingo tėvo balso. Pamaniau, į kambarį bus įėjęs kažkoks naujas žmogus. – Jis tik berniukas.

– Jis pakankamai suaugęs, – atšovė Suarezas.

Suarezas atsistojo. Nužirgliojo prie durų ir kone absurdiškai melodramatiškai nusispjovė ant grindų.

– Išeik, – pasakė. – Tu joks sumautas pasakotojas.

Mes visi trys sėdėjome be žado, nuo šoko negalėjome krustelėti.

– Išeik, – pakartojo jis, virpėdamas iš įsiūčio. – Kol neužsiundžiau Bairono ant jūsų visų.

– Suarezai. Prašau. – Buvau pasiryžęs neverkti, bet buvo per vėlu. Mano skruostus jau vagojo ašaros, ir jaučiau jas kaupiantis galugerklyje. Mėginau rasti daugiau žodžių, bet nebeturėjau kvapo jiems ištarti. Tegalėjau vien švokšti.

Motina sparčiai žengė lauk iš kambario, nežiūrėdama į Suarezą, o tėvas tuo tarpu padėjo man atsistoti. Jau tarpdury Suarezas pasakė:

– Dar vienas dalykas, Enti, kol neišėjai. Tavim dėtas aš nebūčiau toks tikras, kad Fabianas melavo apie viešnamį. Mano šeimai būdingas tam tikras polinkis į kekšes. Kaip ir, žinoma, į istorijų pasakojimą. – Jo nesugebėjimas valdytis vėrė širdį. – Fabiano pasaulis buvo fantastiškas, nes *turėjo* toks būti. Koks tavo pasiteisinimas?

Ir štai paradinės Suarezo namų durys užsivėrė man paskutinį kartą. Mums išėjus išgirdau motiną murmant: „Koks baisus žmogus“. Balsas buvo tolimas, kaip iš po žemių, be ryšio. Veidą man dilgčiojo nuo visos supančios aplinkos netikrumo. Egzotiškos Bairono rožių lysvės ir kaktusai, baltintos namo sienos, raudona kelio žemė, mūsų kvailas praktiškas automobilis – man atrodė, kad visa tai bet kurią akimirką išsisklaidys ir paliks mane vieną. Toptelėjo, jog nė neatsisveikinau su Baironu ir Eulalija, tačiau tuo metu tas nė truputėlio nerūpėjo.

Tiesą sakant, stipriausias mano išgyvenamas jausmas buvo apgailestavimas. Ne dėl to, ką padariau Pedraskadoje, ir net ne dėl to, ką pasakiau bibliotekoje. Aš gailėjausi, kad sutrikdžiau Suarezą ir priverčiau jį šitaip nerangiai nusimesti kaukę. Sulig šiuo vieninteliu šaltakraujiškumo praradimu atėjo galas paskutiniajai iš šviesių iliuzijų, palaikančių mano gyvenimą Ekvadore.

Motina pabandė kaip mokėdama mane paguosti.

– Enti, tu juk supranti, kad iš tiesų jis pyksta visai ne ant tavęs?

Ji pradėjo dar kažką sakyti, man įsėdus į mašiną, po to pamatė mano veido išraišką ir nutilo. Bet kokiems pokalbiams jau buvo per vėlu. Tylėdami važiavome namo ištuštėjusiu greitkeliu, nykiai apšviestu blausių gatvės šviesų. Kai riedėjome pro Senąjį miestą, kalkėmis baltinti fasadai ir tuščios grįstos gatvės teikė jam vaiduokliško panašumo į apleistą teatro sceną. Piktinausi, kad visi tie spalvingi žmonės, perdien bruzdėję čia, buvo dingę iš akių dabar, per mano paskutinę kelionę, kai man visų jų labiausiai reikėjo.

Dvidešimt pirmas skyrius

Kitą popietę aš stovėjau oro uoste atsisveikindamas su tėvu, vis dar negalėdamas patikėti, jog už pertvaros nepasirodys žmogus apnešiotu kostiumu, lydimas besišaipančio Fabiano, ir nepasakys man, jog viskas tebuvo pokštas. Tėvai turėjo pasilikti Ekvadore dar kelioms savaitėms baigti tvarkyti savų reikalų, ir mane skrydžio pabaigoje Hetrou oro uoste turėjo pasitikti dėdė, kurį aš vos prisiminiau ir kuris turės manim rūpintis, iki jie grįš. Norėjau paprašyti tėvo, gal kaip nors vis dėlto galėčiau dalyvauti Fabiano laidotuvėse rytojaus dieną, bet per ilgai delsiau. Mano bagažą jau patikrino, ir mažiau nei po valandos mano ryšys su Karakasu nutruks.

– Šitą paketą atvežė tau šįryt, – pasakė tėvas. – Nuo Suarezo. Atgabeno tas jo milžinas vairuotojas. Greičiausiai kas nors iš Fabiano daiktų, ką jis norėjo atiduoti tau.

Aš paėmiau iš jo sunkų keturkampį ryšulį, įvyniotą į rudą popierių ir standžiai apsuktą maskuojančia juosta.

– Iki, drauguži, – pasakė tėvas, apkabindamas mane. – Kai tik atskrisi, iškart mums paskambink. Ir pasistenk kurį laiką per daug apie visa tai negalvoti, jei gali.

– Pasistengsiu, – atsakiau.

Mes neaptarinėjome nusikaltimo, kurį padariau sufabrikuodamas laikraščio straipsnį, ar nedidelio tėvo bendrininkavimo tame reikale. Bet aš nutariau, jog bus galybė laiko pakalbėti apie tai vėliau. Fabiano mirtis buvo pokalbio tema, kuri dar labai ilgai neišsisems.

Priėjau pasų kontrolę su paketu vienoje rankoje ir rankiniu bagažu kitoje, stabtelėdamas prie durų pamoti tėvui. Dar spėjau pamatyti, kaip jis perbraukia akis prieš pasisukdamas išeiti iš oro uosto pastato.

Muitinės pareigūnas, vilkintis šviesiai ruda uniforma ir su didžiuliu pistoletu už diržo, stovėjo už ilgo stalo šalia rentgeno

spindulių įrangos. Pamačiau, kaip sužibo jo akys išvydus besiartinantį gringo – kitaip tariant mane – su įtartinu rudo popieriaus ryšuliu.

– Kas pakete, berneli? – pasiteiravo. Nuo jo bjauriai trenkė išsivadėjusia kava ir pigiu juoduoju tabaku, sumišusiu su blogu burnos kvapu.

– Nežinau tiksliai, – pasakiau, – tai dovana.

– Liaukis, sūnau, juk žinai taisykles. Jei neišpakuosi, mes negalėsime leisti tau pasiimti jo į lėktuvą, nepažiūrėję, kas ten.

– Žinoma, – tariau dėdamas ant stalo paketą ir kelionės krepšį.

Pareigūnas iš kišenės išsitraukė peilį ir perrėžė paketo šoną. Sugrūdo rankas abipus atsiradusio plyšio ir šiurkščiai perplėšė. Ryšulys buvo gerai supakuotas, bet neatsilaikė prieš grubų spaudimą ir prasižiojo, parodydamas kažkokį daiktą, susuktą į seną laikraštį. Muitininkas, ligi šiol darbavęsis poroje su kitu tarnautoju, nė kiek ne malonesnės išvaizdos, tik keliais svarais stambesniu, vienoje pusėje laikraštį pradrėskė. Išvydau tiesių juodų plaukų kupetą ir užuodžiau pažįstamą konservantų kvapą. Sūrymo ir ligoninių kvapą.

– Ar žinai, kas tai? – paklausė muitininkas.

– Nesu tikras, bet turiu tokią nuojautą, kad tai gali būti *tsantza*, – pasakiau. – Šuarų džiovinta galva.

Vyras išplėtė akis.

– Ką, tikrai? Jei tai tiesa, turėsi sumokėti nemenką mokestį už išvežimą, supranti? Ir man reikės tavo eksporto licenzijos.

Aš atsidusau. Atrodo, išvykti nebus toks jau paprastas reikalas. Mintyse jau pradėjau skaičiuoti, kiek laiko prireiks tėvui pasiekti mašiną ir parvažiuoti namo, kad galėčiau jam paskambinti ir paprašyti, kad išsyk vėl grįžtų į oro uostą paimti manęs. Kita vertus, tai reiškė, jog rytoj aš tikrai dar būsiu neišvykęs ir galėsiu dalyvauti laidotuvėse. Juk neuždraus man to, jei aš dar būsiu čia?

Muitininkas pakėlė galvą, suėmęs už plaukų, ir ištraukė ją iš ryšulio. Sudžiūvęs veidas išsmuko lauk pro ryšulio kiaurymę – groteskiška gimdymo karikatūra.

Pareigūnas be ceremonijų iškėlė galvą, leisdamas jai lėtai suktis po ištiesta ranka, ir įsižiūrėjo į nemokšiškai susiūtus akių vokus. Nusišaipė, prapliupo juoku ir kyštelėjo ją savo kolegai panosėn – suprask, gąsdino.

– Viskas gerai, vaike, – pasakė šypsodamasis ir bumbtelėjo ją ant rudo popieriaus, juostų ir laikraščio skiaučių krūvos. – Labai gražu. Nežiopsok. Imk savo *tsantza* ir keliauk iš čia.

– Norite pasakyti, kad man nereikia eksporto licenzijos? – paklausiau.

– Tau reikėtų eksporto licenzijos, – paaiškino muitininkas, – jei tai, ką čia turi, panėšėtų į tikrą sudžiovintą galvą. O čia tėra padirbinys iš kiaulės odos. Tikiuosi, kad nepermokėjai tam, iš kurio tą daiktą gavai. Laimingo skrydžio.

Jiedu dar pasivaipė, kol aš bandžiau iš naujo supakuoti ryšulį, ir netrukus įsmeigė akis į kitą auką. Aš patraukiau prie išvykimo vartų.

Dar tebelaukdamas lėktuvo pajutau, kaip mano prisiminimai pradeda kietėti ir jungtis tarpusavy. Atskiri atvejai jau pradėjo sueiti į vieną, o įvairūs nutikimai transformuotis į tai, kam, mano įsivaizdavimu, derėjo nutikti. Paprastas muitinės patikrinimo veiksmas sukėlė pradinę manosios amnezijos stadiją.

Kai lėktuvas įsibėgėjo, kaupdamas jėgas atsiplėšti nuo slėnio dugno ir palikti dubens pavidalo įdubą kalnuose, aš pažvelgiau į Naująjį miestą, bandydamas atpažinti mūsų namą ir įžiūrėti balkoną, kur drauge su tėvu praleidome tiek laimingų popiečio valandų, smagiai kurdami neįtikėtinus paaiškinimus iš apačios sklindantiems garsams. Gyvenimas Kite jau ėmė rodytis miglotas, Ekvadorui po truputį tampant Mano Ekvadoru, apie kurį pamėginau pradėti kurti įdomią istoriją iš mudviejų su Fabianu išgyvenimų, po to lioviausi ir priminiau sau, jog tokie ketinimai nebeturi prasmės. Be to, nebeliko kam manęs išklausyti.

Galbūt galvos dovanojimas reiškė, kad Suarezas man atleidžia, o gal ir ne. Jis nepridėjo jokio raštelio. Teisybę pasakius, aš nepajutau atleidimo. *Tsantza* turėjo atitekti Fabianui, o dabar

priklausė man, ir aš nejaučiau nieko kito, vien šaltą prakeiksmo leteną ant savo gerklės.

Kai jau buvome ore, troškioje prastos kavos ir nusidėvėjusių oro filtrų atmosferoje ir skridome virš Andų, aš atplėšiau žvilgsnį nuo galvos, gulinčios man ant kelių, ir pažvelgiau pro langą. Žiūrėti į ugnikalnius iš viršaus nebuvo smagu. Lėktuvas skrido taip arti kai kurių, jog beveik galėjai iš arti pamatyti jų kraterius, kiaurymes bei visa kita. Tai neatrodė teisinga. Ne tokio vaizdo aš buvau nusipelnęs. Būnant ten apačioje, mieste, jie gali jus nustebinti. Jie turi galios. Štai kaip viskas turėtų būti. Toji jėga gali pasireikšti, kai sėdatės į džipą, rengdamiesi važiuoti į užmiestį žaisti teniso, ar perkate vienintelį loterijos bilietą iš aklo pardavėjo dulkėtoje Senojo miesto gatvėje. Tik apsidairyk, ir štai jie, kai visų mažiausiai to tikiesi – valgomųjų ledų pavidalo viršukalnės, mirgančios greitkelyje anapus daugiabučių namų ar žvilgčiojantys į tave pro bažnyčių varpines. O kartais, jei atsidursi reikiamoje vietoje, pritrenkiantis vaizdelis: suki už kampo, galva užimta reikalais, ir BUM – ugnikalnis braunasi per miestą ir užklumpa tave tiesiog čia, leisdamas tavo sąmonei suviršinti atstumus ir mastelių skirtumus, kol pasijunti tviskančio sniego apakintas, kalno didybės priblokštas, be kvapo nuo savo menkumo pajautimo. Čionai, iš to seno išgverusio keleivinio lėktuvo, galėjai jį pamatyti kaip ant delno. Aš nenorėjau jo matyti kaip ant delno.

Aš niekuomet daugiau nesugrįžau į Kitą tikrovėje, nors daugybę kartų repetavau grįžimo sceną savo galvoje. Tai jaudinanti kelionė. Jūs leidžiatės į žemą, žaluma tvinstantį, terasom išsidėsčiusį žemdirbystės slėnį ir rusvas prieškalnes, ir staiga neįtikėtinai, absurdiškai pasirodo miestas, išsidriekęs lyg išmėtyti lošimo kauliukai ant žalios slėnio gelumbės ir laukiantys jūsų. Laukiantys naujo lošėjo, prisiartinsiančio prie gelumbe aptraukto stalo išbandyti laimės. Iš techninės pusės žiūrint lėktuvas leidžiasi, bet jausmas toks, lyg jam reikėtų staigiai padidinti aukštį, kad persiristų per įdubos briauną ir nutūptų slėnyje. Ir šis kalnų

kliūties įveikimas atrodo atsitiktinis nors tu ką, tarsi pilotas paskutinę minutę būtų pakeitęs maršrutą, norėdamas išbandyti pirmą pasitaikiusį nutūpimo taką, kurio anksčiau niekad nėra matęs. Kapitonas čia visuomet praleidžia triuko momentą. Jis tiesiog kartoja tą pačią nuvalkiotą seną litaniją apie saugos diržus ir cigaretes, kurias privalu užgesinti. Noriu, kad nors vieną kartelį jis pakeltų balsą, derindamasis prie visiškai neįtikėtino vaizdo, kurį aš regiu pro langą:

Senoras y señores, kalba jūsų kapitonas. Mes netrukus pasieksime mūsų kelionės tikslą, todėl prašome pakelti sėdynių nugarėles ir – Jėzau Kristau! Kas tai? Miestas debesyse! Greičiau – keiskime kryptį!*

Taip niekuomet nebūna. Bet aš neprarandu vilties.

* Ponios ir ponai (*isp.*)

Scudamore, James

Sc89 Amnezijos klinika : [romanas] / James Scudamore ; iš anglų kalbos vertė Virginija Traškevičiūtė. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2007. – 238, [2] p.

ISBN 978-9955-16-172-1

Užburianti istorija apie draugystę, puoselėjamą pasakojimais, apie niūrią šeimos paslaptį ir kelionę, kupiną nepaprastų potyrių.

UDK 820-3

James Scudamore
Amnezijos klinika

Redaktorė *Albina Venskevičienė*
Maketavo *Ramunė Šarpytė-Girniukaitienė*
Viršelio dailininkas *Romas Balinskas*

SL 098. Tiražas 1500 egz.
Išleido leidykla „Gimtasis žodis"
Juozapavičiaus g. 10A, 09311 Vilnius
El. p. gimtasiszodis@takas.lt
Interneto svetainė: http://gimtasiszodis.w3.lt
Spausdino UAB Adomo Jakšto spaustuvė
Girelės g. 22, 56160 Kaišiadorys. Užs. 712

Užburianti istorija apie draugystę, puoselėjamą pasakojimais, apie niūrią šeimos paslaptį ir kelionę, kupiną nepaprastų potyrių.

Entis, ramus astmatikas berniukas, gyvenantis Kite, Ekvadore, užmezga artimą draugystę su patrauklių, spalvingu Fabianu. Fabianas pasižymi visom savybėm, kurių neturi Entis - jis gražus, atletiškas, populiarus. Negana to, jis gyvena su nepakartojamu ekscentrišku dėde, kuris leidžia gerti ir rūkyti bei labai mėgsta porinti nebūtus dalykus savo įmantrioje bibliotekoje, pilnoje visokių neįprastų daiktų. Tvirtėjant berniukų draugystei, jų pasakojimai tampa vis sudėtingesni, kol jie patys nebeskiria pramano nuo tikrovės. Jiems išsiruošus kelionėn į pajūrį, priklausomybė nuo vaizduotės nuveda juos į niūresnę ir pavojingesnę teritoriją...

ISBN 978-9955-16-172-1